

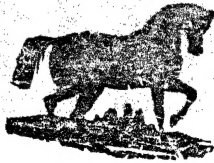
૩૬૫૮

શુધ ખોલોતેરી.

વારતા ૨૦ ની ૩૬૫૦

કવી શામળભટ્ટનાં બનાવેલી
ને
સરવે શોખીલા સજ્જનોને વાસ્તે

અમદાવાદ

આજિવંત આગળ કાવ્યક્રમોની સામે શા. હીરાભાઈ પુસ્તકાલય
અમદાવાદ દ્વારા પ્રેસ થયેલા આ કાવ્યક્રમ સંગ્રહને છાપી
પ્રસિદ્ધ કરે.

સંવત ૧૯૪૪

શ્રીમત ૩૦-૧૩-૦

સંવત ૧૯૪૬

શુદ્ધા બહોતેરી.

વારતા ૧ લી.

સરસ્વતીની પ્રાર્થના-દોહરા. શ્રીગુપ્ત રોડું સારદા, પ્રભ સુતા પ્રભ રૂપ; પ્રભ વિદ્યા પ્રભ
વાદિની, પ્રભ જોળતા ભુપ. ૧ દંડ કમંડળ ધારણી, વીણા પુસ્તક પાણ; જેને ત્રુઠો સારદા,
વદને અમ્રત વાણ. ૨ પામરને પરિત કરે, વિશ્વમાંહો વિખ્યાત; કિંકર મુખ કવિતા કરે, તે તુ
સારદ માત. ૩ જ્યદેવને કીધો કવી, કીધો કાળીકાસ, મધાને મધવા તેં કર્યો, અવો વાણી
વિલાસ. ૪ છપા. મારકુંડળે માત, ત્રોહો પ્રકારે તુઠી; ચંડી પુરાન ચોલાખ, વિદ્યા અમર
ત ધન ત્રુઠો; શુકદેવ વેદવ્યાસ, પુરાણ અષ્ટાદસ કાંધાં; પ્રભાને તરૂંદી ભાવ, વેદ વ્યાકરણ
શુભ શિખ્યાં; એવા લક્ષો કે કોટીવા, કવિ કહેવાણા મહામતિ; સુખ સાગર સામળ ભણે, કે
પા કરો મા સરસ્વતી. ૫ મંત્ર જગને તંત્ર, ઈસ્ટ ઉપાસન આદે; કથા કીરતન કવિત, વર
તે વિવેકથી વાદે; અરસદ તિરથ અનેક, મહા પુન્યસ્થળ મહિમા; પ્રભા વિખણુ રૂદ્ર, તત્ત્વ ત્રી
લોકી સીમા; એ સરવેને આળખાવીયા, કૃપાથી કહેવાયા કવિ; સરસ્વતિ મોટાં છે સરવથી, ચ
ઉદ વિદ્યા દે નીત નર્તી. ૬ દોહરા-કઈક કોટી કઈ લક્ષ્યાં, કઈક થયા કઈ થાય; શિવનો સેવ
ક સામળો, કીધો પરિત રાય. પ્રિતે સારદા પરણમુ, હંશ વાહની હેજ; વેણા પુસ્તક ધારણી,
તરૂંદી વધણુ તેજ. ૮ કવિતાનો શો આશરો, સારદ કેરૂં શણુ; મહિમા મંભાયા તણો, વાયુ
પરા જેમ તણુ. જેને તરૂંદી સારદા, નેક રહી શો નુન્ય; કવિ કહેવાએ કલ્પતરૂ, પ્રગટે પ્રાદાં પુન્ય.

ગણપતિની પ્રાર્થના-દોહરા-દુધાળો દુખ ભંજનો, ગુણનિર્ધી ગુણ ગંભીર; ઇન્દ્રથી ઉત્પન્ન હ
વો, ધરમ ધુરંધર ધીર. સીંદુર અંજે શોભીતુ, મોદક અમરત હાર; ગજ વદનો ગરવો ધણો; કઈ
વ વડો દાતાર. છપો-સિંધી પુધીછે નાર, લલ લાલ ખે પુત્ર; સીવ સરખો શીર તાત, ચીતામણી
ના ધર સુત્ર; આઘ શક્તી ઉમાય, મહા માયા છે માંડી; લેમ કલ્યાણ જામાત્ર, ખાણ રત્નો
ની ખાડી; પ્રભા વિખણુ રવિ રૂદ્રથી, પ્રથમ પુજા ગણપતિ તણી; શામળ કહે શેવો સહુ, સુ
ખ સાગર સીમા ધણી. કૃષ્ણની પ્રાર્થના-દોહરા-કૃષ્ણ કૃપા કરણા નીધી, દેવકી નંદન દેવ;
વિસ્વપતી વસુદેવ સુત, સુર શનકાદીક શેવ. છપા-ગીરધર ગોકુળઅંદ, મથુરાપતિ મોટમ મહિ
મા; પાંડવના પ્રતિપાળ, સુખ સાગરની સીમા; પંચાળીનાં ચીર, પુરયાં નવસેં નવાણુ; નરશી
આને હાર, કીધો ગાતામાં ગાણુ; એ નંદ જસોદા નંદને, સમરતાં શેક સહુનો સમયો; કવી શા
મળ સમુદે કૃષ્ણને, ભરવાડા ભેળો રમ્યો. જરાસંઘનું જોર, દર્પ હાર્યો દેખતાં; શિશુપાળનું
છેડુ શીરા, પુર પાધે પેખતાં; ભરવાડનું ખાણુ ભાત, જાત કે ભાત ન જોઈ; રમીયો વજ્રમાં રા
સ, માગ્યુ માંખણ ત્યાં રોષ. કંશ હંશ હેતે હણ્યો, પુતનાને પ્રાણે કરી, શેવે શામળ ઓંક
ખણે, શોળ સહજ જેને વરી. રામચંદ્રજીની પ્રાર્થના-દોહરા-રાણવ હોમન રાણ, મુકિલકા
તાં સુખ; કોટી કોટી પાતક મટે, ટળે સંકટને સુળ. રામ રટે રસનાવરે, વળી જે વારવાર; એ
ધી અન્ન અન્ન નહી, મુકતી તણો દાતાર. તારણ તરણ ત્રીલોકમાં, તારક મંત્ર કહેવાય; જમને
શીર પગ લેખે, જરૂર વડકુંડ જમ્ય. છપા-સીતાપતિ સીરામ, નરપ દસરથનો નંદન; ભક્તવત્સ
જ તે સુખ વિશ્વ સહુનો તે વંદન; કૌસલ્યા કુળ કીપ, લક્ષમણ લણુ અંધવ જાયક. વરણવ

વારતા ૧ લો

ત્વક, નીગમ અગમનો નાયક; એક બાણે મારી તારીકા, રાવણ રણમાં ફેળીયો; અતર્ણ
 ઇદ્રજીવને, ચાંચણવત જેને ચોળીયો; કોટી પ્રહનો નાથ, સત તણા એ સત્વ; સતકોટી રા
 માયણ, તેમાં અક્ષર ખે તત્ત્વ; કોટી જનમનાં પાપ, ખેજ અક્ષરથી બળશે; લખ ચોરાસી ખા
 બ, જનમ મરણ દુખ ટળશે; રામ નામ વિના મુક્તી નહી, વેદ પુરાણા વાંચજે, સુખ સા
 ર સામળ ભણે, સત્ય ગણીને સાંચજે. દોહરો—જપતપ સંધ્યા ધરમ નીમ, પદયતી પ્રભ કો
 ઠ; તત્ત્વ રામ ત્રીલોક, કહે કવી કરજેઠ. અનપુરણાની પ્રારથના—દોહરા—આદ શક્તી અનપુર
 ણા, જગત તણી આધાર; અષ્ટ શીધી નવ નીધી રીધી, દેવી તું દાતાર. છપા—અન જગત
 આધાર, અન દધવત એ મોટું; અનવણ ન રહે જીવ, અન વણ સરવે મોટું; દેવદાનવ રં
 ક રાય, જીવે સહિ અનને જ્વેર; અનવણ ઉપાશણ, સરવે અંધાર ધોર; પાલણ પોશણ પ્રધવી
 વીશે, કરતા નામ કત કુરણા; સામળ કહે શેવો સહુ, આદ શક્તી અનપુરણા. સીતા રામ
 તે એહ, એ શ્રી રાધાકબળ; એ ઉમીયાને ઈશ, પંડીતે કીધુ પ્રરન; એ રોહણી એ ચંદ્ર,
 એ પ્રહા સાવત્રી, મંત્ર જત્ર એ તંત્ર, એ ગુણનિધી ગાયત્રી; અનપુરણા સહુની ઈષ્ટછે, જી
 ધોવંતા જન જીરો; શામળ કહે અન આધારથી, સરવે વિદ્યા સહુ સુજો. અનપુરણા વરી
 માત, જગત જીવારણ જાણી; અત્ર વીના સહુ સુન્ય, પ્રથમ જીવે નહી પ્રાણી; અત્ર વિના સુ
 ખ અદ્ય, અત્ર વણ ચરણ ન ચાલે; ભાવે નહી મન ભક્તી, અત્રવણ મોજ શી માલે; અત્ર
 વીના ઈસ્વર વહાલો નહી, ગાન તાન ગુણ નવ ગમે; શામળ સેવો અનપુરણા, સકળ દુખ
 ક્ષીથી સમે. આ વારતા રચવાનું કારણ—દોહરા—કવી કહે રુક ખોહોતરી, આણી મન ઉલાસ;
 પરાક્રમ પુરૂષ પ્રકતીતણાં, શિવ ઉમીયા સંવાદ. ૨૯ ચાતુર નર ચહેા દેશમાં, ચતુર શિરોમ
 છી ચાલ; સ્ત્રી ચરીત્ર શાભા ધણી, ખરી વાતનો પચાલ. શામળ કહે સંક્ષેપમાં, કવીતા દેરા
 કામ; ખતરીશ લક્ષણ જીરો, હુંશીને મન હામ. એમાં અર્થ છે અનવા, ગરવો છે એ અંથ;
 નીચ જન તો નિંધા કરે, પુરણ પરાક્રમ પંથ. ગુણવંત દુધ ગવરી તણ, તત્ત્વ આપે તરત;
 કો દુધ કહી કો તક લે, કો માખણ કો ધત. મુરખ મુઠ મમતા કરે, ગુણ હીણાતો ગર્ક; પંડી
 ત જનને પ્રીય છે, નીંદક જનને નર્ક. ગુજર દેશ ગરવો ધણો, અમદાવાદ અદ્ય; સાખર તટ
 સીરોમણી, પ્રહમજી શિવ જ્યાં જીવ. પુઠળ પ્રૌઢાં પરગણાં, અધીક એકથી એક; વરણ અદા
 ર વાસો વશે, વાડ વીપ્ર વીવેક. માતર પ્રગણામાં મણી, શું રીરોમણી ગામ; વીરવનાથ વી
 રેસ્વરો, નવખંડમાં નામ. પ્રગટ એનાં પારખાં, મહા મોટમ પદ મેર; ચોખાનો લાડુ ચડે, સ
 વા ખે મણુને શેર. વાંઝ બંધાવે પારણા, અષ્ટ શીધી આપણ હાર; વરદાતા વીરેસ્વરો, નો
 ધારા આધાર. છપા—વિરેસ્વર મહાદેવ, પવીત્ર જન પુરણ પરખો; ભક્તી મુક્તી દાતાર, સુધ
 ચોતામણ સરખો; અષ્ટ શીધી નવ નીધ, એક પળમાં એ આપે; કછલાસવાસ કીરજાર, તેહ
 થીર થાવર થાપે; જન્મળ મટે જનમ મરણની, લખચોરાસી ફેરા ટળે; શામળ કહે સીવ પુજ
 તાં, સુખ સાગર મહિમા મળે. દોહરા—કુળ શુદ્ધે કણ્ઠી વશે, કાઠિલ કુળ શુભ કામ; વાંસણ
 વસે અસંપત, નરપતી જેવાં નામ. માનજી સુત મોટમ પદે, રખીદાસ રોધ રૂપ; નવાણ કીધાં
 નીરમળાં, જોજ સમે ભરજીવ; પાળ્યાં લાડ, પ્રજા તણાં, પ્રજા ઉપર બહુ પ્રીત. સદાવરતાં સોભા
 વીયાં, રામ રાજની સેત. રખીઅલ જ્યાં રક્ષા કરે, દુનીઆમાં નહી દુખ; પ્રધવી કરી પસાય
 તે, ભોકરુક ભાંગી જીવ. પુન્યવંત પરીવાર સહુ, ભટભાવીક ભતરીજ, સુખસાગર શોભીત રાદા
 બહુ પુન્યના ખીજ. પંડીત જનનો પારણ, કવિયાં પુરણ કોઠ, મંગણ મોજા દેવણી, હાકી

જીતે હોડ; પાંચે પુત્ર પરાક્રમો, અધીક એકથો એક, ભજિજ સહિ ભુપતી સમા, ન્યાવટ શા
 વટ નેક. સ્થામળ વીર લક્ષમણી, ધણી બુધી ધર સુત; વડહથ વેણી સરખો, પાટવી રખી
 યલ પુત્ર. રખીયલ કેરા રાજવી, પાંચ પુત્ર પરતાપ; જરાવંત ઝવેરજ નાણવો, અધિક પ્રાક
 મો આપ. સદાવરતનિ શાખ ધેર, અત્રનાં દાન અપાય. સભા મળે પંડીતની, કરણ કથા કે
 હેવાય. હરી ભક્ત હરીજન સહુ, ગુણ નિધ સુખ ગંગેવ; લક્ષ્મીવર પુજે લખુ; તરતિખ સ
 હુની ટેવ. ગુણીજન આવે ગામમાં, રાસ વાત સુજાણ; આશીરા દે તે અતિ ધણી, કહે કુ
 શણ કલ્યાણ. રખિયલ સુત રાજેસ્વરી, સીવ પુજે રાજ શવેર; એક સમે શભા ભરી, ખે
 ઠા જરાવંત ઝવેર. સાખી સમરયા સોરઠા, કહે વખાણી વાત; ભાટ ચારણ બ્રામણ સહુ, પુ
 ન્ય કાળ પ્રભાત. કિરતી તેણે સાંભળી, સામળભટ કીરાજ; સોગંઠ માળવી વિમ્ર સુભ, લક્ષ
 ઠોટીયા લાજ. કવી તેડયો કોડે કરો, સાંભળજે રુભ જ્ઞાત; વાશી વેગનપુર તણો, ગુણ જાણે
 ગુજરાત. શામળ આવ્યો સુજંમાં, સકળ રાસમાં સુત; રોભિત સાથ સલસણી, પુરશોતમ
 લેઈ પુત્ર. માન દીધાં મનશા સુધે, અતિ આણિ આહાલસાદ; સભા મધ્ય સામળ ભટે, દીવો
 આશિરવાદ. છપો. તમ ધેર ત્રીજે વાર, પ્રથમ વાર નિત પુજે; ચતુર વ્યય એથો 'વાર,
 સત વાતે સુભ સુઝો. પ્રસન પાંચમે વાર, વિમળ જરા વિદ્યા વાધો; છઠા વારની છતાં શોભા
 શતરૂની સાધો; સાતમે વાર સંકટ હરો, અધોપતી રાહ્યા હંશને, આશીરવાદ કવી કહે, મનજી
 વાસણ વંશને. દોહા. ઉકયા સહુ આદર કરી, સકળ સભા સમેત; પ્રદક્ષણ દહપાયે નમ્યા,
 હઈડે આણો હેત. ભલે પંચારયા બ્રમળ, ભલપણ કેરા ભુપ; વ્યાસ વરોષ્ટ સુકદેવજી, રિધીવં
 તા છો રૂપ. પુરશોતમ પુત્ર પવિત્ર નર, નિરમળ રૂડું નામ; પુરણ પુન્ય પ્રગટ હણું ગુણવંત
 થયું નિજ ગામ, પાણ્ય જોડીને પુછીએ, કરીએ વિનંતી કેહેણ; નઉતમ અંથ નીતી કહો, વિ
 વિધ વિલાશી વેણ. અંથ કહયો રખિદાસને, સોહાસન ખચીસ; નવે ખંડ નામે લહયો, પ્રસન્ન
 છે ઉમિયા ધરા. રામ ચરિત્ર રૂઢે ધરયાં, વરણુવ્યો રેવા ખંડ; ગંગા કેરા ગુણ ગ્રહયા, ટાળા
 છે જમ દંડ. નઉતમ અંથ નવો કહો, ચતુરાઈ તણી ઉપદેશ; પંચ પ્રમાણ પંડીત કરે, હૈરક
 થો હમેશ. સંસકૃતથી પ્રાકૃત કહો, ખટરસ ભાષા પચાલ; અદાર પુરાણથી અધોપતી, મહિપ
 ત જોતાં માલ. શ્લોકહોય સંસકૃતમાં, કરો તેહ કવિત; ગુરજર ભાષા ગુણ ધણી આતુર રીઝે ચી
 ત, સાખારા સપુત સલસણી, સાખારા સહોદર સાથ; સાખારા પિતુ પર્યા પિતર, સાખારી જ
 મણે હાથ. પુરશોતમ ત્યાં પ્રીતથી, દીધો આશીરવાદ; અંથ કર્યો સામળ ભટે, આ
 જોને આહાલાદ. છપા. હંશ વાહની હોતકાર, મેઢક વાહની સુખ સીમા; ગ્રગ વાહન દે
 માન. કીર વાહન કર્ય કામો સારકલ વાહની જેહ; નેહ ધણી શીર નામો, ઉંદર અરવને
 ધભ્યે, ગરૂડ વખલ છે જેહને, કલ્યાણ કરોડ કપા કરે, સામળ કહે આશિરા એહને. ૯૯
 દોહરા—શુક પોહોતેર શિરોમણી, ચતુરાનો ચિત આલ, મોહોટાં માણસ મહિપતી; માને
 તેમાં માલ. ઉતારનો પ્રતિ ઉતરે, જર તણી વિજર; ગુણ અવગુણ ગ્રાહક ધણી, પરિત કરે
 વિચાર, ભાગ્યાનું સાબુ કરે, કમંક કરે અકલંક; કથીરનું કંચન કરે, વાળે આડો અંક.
 શાહ નરને તસકરે કરે, તસકરને કરે શાહ; જળને સ્થાનક સ્થળ કરે, કરે રંકને રાય. બોલ
 નો નામે અમ્ર તે, વાળો નામે વેર; એક વચને અમ્રત કરે, જો હોએ આગ્ર ઝર. અઉદ વિદ્યા
 થો એણણી, વિજર વાત વિવેક પંડીત જન એ પારખે, ન્યાવટ શહાવટ નેક. ચોપાઈ—પુરવ
 કિશા પુરંદર ગામ, તપતસિંહ રાજનું નામ; રામરાજ સસીપુ રાજ, અસત અન્યા તાન

થો લાજ. હરીચંદ્ર સરીખો હરીજન, કુલ કપટ નવ માને મન. વરણ અઢાર વસે છે વાસ,
 તેજ પુજ પુરણ પ્રકાશ. લક્ષ્મીની લક્ષી વ્યાં વસે, ધરમ મારગ ઉપર સહિસે; વિશેષ શ્રીમાળી
 વાણીયો, જઈ ન ધરમે ભુગતે જાણીયો; શ્રીવંત માંહે તે શિરદાસ, દિલ મોટે દાખ્યો દાતાર. છ
 વ ક્યા ઉપર ખજૂ પ્રીત, ન્યાયમાસનાં રાએ રીત; મહીમા જેનો વાધો ધણો, વાપાર દેસ દેસાવર
 તણો. પુન્યવંતો તે પુન્યવિત, મહોપસરખા જેને મીત; અલખત ધરયાં અપરંપાર, શ્રીપેસા દોઢા દા
 તાર. માહાલક્ષ્મી દિઠે મન કરે, વ્યાપાર વાહાણવટીનો કરે; સમરથ તેના ધરમાં ધણી, લક્ષ
 કરોડો કરો ધણી; અપુત્રવંત અનરગળ ધન, જશવંતો જાણીતો જન. પાંસઠ વર્ષ થયા ત
 રત, માનની તેની પાખી મરત. વૃથપણે ભાગ્ય ધરસુત, પેટ નહીં પેતાને પુત. છપા.
 પુત્ર વિના નહીં મોલ, પુત્ર વિણ મેહલું મોહાટું; પુત્ર વિના દે દોરા, પુત્ર વિણ જીવત જો
 દું; પુત્ર વિના પરીવાર, વિશ્વ માંહે નવ વાધે; પુત્ર વિના સંસાર, આંધ ગયા કુણ સાધે; અ
 રથ ગરથ કુણ ભોગવે, ધણું દ્રવ્ય પણ ગાંજ્યા; ખાળ અવતાર ખાળક વિના, વિશ્વ કહે સહુ
 વાંઝીયો. દોહરા. વિચાર કર્યો વેહેવારીયે, ધણી પાખી ધરસુત; વેસો વંશ વાધે નહીં,
 પરગટે ક્યાંયો પુત્ર. છપા. નાર વિના નર રંક, દામણા દિસે દેહે, નાર વિના નર રંક, અ
 હરથ જીણી હીણા ગેહે; નાર વિના નર રંક, ધન્ય નવ ધીરે કોઈ; નાર વિના નર રંક
 જગત જન નિંદે જોઈ; નાર વિના નિરખળપણું, ભોગ કહો શાભોગવે, અથુત અવરણ ભાસે
 ભરયા, જોખમ આજુ જોખવે. નાર તે નરનું અંગ, સુખથી ધરછે શેવા, પુન્યમાં થાય વિભાગ,
 ભાભ યશ રૂઠો લેવા; સ્ત્રીથી હોય સંતાન, ધરમ ભુધિતે ધારે; પ્રગટે પુત્ર સપુત્ર, કુળ છકોતેર
 તારે; રુધ કુળની શામા મળે, સ્વામીને સુખ દે સતી; એમ વિચારયું શોધ્યે, મન મધે ધારી
 મતી. માણવા ઉપર પ્રીત, થઈ તે નરને પુરી; કોને પુરી નવ થાય, સહુને રહે અધુરો; આશા
 નીર અષાત. વિશ્વ તે મધ્યે જીવ્યુ; શાહ રાયને રંક, કરપી કાયરને કુંડ; સરપુર પંડિત સહુ,
 જાણ્યા મળ્યા જુલા ભમ્યા; આશા રૂપી અરણ્ય જળે, શામળ કહે તેમાં શમ્યા. ગળે અધીકુ
 અધ, અધે નારીકાને નેણ; ગળે મુંડને તુંડ, વિપરીત ખોલાયે વેણ; અસ્થિ રૂધિરને માંસ, શરી
 નમ આલે અરણ્ય; ઘાતુ સરવનો ધવંસ, સહુ નહી કુંઠીત કરણ; છદ્મી ખાધો અલવરે, આહાર
 નીદ્રા છેવટ ગઈ; શામળ કહે ચરના ત્રણ, તોય માયા જીતી નહી. દોહરા. શાહાપત પરણ્યો
 જીંદગી, જીવંતી જોખન વેશ; પદમની સરખી પ્રેમદા, દાખી ખાવે દેશ. યુધ નિધાન વરસ ખાર
 નો, ખેડેકળા ખજૂ રૂપ; ખજૂ પરાક્રમ ચાતુરી, ભાખ્યની ભારે જીવ. હામ કામ મગ લોચની,
 સિલ્હાંકી સુખાણ; ગતી મંદ કટી કેસરી, સામુદ્રીક સેંધાણ. પંચ લધુ પંચ દીરથછે, પંચ રા
 તલ પુર; પંચ ઉન્નત પંચ પાતળાં, નારીમાં ખજૂ નુર. કેસ સવાગજ કંદરૂપી, માંચ સમારણ
 મુલ્ય; વદન પંકજ વરણાગીચું, ત્રીલોતમાને તુલ્ય. નયન અપળ મહા મીનવત, કરણ પથ તે કે
 હેણ; અક્ષત રક્ષ વૃત ઉચરે, વદને અક્ષતજીવ. અધર પ્રવાળ ડાહીમ દરાન, ચિયુક વાદ્ર ચેહન,
 રુક અંજીવત શોભાતી, નાશા ઉજવળા અન. સ્રીવા પોત કપોત વત, ઢેળ પત્ર વત પ્રકટ; ઉદર
 પોચા મનવત, દોહાવોખાણે અટ. ધયોધર પદમ અધકારવત, અક્ષત કૂળ રીધ રંચ; કા મખાણ
 કટાસીયે, શોભાત સામા સંજ. ગંડરથળ કટી કેસરી, ગંધા મુગ્ધ રીધ રંચ; કર કટી સુંદર
 રીખડા, અખળમાં ખજૂ અંભ. પાવક વત પગ ખાનીયો; રૂઠી રાતો મોળ; સોળ કમલ સંપુરણ
 તે, તણીયે રૂપ અતોલ; જોખ કરે તે જરપતી. તે મેળા આવે તરત; નીરખન નીરખાઈને જો
 ખાપડા, મનોરથ તેના મરત; જર વડે જીવતી જડી, જરનું જેને જોઈ; મરડો મળુ માંડે ગરથછે,

કળાવતે જેમ મેર. છપા-જર ત્યાં જોખન રૂપ, છુપ વરા જરને જોરે; જર તાં સમજો જોખ,
 ઠેક તરતીખવત તોરે, જર તે ઉંચ ચમીર; જર તે વિથા ભણીઓ; જર તે રૂપ સ્વરૂપ, જ
 ૨ ઝુઝુ સઘળા ગણીઓ; જરને સંજે યરા વરો. જર જોરથી કુખ જરો, શામળ કહે જોરથી
 જર તણું; જરથી કાજ સઘળાં થરો. દમડા વીના દરોદર, કુળવંત કોર કહેવાયે; રીધ વીના
 સઉ રંક, પ્રતિષ્ઠા કર પળાયે; રાપણુ વીનય વીવેક, દામ પાકી સઉ દુષ્ટયા; પેશા ન કરસું દ્રાવ
 શાસ્ત્ર ભણીને હુષ્ટયા; સુરપુર ઘરડ ધોર નર, વપુ વરણાગી વાકડા, સાંભળ કહે સંજ
 રમાં, રીધ વીના સઉ રાંકડા. ચોપાઇ-શાહાપતિ પરણ્યો તે સતી, તેનું નમ્ર તે
 પરભાવતી; નર નારીને નહિતમ નેહ, પ્રીતી જેમ ખપધયો મેહ. નરખી હરખે નરનેનાર, વરજે
 અમત વારંવાર; અળખાં નવ રહે એકે ઘડી, ખાંધો પ્રીત અન્યો અન્ય અડો. કંથ કામજી
 કરે કલોલ, શુભ વરપ શામીને શોળ; એક દોવસ એક કહિતક હોય. તેને કળી શકે નહી. કે
 ય. પાંચોરા પચ્ચીમનો પાસ, વિજયસિંહને વસતો વાસ; ગરયવંતો તે ઝુઝીયક ધણી, આ
 રતીયો દીપરા તણા. માણુ વેપાર અકલ મોટીએ, કાંઈક વાંધો પડ્યો ડોહીએ; વોગા છુંદાણુ
 વાટમાં, ઠઠાભખરના ઘાટમાં. વાણાતરે લખ્યો એક લેખ, એ વાતે કંઈ નહી મીન મેખ; કા
 વ્યું જે અતરે આવજો, હાય અક્ષર એના લાવજો. પાંચો ખોલે જુહા ખોલ, ઉતરશે અપખણ
 નું તોલ; એનો પડો લેણું ધણું, દસલાખ રૂપોયા તણું. નહી આવોતો થારો જન, મોટા
 જનમાં ઘટરો માન; સાચો જવાખ એને દેધરું, લેણું તે સધળું લેધરું. નહી આવે અકાર
 જ જરો, માંયે કરજ સવાયું થરો; જુહા ખોલી મુકરી જાય છે, લેણાનું દેણું થાય છે. આ
 વતાં રમે લગાડો વાર, ઘટરો વેપારીમાં કાર; જુહા આપણને કરો લોક, કરવા ખેડા લેણું ફેર
 ક. એ કાગળ રોઠે વાંચીઓ, સાચે દોલ પોતે સાંચીયો; જઈએ નહીતો થારો જન, રામા ધે
 ૨ છે સંધ્યું ધાન. કોને સોંપો થઈએ નિશંક, કદાપી કાંઈક ચડે કલંક; નારીને સોંપે વણસે
 નારી, એવો રોઠે વાત વીચારી. પરપુરારાને મેળો કરે, ધરત પાસે જઈ અગ્ની ધરે; જીયા ની
 ચા દેખાડે કામ, કરે એહ વ્યભીચારો કામ. પુરારાને સોંપે પરં પાપ, વણસે નારો અપો
 આપ; ગમે એવો સતવાદો હોય, કામ જીત નવ દોહો કોય. અગ્નીયો ઉકળરો અત, નરથી ના
 રી વણસે તરત; ગરયવંતો હોયે જોરડી, કામ તણી જુદી હીણુ ખેરડી. વાટે જતાં તે
 મન થાય, રંક રાય સહુ વીણુ ખાય; મોટાની કોણુ વાતો કરે, મોટાની કોણુ હારડ હરે. મો
 ટાની કોણુ લોપે લાજ, મોટાને ઘેર મોટાં કાજ; એમ વિચારી આપો આપ, શેઠે માંડ્યો પ
 રચા તાપ. ૧૧૧ છપા-સોતા સરખી શુભ રૂપ, રાવણુ સખમાં રાણાવ્યો; કંદલત કુંભકર્ણ આં
 અણુવત તે ચોળાવ્યો, દ્રોપદી સરખી નાર, સતીપણુ સરવે થાપ્યું, અઢારે કોણી શઈન્ય, કુ
 બ કહિરવતું કાપ્યું; માહા માયા રૂપ એ માન્યની, એટલી મુકે અનરમ થરો. વિચાર કરયો
 મન વણિએ, વધ પણે હાંશી હરો. દોહરા-વાણાતરતો છે વરા, પંડિત પેદી પ્રધાન; સા
 અરે સઘળો વરહુને, જીવતી ધોરયાથી જ્યાન. છપા.-ઈદ્રય સરખો અધીપત્ય, ધેર રાણુ ઈ
 દ્રાણી; અલ્પા સાથે સંગ, કરતાં જાતી નવ આણી; ચાતુર નર જે સંદ્ર. રામા ધેર રોહણી
 સરખી, તેણે તારા એક વાજ નેહ કરીને નરખી, પાપ પ્રુન પ્રીછ્યો નહી; સુર પત્ની પોતા
 તણી, કોણુ દેહ આપે થયો. નક્ષત મંડળમાં જે મણી, એનાથી લલ કેડડ ધોર અંધારે ગ
 મિયક, કઈયાકઅક રાત જાત; એક ચિતામાં ખળીયા, શ્રી કપ્પન સરખા દેવ. કુડી કુખજને
 રોષી, માન્યની રૂપ મોહોજળ; જગતમાં જાણી એવી; ભામ્યનીએ સહુ જોળાવ્યા, દેવ ગાંધરવને

દાનથી, સામળ કહે છત્યા જીવંતિયે, કુણ માત્ર છે માનવી. ચોપાઈ-વણજ સોંપ્યો વાણીતર હાથ, સામદ રૂા લિધા સાથ; મેહી દેહી વાડ વાસીઓ, સેવા કાજ સોંપી દાસીઓ. જીવંતી ને કહે જીવંતિયે, આપ તમારૂં રાખો તમે; દિલમાંહે હાહાપણ દાખજો, પરીયાનું પાણી રાખજો. હા ખોણી વધારે લાજ; કરજો આપણા કુળનાં કાજ. આઠ માસે ચમે આવશું, લાખીણી વસ્તુ લાવશું. ઉમદા વજ તણા અંખાર, હોરાને મોતીના હાર; તે સરવે તમારે કાજ, રામા તું ભોગવજે રાજ. દોહરા-મવિત્ર મક્ષિ ખે ખારણી, ખાંધ્યાં બુધી નિધાન; ખતરોશ લક્ષણ આગળ, ભારે રાખે ભાન. કળા જીવે તે ખોતરી, ચોરાશી આસન ચેત; રાગ વરણનને રાગણી, હરીક થા પર હેત; જનાવર હાથાં જાણીયાં, વણીકે કર્યો બોચાર; અંધી અનરથ થશે નહીં, નીચે સોંપુ નાર. સાંભળ મેના માનની, હાહાપણ તાર દાખ્ય; પરદેશ જઈ આવુ ચમે, રામાને સ્થી ર રાખ્ય. નીસરવા ના દીધો નારને, મંદીર મુકી પર મહેલ; થોડામાં કહુ છુ ઘણું, સંક્ષેપ રી તથી સહેલ. સમજતરી શેઠે સારોકા, છાની ગ્રહે ગુજ; પરાક્રમ જોઈશું તાહરૂં, રામા તારી સુ ઝ. મેના કહે રાખુ માન્યની, નીસરવા નહીં દઉં; સત્ય વચન શેઠે કહ્યાં, શિર ચલાવી લઉં. સાખાર કહોને શેઠછ, પ્રીતે પોપટ પાસ; આવીને ઉભા રહ્યા, વટે વાણી વીલાસ. પોપટ પાસે અંબોયો, નારી કેરો નાથ; પત્રોત્ર છો પક્ષી તમે, હેતે ફેરવ્યો હાથ; સાંભળ સુક શોહામ છા, સોંપુછુ એક કામ; ચમે જાઉં પરદેશમાં, સાચવજો આ કામ: શેઠણી ઘેર એકલાં, શું કહુ વારંવાર; નીસરવા દેશો નહીં, ઘર મુકીને ખહાર. પરણી છે મેં પ્રેમદા, જીવતી જોખન વેશ; તણી તાહારે આશરે, પરહુ હું પરદેશ. શામ દામ ભેદે કરી, વનીતા રાખજો વાર; કલંક ન વાધે કુળમાં, તો તુજને સાખાર. શુક કહે શુણુ શેઠછ, વધ તમારો વાન; રાજ્ય મધ્યો સાંભળાં, તે કત થરજે કાન. રામાને રાખી શકે, નથી જનમ્યો કે માય; સુતો મુકે સ્વામીને; જીવતી જરી જાથ, મુરખ જતી હોય માન્યની, પરદે અવળી પેર, ગુણવંતો ગુણીયલ તણ; જાથ ગુણહીનને ઘેર; પંડિત જનને પરહરે, મુરખ સંગાથે મેળ. ખરાખ કરે ખરો વાતને, ખોટો ધારે ખેલ કાકર સાથે ઠગવર, ચાકર શું ચિત ચાય; નિરમળ જળ નારી તણ, નરક કુંડમાં નાહાય. શુક કહે સુણુ શેઠીયા, માન્યની મુકે મેહેલ; ચીતા ન કરો ચિતમાં, સદં વિદ્યાથી સેહેલ. લક્ષ્મીવર લખ્યા રાખશે, કે રાખે તાર લુણ; રેહેશે પુન્ય પરતાપથી, હું કોકર તે કુણ. જ્યાં સુધી મુજ પ્રાણ છે, ગુણ તાહરા ગાઠિ; જવા નહીં દેઉં નારને, લુણ હરામ ન થાજે. સાડ કહી તે શેઠછ, ગયો પોતે પરદેશ; મંદિરમાં રહિ માન્યની, ચંતિતા જોખન વેશ. ખાય પીએ જીવિ કરે, પ્રીતે ચાવે પાન; દાસદાશિ દિલ રોજવે, મન ગમતાં દે માન. એમ કરતાં દિન વહી ગયા, વસંત આવ્યો વેદ; કામાતુર ખહુ કામનો, ખાંત ન રાખે ભેદ. આહાર ખમણા ખઈરાં વીરો. લાજ ચોધણી ચાહાય; કામ આઠ જણા વરો કાં રંક કાં રાય. વીસ ઘણા વસંતમાં, નારોને નરસું નેહ; ભોગ ત્રપ્ત ભાસે નહીં, દિલ રીંછે નવ દેહ. રાજા ધ્યે રૂતુ તણા, વસંત કામ કહેવાય; ચતુરાં ચંચળ ચિતની, વનીતાં વિહવળ થાય. વીસ ઘણા વસંતમાં, ગરીબ રંકને ઘેર; સત ઘણા શ્રીવંત ઘેર, પ્રીછે પંડિત રે ર. ખાન પાન જીખી કરે, હાંસે પેરે હાર; કામાતુર તે કામની, સળે સોળ રાણગાર; કંદરપ સરપ અંજે હસે, કહે દક્ષિણ દુખ; સ્વામી માહારો સાંભરે, ભેઠે ભાજે જીખ. વાયકો તેતો બહિ ગયો, સ્વામી નાચ્યા શા માટ; કાંઈક સંકટ આકરૂં, કે કાંઈ વસમી વાટ. હાથ જોડી હસી પડી, શુભ ખોલો સાહેબ; શેઠાણીલ સાંભળો, ખરો વાતનો ખેલ. જીવતી જોખન વેશમાં, જા

રીત ન કરી જોણુ; વાટ ઉઠી તે વેશને, તન અટવાણુ તેણુ. પરપુરપશુ પ્રીતરી, કામ વાસના કીધ; અપરમપાર સુખ સાંભરે, લાવે લાખેણી સીધ. માળાકાર વધુ મળો, લોપાવાને લાજ; નારોને જરી સિખવે, કરવા કુટું કાજ. ઘણા પ્રકારે પ્રિછવી; કરી કામાતુર કામ્ય; મન ટળ કામ્યુ માન્યની, સેજે નોહોતો સ્વામ. હાય જોરી હરી પરી, કયમ કરીએ એ કામ; રીત જ છાયા જે રાવળે, દેહેવટ જાએ દામ; છપો-નારિ તે નિચ સ્વભાવ, ન રહે પોતાને ધરમે; નારિ તે નિચ સ્વભાવ, કલંક કહાવે કુળ કરમે; નારિ તે નિચ સ્વભાવ, લાજ મર્યાદ ન પ્રિ છે; નારિ તે નિચ સ્વભાવ, અન્ય નર અંતર દરછે; નિચમાં નિચ તે નારીયો, પરશુ જેઠે પ્રિતરી; શામળ કહે સ્ત્રિયો સમસ્તને, રી નહીં એ રીતરી. ૧૯૬ ચોપાઈ.—શામ દામને બેઠે ભરી, કામનિને કામાતુર કરો; અંત મનમાં આણી ઉલ્લાસ, એક વાર જુઓ તે સ્વાદ. લક્ષ વસા તળને લાજ, કરોડ વસા કરો એ કાજ; રોઠ મંદીર આવે જાહેર, તજજે તે લક્ષણ તા હરે. ૧૯૮ દોહરા. કાંજ જાએ કંથનો, લોકમાં જાયે લાજ; પાણી જાય પરીયા તણ; કયમ કરીએ એ કાજ. દાશી કહે દેવી સુણો, દહાવત માડ દાખ્ય; જાણુ પરે એ વાતની, તો સુર જનો સાખ્ય. વનિતાએ કોધો વાપદો, વેદ ન ચકુ વાત; તરણી આવુ દજ કને, રી રોતે રાત. ન્યાલ થઈ તે નારીએ, અંગે વાધ્યુ નુર; ઉલટ મોઢે ઉઠે થયો, શોભાવતો સુર. સોળ સળ્યા તે સુદંરી, નાર વધાણુ નીર; આલુશણુ અંગે આપતાં, ચરણુ ચોળી ચીર. કાજળ કુમકુમ જ્યાં ઘટે, સોંધામાં સિંદુર; ખરાસ કરતુરી અરગજા, ભોગ સઠળ ભરપુર. પુપ્પ હાર કંઠે ધરયા, દરપણમાં જોયો દેહ; અંતરમાં ઉચાટ રહે, પરશુ જેને નેહ. ખણી દણી તેનિસ રી, ઉલટ વાધ્યો અંગ; કામાતુર તે કામની, પયોધી પરયો પતંગ. શોહાણીને કહે સારીકા, અંગ સળ્યા રાણુગાર; કાજળને કુમકુમ કરયાં, જીવન નથી ભરથાર. સરજ તાર રાણુપણુ, કેણુ પુરપશુ પ્રીત; એ જીવને ઘટતુ નથી, રી નહીં એ રીત. મેના કહે રુણુ માનની, વિપરીત એતો વાત; જાએ કેણુ કામે કામની, જરી રમવા જાત. ધેર નથી તુજ ધરધણી, રાણુગાર સળ્યા છે સોળ; અર્ધમ કરે છે અંત ઘણો, મુખ ભરીયાં તખોળ. સમજ તારી સુજને, જરી કામે જાય; શેઠ મુને સોંધી ગયા, એ અન્યા કેમ થાય. ખાળરે લક્ષણ ખાળીકા, ખાળ તા હર કામ; ખણી દણીને નિસરયા, કેણુ ઘણીને ધામ. ખાળ ચતુરાં તુજ ચાતુરી, શોભે નહીં રાણુગાર; કાંઈક સળ્યા રાખરે, જીવન નથી ભરથાર. સાચ માનરે માનની, રૂપ સાખથી સાચ; નાક છેદાણુ તાહર, પુરણુ આરુણ પાંચ. વઢાણુ કાને ચોટકો, જીવે જેમ ખાધુ ગામ; સમજ વુ જો રોઠને, તો મેના માડ નામ. રૂડા કુળમાં ઉપની, રૂડા ધરની નાર; રણીકાના જે રુણુ અહે, નહીં તારો વેહેવાર. વાટ ઉઠી તુજ વેરામાં, ભદરયો અવતાગ; કંથવિના ધર કામની, શોભે તા રાણુગાર. કઠીણુ વચન કાને રુણી, દીધી ધરીને દોટ; માનનીએ મેના તણી, મરડી નાંખી કોટ. પાંખો આલી પ્રીતે કરી, ચીરી નાંખી આંચ; ખરોડી નાંખી ખાળમાં, અધીક પમાલી આંચ. શામા થઈ તે શોકમાં, પુરણુ દુખનો પેર; તે દિવસ તો ગઈ નહીં, ધરમંદીર ધર ધેર. ખીજે દિવસે તતપર થઈ, સળ્યા સંપુરણુ સોળ; કરતુરી કેસર અરગજા, મુખ ભરીયા તખોળ. જીવતી પોતે જોખમાં, જરી રમવા જાય; અંગ રાગ અંતિ આપતાં, અળતે રંગ્યા પાથ. પોપટ પોતે પ્રીછીયો, મેના ખોલ્લીતી ખોલ; શોહાણીનું સંતીપણુ, તરણીનો કીધો તોલ. માન ઉતાર તો મર, મોત માથે શીદ લેઉ; શામ દામ બેઠે કરી, જાવાતો નહીં દેઉ. કરી પરીક્ષા પોપટે, મન સમજ્યો મેહરાણુ; આંચ દેખાડું અહને, તો તો પરકુ પ્રાણ. જેહ જતો મેના ત

હો, તેહ માં મુજ થાય; વળતુ કાણુ વારી શકે, જોખ કરંતી બન્ય. ઉપાય કહે એક અમલ
 થી. અમલી કહુ કાંઈ ગોઠ; રક્ષ રામાનું રોઝનું, ચતુરાર્થ તણી એ ચોટ. બન્ય તેતો જુઓ
 નહી, વિવામાં ઉઠે વેઠ; કાલ ઉપકે રે મુજને, રસણો સમજી રોઠ. શુક કહે સુણ સુંદરી, વાર
 કહુ એક વાત; કહેજી તો મટતી નથી, તુતો મારી માત. જોખપણું તે જોખન, તદણી વારો
 તોરઠ સકળ શુણ સક્ષણી, જોખન કેર જોર. રામા તું સમજે નહી, બનવે વિવાના જોખ; સ
 જ અવસર છે આ ધરી, શું એરી રહે રોખ. આજ કાલ તો આવશે, કીવંત આપણી રોઠ;
 અવસર શાને સુકીએ, નિરજે કહુ છું નેટ. છપો. વણુરતુ વરસે મેહ, તેથી તો ધાન ન
 પાકે; પાકમ ન મળે પુર. શતર કહો રોણુ થાકે; પેહેલી વિશી વિધાય, ભાવ આણી નવ લાણી
 શેઠ; વૃથાણુ વિવેક, રાક્ષનો ખોધ ન સુણીયો; ગયો અવસર આવે નહી, નર નારીને તે નરે;
 અથમ જુઓ પ્રીછ્યા વિના, વળતા હાથ ધસવા પડે. દોહરો.—એમ અનેક ચતી કણાં, કલાં
 કામનેને કણાં; રહે રામાનું રોઝવ્યું, વિનયનાં ખોલી વેણુ. છપા—વિનય થકી વિવેક, રજન
 સખજમાં રોભે; વિનય થકી વિવાય, સ્થાર થાવર તે થોભે; વિનય તણુ વરા લોક, જસ આ
 પે જન આજ; વિનય તણુ વિખવાદ, કરે નહીં રંક કે રાજ; વિનય મોટાછે વિચમાં, વિનય
 ધન અરગ ધસે; રામજ કહે વિવા વશીકરણુ, વિનય માંહે આવી વસે. દોહરા.—રોઠાણીને વરા
 કરો, વિનય ધરી વિવેક; પ્રભાવતી ખગે નમી, સાચુ ખોલી છેક. તાળી રેદુ હેતે હરો, કાંઈ ન
 રાખી ખાંત; સાચુ કહુ છું શુક તને, આપણુ છું એકાંત. સાંભળ શુક રોઠામણા, ખાંતે તારા
 સમ આઠ, જુવંતી સાથે જોખમાં, બરો કામે જાઉ. પોપટ કહે સુખે પરવરે, રૂંદીયા સા
 થે રીઝ; બરી વિવરો વિના, ન મળે સુખનું ખોજ. એવાં કામ તો તે કરે, જે ભણે વિજ્ઞ
 શી વેઠ. વિવર વિના વિખ ઉપજે, ખરે ખગટે મન ખેદ. આશાન કહું તે ઉપરે, કરણું વિ
 બરો કામે; સુરસિહરાયની સુંદરી, નંદાં જેતું નામ. આજમાનીતી રાયની, વળી વધારયું વે
 ક; વિવર વિવાએ વાળીયું, કોહ કૂળા હળા જર. નંદાંયે વિદયા કરી, વિવર વખાણી વેઠ;
 કોહ તોરે હું શીખવું, ધાંતી ટાણુ ભેદ. કર જોરી કહે કામની, સાભળ શુક રૂજ વોર; સાચી
 પેરે શીખવે ધારણુ રાણુ ધીર. રાણુગાર તજને સુંદરી, ભોનાં રેહેરો વસ; છા ઉપર આશાન
 કરો, શીખો રાહાણુ રસ. પોપટ જે જે કહયું, શુભ છદ્ધિ સાક્ષાત; વિરતાર વડે નંદા ત
 હો, કહેવા માંડી વાત. ચોપાઈ—પુરવ પંથ તણુ વાશીએ, કીકંદા પુરી નગરી કારીએ; વરણુ
 અઢારે મસેછે લોક, સ્વપ્નામાં નવ ઉપજે શોક. સુરસિહરાય કરેછે રાજ, અસવ્ય અન્યા તન
 થી તાજ; મહા સુખનો મહિમા માણિયો, તે રાજને ખે રાણિયો; એક માનીતી કોટમ મતી,
 તે સાધુ શિરોમણી સતી; મણી લક્ષ્મી ધણાં ધર સુત્ર, પ્રતાપવંત તેને તો પુત્ર. કનકવતી રા
 જીનું નામ, વશ કરલેછે ખાધુ ગામ, તે માન્યનીથી મહિપત મોય, નંદા સાચુ તે નહુ જોય.
 નહીં મેહલ ન પુછે વાત, સ્વેહ કરે નહીં નારી સાથ; તે નંદા તો રીરો ખળે, કારણુ દુખ તે
 જું કોણુ કળે, સુખ ન લોગલ એકે ધરી, દુખ સમુદ્રના દ્રોહમાં પડી; રોકય દુખનું કાવાદળ
 હ, અગતીનો શિર વરસે મેહ, કરાડ વાર શું કહીએ કથી, રોકય સમજાન દુખ ખીલુ નથી; જ
 કણુ કણુ ખામે ખેદના, લક્ષ લીછી ઠેરી વેદના, લક્ષ કોટીમાં ગાજાં જર; રોકય સમાન ખીલુ
 નહીં વેર. છપા—રાજાએ એક સાલ, ગામ ફટકયા કુટે; પ્રબલ સાલ, વણુ વાંકે રાજ
 કુટે; બપોરો શિર એક સાલ. ત્રણ વટંતર નાખે; બહાર વધેર એક સાલ, ભામની બે જુ
 હુ બાખે; સુરખને સાલ વિદયા તણું, દુખ ખકારી એકાંતનું; સામજ કહે રાણા માનજે, કી

ને સાલ એક શોક્યનું. સૌ કહે બહી અનાથ, તેથી તો મોત ભલે; બહી હિણાને હાથ,
 એથી નહીં દુખ અને; બહી વિધવા કે વંઝ, બહી ગુણક કે ઘેહેલી; બહી દરીદ્ર કે દ્રવ્ય;
 બહી સોહાબજી સેહેલી; માહા દાવાનળ દુખણી, અંચળ ચીત પણ ચોક્યનું; શામળ કહે શા
 હા માનખે, સાલ સામાને શોક્યનું. દરેકને મોટું દુખ, મન માન્યું નવ થાય; કાસને એ
 કે દુખ, નિત વિદેશ જાય; દુનિયાને એક દુખ, જ્યારે વરસાદ ન વરસે. વંઝને એક દુખ,
 તનને કાચુ તલસે; કુવારને દુખ સૌ તણું, સરવને દુખ તે જીખનું; શામળ કહે પાર પ્રો
 છું નહી, જોને સોક્યના દુખનું. અંધાને દુખ આંખ, સાડ નરતું નવ દેખે; પેહરાને દુખ
 કાન, રાગ પુરણ નવ પેખે; રોગને દુખ રોગ, ભોગ એકે નવ ભાવે. ભોજીને એક દુખ, નામ
 ભોખારી કહાવે; એવાં દુખ અનેક છે, પંગાને તો પગ તણું; શામળ કહે સૌ સરવને, સોક્ય
 દાવાનળ દુખ ધણું. ચોપાઈ-તે શામાને સોક્યનું સાલ, વનિતા ઉપર ન ધરે વહાલ; તેનું
 ખોદ્યું કોને નવ ગમે, રાંદ્યું રાજી ના જમે. એશું હેત ન આણું કોય, તે સામું દ્રવ્ય ન
 હોં જાય; મહિપતીનું જ્યાં ન મળે માન, સૌ હળવી જમ પીપળ પાન. ધણા ઉપાય કામનીએ
 કાંધ, માન કોણ તેને નવ દીધ; એક દિવસ તેતો નારીએ, જ્યેષ્ઠ ખેરીને ખારીએ; માહા દુખ
 છો યદને તે રૂચ, અર પડ તે જીવતી જીએ. દુખ ડુંગર માથે લેધને, ખેડી કપાળે કર દેધને.
 તળે ખેડોતો પુરો પુજ, તેને મન છે અદકી સુજ; નારી નિસાસા નાખતી, અરે અરે મુખથી
 બાખતી. વરતકે જાંચુ નીરખોયું, પુરણ દુખ તેનું પરખોયું; સુખસાગર છે તેનું નામ, રહેતો
 પોશાલયને કામ. કામણુ દુખણુ મોટા મર્મ, વરોડરણુ વિદ્યાના ધર્મ; મોહન જાંચાટણુના મેળ,
 ખરા હુતરના જાણુ ખેલ. જગત મોહ પમાડ્યું જોણ, રામા રોતી દોડી તેણ; કલ્પીત જોવા
 જો રહ્યા, ધર્મલાભ કામનીને કહ્યા. શું દાડણુ તુજને છે દુખ, ધૈર્ય તારી ભાગે જીખ; ખ
 રો વરતીક ખાતે ખેડીએ, તરત તેને તેડ્યો મેડીએ. માહા મનોહર મોટમ મતી, જસવંતો
 જાણોતો જતી; માન્યનોએ દિધાં ખાડુ માન, હાજર કી; દોડકળ પાન. શા માટે રોતાંતાં ત
 મો, એહ દુખતો જાણ્યું અમે; તારે સાચુ ખોલી સતી, સાંભળરે જસવંતો જતો. તમને દુ
 ખ કહે શું થાય, કેહેતાં દુખ જાણે જો રાય; સોશ અળગુ કરે માહર, કાન નાક છેદે તાહર.
 દોહરા-વરતિક વળતો ખોલિયો, સાંભળ વિનતા વાણ; સત્ય ન કહે મુજ આગળે તો ધૈર્ય
 ની આણ. કોઈ વાત જાણે નહીં, કો એતે નહીં લોક; તેહ વાત કોને કહું, સુકોત માઈ દોડ.
 પોશા ક્યાં મેં પાંચ સત, અઠમ ક્યાં સત આઠ; એકાસનતો એક સત, ભક્તામરના પાઠ.
 વીસ આહાર એંશી કરયા, ચોવીસ આહાર સેંચાર; અગાસન અગીયારસેં ખોજાં વરત અ
 પાર. અપવાસ કરયા ખટ માસના, જગરણ કરયાં સત સાત; તરકારી તનથી તજ, સ્કંદમુળ
 નહીં વાતજ જાંચી કીધી જગજાથની, રોતજ જાંચી સાણ; આઠ ચાર આણુ ગયો, વસાઈ ગયો વર
 વાણ; સમતક્ષીખર મેં શેલીયા, પુજ્યા પારસનાથ; માહાવોરવામી માણીયા, ટાંડો કીધો હાથ;
 એ સરવે નિષ્કળ થજે, કર કંઈ તારો વાત, મારણ મોહન વસાંકરણ. સધળે હું વિખ્યાત.
 રાણી તે રીઝી રહે, મેલ્યો મનનો મોડ; અથઈતી માંડી કહી, કરગરતાં કરજોડ. જળને સ્થાને
 સ્થળ કરે, પવિત્ર પાત્ર એ પુજ્ય; અગમ નિગમ લક્ષણ લહે. સત જનમની સુઝ, અધિપતિનું
 અપમાન છે, સોક્ય તણું છે સાલ; કાઢ્યું ભાવટું ભવતણી, જો હોએ કાંઈ માલ, પુજ્ય
 કહે સુણ પ્રેમદા, મિરમળ તાહર નામ; મન માને કેમ તાહર, કેમ થાએ તાર કામ. રાણી
 કહે રૂપી સાંભળો, જો મરે રાણીને રાય; સપુત મરે જો શોક્યનો, તો ભવનો ભાવટ જાય.
 ચોથો ચીર રાણી તણા, જે પુરનો પ્રવાન; વસે અરે નજકુંઠમાં, તો કીધું જીવતદાન. એકે

છવે ચારમાં, ત્યાં સુધી દેહે દુખ; મરે તોતો ચિંતા ટળે, ભાગે મારી ભુખ. કાલ દીધાં છે કાટીયા, સોચેક ખાધા સમ; ઈશ્વરની આજ્ઞા કરી, કામ કરો નહો કેમ. મોભો વીરછે માહરો, તેનો થાય અધિકાર; સુખસાગર હું ભોગવું, તો તુ હેયાનો હાર. તમે કહો તો સાંભળું, કહો તે કરીએ કામ; તાહારી દાશી થઈ રહું, વેચાઈ તાહારે નામ. વરતિક તે વિરમ્ય થયો; કંથમ થાએ પ્રોહુ પાપ; વચન જતે વસુધા જશે, એ પછુ અન્યા આપ. પાપને તે પ્રલે કરે, વૃત્ત કરે વિવેક; વચન લોપ થયા તણી ઉપાય જડે નહીં એક. નિરાસ જો નારી થશે, તો તો અનરથ થાય; વિશ્વાસઘાત જન જે કરે, તે નર નરકે જાય.

ચોપાઈ-વિચાર કરો ખોલ્યો વરતીયો, નારી નિચ બુધિ નરતીઓ; અધિક અધરમ એ અન્યા આપ, પ્રહુ કરવું પડશે પાપ; પાટ ધામ્યો તો દેવો પડે, સ્ત્રીહત્યા પછુ ભાયે ચડે; ખાજહત્યા ખેરો આ દીરા, ચોથી પ્રધાન તણી આસીસ. એવડું શું આપોછ તમે, એ પાતિ કે શૌર લીજે એમો. રાણી કહે વચન તુજ ગયું, વળતુ તે દર્શવત શું રહ્યું; શુભ વાણી ખોલ્યો શેવડો, કરજોની થઈને ખેવડો. સાંભળ વનિતા વાડે વાત, કાલે સરદ પુનમની રાત; કાળીને દેરે આવજો, પંચ પ્રકાર પુજા લાવજો; ખાનપાન ભોજન ભરપુર, લેજો ચોસક હાર હજુર. ખોડપ પાત થાપીયુ એમો, મહાપુજા ચારભો તમે; મહાવનમાં જ્યાં દેહેડું હોય, હે રૂં ત્યાં કરે નહિ હોય. એક એક પ્રહરે પુજન થશે, દુખ તહાઈ સાહુ દેવટ જશે; પંચ પ્રકાર ની પંચ ધણી, જાણુ પ્રહમ દેરાનો ધણી. કે જાણુ શિરોમણી શીધ, જે પાસે હોયે નવનિધ; પ્રહમદશાના ભારે ભેદ, વરણુ કરો શકે નહીં વેદ. જાણુ રાંકર કે વેદવ્યાસ, કે જાણુ એક કાળીદાસ; માયા મંદીર મંછને માંસ, પાત ચહ મુકતાકૂળ કાસ. ચાર પ્રહરની પુજા ચાર, વિનતા શું કહુ વારંવાર; ચરસક તિરથ ચોરારી જ્યોગ, પ્રહમદશાના સધળા ભોગ. વનિતા ખોલ તારા મન વશા, સાંભળ દેખાડુ પ્રહમદશા. પ્રહમદશા જાણુ નહીં જોહ, અન્ય કદાપી કે રશે તેહ. રઊરવ નરકે તે નર જશે, ડોટી જન્મ તે અંધો થશે; માટે કોષ ન કરશો પાપ, શામળ કહે સહ આપોઆપ. પ્રહમ દશા દેખાડુ એમો, આતાજન સાંભળો તમે.

છપા-તુલ્ય કંચન કથોર, સુખદુખ સાચુ ને ભુલું; રાય રંક ખે એક, એક તરફયુ, એક રૂં કયુ; શતરૂં મીત સમાન, સમાન દેવ્યા કે દાસી; સમાન અમરત કે વિષ, સમાન કુચ્છિત કે કાસી; સમાન પાપાણુને રત્ન પછુ, સમાન વસુધા વસુધા વર્ધકુંડ વશા; શામળ કહે જન્મે ન હી, જે નર જાણુ પ્રહમદશા, સમાન અગ્નિને નિર, સમાન વહાલોને વેરો; સમાન કુંજરને કીટ; સમાન મરદને મહેરો. સમાન તરકોને તહાટ, સમાન જરવંતને જોગી; સમાન પાપને પુન્ય. સમાન બીજુને ભોગી; પ્રહમવિધા ભારે ધણી, કરોડવાર શું કહુ કથી; શામળ કહે સંસારમાં, પ્રહમ જાણુ તે નર નથી. સાંભળી કોને સુર, ફરસુરામ ફરસીવર; દીઠા કંઈક દા તાર, કરણા સરખા કરણાકાર; વિધા વેદશણુગાર, પ્રહમા સરખા ખહુ ભાળયા; વાલ્મીક વ્યાસ વસોષ્ટ, પ્રશ્ન ભણ ભય ટાળયા; નથી દીઠા નથી સાંભળયા; ભોગવો જાણુ પ્રહમદશી, શામળ કહે સ્વરગ સુધી ગતી, વિરલા કો વધકુંડ વશા. ચોપાઈ-ચારે તારા પુત્ર મરે, શામા સંકટ તારાં હરે; જરૂર જરૂર કાલે આવજો, કહી વસ્તુ સરવે લાવજો; અરથી ન દોષ મનમાં ગણુ, વધરીતો હણુતા નવ હણુ; અરથી અંધજ હોયે આપ, અરથી ન ગણુ પુન્ય કે પાપ. છપો-અરથી કામી અંધ, અંધ લાલચુ ને લોભી; અંધ સ્વારથી સરવ, અંધ મેલો મન મોભી. અંધ અદેખો આપ, અંધ ચોરીને ચારી; અંધ અતિ અહંકાર, કરે વાત જે આરી; અનેક એવાં અંધાં, કાં નરને કાં નારીયો, શામળ કહે અંતર અંધજે, જે જન ઈછે જા

રોયો દોહરા-વાયદો કરી વરતીક વહયો, કાલે આજ્ઞે રાત્ય; તેતો સોકયની દાસીમ્મ, વાટે સાંભળી વાત પોતાની રાણીજીને, કહ્યાં કરજેડી કેહેણુ. ભણુકારે મેં બાળીયો, વાટે જ્ઞેતાં વેણુ. એક વનિતાને વરતીઆ, કરતાં કાંઈક વાત; મેંતો એટલુ સાંભળ્યું, દેરે આજ્ઞે રાત. રાત્યે રાજ આવીઆ, રામા કેરી સેવ્ય; ભાત ભાતના ભોગ છે, હઈડા સાથે હેજ. રાણી કહે રાજ સુણી ચતુર વાત કહુ ચોક્ય, કાળોને દેરે જશે, શેવડો ખીલ શોક્ય. માનશો નહીં માડે કહ્યું, જુવો તેનો આલ; દેવી દેરે શું નીપજે, આવતી રાતે કાલ. મહિપતી કહે માનું નહીં, વિનતા કેરી વાત; એ રાણી નવ નિસરે, રણમાં પડતી રાત. રાજ કહે અમે જોઈશું, ચરચા એની આલ; જુકાને દંડ દેઈશું, કૃત જોઈને કાલ. વેગે દિવસ વહો ગયો; પડી રાત ધમધાર; જે વેળા જારી નોસરે, કે આકર કે ચોર. ખાંડુ ખેડુ કર ધરી, સુર પુર ધડ ધીર; દેવી દેરે તે ગયો, વિર તણા જે વોર. પ્રતિમા પાછળ જઈ રહયો, સુભટ સોરીમાણો સુઝ; પાગણુ પડ દા થણા, થણું દેકાણું ઝુઝ. પરદોને વળી પરતમા, દિવા પાછળ દાખ્ય; પોતાની દ્રષ્ટે પડે ભ દો સાંભળે ભાખ્ય; રાજ દેખે સરવને તેને નવ દેખે કાચ, જુવો ગતી ધરવર તણી, તે કામે શું હોય. નિસા ઘટીકા ખે થઈ, રાણી ગઈ રણમાંભ; કટાર ધરયો કર વિષે, તોલ ધણી તાંચ. એટલે ત્યાં વરતીક આવીયો, સંપ્રેટ કીધાં સાર; કિપક જતે દશે દિશા, એક નરને એક નાર. નારી નિરખી નરપતિ, માડે નહિં હવડાં આજ; આઠ્યા તે ક્યાં જાય છે, જોઈ શું કરે કાજ. પ્રથમ ખેયે ભોજન કર્યું, નાહ્યાં નિરમળ નિર; વળતાં તો સરવે સજ્યા, ચરણાં ચોળી ચીર. વામ માર્ગ જે વેદમાં, શોચ શેવે છે શક્ત; તે એણે આરંભીયો, થયો ભવાની ભકત. કપટીનું તો અપટ છે, સાચાને તો સીધ; રાજનો તો ધર્મ છે, ક્ષમા તે વેળા કીધ. ખાનપાન ખાધાં ધણાં, કીધો ભોગ ભરપુર; એક પ્રહર એમ આચર્યું, નારીનું જોયું નર. પુણ્ય કહે સુણુ પ્રેમદા, થયો પુરો કમમ; પ્રથમ તો તારા કંથનું, કર્યું કાળિએ કામ. પમ પ્યું તેથી ખીલવરાં, પુળ તે પધ્યત પાક; સંભોગ કર્યા શુભ શીતથી, દગ વિદ્યાના કાંક. ચરચા જુવે છે ચતુર નર, જોઈ વહાણે શું થાય; પ્રાગે કરે એક પલકમાં, નાસીને ક્યાં જાય. વરતીક કહે વનીતા સુણી, ગઈ રાત એક પોહોર; કર્યું કામ શુભ કાળીકા, રાણીનું આ ઠોર. ત્રોજે પોહોરે તણુ ધણું, હાવભાવ કટાક્ષ; આલિંધન મરદન અતિ, ભામની ભાત્યની ભાખ્ય. નરપતિ નરખે નારને, વરતિક કેરૂં પ્રત; એક ધરીમાં ખેંચેને, માંચે આઠ્યું મત. શેવડો કહે સુણુ સુંદરી, પ્રહર થયારે તણું; કામ થયું જ કુંવરનું, સ્થન સાંભળો કણું. તાહોરે આરમા ઈ કીકરો, લક્ષ વસા એ લેખ; કામ કર્યું એ કાળીકા, તેમાં નહીં મિનમેખ. ચોથે પોહોરે ચો ધણું, રંગ ભોગને રાગ; હારા હેત વિનાદથી, લે લાખીણી લાગ. ગુરૂલ કહે સુણુ ગોરડી, પ્રોટો અપો પ્રભાત; પ્રધાનનો પુરણ કરી, વેદ વિદ્યાતા વાત. જે અવળી ગંગા વહે, રવિનો સ્થીર રહે રથ; વચન અમાડે નહિ ફરે, શુભ વાતે સમરથ. હેતુ જન તારાં ચારએ, સત્ય પ્રકારે સુખ; કામ કર્યું તુજ કાળીકા, ભાગી તારો જુખ. હોય મનમાં કાંઈ આરતો; પ્રોતે પાયે લાગ, આપે તુજને કાલીકા, મન ગમે તે માગ્ય. રાણી ખોલ્યાં રીઝમાં, નિરમળ તાહરે નામ; અર્થ હતો મુજ જેટલો, તેહ કશાવ્યું કામ. રાજ રાણી પ્રધાન પુત્ર, ગયો આ રતો રોષ; ભાવટ ભાગી ભવતણી, શુભ મળીયો સંજોગ. સંધ્યા અઘ સવાર અઘ, કરી સુ ખ સાગર કુટ; તેહ ચરીત્ર નર નારના, રાજએ જોયા દ્રષ્ટ. અધોપતિ થયો અતિ આકળો, સંભાળ્યાં આયુધ અજ; પડકા માંહીથી હાલિયા, પ્રતિમા સહિતે વજ. પોપટ કહે પરભાવતી રોમાંણી સુખાણુ; નારી રમતાં જાન છે, વિજારી કરતાં વાણ્ય. રાજ કેમ મુકે લખતાં, કેમ

માને એની વાત; થયો શતર એ શેવડો, રાણી ભોગવી રાત. શોકાણી કહે શુક સુણો, બાણી શા
 બુઢા ભેદ; નિસ્સે મારે નારને, વળી વરતીકને વેદ. એમાં વિભરી શી કરે, શતધા સમ એ
 ખાય; ચાર પોહોર દ્રોટે પડયું, તે કેમ ભુલે રાય. પોપટ કહે પરભાવતી, કહુ વિભરી વાત;
 આળ ધપાળ એતો કરે, દ્રોટે કોઠું સાક્ષાત. ચઉદ વિધા ચોસઠ કળા, ભારતના જે ભેદ; શુ
 કરે ખોઆર ખાપડા, વિભરી આગળ વેદ. પાણી ભરે પુરાણ સંહુ, ખત્રીસ લક્ષણ રહે ખાર;
 વિભર વિધા સહુથી વડી, ચરિત્ર કરેજો નાર. શોકાણી કહે સાત દીન, રમવા નહી જઈ રાત;
 રાત પ્રકારે શોખો, વિભર તણી એ વાત. ૩૨૨ ચોપાઈ-શુક કહે સાંભળ સુંદરી, મારી વાત
 જે મનમાં ધરી; અધિપતિએ દોડા ઉતપાત, પ્રોટો તે થયો પરભાત. નિકળું ખાહાર ઉગમતે દીશ,
 છેડુ એ શામાનું શીશ; અર્ધ દાટીને હેતજ હર, પરભાતે પંચ ઇટાળી કર. વરતીકને કર અ
 પમાન, છેદ નાક ખે કાપુ કાન; એના માત પીતાને જાત, માંડ સરવને હું ખ્યાત. ખરે સહુ
 ને દેખાડુ ખેલ, પોલાડું ધાણી કાહડુ તેલ; હવડાં જે હું કોપ કર, એને માંડ કે હું મર;
 એ ખે જાણુને હું છું એક, વિપરીત થારો વાત વિવેક; જોઈ વહાણુ એ કયાં જાવ છે, કરમે લ
 ખ્યું તે થાય છે. એમ કહી મુક્યો નિરવાસ, પ્રતિમા પાછળ પડકા પાસ; કત રાણી તણાં
 બુલ્યો, થર થર થર રાજ બુલ્યો. તે રાણી તો એની મન, જરૂર કોઈ ભુવે છે જન; સિ
 ચરિત્ર રમાડુ આપ, નહિતર મળાયાં પુરાણ પાપ. સોએ વરશાંતો પુરાં થાય, ઇજ્જત આખ
 ર સરવે જાય; અખંડ દેશમાં લગ્યા જરો, પિયર કુટુંબ તો દેવટ થરો. વરતીકને એતાવી દી
 ધ, માંથે ભાર પોતાને લોધ; પાછાં સંપુટ કીધાં ખાર, નિરભય થઈ રહી તે નાર. કરી સ્ના
 ન સમર્પા ઓનાથ, કાળી આગળ જોડ્યા હાથ; મારી પુજા માનો માત, રંગભોગ રમ્યાં જે
 રાત. તમે કહ્યુંતું તે મેં કર્યું, તેણે માંડ કારજ સરયું; જ્યો મારો કોરીલો કંથ, જીવી
 શોક પુન્યવંતી પંથ. જ્યો મારો પરતાપીક પુત્ર, જેહ થકી શોભે ધર સુત્ર; જ્યો મારો
 પુર પ્રધાન, જે થકી હું પામુ માન. ચારે જ્યો કારજ થયું, સતીપણું તો માંડ ગયું;
 કુળનાં કલકે ખેડુ એ કર્મ, ધોયું મેં હાયેથી ધર્મ. ન કરે ભામની બુંડી બાઝ, ન કરે વેહેલી
 ગણિકા કાંડ; ધણાક પાપથી યજ્ઞગર્ક, નિસ્સે પડવું પડશે નક. સોણ શીશ આશીરુણ થાઉ,
 વિમાન ખેશી વજ્રકુંઠ જાઉ; નથી કોઈ અહ્યાં છું આપ, તમથી છાનું રહે કેમ પાપ. ચારે
 જ્વાળણુ કારણુ, આવીછું તારે ખારણુ; હું માંડ પ્રકાસ પાપ, અંખા મળજે આપો આપ.

દોહરા.-આશિવન સુત્રી અષ્ટમો, હું પોદંતી રાત; તેઅવસર તમે કહ્યું, પ્રતલ મારી મા
 માત. રાણી રાયને દીકરો, ચોથો રાણિનો જાત; પ્રાણ તજશે તે પુનમે, અધિક થરો ઉતપાત.
 ભાસ્યુ મુજને જગતાં, નથી રચનું નિરધાર; જરૂર કહ્યું જીવે નહી, કાણુ ન લાગે વાર. લ
 કરોડ વિશે વશા; વેદ કહુ છું વરત, ચાર પ્રહરમાં ચાર જાણ; નીસે પામે મરતનારે મે
 જીવને કહ્યું, નીસે આણી નેહ; એ ચાર કેય ઉગરે, પડે ક્યમ મહારો દેહ. નવસત્રીના ન
 વ દીશ, કરમાં વરત મેં સાત, ઉગારો એ પુન્યથો, મહોટી કાળી માત. ચોપાઈ-એકુ કહીને
 જોડ્યા હાથ, સ્તુતિ કરી તમારી સાથ; રાજ કામ મરે મુજ તાત, પુત્ર શાટે મરે મુજ ભ
 રાત; પ્રધાન શાટે મુજ નહાને; વીર, રાણી શાટે મુજ શરીર. એ જીવે મરોએ અમો, ત
 રે ના કીધી ત્યાં તમે; તમ આગળ મેં કર્યો બોઆર, તુછે નોંધારાનો આધાર. કમળ જીવે
 રાણીને રાય; તેનો કંઈ કહો ઉપાય. તારે તમે કહ્યું તાં થકી, ખોજે ઉપાય જીવકોને નથી;
 ચારે જાણુ જીવ્યાનો કામ, હું જે કહુ તે કર્ય એ કામ.

દોહરા.-જગદંબ તેહ રામીપ કહુ, આચો છે એ સીધ; વરતીક વડોછે વિસ્વમાં, એ પાસે

નવનીધ. એણે વરત ધણાં કર્યાં, જેન ધર્મની જાત; અપવાસ કર્યા ખટ માસના, પોખ્યા પ્રાણી માત્ર. એ વચે ધર્મર વચે, અંતર નથી લગાર; હોય ચારે જવારવા, તો કર એ શું વહે વાર; એક વરાં એક જવશે, ખીજો ખીજા વાર; વાડ વિધન બળી જશે, ચાર પહોરમાં ચાર. રાજા તો મારો રાજવી, હેતે આલ્યો હાથ; એ મરતાં તો મર, સતી થાઉં તે સાથ. એતો મ હારો દિશો, આરમાઈ પણ પુત્ર; રાજ્ય રૂંદે ભોગવે, ધણું શોભે ધરસુત્ર. રાણીનો બાઈ તે મુજ તણો, પુરનો જે પ્રધાન; અંધો શોભે મહિપતી, પામે સધળે માન. એમ વિચારી રોવડો, તેડયો મેં એકાંત; વચને તેને પાંધીયો, ભાગો મનની બ્રાંત. સુર્ય ચંદ્ર સાખી કર્યા, વચમાં આલ્યા ધરા; એ ચારેને કારણે, ખોળે મુક્યું શીશ. તમે કહ્યું તું કાળીકા, તે મેં કીધું તર્ક; ચારું તમ પ્રતાપથી, મોટો નાખ્યું મર્ત. સીધ તણી સીધાઈ ગઈ, વાડ ગયો વિવેક; પાછો ફરીને તપ કરે, નીરમળ થાવા નેક, વરત સધળાં વેહેતાં ગયાં, થયુ માહાડ કાજ; પણ એક સતિપાણું ગયુ, ગઈ લાખેણી લાજ. સતિ હું નહીં સંખણી, માનવ ન જુવે મુખ; ચાર જ વ્યાં તે સુખ થયું, પણ આ દારણુ દુખ. અંધરમ કર્યો અન્યા કર્યો, કાયા વટલાવી કામ; ધિકાર હવે જળ્યા વિશે, રામ રામ શ્રી રામ. માનજો પુત્ર માહરી, હું ધરમ ધરધર ધોશ; પાપ સરવે પરસે કરો, સમરયુ તુજને શીસ. રાય પ્રધાન અવિચળ રહો, સોભાગ્ય વધો એ સો ક; કુંવર રૂંદો કુશળ રહો, મોતી પુરચા ચોક. કહી ખરજ કોટે વહે, અંખા આગળ આપ; સત રાખજો સતિપાણું, પ્રલય કરો સહુ પાપ. રાજા મનમાં રીઝીયો, ઇચ્છુ કુશળ ક્ષેમ; સાખા શ સાખારા સુંદરો, હેડું ટાહાડું હેમ. હાંહાંહાં કરી હેતથી, રાજ્યે આલ્યો હાથ; તનને મન સોંપીયું, સ્તુતિ કીધી તે સાથ. અજણ થઈ અચરજ અડયુ, અહીં ક્યાંથી મહારાજ; હું તો આવીતી જરીએ, કરવા કુડુ કાજ. રાજા અંધો કુ રીઝીયો, કનકે તોણ કાય; તેહ પુન્ય પર તાપથી, નારો નિરમળ થાય. નારો કહેરે નાથજી, મારો મુજ આ કામ; અન્યા મેં અદકા કર્યો. નીચું કીધું કામ. મહીપ કહે માનુ નહીં, રણમાં આવી તું રાત; એમ ચારેને કારણે, તજે સોદ તારો જાત. ઢોલ ગ્રંથંગ વજરાવતે, વેરયાં પુખ એપાસ; પુન્ય દાવ કીધાં ધણાં, વ નીતા આણી વાસ. કુમકુમ પગલાં પાડીયાં, મોતી પુરચા ચોક; કિરતન એનું સાંભળી, સામી આવી સોક. પ્રધાન સહિત પાગે નમ્યા, વળી વડો જે પુત્ર; સરવે વરતાંત માંડી કહ્યાં, રામાના જે સુત. આવરદા જણ ચારનો. આવી રહ્યોતો આજ; તે જવારવા જીવતીએ, કીધું પરમારથ કાજ. ભઠ અવતાર તે આપણો, કરીએ એનું અપમાન; ધન્ય અવતાર એ નારનો, કીધું જીવ તદાન. અથ છતી માંડી કહી, કયા સંભળાવી કરણ; રાજા રોવક થઈ રહ્યા, વેચાણ થયા જાણુ તણુ. પોપટ કહે પ્રભાવતી, માન્યો પાડ ભરપુર; ગુણ વધાર્યો ગામમાં, નારીનું વાધુનું નુર. એક ચરીત જો આવડે, તો જરીએ જાએ; નહિતર ધેર ખેરો રહો, ગુણ ગોવિંદના અગ્ય. છપો-વડો વાંક સમુદ્ર, ભામ્યનીને મસ્તક ભરીયો; એક વિજરે વચન, આજ પંપાજ તે કરી યો; પાવક પ્રલય પ્રયંડ, બળતોતો જે બાધો; આલવો નાખી આંચ, દોરો એક ન દોહો; જિ કે રૂડી વિજરીયે, ત્રોહોપક્ષ તારે તરે; આવડે તેતો હગરે, ના જણે નિશ્ચે મરે. દોહરા-પ્ર ભાતી થાએ નમી, પ્રીતે જોડ્યા પાણ્ય, સારી વિદ્યા શિખવી, વેદશાસ્ત્રની વાણ્ય. રાંધ્યલેનો સુત રાજવી, અવે જસવંતો જાત; શામળભટ કવિએ કહી, વિસ્તારોને વાત. શ્રીગૌર માળવી વિપ્ર સુભ. વેળપુરમાં વાસે પીતા પુરુષોત્તમ તણો, કહે કવિ શામળદાસ. એતો વક્તા સમ જતાં, કહે કર્ણોત્ત કર્ણેડ; શામળભટ કહે પોણજે, જય જય શ્રી રણછોડ.

દાહરા—ગણપતીને આરાધીએ, નિરમળ બણી નેહ; દુઃદાણો દુખ ભંગણી, મોટમ ડા
 હ્યા મેહ. સાચી દેવી સારદા, હંસવાહની હેજ; વેણા પુસ્તક વારણી, તરણી વધતુ તેજ. બિજે
 દિવશે બણી ઢણી, રોકાણી સોહંત; ચાલી ચતુરાં ચમકતી, મન સાથે મોહંત. સૂક ખોલ્યો સુ
 ણ સુંદરી, બુવતી તમે ક્યાં જાઓ; સાચુ ખોલો સઘણણી, મારા સમ ખાતે ખાઓ. પ્રભાવ
 તો કહે પોપટા, શિખી વિદ્યા વેદ; તે કામે હું નીસરી, ભાગ્યા મનના ભેદ. ખાકી ન રહી છુ
 ઢિયાં, નેક ન રહી નુન્ય; વિજય વિદ્યા શિખવી, પોપટ તોડ પુન્ય. શુક કહે શામા સુણિ,
 કરો જરૂરી કામ; રાત રમો ઘેર આવજો, હઠટે રાખો હામ. સાંભળ શુક સોહામણા, ખાતે
 તુજ સમ ખાઉ; બુવતી સાથે જોખમાં, જરી રમવા જાઉ, પક્ષી કહે પ્રીછયા અમો, રૂઢ્યા સાથે
 રીઝ; ચતુરાં ચિતમાં ચેતજે, છે પુદ્ધિધનું ખોજ. સામળીયા સોની તણી, વિનતાએ કીધુ વરત;
 તેવી વિદ્યા આવડે, તો તરણી જાજે તરત. શામકુંવરો સોનારણે, ચાડ કરયું ચરીત; શુદ્ધ
 પ્રકારે શીખજો, વિદ્યા એહ વિચીત્ર. પગ ખેંચી રહી પ્રેમદા, એતો વિપરીત વાત; સમજવો શુક
 મુજને, ભાવ ધરોને જાંત. કોણ છે સોની સામળો, કોણ સોનારણ શામ; કોણ સાથે સોખત ક
 રી, શાં શાં કીધાં કામ. જતું છે જરી કારણે, આડુ આવે આંક; ચાલે નહી વણ ચાતુરી, વિજ
 રવિનાતો વાંક. શામા કહે મુને શિખવે, તો ગુણ તાહરા ગાઉ; ભાવે એ વિદ્યા બણ, જરૂર કાલે
 હું જાઉ; તજ તું સોળે સુંદરો, ટાહારે નીરે નાઓ; ભીને વજ્ર આંખની, ખાતેથી સમ ખા
 ઓ. આવ રાત અહીંયાં રહો, કામે જાજે કાલ; સારી વાતો શિખવું, એહ વચન તું ચાલ.
 પોપટે જે જે કહ્યું, તે તે કીધુ કામ; શુક સંભળાવે વારતા, નાર ચરીતે નામ. ચોપાઈ—
 શાહાપુર ગામે સોની સાર, અલખત તેને અપરમપાર; પ્રેમદા ઉપર પુરી પ્રીત, ચાલે મુરખ
 છાધી રીત. એક ધડી સુની નવ રહે, કામ્યની કામ્યની કોટે કહે. ગુણવંતિ ધણુ ગોરડી, રાખે
 એકાંતે આરડી; તાણુ દેહ રાખે થરમાં, ધીરે નહીં કામ્યનોને ક્યાંય; જમવા રમવા કે પિયર
 પેર, ધડી સુની નવ મુકે ઘેર. વેચાથી મંગાવે નિર, અધિકુ આણુ એહ અધીર; કરવા નવદે
 કોશું ખાત; એક રક્ષા કરે દિન રાત. માનની કહે સાંભળરે મુદ, પાપો મુખ દિસે પ્રોદ. ખં
 ધીખાને રાખે મુને, તેહ ઘટે નહીં સ્વામી તુને. સાચી વાત તુજ આગળ કહું, તારી રાખી હું
 નહીં રહું; રહું તે મારે આપો આપ, જાણું જે લાગે પાપ. લાગે તાતને લાગે માત, લાગે
 મુસાળને લાગે જાત; લાગે કુળને લાગે રૂપ, માટે આપ રાણું ચૂપ. તારી રાખી હું નહીં
 રહું, તારા સમજે સાચુ કહું; ન કર જર પરમેશ્વર પ્રીત, ન કર જર તે રડી રીત. ન કર
 જર જે લાગે પાપ, ન કર જર જે જાએ આપ; ન કર જર પરીયાં લાજતે, કહેતો કર નોખત
 વાજતે. તુજ પાસે તેડાવું કંથ, તુજ પાસે વળાવું પંથ; તુજ પાસે જમાડું જર, તુજ પાસે ઉ
 પડાવું ભાર. તુજ પાસે જોડાવું હાથ, દેખે જ્યમ તારા સજન સાથ; નરની રાખી નારી ન
 વ રહે, કોક શાસ્ત્રમાં એવું કહે. તારે સોની ખોલ્યો વાણ, સાંભળ સામા ચતુર સુજાણ; તોડ
 જેરતો કરજે તું, ધડીસુ ની નહીં મુકું હું. ઘટમાં વાત એ રીતે ધડી, વળતી વાત વિસારે પડી;
 એમ કરતાં દીન વિત્યા ધણા, તોલ ન જાણ્યા તરણી તણા. એક દીન કોઈ ડોશી આવીયાં, ગદિયા
 છા વીસ રૂપ લાવોયા, ધરડી ડોશી થરથર ધુજતી; આંખે તે થોડું સુજતી, થોડું થોડું સાંભળે કણ,
 મંદ મંદ ચલાવે ચણ, સોતી ઘેર આવોને રહે, કારજ પોતાનું કહે. આવો મારી પુત્રો ને પુત્ર,
 શોભાવું ખાધુ ધરસુત્ર; કદલાં આકેરાં કરી આપ, મારા માલપ્રમાણુ માપ, તાહારી મહેનત મા
 ળો લે, રડો ઘાટ ધડીને દે; તે રોસી તે પાસે કરી, કરામત સોનોએ કરી; ખેડો ડોશી બ્યાં ધરમાં
 નાર, ઘડે ઘાટ ખેડો તે ખાહાર, રૂપ નવ ચોરાયું રેખ, ખેડો ડોશી ઢાવે દેખ, સોની કેરો એ

હું ખનાવ; ચોરે નહીંતો આવે તાવ; ચોરે નહીંતો થાય ચિતભને, એ સોનોના કુળનો ધર્મ; તસ્કર જાત સોનીનો ધણો, કોઠીલથી એ ખમણી ભણી; સોની શા છે જેનું નામ, કરે ઝાઝાં તસ્કરનાં કામ; ન ગણે પ્રાણજી ન ગણે ભાટ, ન જીવે માત ભગનીનો ખાટ; ન જ્યોત્ષ્ણે એ ધર્મ કે ધર્મ, નહિ સોનીને નયણે રામ; પ્રથમ તો સહુકોનું હરે, વળતો ખાય કે ધુન્યજ કરે; એ સોનીના કુળનો ધરમ, કરે અહરનિશ એવાં કરમ. છપો.-કોઠીલ, જાતનો ચોર, તે લે ખાતર પાડીને; યુગલી એ પણ ચોર, લે કૂરી માંડીને; વણિક જાતનો ચોર, લે મરડી ડાંડીને; કૃષી જાત પણ ચોર, લે ખેતિ માંડીને; કિસમ ચોર કાંઈ કોટીધા, અપરમપાર અપાર છે એ દિવશે સહુ દેખતા, પણ સાચો ચોર સોનાર છે. દોહરા-જગનનાથની અંશુળી, કાપી લીધી કાય; જગતમાં એ જાણવો, તસ્કર સહુનો રાય. રોશીને કહે હાલ્યો થઈ, સાંભળો મારી વાત; ખેસો ધરમાં ધરણી કને, કહો વિગતની વાત. હુધ આવે તમને ધણી, વાંસો ફાટે વરત; ચ્યારડામાં નારી એકલી, ત્યાં ખેસારી તરત. ચિત રૂપ ચોરયા તણું, મોકલી મંદીર માં ય. વાતો કરવા વિનતા ગઈ, તણી ખેઠી ત્યાં. અરસપરસ અધિક કરો, વીગત કેરી વાત; એક ધડી ધિરે નહીં, એતો માહા ઉતપાત. જન્મ તણી જરા તણી, પ્રીછતી સધળી પેર; ખાણું પોતું ખેલવું, પણ ખંધનમાં વેર; રોશી કહે દુખ નવ ધરો, લાભ તણી જસ લેઉ; ખં ધીખાને ખાંધીયાં, તે મુકલી દઉ. રાત પડી રૂપ તણા, કલાં કોટી કીધ; ચોર ગદીયાણા ચોરી ને, રોસી કરમાં દોધ. રોસી કહે સુણ દીકરા, વાત કહુ એક સાચ, સોનુમેં ધરમાં સાંટીયુ, ગ દોયાણાં સેં પાંચ. તેના ઘાટ ઘડાવવા, આશુશણ રૂડા અંગ; ધોરતા મન નયો ચાલતું, તો કમમ રહે એ રંગ. ધરમાં માલ ખોળે ધણી, ભરયો પટારો પેર; તે સુનો કયમ મુકીએ. મા છુસ નહી મુજ ધર. પર રોનો કહે માતા સુણી, હું નહી હગનો ઠાઠ; આશુતણ એપાવતાં, દિવસ થરોળ આઠ. ત્યાં સુધી મુજ મંદિરે, રમો જમો યુગ ગાઓ; ધરણાં ધરી આપિએ, જરૂર લેખને જમ્યા. પટારે તારે ભેદ છે, તે મુકો મુજ શિરા; એમો નહી ઉઘાડીએ, જુજ મુ જ વચે ધરા. રામદવાઈ દશ વરાં, સુર્ય ચંદ્રની સાખ્ય; પેટી નહી ઉપાડીએ, કાળજડુ સ્થોર રાખ્ય. તણી કહે તું આવજે, પરમ દહાડે પ્રભાત; કો આગળ રખે કરે, એ વિસ્તારો વાત. ચોપાઈ-રીઝે ભકત દેખી અિરામ, રીજે લોભી દેખી દામ; રીજે છે નેસતી ધનિ ગાડુવે, રીજે વિંધ દેખી લાડવે. રીઝે પરિત દેખી પાઠ, રીઝે ઢગ કાંઈ દેખો ઠાઠ. રીજે યુગ્મકા દેખો ગર્થ, રીજે જેને જેવો અરથ; રીઝે કાષ્ટ દેખો સુતાર, રીઝે ડાકણ લઈ ઉતાર; રીઝે ખાતર પાડી ચોર, કળા માંડતા રીઝે મોર. રીઝે ક્ષીતા કરતો કવિ, રીઝે વાત સુણતાં સહુ નવી. જીવતી દેખો રીઝે જનર, સોનુ દેખો રીઝે સોનાર; દઈ દસાસો રોસી ગમ, તે પોતાને કામે થ ધ; એક પાડોસી પોતા તણા, લંડ હરામો હાલ્યો ધણા. તે સંગાયે મેલ્યો ઠાઠ, રહેજે પટા રે દિન આઠ; ખવરાવુ ધોવરાવું ધણ, તોલ દેખાડુ તણી તણું; નહી આવવા દહાં છોની આંચ. સમ ખાધાથી માન્યુ સાચ. પરભાત સમે સોની ઉઠીયો, જેમ ગજ મદગળ છુટીયો. આઠયો ખાઈ તણી ખારણું, કુડે હેમ લેવા કારણું; મુકયો પાટ અગોચર કાર, સોની ખેઠો તેણીવાર. રોસીને સમજવી પેર, માથે મુકો લાઠ્યો ધેર; કહી ધરમાં નારીને વાત, જોજે એહ ન કરશે ખ્યાત. પટારા પાસે ખેશી રહેા, કામ કાજ તે મુજને કહો; કરવા માંડયું સોનીએ કામ, તે નું કોઈ ન જાણે નામ. કાચુ કોર સુખડુ ખાય, પાણી ખેઠાં ખેઠાં પાંચ; સોની ઘાટ પોતાનો ધડે, જાણે સોનું રૂપ જડે. પેટી ઉપાડતાં રાનો વાર, કાઢ્યો જીવતીએ તે જનર; રાતો તાતો માતો પ્રશ્ન, રૂપ રીઝીયું તે રામા તણું. ખાય પિયને જીખી કરે, એક એકને દેખી દોલ કરે;

આઠ દિવસમાં આઠે યામ, અહર નિરામ્યે કીધું કામ. સોની પાહાર અગ્રસે સુવે, જર જે
હો જુવતીને જુવે; રમે રમત સારાં સોગટાં, સુવે સેજ અપે એકઠાં. એકે વાતની ન રહી
નુન્ય, કોઈ જનમનું પ્રગટયું પુન; સિને જોખન છે ભરપુર, નરના જોગથી વાધ્યું નુર. ઉર.

દોહરા—આઠમે દીન અરણીએ, પોહ્યો શુભ સોનાર; પાઈ પોચાડી દેઈ હું, મુકો મુજ
શીર ભાર. આ ધરેણું તાહરે, આ સઠ તારો માસ; આપ મંજુરી માહરી, તો તે કીધાં ના
હાસ. ખેઉ જાણીએ ખળ કરી, મુક્યો સોની શીરા; ડોશીને ઘેર લાવિયો, આપ ઉગમતે દીરા;
તાળામાં ઘાસી તાડણી, પરઠેલી શુભ પ્રીત; સોની કાંઈ જાણું નહીં, રામા ફેરી રીત. પાછળ
જીજી પછોડિયે, સહુથી છાનો છેક; ઉતારયો એકાંતમાં, રામા સોની એક. ઉતારયો અવનીપર,
અથરાયો અપાર; વાગ્યું તે થઈ વેદના, અરે કીધું એકવાર, તે સોનીએ સાંભળ્યું, પરી મન જ
ધે જાત; ઉતાવળો થઈ આવીયો, આપ ઘેર એકાંત. સાચુ કહેરે સુંદરી, મન માન્યાં દેઉ મા
ન; પટારે મુણ પોલીયું, મેં સાંભળીયું કાન. સાદ કોનો મેં સાંભળ્યો, અરે કહ્યું તે આજ;
મારા સમ સાચુ કહો, લેશ ધરો માં લાજ. આમે મેંતો જાણીયો, કોઈક પુરૂષ પ્રચંડ; જુદૂ ખોલે
જાણીને, દેરું તુજને દંડ. વાંક ઝુનો ખસુ તુને, સાચી ખોલે વાત; નહીંતો હું હાથે હાથું, છે
કુ કાનને નાક. ચોપાઈ— ધણીયાણી કહે સાંભળ ધણી, વાત કહુ તુજને શી ધણી; તાળામાં મુ
ને ઘાસી જતા, રળીઆત તમારા મનમાં થતા. મરદામી તો ધણી ભાંખતા, અહકાર રૂંદે રા
ખતા, કેટલીક વાત કહી કરજેડ, વળી તમસુ પારી હોડ. રાખી તમારો નહી રહુ, સત વચન
એ સાચુ કહુ; તમ પાસે તેડાવુ જર, તમ પાસે ઉપડાવુ ભાર. સેજ તે તમારો પાથરે, તમને
સુવાડ સાધરે. તોએ તમે ન માની વાત, અધિર ધણુ તમારુ જાન. કહ્યું તે થવાય એવાં થ
જે, તેડાવજે કે તમે જજે; તેનો મેં રાખ્યો કાયદો, ઠોસી સાથ કર્યો વાચદો. સીસ પટારો
તું લાવીયો, તેમાં કોઈ પુરૂષ આવીયો; મહાપ્રચંડ તે નરપનુ નુર, સાચો નર સંજામે સુર; મ
નોહર સહુને અચરજ અડે, કામ વાસના પુરી પડે. તારા લોભે તું ચુકીઆ, સેજ સમીપે તે
ચુકીયો; તે નરને મેં કદિયો પહાર, થયાં એકઠાં નરને નાર; તે ભેગો હુ ખેરી જમી, આ
ક દોવસ હુ રંગે મમો. શુભ પ્રકારે મળ્યો સંજોગ, ભોગવિયાછે રૂડા ભોગ; સાત દોવસ રહ્યાં
તાં મહિન, પુરવ જનમનુ પ્રગટયુ પુન. તું ઘરતો તારા ધ્યાનમાં, અમે તો અમારા તાનમાં;
થયા આઠ કરતાં દીરા, તમો પટારો લીધો શીરા; ધર સુધી પહોચાડો તમો, એતો સાચુ ખો
લ્યાં અમે; વચન કહુછુ તેતો વેદ. એ વાતે નહી ભાંતિ ભેદ. દોહરો—સાચુ માનુ સોનીએ,
કરમાં ગ્રહ્યો કટાર; મારવા માંડી કોપથી, ભામ્યનીને જરતાર. સાખાસ સાખાસ સલસણી શુ
ખોલી મુજ સાથ; ન હોય કદિ રાકડો, જજે મહારા હાથ; સીસ છેડું નહી તાહરે, તો અંખા
નો આણુ. મારે મોઢે માનીયું, વિપરીત ખોલી વાણુ. કહેતાં તો કહેવાઈ ગયું, વિત્યુ તેવરન,
સવળાનુ અવળુ થયું, માથે આઠ્યુ મરત. પોપટ કહે પ્રભાવતી, ચતુરા ચતુર સુજાણુ;
કેઈ રીતે સાચી પડે, સી રીતે ખચે પ્રાણુ. એ રામા શી રીતે ઉગરે, શી વિસ્તારે વાત; કય
મ અવળુ સવળુ પડે, કયમ કરતો રહે ધાત. કરતાં પાપતો સહેલછે; ભોગવવાં ખહુ ભરાંત.
જે જાણો તો કહો મુને, આપણુ છું એકાંત. કાહાડી કટારી કંથડે, જાંત નથી કાંઈ ભેદ; અ
ક્ષ હોયતો ઉગરે, વિદ્યા વિજારો વેદ. પોપટને કહે પ્રભાવતી, વિધનવળે નહિ વર્ત; નિશ્ચે મા
રે નારને, માંથે આઠ્યું મરત. શુક કહે સુણુ સુંદરી, જુમ્યા વિજારો વેદ; સારી પેરે શીખવું,
ભારો તમારો ભેદ. એક વિદ્યા કિધી અતી, રામા અરિવની રીત; પતિ પામ્ય પડાવીયો, પુરૂષ
આણી પ્રીત. મુકાવો તાળાં કુંચીયો, મુક્યાં ઉપાડાં દાર; કર જોડાયા કંધને, ભામનિયે રા

ખયો ભાર. પાયે લાગે પ્રભાવતી, શિખવ વિલા એહ, પછે કામ એવાં કરે દુષે પુઠે મેહ.

ઓપાધ-શુક કહે સુણુ વિનતા વાત, રામા ઘેર રહેા એક રાતઃ વિનતાને મન વાણી વશી, હેત પ્રિત ધણીથી હસી. શુક કહે સાંભળ કામની, ભોળી યદ્ય ગઈ તે ભામની; મારે કંથ કટા રો જેમ, ભલે ભલે મુખ બોલી તેમ. વાત દુખની મનમાં વશી, ખડ ખડ ખડ હેતથી હસી; તાલી લે સ્વામી મુજ સાથ, હેત પ્રીતથી આલ્યો હાથ; કેવા તમને છેતરી લોધ, કેવી વાત ખ નાળી કીધ; મુરખ સાચુ માન્યુ તમે, એવાં કામ કેમ કરીએ એમે. કહે વાહયો હેતથી હાથ, શામા બોલી સ્વામી સાથ; અરે મુરખ કેમ મારે મુને, અત્યુથી ઉગાર્યો તુને; તુજ ઉપર કે પ્યાતા દધવ, જરૂરપણુ જાતોતો જવ; તેતો જલમ હતો જલ, તુજને કરતોતો તે ભલ. તે કહે સોનીને ભજજ કરે, વળતો હતો તુજને વડ; રાણી કરીને રાણુ ઘેર, પાપી એવી કરતે પેર. મેં જાણ્યું એ નિશ્ચિ હણિ, પાપ પ્રત્ય રૂદે નહી ગણિ; મેં તે સાથે પ્રીતી કરી, બાલ્યો પટારે છેતરો. પ્રથમ પટારે પેસો તમે, વળતી સંભોગ કરશું એમે; લોભાણુ પેઠો તે માંહ, મેંતો તાણું કીધું ત્યાંહ. મુવો હરો કે વળતો મરે, આપણને પાપી શું કરે; પેટી સાથે એ આ વીયો, તું તારે માંધે લાલીયો. દોહરા-સોનીને સમજવીયો, વાત કરીને વેઢ; એટલે આવી ડોસલો, ભાગવા મનનો ભેદ. સોની તું શાણુ ધણુ, કુટી તારી કામ્ય; મુજ ઘેર મરડું મુકી યું, તેનું તે શું નામ. પ્રરૂપ કેણુ પટારીએ, મારી બાલ્યો મુઢ; મુક્યો મંદિર માહરે, પ્રાક્રમ કીધું પ્રઉદ. રાપ રંક કે રાજવી, રાહ સુખો સુલતાન; એતો કહેછે જલજી, એનું તે શું નામ. એક ધરીમાં જવતો, દેણું એનો દેહ; પળ એકે મરડું થઈ, પર્યો રહે છે તેહ. સાચું માન્યું સોનીયે, જાણુશે બાધુ ગામ; રુણી દેશે દેશપત્ય, યારો વિપરીત કામ. સાચુ માની સર વધો, જીને લાયકો પાગ; કામ આપ્યો કાંઈ ડોશીને, એાલવી એની આગ; ડોશી કહે સુણુ કી કરા. મેં કિધુ પુરણુ કામ; જુઓ બાણીને દાટતાં, વિપરિત થયું તે કામ. ભડ ભડ ભડ ભડ કો થયો, ઉડી ગયો આકાશ; એતો કહિતક કારમું, કરત આપણી નારા. ઓપાધ-કદાચ જો એ રહેતો જલ, તો આપણને કરતો ભલ; અરે બાઈ એ ભાવટ ગઈ, કહે સોની મુજ શાતા થઈ. તમે પ્રાણુ તણુ આધાર, તમે મારા હૃદયના હાર; નારીને બહુ કીધાં માન, હજાર કીધાં ક્રોધન પાન. અધિરપણુ તે નરનું ગયું, કારજ તે નારીનું થયું; અણી મુક્યો શું પ્રાણુ જ હરે, સંસય મનના મનમાં કરે. દોહરા-સોની જાત શાણુ ધણું, મુરખ કર્યો તે મેળ; વિજર વિદ્યા વિખાણુ તે, ખરો દેખાડ્યો ખેલ. એવાં ચિન્હ ચતુરાઈનાં, વિવિધ વાત વિલાસ; ક્યા ખે પુરણુ થઈ, કહે કવિ સામળદાસ. પરિતજન કરશે પારણું, સુણુશે સાંજ સવેર; અંથ રચાવ્યો ગુણુનિધિ, જરાવંત નર અવેર. આતા વકતા સમજતા, કહે કવિતા કરજેર; સામળદાસ કહે બોલજે, જય જય શ્રી રણુછોડ.

વારતા ૩ છ.

દોહરા-કુંદાળો દુખભજનો, વધુએ જોખન વેશ; હમા અંગથી ઉપન્યો, ગઈરી નંદ ગણી શ. શુભ સંવાદ શુક બહોતરી, વિદ્યા વિવેક વર વાણુ; પ્રેમો જનને પ્રીય છે, અરી અપ્રત રસ બાણુ. તાણી તે ત્રીજો દિવસ, જરો રમવા જાય; આવી પેપટ પાંજરે, અતુર પુરખે આહ. સામારા સામારા સુંદરી, જોખ જરિએ જામ્યા; સંસાર તણું સુખ ભોગવે, લયો લાખેણી લાહો. કદાચિત કહી સંકટ પડે, વાંકુ આવે વેઢ; તો ત્યાં ચતુરાઈ કેળવી, ભણુજે રૂઠો ભેદ. મન્ય મના સુતારને કિધુ જીવું કામ, કહટ પરે તેડું કરો તો તો થાએ નામ. પગ ખેંચી રહી

પેમદા, પુરણ કહે એ વાત ધનો સુતાર તે કોણ છે, કેમ જીવતીની જતા. જર વિદા કેવી કરી, કરણ વિજરી વતે; આદ્ય અંત થાડી કહે, મોડા જોઈ મત. સોભોતા તજ સુંદરી, જિહ સ બ્યા છે સોળ; તજ કરકડતા કાપડાં, તજ તાતાં તંબોળ; કિને વરતરે ભાવથી, અધિક કરે જો અરજ. તો તે વિદા શીખતુ, જો હોમ ગુણની ગરજ. જેવું કહ્યું તેવું કર્યું; સાંભળવા શુ ભ વાત; સુક કહે સાણ સુંદરી, રહે આજીની સત. પુરણ ગામ પુત્રાદર, નારાયણ નરપતિ ના મ; ત્રણ અઢાર વાસો વસે, ગુણમેંત રૂડ ગામ. ધનો સુતાર એક ધનાપતિ, પ્રધન તેહનો વે રા; કાતાર વટો દાહાપણુ, નામના ખાવે દેશ; મોતે પાંસઃ વરખનો, અમુત્રવતો અંહ. પંદર વ રસની પરેમદા, દિવ્યકેપી છે દેહ; નીજ વારની તાણી, કુંવર પામવા કીધ, પ્રીત પરસ્પરે ધ હી, વજ્રભવ ધેર વિધવિધ. પોળ એકમાં પ્રિત્તાઈનાં, વાંસવસે ધર વીસ; સરદાર ધેનો શીરોમ છો, ભોગવે ભોગ નિશાદેશ, વચન કોઈ લોપે નહી, જીવે તેથી જન; સગાં આશિયાળાં તેહ તાં, મોટામ પહવી મન. રામા ધેર સહસ્રણી, વિન્નોચારી વરત વેરા; અરસપરસ જણે સેહ, રહાપણુ ખાત્રો દેશ. નોંદા સહુ ડુંદે કરે, કંથ ન પ્રીછે પેર; હરખ હેત હરે ધરે, ધણી ઉપ રે ધેર. એક દિવસ એક મિત્ર જન; ધનાને મળયો એકાંત; અથ દતિ માટી કહી; ભાગી મન ની ભરાંત. નિત નિત એ જરી રમે, ચિનતા વિરવ વિખ્યાત; તમ આગળ કો નવ કહે, વિસ તારીને જાત. નોંદા કરે નરનાર સહુ, તમને કોઈ ન કહે; હાડી પોકરો હું કહે, લક્ષણ હાય તો લહે. સુતાર તે સમજ ગયો, આળસ મોટી ઉઠ; કેમ માતુ એવું કહ્યું, જેઉ સાચુ કે ભુલું. શું જાણુ શા માટે કહે, લીપરીત માટી વાચ; કાને સુણ્ય ન માનીયે, નજરે જોયુ સાં ચ. સંહસ્રા કામ ન કીજીએ, રૂડી કે જુડી રીત; ધર સુત્ર કેમ ભાગીએ, પરહરીએ કેમ પ્રીત. રાત સમે રામા કને, વાતે ખોટો વશ; સચબવી તે સુંદરી, મોતે આપ પ્રસંરા. વહાણુ કીધા છે વાપ્રે, રાખનો પરચો રથ; સરપાવ લાકડું શોભિતા, જરશે જળો ગર્થ. ગામ કોસ આઠે ક છે, કિત્તસ થકે ત્યાં આઠ; સુંડે અમીરા સુતારને, કિક ખનાવી કાઠ. નારી કહે એતો ન હો, વચણે ભરીયાં નિર; આઠ દિવસ રહુ એકલો, તો પટે મુજ શરીર. ખાતુ પિતુ નવ ગમે, કરકડે મુજ કાપ; જેઉ વિન્નો પલકમાં, ધરી વરસ સો થાય. નયણુ નોંદ આવે નહી, સજી ન હી સણગાર; અન્ન ઉઠક ભાવે નહી, જીવન કિના ભરતાર. મરતુ રૂડ કે માન ની, ધણી વિયોગે ધેણ; એવા રહેસે સહસ્રા, કામની ખોલી કેણ. રમતુ જમતુ રી જતુ, હસતુ હરખતુ હેત; તેહ તજી હું તમ વિના, અંગાર ચીર સમેત. પાણી ના ભા વે પતી વિના, આરોગ્ય કેમ અન; નીદરાનાવે નાથ વિણુ, તાણી તજશે તન. સુતાર કહે સુણ સુંદરી, સત્ય વચન એ સહાય; જે તે રીતે કાંદજે, પરેમદા દિવસ પાંચ; મોઢ ધણુ રા મા રહે, નીર ચલાવ્યાં નેણ; ગદ ગદ કંઠે ગળી ગઈ, વધને ન ખોલે વેણ. સમખાધ અંતોખી યાં, હેતે વાહયા હાય; જરપણુ જતુ ઘટે, સોખત રૂડો સાથ. વાંસલોને વણી વેઞણુ, કરવત સા રડી લીધ; ધનાદને મુકી ધને, કીધુ કારજ સીધ. ખેયર કહે ખલા ગઈ, છાની કરતા રીત; ક લોલ કરોશ કરારરાં, પાંચ દિવસ તો પ્રીત. જીવો નારી મોટે કરકા, કાલાવાલા કાડ; અવ સાત્રે એ આદ્યું, જારી હાંકી જોક, પોહાર રહયો જ્યાં પાછો, કોસ લીધા કુંભ. તેથ લેવા તળાવ ગઈ, રહે રીઝવે રંભ. પ્રાણીત પાછળ પતી રહ્યાં; પેઠો પરકી પેર; સુતો સેજ તળે જ ઈ. ગુલ પોતાને ધેર, નીર ભરે નારી જહાં; નર એક રૂડો ઈક. નિરખ્યો તમમિત સમજો અવર ન પ્રચી પીઠ, કુળવતી વાહલો નહી; નહિ પંડિત કે સુર એક જાહો જે પ્રિત કે રો, અથવા જેમાં નુર. સાન કરી સમજાવે, રહેણ મારે ધેર; રસો જમો સુણ રહે, ક

રેણ મુજ પર મેર, પંથી કહે સુણ પ્રેમદા, ચિતથી એ નહી ચાહું; મારો નાખે કે મુને, છ વ મારેથી જાહાં. જોખે મારો ભામનો, સિખે મારો તાન; લાભ એમાં શો લીલ, એ મેળવતાં લુખસું મન. કદાચીત ભીડ મધ્યે પડે, યુદે કુણ મુજ સાથ; રામા તુ છુટી પડે, કાને જેઠ બે હાથ. મુખને દેવરાવે શુળીયે, રાખણહાર કોણ; મારે હું આહું નહી, શિખ્યો વિદ્યા આણ. સમ ખાધા તે સુંદરો. વચમાં આણ્યા ઇશ; ઉનો વા વારો નહી, જે કરશે ભુગદશ. સંકેત ખતાવ્યો સુંદરી, ઠાહ્યાપણથી ગઈ દેશ; પગલેપગલે પંથીએ, કર્યો પુર પ્રવેશ. મંદિરમાં ગઈ માનનો, શોભિત કીધો સાન; પંથીને ધાણ પરણુમી, દીધુ જીવતદાન. પલંગ તળે તો પોદીયો, સ્વામી જે સુતાર; પુર પ દિઠો જ્યાં પારકો; થઈ ત્યાં વાત નોરધાર. ઉઠક મોઢક મુક્યા અતી, ખાંડની ખેળા તેલ; મરદન કરવા માનની, રી રંગનો રેલ. વારે વારે લે વાસણ, આપાવે આલીધન; ભકતી પર ભરતારની, જુવે હેઠેથી જન. પાક કીધો શુભ પ્રેમદા; સાળ દાળ ને વર્ત; ચોખે આંઝા સુરમાં, તરતીએથી તર્ત. ખાનપાન તરતીપથી, તાન વાળને ગીત; આન સનમાન શોભીત સદા, પરસ્પર રાખે પ્રીત. હાવ ભાવ કટાસથી નેહ ફરક્યાં નેણ; રોજંજ ગળકેર સોખટા, વંદને અગ્રત વેણ. આલીધન આદર અતી, દેત નક્ષત્ર ભીંધ; હાસ કથા રસ વારતા, વર પરાક્રમ વિધ વિધ. સુતાર પડ્યો નજરે જુવે, ડાહ્યો પણ ખહોદીશ; દંત કરડે પરી રહ્યો, જાણે છેદ્યુ શીશ. જાણ્યુ હાકમ છુટશે, નાત કારશેખાહાર; એકે વાત ન ઉકલે, વિચારે વારે મવાર. અંજ ઉપાડુ દાખવે, કરે હાવને ભાવ; નેણ નચાવી ચાળવે, ખાડુ બુધીથી ખનાવ. ખે એકઠા ખેલી જમે, જમે જમારે જુગત; એક એકના આસ પ્રાસન કરે, ભાવ દેખાડે ભકત. પાન ચંચરંચ્યા ચાવોયાં; તંબોળ છાંટાણ ત્યાંય; કરજેડ આળસ માટે અતી, મન ગમતુ માહો માંચ. રાત પરી એમ રીઝમાં, દિપક આક્રમણ; સેજ્ય કુશમની પાથરો, ચતુરાઈ કેરો ચાલ. હાસ ગીતને ત્રત્ય નિધ, જન્ રાજ રિધ રૂપ; અન્યો અન્ય આનંદમાં તે ભામ્યનીને જુપ. ધણી ખેડો દ્રષ્ટે જુવે, વધુએ વાદ્યુ વેર; એને કેમ મુકુ જાણ્યો, પ્રગટ હળાહળ ઝેર. સૌસ કાણ જઈ વાસલે, કે તિંધણ વેણ વેદ; ભવ ભરતાર જુડો ભળ્યો, બ્રાંત ન રહી ભેદ. પોપટ કહે પ્રભાવતી, ધણીએ દીકું દ્રષ્ટ; ખરેખરો તે ખીલ્યો, કાંચે પાખ્યો કંઠ. એ નારી કયમ ઉગરે, જરે રી કયમ જગ; સતિપાણું કેમ સચિવે, પતિ પડે કયમ પાગ. બ્રાંત ટળે ભરતાર ની, આવે અરુ હેત; કયમ થાય સતિ સિરોમણી, પરદો તો કહો પેર. માનની કહેરે મુરખા, પોપટ ધંખી પ્રીત; જુવતિ મેહેલે જીવતી, કયા પુરૂષની રીત. હોય જો કાને સાંભળ્યું, સમ ખાઈ સાચી થાય; દીહો પીહો કાખોઓ, તે કયમ જીવતો જાય. જમ્યાં રમ્યાં સુતાં સહી, કરતાં એવાં કામ; દિહુ તે કયમ માનશે, ઉગરવા કોણ કામ. શુક કહે સાંભળ સુંદરી, વિજર તણા નિષ્કે; સાચી તો રામા થઈ, નિરમળ વાત કહિ નેક. આજની રાત અહિયાં રહો, જ રો જાજે કાલ; તો સદ વિદ્યા શીખવું, ચતુરાઈ કેરી ચાલ. કરજેડી કહે કામની, ન રહે ધારણ ધીર; એ અખળા કયમ ઉગરે, તે કહે માહારા વીર.

એવાઈ-કહે શુક સાંભળ સાચી વાત, સાંભળાતુ તુજને સાક્ષાત; સેજ તળે સુતો સુતાર, તેણે મનમાં કર્યો વિચાર. અકળાણા આળસ વાળસ થાય, નીસાસા મુખથી મુકાય; અરે વ અન મુક્યું જ્યેલે, તરણી તે એતી તેટલે; રખે ચરચા તે જ્ઞેતો હોય, કંચલભેરયો કિસે કોય; કંઈક કોઈક છે કો જન, માનનીએ વિચાર્યું મન. મારા ધરમાં નહી જીવજત, કહે જરે કય મતેને અર્થ. રખે હુંકતો હોએ ધણી, ચીંતા પેઠી મનમાં ધણી; લેઈ ઉઠી વિજરની વાત, ન કરે તો થાયે ઉતપાત. તે સોનો ધણી છે તણે, વળએ જર નારીને ગળે; વજ વિસરજન છે

તે તણા, લે છે આલીધન ખેડ ધણાં; અવામાં ઘોખા આઠયો રૂદે, નર મતે તે વાણી વદે. સાંભળ પંથો મારા મિત્ર, તું છે જતે પરમ પવિત્ર. કારણ કહુ મારા મન તણું, અધાપી હેત તુજ ઉપર ધણું; રખે મુજ સાથે સંગમ કરે, હવડાને હવડાં તુજ મરે. મારી સાથે સંગમ થશે, તારો જીવ જરૂરો જશે. મારે પૂત્રવ્રતા મત જાણ, તારે તજવાં પરો પ્રાણ; તારે નર તેનો ખોલીયો, મન તણે પરો ખોલીયો; મુજને તેં તેડ્યો છે ક્યમ, સાચુ ન કહે તો મારા સમ; એટલું કરે ન લાગે પાપ, હવે સતી ક્યમ થામ્ય આપ. તારે નારી ખોલી તેહ, નર સં ગાયે આણી નેહ. શિતર પ્રકાર કર્યો સન્નિગ, ઇકાંતરમે કરવો ભોગ. નવાણું ભાગનું કારણ થયું, એક ભાગનું બાકી રહ્યું; તુજને હું એતાણું તર્ત, માથે તારે આઘ્યું મર્ત. ભોગ કરીશ તું છેલો જાણ, પલક એકમાં જશે પ્રાણ. તે હત્યા ખેસે શિર મુને, તે માટે એતાણું તુને. તારે તેણે જોડ્યા હાથ, ખોલ્યો તે શામાની સાથ; તેં શા માટે તેડ્યો મુને, હવે કેમ હત્યા ખેસે તુને; કેમ તેં મોત જાણ્યું માહર, કેમ જ્ઞાન અવધી તાહર. પ્રથમ મુજને તેડ્યો ક્યમ, સાચુ ન કહે તો મારા સમ. દોહરા—માન્યનો કહેરે મિત્ર સુણ, વાર કહુ એક વાણ; જે વાત જુદી કહુ, તો ઈશ્વરની આણ. મહારો મારા કંથનો, દિસંતો જુદો દેહ; પ્રીત મીનને જળ સમી, જ્યમ વિદ્યુતને મેહ. જેમ કોપલને અંબવન, જેમ ચંદ્રને ચક્રોર; જેમ અગ્નીને વાયુને, જેમ મેધને મોર. જેમ કરનને રાધિકા, જેમ રાહણીને ચંદ્ર; જેમ રનાદે ને રવી, જેમ દુદ્રાણી દુદ્ર. એક ધરી રહીએ પરાં, વર્ષ ખરોખર થાય, એક દિવસ રેહેલુ પડે, જરૂર જીવડો જાય. કંથ વિના રેહેલુ પડે, તેથી રૂડું મર્ત, માટે ગોર પુણ ધણી, ક રવાં અંબાનાં વર્ત. કંથ પેહેલી તો હું મર, એટલું માગુ ઈશ; ગયા આજ ગામાંતરે, દોહલા મારે દિશ. માહારા ચીતમાં હું અતી, આકૃણ વ્યાકુળ થાઉં; આધી પાછી રોરોએ, જીવ વળાં સે જાઉં. હું હું સતી શિરોમણી, અખળાનો અવતાર; પર પર પડ્યું નહીં, જરૂર ન જાણું જરૂર. જુદું તે સ્વપને નહીં, પરશું ન કર પ્રીત; ન કર કુલ નથી કપટ; રામ દુહાધ રીત. ક રચરી કહુ કોરતારને, તન મનથી હું તર્ત, માહાર પાસે માગોએ, માંટી પેહેલુ મર્ત; સુની ધ હી એક રહે, ધણી લીના જે ધન્ય લલ ત્રીછોની વેદના, ઝેર હળાહળ અન્ય. તે પેઉ પરગા મે ગયા, દુખ પામું હું દેહ; વાટ જોતીતો તેહની, જેમ દાદરની મેહ. ટોળાં વછોહી પ્રગલી, જેમ રોતી હોય રાન; તેમ હું બળવળતી હતી, જેમ ભુરયાં હોય વહાણ. એક ધરી એક વરસતી, સત કલ્પ થઈ સાચ; તે મન જાણે માહર, દોવશ જશે ક્યમ પાંચ. એટલે વિષ જન આવીયો, પોઢો પંડીત રાજ; જાણે અત્રીક્ષયો ઉતર્યો, હોય ઈશ્વર જ્યમ આજ. જનમાક્ષર જનમોતરો, જાણે પ્રથવી પવિત્ર; જાણે ઇશાણુ તે અંગના, જાણે ચિન્હ ચરિત્ર. અ ગમ નોગમ આદર લાઉ, જાણે ભાવશય ભેદ; જાણે રાસ પુરાણને, જાણે વ્યાકરણ વેદ. હા થ જેઈ જાણે યથા, સામુદ્રોક સેધાણ; જીવ ભવિષ વરતમાન એ, અગમ તણા અધાણ. વાત કહે મનડા તણો, તે વેળા તે તર્ત; સુખ દુખને હાણુ વરધ, માણી જાણે મર્ત. રોરી કેરી સુકરી, હોતેદખાડે હાથ; જેને જેટુ નિપચુ, તેવી કીધી વાત. મેં તેડ્યો તેને મંદીર, જોયો નર નિર દોષ; પુણ અરચી ધુછીઆ, તે જોતીકને જોસ. પ્રરન કરી પંડીત કહે, કહેતાં ચક્રો રીશ. ક હે તુતો સાચુ કહુ, જેહ લખ્યું જુગદીશ. કરગરતે કહ્યું કરગરી, રાતધા દોધા સમે; તમે મારા તાતછો; સાચુ ન કહે ક્યમ. ત્યારે તે વિપરે કહ્યું, નોતીમાન તે ન્યાણ. આજતણી મેં રાત્રીએ, કંથ તારાનો કાળ. નિરચે મરશે તુજ નાહલો, હોશે તુજને હાણ; વચન મિથ્યા જો શી નહી, વેદ ક્યમ નિરમાણ. તારે હું પાયે નમી કીધો મેં જાહુ કરોધ; પ્રાણ તજવા મેં

મોરીઆ, પ્રભુ તણે પ્રતિષ્ઠા. મારો સ્વામી કેમ ઉગરે, તે કહાને મહારાજ; કહોતો દેહ મા
રો તણુ, આ વેળામાં આજ. કહોતો આશુરાણુ આપિયે, છુટાવું ભંડાર; કહોતો જોગણુ થઈ
ભય. ઉતાડે શાળુગાર. પ્રથમી મદકણા કરે, કહોતો કરે કંઈ વરત; અપવાસ કરે ખટ માસના,
શીશળ વરતની સર્ત. કહોતો ચંદ્રાણુ ચોથણા, કહોતો નાહુ ગંગ; જેમ ઉગરે મારો પૂજી,
રૂઠો ખતલાવે રંગ. ચાર ભાઈ આતુર નર, પાંચમો મારો ખાપ; છઠો મારો છવડો, આપુ આ
પોઆપ. કંઈ અમારો ઉગરે, પ્રભુ કહો તે પેર; પાંચ પકડો ખેસારીયો, ગુણવંત રાખ્યો ધેર.
વિપ્ર વળતો વાણી વડે, સાંભળ મારો માત; કંઈ ઉગરે તાહરો, તે કહુ સાંભળ વાત. સાજુ યુ
કુ છુ લક્ષવરાં, કહુ તેણુ કરે કામ; સુંદરી તજે સતીપણુ, જે હયડે હોય હામ. પાણી લેવા
પરવરી, તળાવ વગરે તીર; નિરમળ થઈ નાવણુ કરે, રુધ થાયે શરીર. વટેમારણુ વાટનો,
જાતો દેખો જેહ; તેડી લાવો તારણી, નરયુ આણી નેહ. ભરતાર પેરે ભકતી કરે, ભીંન ન
રાખો ભરાંત; કંઈની પેરે તેવડો, અધીક થઈ અકાંત. લગ્યા લેરા કરેશ માં, નેક ન રાખીશ
ન્યુન; ન ગણીશ પોતાનો પારકો, ન ગણીશ પાપ કે પુન્ય. જમારજે રમારજે, ગમારજે ગુણ
ગોત; આલોધન આપાવજે, પતી થકી ખાડુ પ્રીત. અટલુ કરજે કામની, ઉતરશે તારો માળ; મ
ધરાતે મટી જશે, કંઈ તારનો કાળ. પર પુરૂષ જે આણુરો, આવે કરશે ભોગ; તરત પ્રા
ણુ તેના જશે, સાચો એ સંજોગ. શીધુ આપી સંતોખીયો, વીપ્ર વળાવ્યો વત; તે
વેળા તળાવથી. તમને તેડ્યા તત. ખાધુ પીધુ છુખો કરી, રાણુ દીધુ રાજ; આલોધન અંજે
કરયુ, કંઈ છવાણુ કાજ. માટે કામ મેંતો કરયુ, યારો કુશળ ક્રેમ; ક્યાં સ્વામી મારે હરો
હૃદય માટે હેમ. કાળ વિચો મુજ કંઈનો, પણ તારો છે કાળ; એતે તો એતાવીએ, મુજમાં
તો એ માલ. ત્રણ પહોરનો મોત તું, પામે જ્યારે મર્ત; અમે પાપ ક્યાં છુટીએ માટે એતા
વ તર્ત. હું સતી શીરોમણી, કુડું ન કરે કામ; કંઈ માટે કરવું પરયુ, તે જાણુ સ્તેરામ. ત્યાં
એવો ચતુરનર, તે કહી વાડ વાત; હુંતો તારો દીકરો, તુતો મોરી માત. જ્યારેનું રું મી
એ, જેણુ તુટે કાન; તુતો મારો માવડી, દીધુ છવતદાન. પસંગથી દેહો ઉતરયો, તણુ જીવતી
નો જર; એતાવ્યો ચતુરાધી, સ્ત્રીએ રાખ્યોભાર. કોપ ચઢ્યો તો કંઈને, જે છેડેતોતે શીશ;
તે ગુણ જાણીને ગળ્યો, રેખ કરો નહી રીશ. શાખાશ તુજને સુંદરી, શાખાશ તાડ હેત; પ્રા
ણુ તજત પોતા તણા, પિતા ભરાત સમેત. ધન ભંડાર છુટાવતી, કરતી તીરથ વરત; જમ
તમ કરીને માહર, મરડી નાખ્યુ નરત. સાજુ લોપી પોતા તણી, વિપરીત ખેલ્લી વાણુ. શામ
દામ બેઠે કરી, ઉગાર્યા મુજ પ્રાણુ. એ નારી તણી નીંદા કરે, કે પુડે ખોલે ધેર; તેને કુટું
ખથી કાઢીએ, તેડું નહી મુજ ધેર. સ્ત્રીને ખાડુ વાનાં કર્યાં, સ્તુતી કીધી તે સાથ; સગા સહોદ
ર સહિત, વેચાણુ અખળાના હાથ. સ્વામી નીસરયો સેવ્યો; પ્રીતે પ્રણયો પાગ્ય; વાડે વાં
ક કામા કરો, રહ્યો જોવા એ જગ. જુડે લોકે ભભેરીયો, ભામનીનો ખોવા ભાર; તેને ધેર
તેણુ ધજે, તુ મારો આધાર; વિજોગ પડજે એ શતરૂને, ભાગો તેણુ થર સુત; નારીનો નીંદા
કરી, મરજે તેના પુત. વણુ વાંકે મરાવતો, સતી શીરોમણી નાર; તેને હું તેડું નહી, રાણુ
નહી વહેવાર. રેત પ્રીત દેખી નવ ઝૂકે, કરે તે નીંદા નેટ; તેને તેણુ દુખ હજે, ભોગવજે પાટા
પેટ. માણો દીધી તેણુ ધણી, લોકને દશ વીશ; જીવતી કરો જરને, પાંચ નમાવ્યું શીશ.
આજ થકી જે છવીએ, તેતો તારો પરતાપ; નવો અવતાર આપ્યો તમે, વેદ પુરાણે ધાપ.
પરજી કરી પાંચ દીન, રાખ્યો રૂઠો રીત; વસ પાંચે પહેરાવીઆં પુરણુ આણી પ્રીત. વેચાણુ
વિનતાનો થયો, હેતે જોડ્યા હાથ; કુટુંબને આગળ કરી, સ્ત્રીને તેડી સાથ. નીંદા કરે મુજ ના

રતી, પુઠં જુવે જે પેર; તે સહુ રાતરે માહરો, ન આવશે મુજ પેર. સ્ત્રી આમજ સરવે કરી, માંડી વાત વિવેક; નિરા સરઆ હું નિસરયો, જેવા તારો નેક. સામીણા કીધા લાલવા, આલુ પાણુ અપરમપાર; વેચાણુ થયે વરણાગોથો, આમનીનો ભરતાર. ચતુરનો આકર થયો, ન કરી લજ્યા લોપ; લજ્યા પરપાત જરા લાલ્યો, કહી ન કીધો કોપ. પોપટ કહે પરભાવતી, આવડે એવાં કત; તેવો સુખે પરવરો, નહીતો પામશો વ્રત. માનેલ કર્યો તે માંડીકા, જેણે કીધું દ્રષ્ટ; તેણે છત છાયા કર્યો, યદ્યુ પુખ્તી વ્રટ. જરને જુદું સમજવીયો, કાને સુણાવ્યું કથ; જર વિદ્યા એ તે ખરી, પરમદા કેરે પથ. ઓગોડ માળવી કિમ શુભ, વેગનપુરમાં વા સા; એવે જસવંતા આલણે, કહે કવી સામળદાસ. ઓલા વકતા સમજતા, કહે કવિતાં કરજેડ; રામખખટ કહે ખોલજો, જયજય ઓરાગોડ.

વારતા ૪ થી.

ઓપાઈ—સ્મરાણુ કરે ઓ સારદા માત, પુણુ ઓ ગણપતિ શાસાત; શુક્ર ખહોતેરી કહે સંવા ૬, અંતરમાં આણુ હિલાહ. જોજ દિવરા કેરે તાડણી, કામ્યની કામાતુર કાડણી; રાહ રામુ આર ભલેરી ભાત, સમા નીસરી પડતે રાત; ઓથા દીવરા કેરે આતુરો, અતિ હિલાહ અંગે આતુરો; એટલે પોપટ પોહયો વાણ, સાંભળ તુંતે ચતુરસુજાણુ માન્યુ છે અમાર મન, હજ ને તે કહ્યું છું બનવન; રમી રાત વહેલાં આવજો, નવી વાત રૂપી લાવજો. સંકટ પડે થાનને સમર્થ; વગોવારો તેવો વ્યથ; દેવરાજનો નરોત્તમ, નહાની કન્યા વરયો તો જયમ, નાની વ હુએ કીધુ કમ, કરજો એ સંભાળી કામ; ધણા હેતથી દઈતા હરી, વાણી શુકની મનમાં વશો. સેહરાનપણુ એ સ્ત્રી રહી પ્રેમદા, સાંભળ શુક ઓમંત; તમે વાત રૂપી કહી, ઓટી મારે અં ત નરોત્તમ જર કોણુ છે, કોણુ છે નહાની નાર; સિ વીઢીયા કેવી કરી, જાણ રમી કેમ જર. સ્ત્રી કહે મુજ કહો, પત્ની જાત પવિત્ર; રોજ કહ્યું ત્યમ કર, સીખુ સાદ ચરીત, નારો ના હોં નિરમાં, ભીતાં પેરયા વજ્ર છો ઉપર આસન કન્યુ, તેહથી ટાળયો દમ્બ. ઓપાઈ—ગંગા ગામતી વહે છે જાંહ, ગામ એક તરણીપર તાંહ; દેવરાજ આવક વાણીઓ, જગ પાધામાં તે જાણીઓ, નરોત્તમ નાનો એક પુત્ર, શુભ શોભાત તેનું ધર સુત્ર. નહાની વહુ પરણ્યો તે નાર, અતી શોભાણી અપરમપાર. કામવતીને રૂપવતી, મહા મનોહર મોટમ મતી; વણીજ જાત ન જાએ જાહિ, દિલ પોતાને તેનો રાહી. ગામ વચે માંડે તે હાટ, વચે સોદા વેહેતી વાટ; શેરીમાં છે મંદિર એક, રેહેવાનો ત્યાં કામ વિવેક. ઘર હાટ જુદાં છે બ્યાંહ, એક સહટે એક શેરી માંહ; રાત પોહાર જાયે જાહરે, પોટવાની વેળા તાહરે. હાટ મચે સુવે નેસતી, ચોર અ ખારના ભયની વતી; હાટે સુવા નીત નારી જય, વાટે એક તસાસો થાય. હાટે પોઢે ધણીનાં છો; ધણી, શુકુ લક્ષણને પ્રીતી ધણી. વહુ સુવા જાએ હાટમાં, મળે પુરૂષ કોઇ વાટમાં; રજપુ ત રહીઆયો વાંકડો, મરડે મુજ રાખે આંકડો. હાથે ધરે ભાલો તરવાર, કમર મધ્ય પાંધે ક ટાર. મહા પ્રમંડ પાતળીયો છેલ; મન માન્યો માન્યનીને મેલ, જાણુ વરખાણું વાટમાં; ધરધ છો તો છે હાટમાં. જાણુ હેં જરો રમે, કસોલ કરે જેમ મનને ગમે; કોણુ નવ જાણુ તો મરમ, હઈવે સખ્યો તેવો વરસ; એહ વ્રત છાની નવ રેહે, કરે છાતું પણુ લોકો લહિ; મહા હૃદયુ છે એ પાપ, વિચાર કરો સહુ આપો આપ. તેની કોઈ નવ જાણુ વાત, મમે એકલ રાતોરાત; એક કિલ્લ પોહયાતા સહુ, હાટે સુવા જાતાં વહુ મળ્યો વાટે મનમીની મીમ; જેથી ચતુરો રમે ચરોત; વિનોદ વરખા હૃદય વાડ, કાને સાંભળ્યો જુગળ નાદ. શામી કહે

સોલંકી સુણો; ભલી વાત મુજ સાથે ભણો; ભુગળ ક્યાં વાગે કહે નાર, વળતો ખોલ્યો તેનો
 જર. આજ આઠ્યા ભવઈયા ગામ, રમે રાત ખોરે તે કામ. જોવા મળ્યા છે અજા જન;
 આહાર તો તુજમાં છે મન. ના કહ્યું પણ તેમાં હતો, નોકળી આઠ્યો છુ યંજીતો; તમે
 હાટે બરો બહુ, અમે જોવા બધું તાહરે. દેહરા-નાહાની કહે નર સાંભળો, રાય તાણા
 છો રાખ્યા; આરા મીત તમે આરા, મુજને તેડી જાઓ, મેં જનમે દોહા નથી; ભવઈયા રમ
 તે ભાત; ઉતાવળા જઈ આવીયે, વહો જશે રીધ રાત. રામાને રજપુત ખે; જોવા કારણ બધ;
 પાછળ જઈ હિલા રહ્યાં, ગાણાં જે ત્યાં ગાય. દશ ખારેક છે દીવીઓ, લોક છે અપરમપાર;
 વાજા વાજે વિધવિધે, શોભા જોતાં સાર. નામે ખેળા નરત કરે, ખોલે ખાત ખોલ; થેઈ થે
 ઈ ત્યાં થઈ રહ્યુ, તરખીત ઘણેરો તોલ. નાહાની તો નીચો ધણો, તનક ન દેખે તાન; પુરખને
 કહે પાછા વળો, ગમે નહીં એ ગાન; પલક દરરે પડતો નથી, તમાસાનો ટેક. પુછે પતિ ધેર
 માહુરો, ત્યાં શો કઈ ભોવેક. મુજનેજે હાંચી કરો, પુરણ દેખુ પેર; તનક તમાસો જોઈને, પડી
 એ જાઉં ધેર; તરત તેડી તે તાણી, જાણુ આણી હેત પાગણુ હોહાણુ પોતા તણુ લા
 હો લાખેણી લેત. જુને છે ભુગતે કરો, હાથ કયા રસ હોય; સોલંકીને સુંદરી, કળી શકે ન
 હી કાય. ત્યાં સસરો પોતા તણા, નાહાની વળુને નેટ; તે ઘરડે કીડી ધર વહુ, પડ્યો દ્વારાકો
 પેટ. એતો આપણી કુળ વહુ, વળીજ આપણી જાત; સત રમે એ એકલી, ભલી નહીં એ
 ભાત. કયમ જોવા આવી કામની, એતે ક્યાંની રીત; લોક જુને છે સહવા, પુરણ એ રી પ્રીત.
 પરભાતે જ્યારે પુછ્યું, નહીં માને સ્ત્રી કંથ; એવાણુ રાણુ કાંઈ એહનું, એતાણુ નહીં ચંત.
 હજવે હજવે હાથે વતી, લીધુ પગનુ ઝર; પછાતરથી પસરયો ધણા લોકની ધેર. તેડીતી તેતા
 રણી, આગળ પાછળ પાગ; પાછળથી તે લઈ ગયો, લક્ષવા પામ્યો લાગ. દોટીમાં બાંધી દો
 ડીયો. રાખી મનમાં રીરા; કાલે કહ્યું એના કંથને, છેડું નાકને રીસ. અતિ ઉસત ઉમેદમાં, પુ
 રણુ હરખની ધેર; જોખ જોવા રહ્યો નહીં, ગમો પોતાને ધેર. એતિ ચતુરા ચીતમાં, રોલો વા
 જ્યો હાટ; કયમ જાઉં મારે મંદિર, કેમ જાઉં મારે હાટ. હોસોને હોસે કહ્યું, આ જો વિહુ
 નાં કામ; ભવઈયા જોવા આવીયા, જ્યાં છે ખાધુ ગામ. કુણુ જાણુ કોઈ પુરખની, કહે એ
 તો આપ; તેતે મેં નવ આજખ્યો, છેલ પુરખ કોઈ આપ. મેં પણ કામ પાકુ કર્યું, છુતાસો
 ની ધેર; છાનુ લીધુ છેતરી, હાખા પગનુ ઝર. રોસો કહેરે રોસલા, તેં કીધું પુરણુ પેર; નાકને
 ચોટલો કાપ્યું, આવવા દો નીજ ધેર. માખાપ એનાં તેડ્યું, તેડ્યું એના ભરાત; પછો આપ
 જુ પુછ્યું, એહુ ઝરની વાત. પોપટ કહે પરભાવતી, એમ થયો ઉતપત; હવે જવાખે ત્યાં શો
 થરો, ફેરવશે કેમ વાત. એહુ વિજરે શો કરે, જે પ્રીછ્યો સમજા પેર; સ્ત્રીની લજ્યા કેમ રહે,
 જમ રી રીતે ધેર. કેમ પ્રાગે લાખે પતિ, કેમ વરા સમરો થાય; કેમ સાસુ સતી કહે, કેમ ગુ
 જુ એતા ગાય. સાન ગઈ છે સુરલા, ઘેલો થયો ગમાર; સાચી થાય ન સુંદરી, જુલો નહીં બ
 રથાર. પ્રતક્ કીધું પારણુ, લીધુ પગનુ ઝર; ઉતર શો દે ખાપડી, થયો તરણનો મેર.

આપાર-રુક કહે ક્યા કહ્યું ક્યો, ચતુરાં ચરોત તું જાણતી નથી; વિસ્તારીને કહ્યું એ વાત,
 રાણુ ધેર આજુની રાત. ઠરભોડીને કહે કામની, જાઉં નહીં જારી જામની; સારો ધેરે એહક
 હો, સાથક લક્ષણુ એનું લહો. રુક કહે કામનીને કયા, જસ લોધા ભુવતીએ જ્યાં; સમરે
 જ્યારે લીધુ ઝર, જોયુ જુલતીએ પાછળ ફેર. એજખ્યો સસરો પોતા તણા, ગુણુ ફેલાવ્યો તે
 જો પાણુ; સોલંકીને કહે સાંભળો, મુડી દ્યો મનનો આજખ્યો; તમે તમારે જાઓ વાટ, મુજને
 હેત મુકો હાટ, અતરથ આજ અહરે થયો, સસરો ઝર લઈને ગયો; તે પ્રભાતે લેરો ખાણુ,

એથી કહી વિનતાએ વાણુ. કહે સોલંકી છેદુ શીરા, કાણુ પુછે ઉગમતે દીરા; નારી કહે એ નવ કીલખે, હૃદયા માથે શીઠ લોલખે. એમાં શું બચે તાહરે, નેચાય ધરેણુ ધર માહરે; તમે તમારે મંદીરે જાવ. ગુણુ તમારા ધરના આવ. વીનતા તેતો વહી વાટમાં, હેતથી આવી હા ટમાં. કંથને ઉઠાડ્યો કામની, જામ દોઢ ગદ્ય જામનો; વણુજને તેણે વરા કર્યો, જગાડ્યો નિં દ્રાનો ભર્યો. કંથ કરો એક માફ કાજ, વચન આપોતો માણુ આજ. વિનતા ખોલ રૂદમાં વ ર્યો, હેત કરી નરોત્તમ હર્યો. શું માગે માનની માહરી, તે આશા પુર તાહરી. કહે તો આપુ સારી સુખડી, જેહ થકી ભાગે જુખડી; તુ કહે તો સવરાણુ પાન, મન માનિતુ આપુ માન. કહે તો આપુ ખારેક ખજુર, લવંગ સોપારી હેત હજુર. ભામની કહે ભવઈયા રમે, ગુણુ તેના મારે મન ગમે; રૂદયામાં લાગી છે રાદ, દુખ ભાગે તો તે દેખાડ. પુરૂષ કહે એ ન કરે કામ, રમે ભવઈયા ચોરા કામ; દારા કહે દુખ મારે રહયું, વચન તમારે વેતુ ગયુ. ના હા કરતાં આણુ હેત, પરવર્યો પાંચે વજ્ર સમેત. નારીયે નરને લીધો સાથ, હેતે ખે જણુ વ જાયાં હાથ; રાત અંધારી કા નવ લહે, પ્રીત વચન મોટેથી કહે; તમાસો જોવા આલ્યાં તેહ, નર નારોને અધિકો નેહ. સરવ થકી પછવાડે રહ્યાં, સસરે ઝેર લીધુ ત્યાં ગયાં. કંથ તમાને શું કહુ કથી, મુજથી કાંઈ દેખાતુ નથી; કેડે તમારો તેડો તમે, તો તમાસો જોઈએ અમે. ક હયુ કામની કેર કીધ, ઉંચી કરો ઉછાંચે લીધ. જોતાં પલક થઈ જાહેર, તે નારી ખોલી તાહરે; ખાળ જોવુ ને ખાળ અવતાર, ખાળ તારો વણુજ વહેપાર. ખાળ સાસર જે માહર, ખાળ ધ રસુત તાહર; ખાળ રમણુ ને ખાળ મુજ રૂપ, પડુ જઈને મોટે કુપ. ગળે કાંસો ધાલીને મર, રૂદમાં જીવ મારો નહી ધર; વજ્રનાગ સોગરીયો ખાઈ, સસરા સાસુ પાસે નહી જાઈ. ખમા ખમા એ તે શા માટ, ખે જાણુ પાછાં આલ્યાં વાટ. હેડી ઉતરી ચાલી નાર, કરતી પોકાર અ નેક પ્રકાર. આકંઠ કરે તે નાર અતિરા, કુટવા માંડયુ તેણે શીરા; હાથે હઈડુ હેતે હણિ, નહી જીવતુ નહીં જીવ ભણુ. વજીજ કે એવડુ શા માટ, હાક કરતાં ખે આંખ્યાં હાટ; તારે ધેર મુર ખ છે તાત, તેણે વિપરીત કોથી વાત. છાનો છાનો આંખ્યો ફેર, લીધુ ડાભા પગનુ ઝેર; વ એ ઝીંકે નાખીને વહયો, આ પેલો આધેરો ગયો. મુજને આંખો પારી ધણી, કયમ આંખ્યાં ધણીઆણી ધણી. કદાચ દોરુ કરીએ વાત, કયમ સાંખે એ માગમ રાત; સસરા નહી વેરી આણીયો, એતો નહી જાતે વાણીયો. ભોગ લાગ્યા જે જોવા ગઈ, તમેજ હા મોટેથી કહી; રોહરા-કંથ કહેરે કામની, તજ મન ચીંતા આપ; સવારે સમજાવીશું, જામ મારેછે ખાપ. મા ખાખને મંદિરથી, કાઢી મુકુ કાલ્ય; અન પાણી આપુ નહી, અતુરા હાટે આલ્ય. કલંક શી રથી કાઢવા, છુંડી રંડા ધેર; સાસુ સસરાને નિપન્યુ, શુભેણી તેની પેર; સાસુને સસરે ક હયો, વહુવરનો જે વાંક; આપણે ધેર છાંચે નહી, અતિરો આરો આંક. કાલે કાઢી મુકીએ, વાઢી એનુ નાક; આજ આત્રી છે હાથમાં, જેમ ચમરએ તાક. વાંક કહેતા જે વહુ તણા, મા નતો નોતો મુઠ; પ્રત્યક્ષ કીડુ પારખુ, પરવત સરખુ પ્રકેડ. ઉલટમાં અજણાઈ થયો, વહુ ના અજો વાસ; શું મુખ લેખ ધેર આવશે, પ્રીત કરવાને પાસ. આંખ્યો પોતા પુત્ર તણા, મોટુ દી ડુ મુખ; ખોલાંખો ખોલે નહી, દાવાનળ સમ દુખ. માખાપ કહે મુણુ મુરખા, અભાગીયા અ જાણુ. કાકક દિવસે કામની, લેરો તારા પ્રાણ. અલખત છુટાંવે આપણી, તજામે ધર કે ગામ; નાત ખહાર કઢાવશે, એવાં એનાં કામ. લાડકવાઈ તારે વહુ, તેં અઢાવી શીરા; આજ દેખાડુ પારખુ, ઉગમીયો છે દીરા. પોર રાતે જોવા ગઈ, વહુ તમારી જામ, વણુ અઢારે ત્યાં હતાં, જે કાઈ પ્રાણી મામ. તારો તાત પાણુ ત્યાં હતો, ધણુ લોડાનો ધેર; પરેમકા પગથી કાઢીયું,

ત; આસન છે ઉપર કર્યું. આપે થઈ એકાંત. કહે છે શુક સારી કથા. કામની સુણી કાન; પં
 વિન કથા પ્રથીરાજની, રાણી ગઈ જે રાન. ચોપાઈ—ધારાનગર ધરમી શુભ ગામ, પ્રથીરાજ
 રાજનું નામ; ભોજ તણા એતોછે મુત્ર, શોભીત રૂંછે ધર સુત્ર. સુભ સુભગા સુંદરીનું નામ, રૂપે
 રૂડી કૌટિક કામ; અસ્તાદસ વિદ્યા તે ભણી, ગુણ સધળા એ ગઢિવ ગણી. જનર વિદ્યા કેડે મ
 ન થાય, રાજ મહેલથી નવ જવાય; આકુળ વ્યાકુળ તેતો થઈ, એક દીવસ જોઈએ ગઈ. તે
 નો તુજને કહુ વિસ્તાર, વિનર વિધાયો પામી પાર; એક દીવસ સણી માળીએ, ખેડી જોખ
 કૃદે જોળીએ. વેણા જનર કરે છે ગાન, પ્રીતથી આવ્યાં છે પાન. એટલે એક જોળી અદ્ધુત,
 અંગ ખાંચે ભરી વિભત. અધીક સોભા તે કામે હવી, કાયા કારમો નઉતમ નવી; માગવા
 મધુગરી આપે અરયો, પ્રેમદા કરી દ્રષ્ટે પરયો. મોહ પામીને વાચું ખાણુ, પરવશ પરયો રા
 છીને ખાણુ; છેક વાત છોછી છાનીએ; પ્રેમદાની છુધી પાનીએ. પરિતની મુરખ પે જાય, ધ
 નવતની ગરોબ શું ખાય; હાથની નારી નિચપે રમે, ગુણોજનનીને નીરગુણ ગમે. સો વાસા
 ની તોડે પ્રીત, રામામાં છે અવળી રીત; વાટે જતાં પ્રીતી કરે, પારકું મત કાણમાં હરે. કેટલા
 અવગુણ કહીએ ધણા, અવળીમાં આજ તરણી તણા; જેટલુ છે સાગરમાં નીર, એટલા અવ
 ગુણ તણિના તિર. રાજની રાણી માણે રાંક, એતો નિરચે આઠો આંક; તે રાણીએ દોડા
 જન, વિહવળ થયુ માનનીનું મન. ધણાં વાનાં કરી તેડીયા, છેલી પૌતાની મેડીઆ; આસના
 વાસના કીધી કોટ, કામની ઉભી રહી કર્નેટ. ખાનપાન મુક્યાં પકવાન, માનનીએ માગ્યું વિ
 રંજદાન; હાવ ભાવ કટાક્ષ કીધ, તન મન ધન ચિત્ત ચોરી લોધ. તે સૌંધ તો સમજ્યો છે
 પેર, હું ક્યાં આવો એને ઘેર; જપ તપ માર મિથ્યા થશે, દેહનો હાણુ હસારત હશે. ખેડો
 તેવો તે ઉઠીએ, જણુ કે મદગળ છુટીએ; હેતે નારી જાલ્યો હાથ; રનેહ કરવા માંડ્યો તેસાથ.
 દોહરા—સૌંધ કહે શામા સુણો, રાણી રીંધનુ રૂપ; તારો કંથ કોરામણો, ભારે નગરનો ભુપ. તેની
 સજ્યા ન લોપીએ, કરીએ ન કુટુ કરમ; અમે સૌંધ સલસાણા, આદર નહી અધરમ. ગરજ હોય
 જે તાહરે, કામ હોયતો કહાવ્ય; નદી પાર રણમાં રહુ, માહારી મહુલીએ આવ્ય; અદ જોજન
 એ કામછે, વહા ચોવટે વાટ; ધણું ગાંધ્રવ મસાણુછે, ધર હમારો ઘાટ. ત્યાં આવે તેને મણુ, વાતો કરી
 એ વેદ; કામ હોય તો કેહેજે મુને, ભાગીશ તેનો ભેદ. સંતોષી તે સૌંધ ગયો, મોહયુ રાણી
 નું મન; આ વેળા અરપણુ ક્ષેર તન મન સહીતે ધન. રાજ ખેડા રીઝમાં, કરેછત ત્યાં સીસ;
 નાટાર ભ નવ રંગના, દોલ આહ તે દોશ. કવિ કવિત કથા કહે, પરિત વાંચે પાઠ; જોશી જુ
 વતુ આચરે, થઈ રહ્યો છે કાઠ. અધિક નાચે છે અપહરત, માગણુ પામે માન; રાજ વરણુ ને
 રાગણુ, ત્રીવીધ મેળાં તાન. એટલે આવ્યો તે સમે, નઉતમ સોદાગર નીચ; ચારે લાખ મોહો
 રે તણુ, આતુર લાવ્યો ચીર; કીમત કરાવી કાટીયા, આપ્યા ગણીને દામ. ભેઠ લાવ્યો તે જુ
 ધને, કામની કરે કામ. ચોપાઈ—રંગ મોહોલે રાજ આવીયો, લાખેણુ ચીર તે લાવીયો; રાણી
 ના મુખ આગળ ધર્યું, શામાનુતો કારજ સર્યું. રાજ્યે સ્તુતી કીધી ધણી, ધરમ અવતાર
 ભારધર ધણી; હું તો છું તમારો દાસ, પ્રીછો તે માગો મુખ પાસ; તું કહે તે કમુલજ કર,
 પલક એક તો નહીં પરહર; ભુગત કરીને ભોજન જમ્યાં, રમત ધરી ખે ચારેક રમ્યાં; ભર
 નિદરા થયો ભરતાર, કર્યો વિચાર નમેડી નાર; એતો ચીર પેહેરે જાહેર, મળે સૌંધ મુજને
 તાહરે. સૌંધ વિના હું જીવ ક્યમ ધર, આતમધાત કરીને મર; ધરીએ વરસ સો સો સાય
 છે, જોગી જોગ વહો અપ છે. પાળે પગલે પથે પળું, મધ્ય રાત પેહેલી જઈ મણુ; જાવા કા
 જે પથ તથાપર, લોધી દાસ કરમાં કટાર. માનનીએ મન મનસા ધરી, હેત ધરી હેડી ઉતારી.

જળ પ્રવાહ નદીએ જાણીઓ, માનનીએ લીધો માણીઓ; સુર પુર પ્રરધીરજ થઈ, ગુણવંતી ગહવરમાં ગઈ. અખત્રીને રાજ જાણીઓ, મન માંહે ખીવા લાગીયો; થનાર વસ્તુતે શી થાયછે, જેઉ જીવતી તે એ ક્યાં જાયછે, ઘણી રાત અધારી ધોર, વાટે વાઢને મળશે ચોર. આજુબાજુ પાંચ કરોડાં તણાં, ખોજવજ અમુલક ધણાં; સુકામળ જીવતીની જાત, કાળ અધારી માજ મરાત. કામનિ જાયછે કારણ કીએ, ખોહામણી રાતે નવ ખીદે; રાજ્યએ કર આપુધ ધરયાં, પ્રમદા પુઠે પરીઆજીવ કરયાં. લગભગ લગભગ આઠ્યાં ખાહાર, આગળ પાછળ નરને નાર. માનની મન સાથે માણતી, પુઠે પુરપ નથી જાણતી. તેને મન છે મોટમ મામ, કામ વાસના સીધ થું કામ; નારી જાતે નીચ સ્વભાવ, એહ ખન્યો તે કામ ખનાવ. દોહરા-ચાલી ચતુરા અમકતી, માનની મોટમ મેર; એટલે મળિયો મારગે, સારફલ સવામો શેર. નહિતમ વાઢ નવ હાથનો, મુછ પુછ કરતો કરોધ; પોકાર કરો પુઠળ થયો, જે જોરાવર જેવ. મુછ મરડી કરડી દંતને, કુંકવાડે મારો કાળ; જોરાવર જમ દુતથી, કતાંત સરીખો કાળ. જેવો જવાળા અગ્નિ, પ્રલયકાળનો આંચ; ધાયો તે ધરણી પતિ, સિંહ રૂપી તે સાંચ. હાં હાં કહોને હાંકીયો, કાઢયો કમર કટારપેટ તળે રોપણ કરી, ધારો તેનો ધાર. ચોપી મધ્ય ચુના લવે કાઢી પાર કઢા ર; પાપીને પ્રાજે કર્યો, તે નર હણીયો નાર. કાઢી નાખ્યો કરકને, માર્યો તે મહેરાખ; વાઢ વિહારી નીસરી, ચતુરા ચતુર સુજાણ. તે રાજ દ્રસ્ટે જીવ્યો, કામનીએ કેરા કેણ; એ રામા મુજને હણે, જે વડુ વધનથી વેણ. માન્યની ચાલી મલપતી, નદીએ દીઠ નીર; ગા જે ધોર ગંભીર ધન, તરણી ઉભી તીર. હીમત મેલે નવ સરે, લાલચ લોભ લગન; મેલાં વજ તે માણમાં, નારો થઈ નગન. પાછળથી પોત્યો પતી, ગાજે રાત ધન ધોર; એટલે મળીઆ વાટમાં, ચાર ચોથણ ચોર, ખાંધ્યા હથીયાર ખાદુર જસા, ભીડ્યા ભાથા અંગ; ધેરી લીધી ધણે જણે, રામા ફેરે સંગ. જીવતી કહે જઈ આવજો, કામની સાથ કલોસ; એક એક કર ખાણુધો, શિવ લોક પમાડ્યા સોળ; એકે તીરે એક જણ, મારી નાંખ્યા મુઠ; પાછળથી પતિ જીવે, પ્રાકમ કોષુ પ્રકિદ. પ્રોતે પરમદા પરવરો, ધારણ રાખી ધ્રુત; ખોહોરૂપી ખોહામણાં, બારે મળીયાં જીત. ઉડે ભરકા અગ્નિ તણા, થાયે લોપ અલોપ; દંત ડાડો કંકરાવતાં, કરતા આઠ્યા કોપ; કેટલાને તો ન હો, કેટલાને તો હાથ, કેટલાને મસ્તક નહીં, સુંઢ્યાં રામા સાથ, લોક પંથ ખીદ. રીત વાચુ વાય; જખ મારોછો જલ તમે, ન ગણે લેખા માંચ; એક અંગે અંગે આવીયો, દા વો કરવા દીસ, ચતુરાએ ચોટી ગ્રહી, છેલ્લા માંડ્યું શીશ. પ્રેત પાગે નખ્યાં સહુ; મુક્ય મુક્યરે માત; અમે કીંકર છું તાહરાં, રજે કરોળ ધાત; અમે તમારાં છોકરાં, અમે તમારાં રાંક; અમે આકર છું તાહરાં, કમા કરોળ વાંક. પાણ્જેડી પાયે નખ્યાં, મુકી દીધા મેળ; પતિ પોતા નો પાછળે, ખરા જીવે છે મેલ. મહા મસાણમાં માનનિ, શોભેછે જ્યાં સીધ; જગારીયો જીગતે કરી, રામા પાસે રીધ. આંખ્યો ચોળો તે ઉઠીયો, કહે કામની તું કોણ; હું તમને નવ આગળ પ્રગટ થઈ કેમ આણ. હું રાણી રાજ તણી, કર્યો વાયદો આજ; મધરાતે મળવા તુને, કરવા આવી કાજ. પડે શિતના સરવડા, હીમ ગળે છે હાર; પાછી વળરે પરમદા, માનુ તારો પાહ. માખાપ અમે તો મુકીયાં, મુક્યો અર્થને ગરથ; પરણી પરમદા પરહરી, વીહાર કર તે વ્યર્થ. વસ્તી તળને વનમાં; વડુ છુ ગેકાએક, જપ તપ માર ક્યમ તજી, તારી થાય શો નેક. હું રૂપે રંમે નથી, છે અધાર ધોર; ટાઢ વાયછે ત્રીવીધે, ચતુરા નહી હું ચોર. જાલંધર કીધો જાગતો, નારી દેખાડ્યું નીર; તપશરને તપાડવા, ચીતનીએ ખાણ ચીર. મેલ્યા મેલા મુખ આ ગળે, મેલ્યા આગળ પાન; રૂપરંગ દેખાડીયુ, દોળ જીવતાન. તમને દીધા જમારના, તણ્યું જ

લને અન; મંદરાતે મસાણમાં, હતુ મળવાનું મન તપડી કહેરે તાડણી, બઠ પડ્યો અવતાર; રાજ સરખો સીધપતિ, હુપતી તુજ સરથાર. ખાળ અવતારને ખાળ બુધ, ખાળ નારનું નીર ચાર લાખ મહેરો તણુ, જે પેહેરાવે ચીર. સોળ સજે છે કુંદરો; સોળ કરોડે સાર; આણુ વરતે આ દેશમાં, લામની તુજ ભરતાર. ચંદન કરા દોલીયાં, સેજ પાથર્યા કલ; તે મુકો મશાણુમાં, આગો જોવા ધુળ. મુજમાં યુ દીકું મનની, લાગો કેમ લગન; રાખ ચોળી રસ્તે રહુ નકટ થઈ નગન. લાખર માગી ખાઉ લાવતાં, સુવા સાથરો સેજ; ચતુરા ખાળ તુજ આતુરો, હાઈ ક્યમ આવે હેતજ, એમ અવગણુ અધીદા કહયા, નંદો નાખી નારનું બુધ સાગર તે નવ લહે, લામનીનો ભરતાર. કરોધ ચઢ્યો તે કામની, કુખ લાગ્યું તે દીસ; મેલો ખડગને મારીયો સોધનુ છેદ્યું શીરા. પાછી વળી તે પરેમદા, જેમ આગો તેમ તાંહ; રાજ પણુ લગભગ ગયો, માણ્યો મહેલાં માંહ. અધીપતી ચર્યો અટારીએ, જુવતી ચર્યા જોય, રામા ચરીત રૂઢે ધરયુ કળી રાકે નહી કાય. અટલે અહી એક નીસરયો, ચાર વામનો ચંર; મણીવર મહા ઝેરી મહંત, તુંખો જોવા તુંડ. જોવા વીરાધર વાસુકી, જોવા પુંડરીક પ્રહલ; મારી ઝાટ માનની પરે, ગરબ નાખ્યો તે શુંદ્ર ફેણા નાખી કુંદલાવતી, કરીયો કોપ કરોડ; આલો લીધો ઝડપથી, મરડી કર્યો મરોડ. વીસ કડકે વોટારોયો, ભરિ મુક્યુ એક માંટ; માનની ગઈ તે મેરીએ જોળતી આવી તે ખાટ, અટલે એક બિલારીએ, મારયો મુખક ભોમ; ખિનિ રાણી ખાપડી, રૂઢે ઉઠ્યા રામ. ઉઠી તાંધો ઉછળી, દીકું નહિ તે દીસ; દેહ અથડાયો દાદરે, રામાને વાગ્યુ શીશ. પાછે ખાંધ્યો પરેમદા, દીઠી પતીએ પાસ; જસ ખોલ પતી જગારીએ, હેતે કીધુ હાસ. પોતે કાઈ નથી બન જીતી, જણી કોડીલો કંથ; રાજ સભા રાજ ગયો, પ્રભાતે ઉઠી પંચ. પંડીત મળીયા પાંચસે, રાજ કુળી છત્રીસ; નાટક ચેટક અતી ધણાં, ખડુ લક્ષણુ ખત્રીસ. પ્રેરન કરો પંડીત સાહુ, પુછે રાજ રીત; માર પુછ્યુ જે કહે, તે પુરો પંડીત. સંભ્રમ દશક અલંકાર. આ શીર કુટો એ શીર પાટો, આસિર કાટો આજ, એ કહે તે કવિજન ખરે; શીર કુટયો કુણ કાજ.

દોહરા.—સુણતાં સાહુ છાના રહ્યા, ઉત્તર કોણ ન દીધ; સુણી અધિક અચરજ અરયું, કને શું કીધ. ચોપાઈ.—પોપટ કહે સુણ પરભાવતી, મન સાથે કોપ્યો મહીપતિ; આજ પહો પાછલે દીશ, એ શામાનું છેડું શીરા. એ નારીનું કંઈ અપમાન, છેડું નાકને છેડું કાન; અરધ અંગ અવનમાં ધર, પંચ છટાલો કોડે કર. તેડુ એના માતને તાત, તેડુ એના સાતે ઘાત; મેણુ કુટખ સાહુનો મેળ, પિલાનો ઘાત્રો કાઢુ તેલ. પરવાહન કરાડું ઘણું, મુખ ના જોડું તાડણી તણુ; પ્રથમ ચીર મંગાવો લેક, ભૂઠો પારીને દંડજ દેક. ૧૧૨. દોહરો. પોપટ કહે પરભાવતી, યુજવતિ રહો ઘેર; પછી અહની રી થશે, જણો તો કહે પૈર. એ નારી ક્યમ ઉગરે, સતિ સીરામણી થામ; ક્યમ લાજ એની રહે, ક્યમ પતિ લાગે પાચ. ક્યમ સદેહ એનો ટળે, કેમ લાગે એની જાત; જો જણો તો તો કહે, આપણુ છુ એકાંત પરભાવતી કહે પોપટા, મુરખ તારો મેળ; મહિપતિ તે કેમ માનશે, ખરો દીઠો છે ખેલ. પાંચ વોકે ધરગટ પરયા, પરગટ મારયો સોધ; ખાળી ચીર તપારીએ, રામાંમાં ખડુ રિધ. શુક કહે સુણ સુદરી, ન જરો આજની રાત; તો તુજને હું શીખવું, વીજર તણી જે ઘાત. પાંચ પાયે નમાવીએ, સતી ધરાવ્યું નામ; લાજ રાખી છે લોકમાં, કર્યુ અહરુ કામ. કહે પાત એ કારમી, ક્યમ રીઝીએ રાધ; કેમ વિજર વિધા કરી, એ અચરત ખડુ થાય. ૧૨૦. ચોપાઈ.—પતિએ પ્રેરન પુછ્યુ બહરે, દાસી પાસ હતી વ્યાહરે; શીર કાટો રાજએ કહ્યો, પતિ ઉતર કોણુ ન જોહો. દેહ થશે તે રાહી દાસી આવી ધિતે રાણી પાસ; આજ સભામાં

મેડો રાય, સામંદ પુરણ સરવ સમાપ. શીર કુટયો પુછ્યો રાખન, કોણે નવ મનાવ્યું મન; ચમકી રાણી એતિ ચિત, કાંઈક વાત થઈ વિપરીત. એટલે એક તો બોલ દાસ, પતિએ મોકલી રાણી પાસ; કહેવાણું આપોને ચોર, મંચવરાણું હિતકારી હોર. માલ કીમત તેનો કીલ્યે, ગણી દા મં તેનો દોલ્યે; માટે ચોર મંગાવું એમ, પછે સુખેથી જેહેરો તમો. દાહરા. - દાસીને રાણી કહે, મોકલો મહેલ મહારાજ; આપુ ચોર એના હાથમાં, કરેડું એવું કાજ. દાશી કહે સુણ રાયજ, તમને તેડે છે મેહલ; ચિર આપશે ચિતની, ઓમળ સાથે મેહલ. અધિપતિ વ્યાંથો ઉઠીયો, આપો આપ એકાંત; ચિર આપશે ચિતની, ભાંગવા મનની પ્રાંત. નાર કહે નરપતિ સુણો, ખેરો સાંભળો બોલ; કયા ચોર તણી કહું, તેનું ભારે તોલ. વરત હતું એકાદશી, તેડ્યો પ્રા કાણું એક; દાન દસણી દીધી ઘણી, વાડ કરો વિરોધ. આશીરવાદ તેણે બણ્યો, કહ્યું સઉ ભાગ્ય અમર; ચિરંજીવી તારો પતી, પુરણ આપુ પ્રથમ. રાણગાઠ પાંધી મં શોભતી, વિપ વળાવ્યો વેર; એટલે એકો સિધનો, આવ્યો પુરણ પેર. તે એલો હીહી હસ્યો, તે મં દીઠું દ્રવ; પુછો વાત પટતર, કાંયે પ્રગટ્યું કાટ. શા માટે તુ સિવ હસ્યો, તુજને રામની આણ; શિવ આજ્ઞા સાચી કહો, વેદ વચનથી વાણ. સિવ કહે સુણ સુદરો, ચિત ચતુરાઈ આલ; પાંચ કાળ માંથે ભમે, તારો કંથને કાલ, છુટ્યો કાળ અરાચનો, વિપરીત થારો વાત; વારોવારમાં એ મરે, અધિક એ ઉતપાત. અથવા એને આહી રમે, અથવા મારે વાષ; કે એને તસ્કર હણ, છુત ભ યાનક ભાગ; કે એને મુરછા થરો, દાણુ ઢોપે દઈવ; એહ પાંચ પ્રકારથી, એકમાં જરો લવ. મેડ ચળે કે મહિ ટળે, ગંગા દક્ષિણ વહે; ધન્ય આણ સાચું કહું, રાખ્યો એ નહી રહે. છુત ભવિષ વરતમાનના, તકણે જાણું તર્ત; એલો કહે ચતુરા સુણો, મહિપ તણું છે મર્ત. પગે લા ગો હું પ્રેમથી, હેતે એડયો હાથ; તન મન ધન સમરપિયુ. સ્તુતિ ક્રોધો તે સાથ. હું વેચાણ છું રાખ્યો, કીકર તારી કોટ; મારો પતિ કયમ ઉગરે, કરંગરી કહું કરનેડ. દેવ રૂપ દયા કરી, ચિતમાં આહો એન; મુજને હેત કરી કહ્યું, સાંભળું મારો ખેન. ગુર માહારામાં ગુણ ઘણો, રહે છે નદીને પાર; તે પાસે વિદ્યા ઘણી, જામ્યો તમે તે દાર. તારો રાજ જાણું નહી, તેમ કરજે એ કામ; અરસપરસ એ તે સમે, લેશે માડ નામ. એ પાંચે મળશે તુને, હારશે હેતથી હેડ; સ્વામી તાહરો લવશે, પહેલ્યશે મનના કોટ. ગુર માહારો મોક્ષે જશે, હવ્યા ન હી ખેસે શોશ; એહ સમે જોગી નથી, મારે મન જુગદીશ. ખત્રીસ લક્ષણુ પુરવનો, કેહેશે આપો ભોગ; તો તુ સીધને મારજે, મરશે તારો રોગ. મહારાજ હતો માનની, રંક રાણીની જાત; હતો જક કયમ એકલો, રાખમાં માહાઝમ રાત. કટાર આપ્યો કારમો, વાષ વિદારણુ ધીર; પ્રજે જન્મ એક આપીયો, તદી તરવાને નીર. સોળ તિર સમરપિયાં, તસ્કર હણવા તેહ પ્ર છે છુત ખરેતના, મન સમરયા જેહ. પછી આપો એક ગુરક, અતળીખજ છે આપક તેથી વજ વરતે સહુ, રોજ સત્રાયો સાપ. મં વિચારયુ મન વિશે, છવ જલથો જલક; આમે મળવુ સિધને, થનાર હોય તે થાય. એપાછ-સિવ વચન સંભળાવુ કાન, તેતો નિચે સાચુ માન; સંકેપે સં ભળાવુ વાત, તમે પેલયા ગઈતી મંચસત; તેણે હમીયાર આપમાં તે લીધ, ચાલી હું બ્યાં સા એ સીધ; વાટે વાજ કરતોતો કોખ, નવ હસો જલંદર જોધ. સિવ વચન થકી હારિયો, માહા પાપીમે મં મારિયો; પછે ગઈ મંગામે હીર, જન્મ પ્રતાપન બેઠ્યું નીર. રાત અધારી ધાયલ ધોર, ચાર બેળાણા મળીયા ઓર; પછી મંચ વરા કીવા છુત, ધાયાં મુજ કેડે તે ધુત. તે સરવે હા રયા તે કિશ, સિવ વચનથી તોડુ કિશ; પછી સિવ જગદયો એમો, સાચી વાત સુણોજ તમે; તે સિવ મુખપર કેલીધી, લેલ માન લખાસ દોપીયો; તેને તો વાતીતી યાદ, હિમે ગળતાં દિ

કાં હાડ. તપાલિયો ખાળીને ચીર, સુખ પામ્યો તે સિંધ શરીર; મેં તમને જીવાણુ કાજ; એ
 તો કત્ય કર્યુ મહારાજ. ૧૯૭ દોહરો-પછી સિંધ કહે સુંદર, તું આશી એકાંત; તારા સ્વા
 મિ ઉગારવા, ભાગતા મનની ભરાંત. ચાર ઘાતો તો વહિ ગઈ, જીવો રામ વિવેક; હવે કાળ
 શિર રાયતે, અધિક રહ્યો છે એક અચ્ચાનક મુરખી આપરો, જેમ પિલે હસતો ડાલ; રથ મ
 ખરો રાજેશ્વરો, કંઈ તારાનો કાળ. એકે પ્રકાર ન ઉઠરે, મળે ન એકે મેળ; જીવ જાત જરૂર
 યે, ખરે થશે એ ખેલ. ત્યારે મેં કરજોડીયા, દેખાડ્યુ કરસન; ચોર વડે તપાડીઓ, તેથી થયો પ
 રસન. સિંધ કહે રામા સુણો, જો મળશે એક એગ; ખતોસ લક્ષણ પ્રદર્શનો, આપો ભવાની
 ભોગ. જીવે રાજ્ય તાહરો, તેજ જોગથી તરત નીકરતો ધડો ચારમાં, મહિપ તાણુ છે મરત. વિ
 ચાર્યુ મનમાહરે, શિવે મેળો સંજોગ; તે વેળા મેં-સિંધનો, કર્યો ભવાની ભોગ. વિચીત્રપણુ હું
 નિસરો, સિંધ વિવાથી રહેલ; તારા પ્રત્ય પ્રતાપથી, માણ્યો રૂઠો મહેલ. મેરે ચડુ હું મલપ
 તી, દીઠો નમેશે નાગ; સોધ જુધિથી મારોયો, કીધા સોળે ભાગ, માટે ભરોને મુકીયુ, વળી
 જે માર્યો સિંધ; તે હતા માથે ચડી, એવુ કારજ કીધ. માર્યો વાધને નાખને, માર્યા તસક
 ર સોળ; માર્યો સિંધ જે શિવ સમે, અધકી અધની આળ. એવા પાપ કર્યા થકો, જીવત પા
 મ્યા રાધા મારો કામ નથી નરકમાં, અધીકો એ અન્યાય. જીવ જાતો તો રાયનો, તે માટે ક
 રીયું કામ; નથી દીઠુ નથી સાંભળયુ, નથી કર્યુ કોઈ કામ. એતા ઉપાય તો ચારછે, કડ તે
 માનો એક; પુણુ તમને પટંતરે, ન્યાયશાસ્ત્રના નેક. પવિત્ર જગતી પીપળો, કોરાવુ તે કા
 ખટ; ભડ ધોર છાણું તણું, અગની આંચ દિન આઠ. તેમાં પેરી હું મર, કહન ક
 ર મુજ દેહ; તમે રાજરિધ ભોગવો, તો દુધે ઉઠે મેહ. ખીજે ઉપાય તો એહ છે, જાઉ ત્રવે
 જિતીર; કરવત મુઠાણું શીર પરે, સોંપુ સરવ શરીર. પુરણ પાપ પ્રલે કડ, કહન કરીને દેહ;
 રાજલીલા તમે ભોગવો, તો દુધે ઉઠે મેહ; જોજે ઉપાય તરતીખતર, દિવ્ય રવીવારે દીરા; નર્થ
 દામાં સોમનાથપર, શિવને અરપું રીરથ. આથી ઉપવાસચિત ધરો, અરસક તીરથ અઘા જગચરો
 જાતુ ત્યાહાંશુધ્ધ થવાને સમ. ખાન પાત ભોજન તણુ, તણુ સોળ રાણુગાર; તણુ મેહેલને મે
 રીયો, તણુ જુધિત ભરતાર, તણુ માખાપ મહિયર થકો, તણુ ભાવતા ભોગ; રંક થાઉ રાણી
 ટળી, લેઉ જાણીતા જોમ, અચરજ પામ્યો અધીપતિ, મહા સુખ પામ્યો મન; સાખારા તુજને
 સુંદરો, રાણી તુજને ધન. ધન ધન લાગી જાતને, ધન તુજ માતને જાત; ધન અકલ અમીર
 મે, ધન જુખો ખરી ખ્યાત. પીપળ કારટમાં તુ મળે, હું ખણ તાં તુજ સાથ; કરવત તુજ સ
 થે ધર, હેત વચન લે હાથ. રોશ સમરપીએ ખેઉ જાણુ, ભામંતી સહી ભરજાર; તમે મને
 અમે જીવીએ, ધીક ધીક મુજ અવતાર. તમે મુજ માટે કર્યુ, જીવ ઉગારજુ કાજ; તુમં વિ
 ના જીવું અમે, ધીક રીધને રાજ. ધિક હાથોને ધોડલા, ધિક ધરને ધર સુજ; સિક રાજ પદ
 રાણીઓ, ધીક પાટવી પુત. રાણી કે રાજ સુણો, ખોસો જુઠા ખોસ; વિખાણુ કરો વનીત
 તણું, તે નહીં તાડ તોલ. મુજ સરીખી સુંડીઓ, ઉતારી નાખે અજગ; પખરણુ દોડે પરમે
 કા, મોટા છો મહારાજ. ક્ષાયિત તારા સ્તરને રાજક કષવક થામ સતી તાહરે તો થલ,
 જીવ જરૂરી જાત. તમ પહેલાં અમે મર, અણુ વજને ધાટ; સુખ ભોગજીવું સર્વમાં, વસત
 વઈકુંઠ વાટ. હોરા અણુક મોલીયાં, સાંચ સુચ્યા એહ. જોગજો તમે જીવતી, અમેતો કરશ
 એહ, ખોલ્યા આલ્યા કે વટણી, તે સહુ કરજે માફ; અમે દેહ કહન કડ, અમે રાજલીલો કાપ, ન
 થઈ તમારી ચાકરો, ન થઈ તમારી રીવ; ખીજને મનમહીપતી, મારે મન તો દેવ; મહિપતી કહે
 સુણુ માનની, રૂઠે કીરજ રાખ, કહવા મિના જો દેહ તરે તો જીવજતી સાખ. ખટ મોંઘો

પરધાનને, ચલવે રાજાનું રાજ; મંદિર મેલી મુકીયાં, ચરસઠ તીરથ કાજ. રાજા રાણી સંચ
રયાં, કીધાં તીરથ કામ; અંગા ગયાને જોમતી, સ્વેત ખંધુ શ્રી રામ. નારાયણ નીધી નમદા, સો
ધુ સરજી તિર; જગનનાથ જગદીશ્વરી, રામ લક્ષ્મણ પાળવીર. આયુષ્યરતે ચરણુદા, પાવે કા
ળી પ્રચંદ; આ આરાસુર અખીકા, નીરમળ નામ નવખંદ; શીવ વિરજી પે કાંતીઆ, લોચનપ
તિ પ્રજ્જ્વાલ; કાયા તોળી કનકથી, કીધી ટાઢો હાથ; એક માણસ તો જવચરા, આપી સહ
જો ગાય; અનેક પુન્ય ખીજ કર્યા, પુરપતી પ્રજામ્યા પાય, દોલ મરદગ વાજતે, ઘણાં દુઃ
લો ધાવ. ઘેર આવ્યા દિવસ ઘણે, રાણી સાથે રાવ ગુણુ જાધ્યો તે ગામમાં, રાણીથી જીવ્યો
રાય; જરણુ અઢાર રહ્યત સહુ, મીચ્યે પ્રજામ્યા પાય. ધન તાહાર સતીપાર, ધન હીમત તુજ
હામ; ધન્ય ઇષ્ટ ઉપાસના, ધન તારાં કુળ કામ. પહેલી માનની હતી, વળી થયાં ખહુ માન;
અયી ખીજે ગુણુ કીયો, દીધું જીવતદાન. સાચુ ખોલી સલકાણી, સતી તણી અવતાર; પોતે
પ્રાણુ ધરના તળ્યા, જવારયો ભરતાર. પોપટ કહે પરભાવતી, ગુણુ રૂરેરા ગાવ; અમ વિજયી
આવે, તો જરીએ જાવ; વાધ વિહારણુ જળ તરણુ, સોળ શિર કાટણુ જેહ; ખિલિથી ખીની
ખાપડી, નારી તેહની તેહ. ખોજી બુધની હાણીયો, કરે કાવેતર કાજ પરીયાનું પાણી બુવે,
જય પલકમાં જાજ. સાખારા શુક સુલકાણા, શોખવી વાર વાત; સરવ દિયા શિખ્યાં અમે, વિ
જરી વિખ્યાત. તે રાતે તો નવ ગઈ, ગુણુવંતી પરધેર; છઠે દીન શું નીપન્યું, કહીશુ આગ
ળ પેર. ગુજ્જરદેશ ગણેવા ઘણા, વેગનપુરમાં વાસ; પીતા પુરુષોત્તમ તણાં, કહે કવો સામળદાસ.
આતા વકતા સમજતા, કહે કવોતા કર જેહ; સામળભટ કહે ખોલજો, જય જય શ્રી રણજોર.

વારતા ૬ થી.

ઓપાઈ-પ્રથમ સારઠા નામુ શીરા, આરાધુ ઉમિયાપતી ધરા, શ્રી ગુરુજીના વંદુ ચરણુ, આ
વા નિરંજન અશરણુ સરણુ. શુકળહોતેરી કહુ સંવાદ, અંતરમાં આણી ઉલ્લાસ; પ્રખંધ
આપુરી જારે લેદ, વરણુવ જેવી વાણી વેદ. શોવા સહુ સાચી સરસ્વતી સુખદાતા મનોહર મ
તિ; હંસવાહની જાણુ સુખજી; વેણાં પુસ્તક પરકાં પાણુ. શુકળહોતેરી બુધ નિધાન, જેમાં અ
બાદસ વીધાન; શું જાણે મુરખ સંડોયા, જે નરને દેવે દંડોયા; દુધ વોણુ ને ઘોળી છારા, ત
મ મુરખના મનમાં હારા, છત્રવાંતી ચાલી છત્રીમ. નાગ સમારે શોભીત શીરા. મુખ ભરિયાં
તાતાં તખિળ. સુંદીર શોભીત સજ્યાં સોળ, ચાલી ઠમકો કરતી દેક, આવ્યા પોપટ પાંજર
હેક. શોકાણીજ સાંભળો સાચ, વાર પોપટ જોલ્યો વાચ. જરી રમવા જામ્યા જરૂર
ભરજોખન છો ભરપુર. આજ એ લાહો લીજ્યે, વરધ પણુ મુઠી દીજ્યે; કામ મરદન કર
વાનો કન, મદ મછર ભરીયું છે મન. ઘોળા થારો શીરના કેરા, વિપરીત દેખારો તે વેરા; પ
દી જરો જ્યારે મુખ દંત, તારે શી અતુરાઈ અંત. ડોશોકહેવામ્યા બ્યાહરે, તરતિખ કેવી કર
શો તાહરે; કાલે આવરો ધરનો ધણી, તોલ મરજદ રાખવી તે તણી. માટે ઉતાવળ કરને એ
હ, કર નર મન માન્યાસુ તેહ; હાવ ભાવ કટાક્ષ કરી, તન મન ધન તેતું હ્યો હરી. જન
મ્યા જરૂર રહુ કહ્યજો, રમી રાત વહાણુ આજોજ માણુકચંદ મહેતાની વહુ, નાત નાગરો
જાણુ સહુ. માન કુંવરી તેતું છે નામ, કરજો તેના સરણુ કામ; કરી વોજસી વેદ વીવક,
તે તરફીએ રાખ્યો દેક. નારીનું વંદારયું નુર, પ્રાકમ કીધુ છે ભરપુર; તેણું કામ ચામ્યે તો
જામ્યા, નહીતર પેઠાં મંજળ ગાવો. કોહરા-શોકાણી કહે સાંભળો, પોપટ જાત પવિત્ર; એ
હ વિજયી શીખવો, તુ મન માન્યો મીન. અણુકચંદ મહેતા કણુ, કણુ નાગરી નાત; મા

નકુંવરી કુણુ માનની, કમ ભળવિ ભાત, કમણુ સાથ જારી રેમણુ, કમણુ નર દીકું દ્રષ્ટક
 કમણુ વાત વિવેકથી, કમણુ ગીતારણુ કંટ. એપાઈ-શુક કહે સુણુ પરભાવતી, કહુકું વા
 ત મનોહર મતી; મળ નહીં તીરે એક ગામ, કંદુલત રાખનું તામ, એહ જગમાં નાગર ર
 હયો, માણુજી તો તેને કહેયો; પરણ્યો નાર તે પુરણુ પ્રીત, રાજસ ગુણુ રાજની રીત. નર
 નાર ઉપર બહુ નેહ, પ્રીતી જેમ અપ્રકમ્યો મેર; તેને મહા પાંચજ પુત્ર, ધણી લક્ષ્મી ધણા
 ઘર સુત્ર. માણુજી પાંચેતો તાત, બાગ્યવંતી મોટી ઘેર માત; પાંચ પુત્ર કુંવારા કામ, મોટા
 નું માણુકળ નામ. માણુજી તેણા પાંચે પુત્ર, અહરથ આપણુ છે ઘર સુત્ર; પાંચે પુત્ર કુંવારા
 આંશ, છતે સુત વટેછે વંશ. એકને જોઈએ પાંચ હજાર, તો આવે નાગરને નાંચ; અરથ ત
 હી ભરીએ ગાગરી, તો આવે ઘરમાં નાગરી. એકેક રાહસ જોડો જાણુ પાંચ, તો તેના
 આવે ઉત્રી આંચ; પહેલો એક પરણુ જેટલે, પછે બીજે પરણુ તેટલે. એકે પાંચ જો નવ જો
 હાય, પુત્ર થયા તમે પડેહાય; માં આપે જે વચનજ કહેયું; લક્ષણવંતા પાંચે સહયુ. પાંચ મ
 ઘેથી પરણ્યો એક, કન્યા પામ્યો વિવેક; દાતા રુણુ દાની તે રાહી, લક્ષણુ જોતે લાટ
 કરાઈ. લખતા ભણુતા ગણુતાં ગીત, પતી સાથ પરણી બહુ પ્રીત; માણુકચંદ છે કંથનું ના
 મ, માનકુંવરી પોતે અભીધાન. દીવર ચારને પ્રીતી ધણી, આજ્ઞા નવ સાધે તે તણી; વેચાણુ
 થઈને સરવે રહે, હાલ હાલ કોરેકહે. તે નારીને માતને તાત, ચાતુર પુરૂષ છે ચારે ભાત; એ
 કે ઉનમ તેને નહિં કરી, વિચિત્રાણુ સાહુને મન વશી. વહુજી કહેતાં દીવરા બધ, ખોલાવતાં તો જીભ
 સુકાય; રૂપ રંગ ચતુર ચાતુરી, એકલ તણી અરણુવ ચાતુરી. ગુણુવંતા અહરથાવટ ધાણી, વરા વરતે
 પોતાનો ધણી; વરા વરતે ગુણુવંતુ ગામ, માનકુંવરી નારીનું નામ. આણુ જેને જોખન જોર,
 તેને કામ અતી અકાર; જેને આજા મોટમ માન તેને કામ વપુમાં વાન. જેમાં ચાતુરી વિદ્યા
 હોય, તે નારી સારી નહીં કાય; નારીનાં સાંભળતાં ગીત, પર પુરૂષને વાધે પ્રીત. રુણુવંતી
 રૂપવંતી ધણી, કામાતુર મનકું તે તણું; જે નિસંકો હોય નાર, જરૂર પછે રમે તેજર. બાળપ
 ણે રાખે માં આપ, કે પોતાનું રાખે આપ; જોખનપણુ જો રાખે ધણી, તો મરમાદા રહે તે
 તણી; ધરંદ કાળે રાખે સંતાન; તો તે નારી પામે માન; જેને માથે અંકુશ નથી, કોરવશા
 વણુરી કહુ કથી. કુસંગ સંગ જાણુરી કામની, વણુરી રહે એકલી જામની; અતિ સુખ સાગરમાં
 તે પડે, ચતુર પુરૂષની દ્રષ્ટે ચડે. માનકુંવરી મહાસુખ મગન, લાગી તેને કંઈક લગન; મધ્ય
 નિરામી જામે બહાર, ત્યાં આગી રહે છે એક બાર. રમીતો શું રંગે રમે, વિનોદ કરે બ
 હુ મનને ગમે; બર નિદ્રા પોદધો ભરથાર; તેહ સમે ઉઠી તે નાર, મન માંચો જોયો છે
 બ્યાં. તાકીને ખેડી જઈ ત્યાં, મન ગમતો તે સાથે મળે; કારણુ તેનું કો નવ ક્યો; પોતે જો
 ઠે હીચોળા ખાટ; મધ્ય રાત નિદ્રાખા માટ. પાસે પલક ધણીનો જોર, કરે કામની અચકા
 મોર; અરસ પરસ કાંઈક થઈ વાત, ચેતીયો સ્સરો ધણીનો તાત. હેસ તેના હરખા માંડીયા,
 સ્નેહ તણાં છાપાં છાંડીયાં જામે રોસો આખો રાત, મનમાં ચેતીયો વાઈ વાત; મધ્ય રાતે
 નિસરે છે નાર; ત્યાં આવી રહે છે એક બાર. એના કંથને જો કહુ વાત, એતો નવ માને
 સાક્ષાત; દ્રષ્ટે દેખાડું એક દન, તો માને મુરખ મુજ તન; પછે તેડું એક માળાપ; દેખાડું
 અગટ દેહ છાય; પછે આશીષાળી એને કહે, એનું હેતને હારદ હર. દોહરો. એક સમે
 એ નારીએ, રાખ્યો જરૂર બહાર; મધ્ય રાત સમે તે નિસરે, નકર સરખી નાર; ભરજો
 ખનમાં ભામની. પંચ હજારી હેમ; નિકળી બહાર નિરાંકર, પર પુરૂષ પ્રેમ; વાજે રાગી
 મધ્ય ધન, ધરા ધરા વિજળી થાય; કપર રૂઢીયા કમકમે; પલક ટકે નહિ પાય. ભર નિદ્રા

મસ્તાર છે, ઉઠી શામા તે રંગ; કમાડ અટકાવી નીસરી, કરવા સોખત સંગ; ડાહ્યો ધરમાં
 ડોસણો, જોતો ડાહી પુઠ; તેણે તો હેર કર્યું, અતી ઉમંગે ઉઠ. આજ લાગ છે માહારે, સ
 વારે મુકરી જાય, દેખાડુ એના કંથને; તો આશીયાળી થાય. છટકાં પટકાં કરે ધણી, વઢે સા
 સુ રુ' વાઢ; આજ કુજેત પુરી કર; ઉતાર એનો નાઢ. રહ્યોતો હેરા હેરવા, જે સસરી શ્રી
 વંત; તેણે ઉઠાડ્યો દિકરો, ચેતાવ્યો કાંઈ ચંત. કુંવર તમારી કામની, કુંડાં કરે છે કામ;
 આ પેલી જે આંગણે, જામની ગઢ બહુ યામ. બીજી પુરૂષ છે ખારણે, રમે છે રામા સાથ;
 એકના હાથમાં ખરગ છે, એટને ચુરેલો હાથ. વિજળીના અમકારે, દીદું સરવે દ્રષ્ટ; યુત પીતા
 દુખ પામીયા, કાંયે વાધ્યુ કરે. મારે કુટે માને નહો, વાહાણે મુકરી જાય; આશીયાળા આ
 પાણું કરે, કે કપરા સમ ખાય. આશીઆળી એને કીલએ, અધીકી દીજે આંચ; ખંધ કરી
 એને રાખોએ, ઘટીકા ખે ચાર પાંચ. સસરે દિધી સાંકળો, યુત પોતાનો પાસ; ચતુરાને ચે
 તાવોયા, કહ્યુ શામા શાખાસ; ખરખડી ખરકી સાંભળી, પ્રોછો પરમદા પેર; જાને સુભ સં
 તોખિયો, વળાવી દીધો ઘેર. આજ સંકટ છે માહ્યરે, દોહલો છે એ દિશ; સ્વામિ સસરો
 જેવા રહ્યા, છેદરો માડ જોસ. જા રહે જીવતી સુણા, કહો તો ખાતર દેઉ; સુ એના ધર
 વિષે, સિસ ખેઉના લેઉ. નારી કહે નવ કિલએ, ધરડા સસરાની ધાત; એહ જવાબ દેસુ અ
 મો, કરો લીજરી વાત. વળાવીએ તે જાને, આવી ખારણાં માંય; માંદીથી ડોસો ખરખરે,
 તોલ ધણેરો વ્યાંય. ખોળ્યાં પરીયાં ખાપનાં, ખોળ્યુ સસરાનું નામ; માનની તુ મંધ રાતમાં,
 કરે છે કુંડાં કામ. ખેસારી મુકી ખારણે, એકલી આપો આપ; ધરમાં તેરીયું તાહરે, આવશે
 તારો ખાપ. લોક મેળવીયુ લક્ષ્યા, મેળવીયુ તહારી માત; સોનાને ચુરે શોકતી, કરે છે મહા
 ઉતપાત. કુણ વહાલો છે તહાયરો, રુ' છે તેમાં જોર; રુ' છે હાંસલ એહનું સીતની તેડે એ
 ર. ખાળ ભણેલુ તાહરે, ખાળ રૂપને રંગ; ખાળ ચંચળતા તાહ્યરી, ખાળ તાહરો ઢંગ. ખાળને
 તારી ખોલણ, ખાળ કુળને કામ; ખાળ લક્ષણુ જુજ ખાળકી, ખાળ તહાર નામ. હવરા પીતા
 તો પુછશે, ત્યાં શો ઉતર દેશ; માતા તારો મારશે, ત્યાં શો લહાવે લેશ. મેહેણાં દીધાં મોહો
 કમખણે, કામનીએ સુણ્યાં કાન; વિનતાએ વિચારીયું, મોટમ પદવી માન. ફટ ફટરું તું પાપ
 છો, ઉતમ આપણી નાત; વટાળ કર્યો તેં વરામાં, જે જગ જાણીતી જાત. રાજા જાનેકંડ
 શો, નાત કાટરો ખહાર; વાઢીયુ નાકને ચોટલો, ભામની ખોરો ભાર. સસરે ને વળી સવામી
 ચે, દોહો પ્રગટ જોર; લક્ષણુ તે સરવે લહ્યાં, અપરમપાર અપાર. પોપટ કહે પરભાવતી, શેઠા
 જી સામંત્રય; દીદું સસરે સ્વામીએ, એ સરસે કેમ અરથ. એ નારી ક્યમ ઉગરે, રાસરો પ્રણ
 મે પાગ; તે કહો મુજને કામની, જરૂ જે તમને જાગ. વિજર વિદ્યા વિચારતાં, માણો જોતાં
 મન માંહ. શો રીતે એ સુચવે, તોલ કરીને વ્યાંહ. માનની કહે મુરખ લવે, પંખી પોપટ જાત;
 ક્યમ જાએ ખે છેતરયા, એ તો વિપરીત વાત. નાત છે તેતો નાગરો, નવીસંદા નર નેટ;
 ભોળવે ક્યમ તે ભામની, પોચેલા સહુ દેઠ. નિશ્ચે કરીને વ્યાળીયુ, પરગટ દીઠા પ્રીત; એનો
 કિપાય એકે નથો, રાજક દુધવક રોત. સમજાયે નહી શો વસા, ભોળવાયે નહી ભપ; ચતુરાઈ
 થાસે નહી, એકે અકલ અનુપ. ચોપાઈ-ચુક કહે સાંભળ સંદરી, મારી વાત જે મનમાં ધ
 રો; આજ નહો જવા દઉ રાત, રહો તો કહુ વિજરી વાત. કરજોરી પેઠો કામની, પાછલી
 અરથ તહી જામની. કહે પોપટ સાંભળરે જાઈ, નાગર નાત ન જાએ વહો; તેણે જાણ્યુ રા
 ખી ખહાર; ચેલ્યો સસરોને ભરતાર. એનું આલો તે એ કરે, માડ હેત મનમાં નહી ધરે. ચેતા
 વે મહારો માં ખાપ, ઉતારે પાણી મુજ આપ; કરજરો સરસે નહી અરથ, વિદ્યાપ કરે તો

તો સહુ વ્યથ. કાંઈ કરે અધિકા ઉપામ, ખાણુ જોઈ કમ સાણુ પાપ. વિગ્નર વિધા મનમાં
હી ધર, કરુણ કરુણ પટે તે કરે; કુદ જો તેને ખારણે, નીર કાઢવાને કારણે; અણુ પાંચે
નો આણુઓ પાણુ, નાખ્યો કુપ વિશે નીરવાણુ. હળવે હળવે આણુઓ તીર, ધખક ધીખકો વા
ઓ નીર. જમણી પાસા છે તે કુપ, ડાબે પાસે ગઈ અનુપ. ધમકારો સાંભળીઓ સહુ, પરી
કુનામાં વહાણી વહુ; થયો ધખકારો નિરે નેટ, પડ્યો ધારાકો ખેને પેટ. હાથરે હાથ થયો ઉ
તપાત, ધરડે કીધી વિપરીત વાત. કુટે પેટ પોતાનો પુત્ર, ભાગ્યુરે કાચુ ધર સુત્ર. ધરડા તુજ
ડહાપણુ ખાળ, કામની કેરો આણુઓ કાળ. પહેરણુ ખેનાં નિસરી ગયાં, પેસાખ પાગરણુ માંહે
થયાં; શૌર ખકાર તેણે નવ થાય, દરે દેરા તણો તે રાય; માંહે માંહી લડવા લાગીયા, રોકે
ગાત્ર સહુના ભાગીયા. દોહરા- ખેટો કહે છે ખાપને, ફટ ફટરે ચંદાળ; ધર મારયુ ધરણી ત
ઈ; આણુ મારો કાળ. પાંચ હળવે પરમદા. પરણ્યોતો હું પ્રીત; મારો નાખી માનની, નર
તી કીધી રીત; ઉઘાડી ખાર ખે આનોઆ, તરણી પરીતી ત્યાંય; એટલે છાની માની વહુ, ત
રત ગઈ ધર માંય. તે કાણે જાણુ નહીં, વહુ તો પોતી વાસ; કુવા ઉપર ખે કળકળે, પરમદા
જાણી પાસ. સાંકળ દેધ ખોલી સુંદરો, નિરભય થઇ તે નાર; કુણ ખોલેછે ખારણે, મુજ લાગે ભણકાર.
અસરાજ્યે સાંભળી, વહુવાડની વાણુ; ઉઘાડી આવો ખારણે પરવરા પરીયા પ્રાણુ. મંદીરમાં ક્યાંથી
માનની, વહુ કહો સાચી વાત; કોણુ પરણુ આ કુપમાં, એતો મહા ઉત્પાત. કરમાં સોનાનો સુલો, સા
ણુ કસખી કોર; કોણુ પરણુ આ કુપમાં, થયો ઝાટકો જોર. મેંતો જાણુ કુળવધુ, તુતો ધરમાં
હોય; કુણુ દીકુ અમે આંગણુ, કળી રોકે નહી કોય. ઠાટ વાળ્યોતે ડોસલા, લિધિ જિહ્વાય;
એતો તારો દોકરી, કિંધો મહા અન્યાય. ખટ મહીનાથી મેં લહયું, આવે છે નીત જર; હું
મારી નાણુ તણો, ભાગતી નોતીં ખાર. તમે આજતો નિરખયું, મન ન રાખ્યું માંડ; પર
સરખા મેં પરખિયા, રાંડ્યો જુડા રાંડ. નારી કહે સણુ નાવલા. અકલ વિચારે એન, એ
કિકરી ડોસા તણાં; તેહ તમારો ખેન, માકુ કીધુ મુરખા. અધટોત કીધુ આપ, જિહ્વાય ખે
દી તુને; પ્રગટયા પાંચે પાપ, લક્ષમી હાક્યમ સુટરો. તજશે તમને નાત, સસરો એનો જાણુરો,
વિપરિત યારો વાત. કુંવારો પ્રાણુ કર્યો, ભાગ્યું તેનુ ધર સુત્ર; મુરખાના છો થિહપતિ, ખે
ઉ પિતાને પુત્ર. નણુંદ નક્ષત્ર સારખો, લિધિ તેનો પુઠ; લજ્યા પામી તે પરી, વાળીને ખે મુઠ.
મુખ શું દેખાડે માનની, એક તાત એક ખાત; કળકળતી કુવે પરી, મરશે એની માત. પાયે
લાગી પરણમ્યા, સ્વામી સસરો કોડ; ઉગરિએ શી રીતથી, કરગરી કહયું કરજોડ. ખિશોમાં
તમે ખાપડા, ધારણુ રાખો ધોર; છુડશે નહી એ ખાળકી, નવાણુમાં નહિ નીર. ચટ્ટો એટલે
મલપતિ, હાડો મનતો રોક; શૌર ખકાર કરશે કદી, મળશે અઝા લોક. તોતો હાનો આપ
ણુ, કુળમાં થાય કલંક; આશિયાળાં થઈએ ગામમાં, એતો આરે અંક. રારમારો ધણું સુંદ
રો, તમને દેખો તરત; ખિજે પ્રકાર ખિજે દિવસ, મેળે પોતે મરત. કામની કાહાડુ કુપથી, સ
અ ખવરાવી સાંચ; રખે વાત કહી ઉચરો, આવે ન હુની આંચ. મેટ ખેને મોકલ્યા, રહિ એ
કલી આપ; ખેન ન આવો ખારણે, મુજ મારયાણું પાપ. વરેડા વળગો તમે, તાણી સઉ તાત
કો આગળ કહુ વાતરી, વણુ છુટે પામુ મરત; વાત ત્રીજે કાને કરે, એ જાણુ કોઈ લોક. પુ
ન્ય અમારૂં પરજોડ, તોરથ વરત મુજ ફેઠ; ખમા ખમા ખમા તુને, જમાની રક્ષામ. હળવે
હળવે આવજો, પરી ધરજો પાપ; વળગો ખાઈ મારે ખમે, પામરણુ નિચઠ. પુર. મંદિરમાં
પોહોડો જઈ, જ્યાં લગે જિગમે સુર; જખમારે તુજ ડોસલો, જખમારી તુજ વીર. એતે
વધારે તાહરાં, શિદ ગમાવો નિર; કાકીવાલાં કોઢોધા, માનની રિધાં માંડ. તણુને નારી ક

હે, પિયો હળધરને ખાંડ. નજીક જ્યાં સુતાં હતાં, ખખડાવી આવી ખાર; સસરો સ્વામી સાં ભળે, નજીક ઉગારો નાર. રાતમાં રીત એવી કરી, કોણ ન પરઠી પેર; હેત અધિક વધારિ યું, ધણે પ્રકારે ઘેર. સવારે ઉઠ્યાં સહુ, કોઈ સુણ્ય નહીં કરણ; કોઈ ખીન્નુ નથી જાણતું, જાણે પેલાં તણ. નજીક કાંઈ જાણે નહીં, જે સુઈ રહ્યાં સેજ; પડિ ઠરાવી કુપમાં, ભોજન આણ્યું હેજ. પ્રભાતે પુજા કરણે, ખેડો સસરો એકાંત; વહુને તિહાં તેડાવ્યાં, ભાગી મન ની ભરાંત. સસરો સ્વામી બે જણા, પાય નમાવ્યું શીશ; લાજ હમારી તુજ કને, વચમાં આણ્યા ઈશ. જુમાણુ એક સોના તણ્યું, સોંપ્યું વહુને હાથ; અમે વેચાણુ તાહરાં, શોભા તારાં સાથ. હાકેમ લક્ષ્મી છુટતો, ઠંડાત આપો આર; સ્નિહ્યા જે ઉગરો તે તારો પરતા, પ. દોહીલા થયા ડોસલા, વિચારી ખોસો વાણ; નજીક હમારો દીકરી, વાહાલી છે મુજ પ્રાણ. લાજ રહિ જે તમ તણો, તેતો મારી હોય; કામ કર્યાં એ કામની, કળી રાકે નહીં કોય. રળે તે આપે નારને, પાય લાગે પંદરવાર; તે લજ્યા રાખી માહરો, તું હટડાનો હાર. કોણે કોને નવ કહ્યું, ધણે પ્રકારે ગુહ; કોણે કલંક જાણુ નહીં, ન પાડી કોને સુજ. જન્મ સુધી જાંખા કર્યાં, રાખી એવી રીત; કાલાવાલા કરો કરગરે, પુરણ આણી પ્રીત. ભલે પરણી તું અમ ઘરે, ભલે જન્મી તુજ માત; ઉભય કુળ અજવાળીયાં. જસ ઉભરાતો જાત. શાખારાં મા રી વહુ, શાખારા તારી બુધ; શાખાસ તાર શાણપણ, શાખારા સુરંગી શુધ. શાખારા તારી આતુરી, શાખારા સહોદર હેત; લાજ રાખી તેં લોકમાં, વેવધ પ્રાણ મુજ લેત. લારકવાઈ ખેટી મરત, ભાગત તેનુ ધરસુત; જમાત જીવ મારો હરત, અત પામત મુજ પુત. કોણે કો આજળ નવ કહ્યું, ભરાંત ન ભાગી ભેદ; સ્ત્રિ ચરિત તો તે ખરું, વિજર પાંચમે વેદ. આવડે એ કું ખોલતાં, તોતો જરો જાએ; નહિતર ઘેર ખેશી રહો, ધોને ખીચડી ખાએ. પરભાવતી કહે પોપટા, એતા અધિકો વાત; પ્રાક્રમ કીધું પ્રેમદા, ભલો ભજવી ભાત. સાંભળ સુત રખીઠાસના સુણ મનજના તન; એવર પ્રતાપે અંધ થયો, રૂડો રાજ રતન શ્રીગોઠ. માળવો વિપ્ર શુભ; વેગનપુરમાં વાસ; સુત શ્રી વિરેશ્વર તણો, શેવક સામળદાસ. ગાય શીખેને સાંભળે, પોએ મનનાં કોટ; સામળભટ કહે ખોલજે, જયજય શ્રી રણછોટ.

વારતા ૭ મી.

ચોપાઈ—શ્રી ગણપતીને નામુ શીશ, આરાધુ ઉમીયાપતી ઈશ; પુજે દેવી સાચી સરસ્વતી, મંયા કરી આપો મા મતિ. સાતમે દીવસે જીવતી જાવ, ચતુર પુરસ કો ચીતમા આહુય; સજ્યા શોળ શોભિત શણગાર, અનંગ પ્રગટયો અપરંપાર. ખરા ઉલટ માહે ખાંજરે, આવી પોપટ ને ખાંજરે તારે શુક હરી ખોલીયો, મન તણો પડેા ખોલીયા. ચતુરાઈ કેરાં એ એન, ખાર જાએ ક્યાં મારો ખેન; જાઉ જર વિદ્યા કારણે, બુદ્ધિયો આવી ખારણે. શાખારા શાખારા એ રૂડુ કર્યું, એ વાતે મુજ હર્ષુ કર્યું; નિચ માણસ કરશે નિંદાય, વિજર તણી કરજે વિદાય. રાજસંગ ઠેરી નારીએ, છતા જસ જોખન જરીએ; પોતે જસ લેઈ થઈ પવિત્ર, આ રૂ તેને કર્યું ચરીત. નરપતિયા નાખિકની નાર, તે પણ ઉતરી પેસે પારાં ચીત થકી કિધી અતુરી, બુદ્ધિયો ખાંધો ખાહાફરી. માંઢી મુખ લેવાવ્યું તરણ. અતિરો કંમે કર્યા આવરણ; એવાં ખાએ તો જાએ સુખે, જુડું સીદ મનાજું મુખે. નારો નેહ ધણેથી વમી, એતો વાત એએને ગમી; ક્રો માંઢી એને વિસ્તાર, ઉતાર્યા સપળા રાજ્યપાર. રાજ્ય તણ ખેડે તે કામ, કામની મરદન કોણે કામજો. ઉપર જઈ આરાન કર્યું ચીત જાત

સાંભળતા ધરયું. દોહરા--કરબડી રહી કામની, માંડ રુક કહે વાત; અકલે
હિણુ બે આચરે, તો થાયે ઉતપાત. રામસંગ રાહોડ ઘેર, દંઠતા સુંદર કહે; જળને
મુઠ થકો ધણી, નરનારને નેહ. એક એક દેખી કરે, એક એક દીડે હરરા; એક
એક દીડે સુખ આતી, શામા સત્તર વરશ. આલ્યો ચતુર નર આઠરી, સુખવંતી
રહી વેર; પોપટ કહે સુખ પદમની, પછો સી પરહી પેર. જર વિધા જુવતી કરે, અનગળ અ
પરંપાર; તેહ બખર પોતી તહાં, બ્યાં ભામનીનોભત્તાર. શામાસ તારી સુંદરી, શામારા ચતુ
રા ચંત; કામની તારી ભોગવે, કોડે આઝા કંત. નજરે દીડેછે અમે, સુખયુ ન કહીયે કાનક
અપ કોરતિછે આપણી મન ગમે તો માન. મિત્ર પોતાના મત તણી, જમ પોતાનો દેહ; તેણી
કહયાં કરતુત બે, મનમાં સમજ્યો તેહ. ગઈહત્યા જુદું વડે, ખાળેહત્યા બહુ પેર; જર રમે જુ
વતી ધણ; ગુણનીધી તારે ઘેર. માંડ કહયુ ન માનશો, અકસ્માત ઘેર જાવ; નિશ ચરચા બે
ઈ નારની, સુખી કે દુખો થાઓ. દેખો શકાય મેં નહીં, તો આવે તમ પાસ; તારે ધર સીદ
ભાગીયે, સીદ કરીજે હાસ્ય. વશિયરને છંછેડીયો, વેદ વકારયો વાંધ; મરડી મુઠ તે ઉઠીયો,
ટેદી મુકી પાધ. પ્રતિજ્ઞા પોતે કરી, વચમાં આલ્યા ઈરા, વહાણમાં જઈ વાટશું, શામા
કેર સિરા. શાલોગરામની આજ્ઞા, વચમાં સીતારામ; સૂર્ય ચંદ્ર બે સાખીયા, 'માંડ
જમને કામ. હથિયાર હઠીલે બીડીયાં. થયો અસ્વ અસ્વાર; ચાર ઘરિ રાતે ચતુર, આવી
ખેઠો ખાર. જુવતીએ જળ આપોયું, પ્રીતે આપ્યાં પાન; ભલે પધારયા જુવત, દીધુ જ
જાત દાન. આજ ઉનમ નહીં માહરે, અમ ઘેર પ્રજ્ઞા ધરા; રાજપધારયા રાવળે, સફળ હુ
આ આ દીરા. આજ નવ ગ્રહ પાધરા, આલ્યો સલુણી રનેહ; રાજ પધાર્યો રાજવી, દુધે
ઉઠ્યા મેહ. આજતો વાયસ ખોલોયો, વાયો વાય સવાય; આજ ચંદનના છાંટણાં, રીંધે પ
ધાર્યા રાય. કુમ કુમ છાડ દેવરાવીયા, મોતી પુર્યા ચોક; ચંદનની વઘી થઈ, ગુણ અજવા
ળુ ગોખ. તેલાં માન્યા તોતળાં, દિપક માન્યા દેવ; નિવેદ માન્યાં નવરાત્રીના, માની શિવની
શુભ. પુર્યે રાજ પધારિયા, જોતી હતી વાટ; પ્રિતે પાક અમે કર, ખાતે પોઠો ખાટ. અમ
લ આરોગો આજ દિન, કહો વિગતની વાત; રંગ મેહેલમાં રાયજી, રીજવીયેજી રાત. કાલા
વાલા કોટીયા, કંથ આગળે કીધે, માંડુ નહીં તેડુંમાંટિયે, વળી પાણી નવ પીધ; સુણ 'શામા
શલકણી, ચેતતી હેય તો ચેત; સુખે અલ્યા હોતજે, લાડવેા તુજથી લેત. ત્યાં વાતો છે ત
હરી, જુવતી ખેલે જર; સમ પાધા તેને શસ્ત્રધા, નિશચે વાત નિરધાર. આલ્યો તુજને માર
વા, છેલ્લા કારણ શિરા; અરજ કર એ વાતમાં, તો મુજ હોખે ઈરા. જળકે અત્ર જમું નહીં,
વેદ કરે નહીં વાત; ખોલ પણ પણ રીજુ નહીં, જોધને તારી ખ્યાત. કાલાવાલા માનું નહીં,
માનું ન તારે માન; નિશચે માંડ તુજને, તારા સમ એ તાન, એક વાતે તુ ઉગરે, મેલી મન
નો મોડ; માને મુજ આગળ માનની, કહે સરવે કરનેડ. કેટલા કંથ તે ભોગવ્યા, કેટલાં કરયા
તેં જર; કેટલાં રંગ રઆરોયા, કહે મેલી મન ભાર. ચોપાઈ-નારી કહે સાંભળરે નાહો, વિ
નતા જણોને શું વાહો; તમે માનો લોકાનું કહયુ, હાહયાપણુતો વહેતુ ગયું. ચતુરાઈતારી સુલે
લે પડી, અમ સાથે કેમ આવે અડી; ખાળ તારી બુધ્ધી પ્રપંચ, ખાળ શાણપણના સંગ.
ખાળ રૂપને તારી રંગ, ખાળ હથિયાર શુરાનો સંગ; ખાળ મુઠ કાઢીને ખોલ, કીધું મેં સહ
તારે તોલ. શાણપણુ તે ક્યાં સાંટિયું, હાપણુ કંઈ જાણે કાઢીયું; દેખો ન શકે લંડલ લોક
કરે કુચેતી કાલિ કોક. રાટ ધરમાં થાવા કારણ, બંધેરયો આલ્યો ખારણ; માંડ માંડ કરતો
આત્રીયો; રાજ ઘેર રૂડુ લાવોયો. રજપુત કહે સાંભળરે રંડ, આપણી તું કરે પાખંડ; તણી

હાલે કમન કહે, તું, વણુ મારે મુકું નહીં હું. વિનતા સાચો ખોલે વાણુ, તો તું તજને મુકું
જાણુ; માને સાચુ તો સરવે માફ, પ્રકાશ કરે તું તારૂં પાપ. સાચુ જો માને આ દિશ, ઇચ્છ
ર આણુ જો છેડે શીશ; જીવતી જર કર્યા જેટલા, તન મનથી માનો તેટલા. તો તો જિ
હવ્યા નહિં સહિ, પરિચા સાતનો કોલજ દેઉ; વણુ મારે જો મુકે તને, મહા રૂદ્ર છાપે મને;
તેથી લાખ પ્રતીક્ષા ધણી, સમજવ્યાં સમજે સુંદરી; હોતે જીવતી જોડ્યા હાથ, સ્તુતી કીધી
સ્વામીને સાથ. કરતુ કર્યા હોય એવા કમ, તો વચમાં આણું શ્રી રામ; કહો તો વ
ચમાં આણું ઈશ, કહો તો જાપ જગ જગદીશ. કહો તો અગ્ની આણુ હાથ, સતી થઈ શોણુ
તમ સાથ; કાચે કુંભે આણું નીર, હાથેળીમાં રાંધું ખીર. કાચે તાતણે રજ ખાંધિયે, સ્વામી
કહો તે શિર સાંધિયે; કહો તેવી ધર ધર ધિર, શિવને સમરપુ હું શરીર. કાચે તંતુ કાઢું
ધરો, વણુ વાંકે શા માટે વઢો; તાતે તેલથી વિંટો લેઉ, કહો તેવો એવાણી દેઉ; ભરીએ પસ
લી પાવક તણી, જેમ ધ્યાનમાં આણુ ધણી. નાખો સમુદ્ર મધેથી તર, એકે વાતે હું નહિં મ
ર; કહો તો ઝર હજાહજ પિઉ, સાચો વાતે રાને ખીહું. હું સ્વપને જાણું નહીં જર, જુઓ
તમે તમારો ભાર. દોહરા- રામ દુવાઈ રામો કહે, મળે ન એકે મેળ; માન્યા વણુ મુકું
નહી, ખરો એ મારો ખેલ. જીવતી કહે જખ મારશે, જુકું ખોલશે જેહ; મસ્તક કાધરે મ,
હરે, તને ગમે તો તેડ. અત્રિ રોસથી ડોપીયો, રજપુતની એ રોત; ખાંધી નારી ખળ કરી,
પરહર પોતે પ્રિત ધર વચે એક થાંભલો. ગ્રોવિધ ખાંધ્યા ચરણ; કમરે ખાંધી કામની, કર
ઊંચાથી કરગુ. મેલુ રાત્રી આજની, કાલ્ય ઉગમતે દિશ; માને નહિંજો માનની, સવારે છે
ડું શીશ. પલંગ પાથરી પોદીઆ, પ્રીત તજને પાસ; કટાર અહ્યો છે કરવિરો, હેત તજને હા
ર્ય. હુંધો ગયો અદ્વીણીયો, મોકમ ગઈ મધરાત; એટલે એક કલતક થયું, વિપરીત સરખી
વાત. નારી જાતે નાપિણી, પાપણી કરવા પાપ; સઘર તેની સલકાણી, આવી આપો આપ.
તે નાખેતાણી કુટણી, દાડિ નિત દલાલ; સાટા વાંટાં સાટવે; માંહી ધણીરો માલ. સરવે સાદે
સ્વર કર્યો, એ હું'છું ઉધાર; આવી તુજને તેડવા, જીગતે કરી જમાર. કળે કમાર ઉધારીયાં,
પ્રિતે ખેઠી પાસ; વાયદો તારો વહી ગયો, સઘર તને સાખારા. વીરમ વાટ જોઈ રહ્યો, પ્રીત
ધણીરો ધેર; ખેસાડ્યો છે ખારણે, ધણા હેતથી ધેર. મઉન કરે તું માનની, દાવાનળ છે દિ
રામ રાઠોડ રોસાળજો, છેડે તાર શીંગ. કોઈએ કાન ભંભેરીઆ, આંખો કરતો કોપ;
માર દેહે મુજને ધણી, લાગ કરે છે લોપ. પરવશ પડીછું પાપથી, ઊંચા ખાંધ્યા હાથ; શી
રોતે એવાં શકુ, સ્નેહ કરવા તે સાથ. સઘર પરીયા સાતનો, કપ્પલ કર્યો છે કોલ; લાખ
વસા તે પાળણું, જે હું ખોલી ખોલ. કોલ ખાળ તુજ કામની, ખાળ તાહરી રોત; પ્રભાતે પ્રા
ણુ તિ હરે, તો ક્યમ પરડું પ્રીત. હવે માલરો મુજમાં, હવે માહારી શી જીવ; હવે આશા
શી કિાર તણી, નથી મુજ દેહે રુધ. નારીને નાપિણી કહે, તણી એ શાં તાન; સારી લાંબો
છે સુખડી, પ્રીતે ચાવો પ્રાન. આશા બંધો આવીયો, નિરાશ કેમ તે જાપ; વાયદો કરી આ
ખ્યાં હમે, તે મિથ્યા કેમ થાય. સઘર શોખામણુ શોખણું, કળે કર એક કામ; જાણો જર
ર જરી કરો, મુજ ખાંધી આ કામ. જાણુ શુ જાણે કહું, ખાંધી મુજ તુજ દાર; જઈ આ
વો વીરમ કને, તો તુ સાચો નાર. નારી છોડિ નાપિણી, પોતે બંધાણી ધેર; જરો કાળે જો
ખમાં, ગઈ પરનરને ધેર. પોહાર રાત રહી પાછલી, જાણો જોર ખળ જોઈધ; કામની જગા
હી કંઈડે, કરોને અગ્રા કરોધ. માન વાત તું માન્યની, સુણ તજને ગરવ; માફ કરું મુકું તુ
ને, વાંકે જાહો જો સર્વ. ખોલિ નહિં તે ખાપડી, સમજે માટે સાધ; સીશ ચઢી રાહડને,

ઉતાડ તારો નાક. ખોલાવી નથી ખોલતી, વેદ કરે છે વાક; કંપ કરીને કાપિયું, તે નારીનું નાક. પંચ અંગુલ પુર ભરી, સોભાવ્યું એ સાથ; માનની વાળો મુઠારી, હેતે આસો હાથ. ખાતે ભરાણું ખાંબડાં, સ્થીર તણી થઈ રેલ; શામાને મન રોમક છે, મળ્યો એ રીતે મેળ. નાક હવડાં તો છેદીયુ, સવારે છેડુ શીશ; જીવતી તુ જાણે નહી, રજપુતાની રીત; અફીણ આરોગી હુ ગોયો, જાણે પાખ્યો મરત; એટલે જર વિધા રમી, તરણી આંકો તસ્ત. ખાર ઉધાડયાં ખાળકો, પાસે ખેઠો પુર; અરસપરસ વાતો કરી, નારી નિરખ્યુ તુર. દાવાનળ દુખમાં પડી, કામની પામી કરત; છેદી નાક જુદુ કરયુ, તેતો દોઢુ દ્રષ્ટ. અંધાધ પોતે બળ કરી, નાખિણી ગણ નેટ; રૂધોર તણી રેલો થઈ, પડ્યો ધરાશકો પેટ. પોપટ કહે પરભાવતી, શેઠાણી સુંદર સાર; એટલું વિત્યુ રાતમાં, વાહાણે શો વહેવાર. નાક વાઢવ્યુ નાખિણી, દુખ પામી ખાહુ દેહ; પુછે જ્યાં એના પતિ, તાં શું કહેશે તેહ. રોએ કેમ સતી પાણુ, માને એનો કંથ; કેમ એ એ જાણુ જીવશે, પ્રીછો તો કહો પંથ. નાખીત કહેશે નાખીણી, ક્યાં છેદાંચુ નાક; ત્યાં પ્રતિઉતર શો કરે, વેદ વેદ શું વાક. રીત જનશે રાઠોડ ઘેર, વહાણુ વારો વેદ; શીસ તો સ્વામી છેદશે, ખરે પ્રગટશે ખેદ. ઉતર શો એ આપશે, જરશે કેવી જાગ; સતી પાણુ કેમ શોભશે, કેમ પતિ પડશે પાગ. પરભાવતી કહે પંખોયા, મુરખ તારો મેળ; મુજને સુજ પડે નહો. એહ તલે નહી તેલ. એ પાણી મગ નવ ચરે, સોમણ ખાળે કાપટ; એ રજપુત માને નહી, સ્ત્રિ ચરિત્રના ઠાક. છુધીથી તો નહો ખને, કરે શી ચતુરા ચાલ; લક્ષ કરોડ વિશે વસા, છુટયો ખેનો કાળ. શુક કહે સણુ સુંદરો, કહુ વિભરી વાત; આજ ન જરો જરીએ, રહો મુજ પાસે રાત; વાડ કહી વનિતા રહી, પોપટ પ્રીછે પેર; પ્રથમ રીત તુજને કહુ, ખની નાખિતને ઘેર. કરમાં કટકો નાક નો, આલે રૂધોરની ધાર; ઉઠ્ય ઉઠ્ય અભાગિયા, લામની કહે ભરતાર. હુધે કેમ અધોરીઆ, કહે તુ નહી અજાણુ; પાપે હું પરણી તુને, પાલવ ખાંધ્યો પાણુ; માન કમાઈ મોઝી ધણુ; વસની તણી વિવેક; રીત ન જાણે રાજની, ન્યાયી તણા જે નેક. અફીણીયો ને આગસુ, ઉંધ કરમાને ઉંધ; ધમ્યજને એ નવ ધરે, શીખ અમારી શુધ. પુત જાણ્યો પટલાણીએ, હરખ ધણુ છે હેત; મળી છે આઝી મેદની, સજન સરવ સમેત. લાવ્ય પાછેણા લાંબીયા, જર પણે તુ જાગ્ય; નાળ વધ કરેવા નાર કહે, મન ગમે તે માગ્ય; મુજને આપે સારલો, તુજને આપે પ્રાધ; ઉઠ્ય અકરમી આ ધરી, લાખીણી છે લાળ. નાંગય છુટો નારી કહે, પાછેણા પ્રોટો પ્રીત, રીત ન જાણે રાજવાં, રજણે દાદો નીત્ય; ઉઠ્યો અકરમી ઉંધથી, પ્રજામસ કરતો ધીર. નારી સનમુખ નાખીયો, છોર એક નગન શરીર, ચરીત કરયું ત્યાં ચિંતની, કૂટ કૂટરે ચડાળ; નાક કાપ્યું નાહોલા. ધણી મુખ દેતો ગાળ. કલપાંત કરે તે કામ્યની, ખોલે અવળાં વાંક નીચ નમેરા નાહોલા, છેદ્યુ માડ નાક. શુણુ હીણા તું ધાયજ, કમમ કીધો તેં કેર; તારે મારે ક્યાં અડયું, કીયા જનમનું વેર. રળી ખવરાવુ રોટલા. વેચુ માહારી જાત; તેનો શુણુ જાણ્યો નહો, વિપરીત કિંધો વાત; હત્યારા હત્યા કરી, જીવુ નહી આ દીશ; જાત તાત મારા કને, છેદાવુ તુજ શીશ. નવ જાણીશ નવારશી, મારે માથે જોર; નાક વાઢી તું જરૂશ ક્યાં, ચંદાળ અકરમી ચોર. હત્યારા હત્યા કરી, પાપી કીધુ પાપ; કડપ કરી સ્વરૂપની, અક્ષયતે તુ આપ. આમમાં નોતી ચોરડી, મુજ સરખો મહારાજ; કડપ કરી તેં મુજને, સુખ કરાણ્યુ તાજ. મનુશને મુખ ન દાખવું, જીભે રેક કંત; આ લે તારાં છોકરાં, કાલા જોના કંથ. માન નો જોઈ મુરખે, માણ્યું સરવે સાથ; નાક દોઢુ નારી તણુ. પુરણ આંગુળ પાંચ, રહે રહે શો મો રોષશ માં કર હું તાર કામ; સાથે સાંધો મેળવું, તો નવધતિયો મુજ નામ. દેખા દિધા

તનતીખરુ, મેળવ્યું લોહીમાં લોહી; સેજ વાતે સાળુ કર્યું, કારણ જાણ્યું ન કોઈ. લાખેણી
 ખાંધી લોખરી, જરૂરપણેત્યાં જન્મે; કંઈ લાખેણી લાડવા, ખાત ધણીથી ખાઓ. ખંડણ સુંકે ટોપરા,
 ખારેક અનેખજુર, તુ માનીતી માહરી, મુજને જાણુ મજુર. ખાણુ તું મારી પ્રેમદા, તું જીવન મુ
 જ જંગ તું આધાર છે મહારો; પ્રીતે લાગ્યો પાગ. થયો વેચાણુ વનતા તણો, હુલામ ધણેરે હેત;
 ધર ધરેણું તાહર, તન મન ધન સમેત. એહ વિજરી નાપિણી, પુરણ કીધી પેર; હવેહકોકત સાં
 ભળો, રાત રાહોડાં ઘેર. રાત રહિ પછી પાછલી, ઘટી તણુ ધડ ધીર; જગ્યો રજપુત રાજ
 વો, વીર વિરોધી વીર. ખુખારોને ઉઠાયો, જળ પીધુ જરૂર; અમલ આરાગ્યો એ સમે, પ્રભા
 તે ઉગરો સુર. કરમાં લીધો ફેરડો, પટકાવ્યા સેં પાંચ; મસ્તક છેડુ માનતી, અધીકી કીધી
 આંચ. નાક વાટે સમજ નહીં, માન્યું નહીં તેં મુજ; કર્યું ભોગવ તું તાહર, તારી હવ્યા
 તુજ. મરવાથી ખોતો નથી, તેતો જાણુએ સાચ; માનત તો મારત નહીં, તો મુજને શું પાપ.
 રોશ કરી રામા વદે, સાંભળ માંટી મુઠ; પાપી પાપીના જણ્યા, ગુણુહીણા તું શુદ. જુઠા જુ
 ઠાના છોકરા, જુઠા જુઠાના જનર; જુઠા જુઠાના સોખતી, ગુણુહીણા ગુમાર. નગુણા નગુણાના
 નરપતી, નગુણા નામ નિરાંક; અવળા અવળાના સંગતી, અવળો આઠે અંક. અધરમી અ
 હંકારી તું, અર્ધન તણો તુ રૂપ; ડાહ્યાપણના દંભીયા, ડાહ્યાપણ પરિચુ કુપ. જુંડા જુંડાના
 જુપતિ; જુંડાના ભંડાર; કુટે કુડાના કીકરા, શું કહું વારંવાર. જેની આંખે કમળો થયો, તે
 પોણુ પેખંત; તુ છે જનર જનરો તણો, દોલ સહુના દેખંત. રજપુત નહીં તુ રાંડવો, પ્રિછે ન
 પુન કે પેર; લોક જુટે ભંભેરોયો, આંખો લડવા ઘેર. કલ્યાંત મુકયરે કંથરા, જખ મારે તું
 ફેક; રમે તે સાચુ માનશે, લારકવાયા લોક. સજનને તો દુખ થરો, ધારો વધરીને વાણુ, તારે
 ને મારા ખાપને, એક હસડું એક હાણુ. સિતા સરખી છું સાધવી, અખળાને અવતાર; મનો
 દરો સરખો માનતી, માને નહીં ગુમાર. ખાળી ભસ્મ તને કંઈ, જે તુજને દેઉ આપ; શું કરી
 એ પરણ્યો પતિ, પ્રતક્ષ લાગે પાપ. પ્રભાકર પ્રણુ પ્રતક્ષ છે, પ્રતક્ષ ઉમિયા ધરા; જે હોખ ખા
 પનો ફિકરો, તો તુ છેડ મુજ સોરા. રાણી જયો રાજવો, ધાંખ્યો માનું રથાન; ખેટો હોય જે
 ખાપનો, તો નવ મુકોશ માન. હરી હઠાલો ખોલીયો, માનતી મુરખ માન; નાક વાટે સમજ
 નહીં, હવે કેસને કાન. ક્યાં ગયા તારા દંવતા, ક્યાં ગયા તારા તાક; ક્યાં ગયા તારા રામ
 જ, છેડ્યુ જ્યારે નાક. વણુ મારે મુકુ જીવતી, તો બ્રહ્મહવ્યા પાપ; સારી પેરે આળખ્યા, સ
 તી તમારા આપ. માનતી કનુરે મુરખા, ક્યમ માને તે આજ, જે તુ કહે તે હું કંઈ કંથ તમા
 ર મુજ. કેતો દેખાડુ પારણુ, માને માંટી મુઠ; કાંઈ ન રાખીશ આરતો, ગુણુહીણા તુ શુદ.
 રાહોડ કહે રાણી સુણો, તારા હું માનું તાક; સુયદેવ સાળુ કરે, નરી તાર નાક. મેં મારે
 હાથે હણ્યું, પુરણ આંજળ પાંચ; ચતુરણુજ ચોટારો, સહી સહી તું સાચ. અખીલ નાક
 અંખા કરે, નહો વિનતા તુજ વાંક; તો તારા ચાકર અમે, એતો આઠે આંક. કાપો ન
 રહે કામતી, પલક ન પામે પીડ; તો મન માને માહર, સતી હોય તો સીડ. તો સાચી જાણું
 તુને, સહજ વસા તું સીત; મોટમપણે મનોવરી. માને માડ ચીત નારો કહેરે નાહોલા, શી
 રા કાપે તો તર્ત; ચતુરણુજ ચોટારો, મેખ ન ખાણું મર્ત. હાથ મારા રાખે હરી, પ્રણુ રાખે
 મુજ પાગ; જીવ રક્ષણ જુગદીશરી, નારાયણુ રાખે નાક. શીશ કાપ્યને સલકાણા, શીદ લગાડે
 વાર; શ્રીસુરજ સાળુ કરે, નીચે તે નિરધાર. લવલવ કરે લેખાવતી, જખ્યાની એક જગ; નારી
 નાક સાળુ કરે, પ્રીતે લાગુ પાગ. એટલે અણુદય થયો, અધિક થયો ઉજરા; નારી ન્યાળી
 નાહોલે, શામા ધણી સુવેશ; ભરયાં રૂપીરે આખડાં, ભરયાં રૂપીરે વજ; સાળુ નાક સુંદરો ત

છું, પતિની પાસે રાજા મારે હાથે મેં હાથું, સોપું અને હાથ; સુર્યદેવે સાંભળ કર્યું, સોઈ સતીને સાથ. હવે સતીને છોડીએ, નહિતર કેપિ ધરા; જેમ નાક સાંભળ કર્યું, તેમ સાંભળ ચાય શોરા. વિનતા વાલા ત્રિપ્તુલ, વિનતાને વાલા રામ; શીશ રાતરનું છેડીએ, જેણે કીધું કામ. પતિએ પ્રદક્ષણ કરો, વાર સત એક આઠ; કરબેડીને કરગર, ધરેકે સ્તુતી, પાઠ. ધન્ય અવતાર ધણી કરે, ધન્ય તુજ પુરાણ પેર; ધન્ય રામા સતીપણું, ધન્ય ધરણી મુજૂર. ધન્ય માત તુજ તાતને, ધન્ય તારો અવતાર; ધન્ય જનુની તાહરો, ભાગ્ય તણા ભંડાર. ધન્ય કુપાસન તાહરું, ધન્ય કુળ તારા કુમ; ધન્ય સતીની સીધ તા, ધન્ય તમારે ધર્મ. જખ મારો જેણે કહ્યું, કામનો તુજ કલંક; જખ મારી રમે માનિયુ, કામા કરે છ વંક. જો તું રીસે જે પરે, પ્રલય પ્રધવો થાય; સોચો સતી તું સુંદરો, સાચા તુ જ કૃતકર. હું તો છું ઠા ભાવટી, જાણ્યો જુદો જરડ અધિક અકરમો; હું કર્યો, છું રાપણને ભાર. વગર અપરાધે હું વઢ્યો. પરભવિયા તુજ પ્રાણ; છાટી ખાધી અતુર તણી, રૂદે અઢાવી રોસ ધન્ય આણુ જે તે તણું, કો દીન છેદીશ શિરા. હરો નાર હેતે થકી, કરશો માં એ કામ; પ્રપ બોવાયું આપણું, રૂડું કરશે રામ. સુરજ સામી નાખીયે, પોતાને છંટાય; ધર્મ અધરમે સત અસત, તે વેળા તોળાય. ખાધી લીધો ખાપરો, લોહ સાંકળે બંધ; સતીપણું શોભાવીયું, એ મો કોચો ધંધ. ધર ધરેણું સોપોઈ, કરાનિત કલેલ: આભરણુ આપ્યાં અતિ ધણા, શાણગા ર આપ્યા સોળ; કર જોડ્યા તે કંથરે, લે વારણાં ખાડુ વાર; નાર ચરિત્ર લહ્યુ નહીં, અપર વાર અપાર. વિદ્યા ભણે છે વિપ શુભ, પુરાણ ભણે છે પાઠ; સ્ત્રિ ચરિત્ર નથી કળ વિદ્યાના કાઠ. વણજ કરે છે વાણિયાં, લેખા લાખ કરાર; સ્ત્રિ ચરિત્ર સમજે નહીં, કામની રું કર જો ઠ. રાજા રાજ ધણાં કરે, હતીયા દેરા વિદેશ; સ્ત્રિ ચરિત્ર ભણ્યા નહીં, લક્ષણથી લવલેશ; પ્રધાન પોઢા પાટવી, વણર ધણા વિવેક. સ્ત્રિ ચરિત્ર સમજે નહીં, નારી કેરા નેક. નવિસં દાદલ ડાહરા, અવળા વાંચે આંક; છતે ખાધા જગતને, રાણી આગળ રાંક. ઘટેલ પાટીદાર સહુ, દેશાઈ પણ દિલ દાખ; રાંડ આગળ સહુ રાંડવા, રાસ જુરે છે સાખ. સુરે પુર ઘડ ધીર. મહો, સંજોમે શીરદાર, સ્ત્રિ ચરિત્ર સમજે નહીં, ગોરો કર્યા ગમાર. સુરાને કાયર કર્યા, પરિતને કીધા મુઠ; અજાણુ કર્યા કેષ જાણુને, પ્રાક્રમ કિધાં પ્રોઢ. દેશપતિ દારો થયા, અકવરતીતો રાંક; નારી જોરાવર નર થકો, એતો આટો આંક. કવિતાને કિંકર કર્યા, ગુણીજન કીધા મુઠ; કાળને પાછું કર્યા, પ્રેમદા પ્રાક્રમ પ્રોઢ. સઈ સુધારને સાળવી, વસન્તયાં વિવેક; એ ગિયારો રું લહે, નારી કેરા નેક. પોપટ કહે પ્રેર ભાવતી, જરો કરવા જમ્પો; વિજર વિદ્યા આવડે, તોતો સુખીયાં થામ્પો. બુધ નિધાન રૂક પોહોતરો, એક એકથો એક. સ્ત્રિ ચરિત્ર શોભા-ધણી, નારી કેરા નેક. સાંભળ કહીલુ ગુદિ પ તું, સાંભળ વાસજી વરા; સાંભળ રખીયલ મનજી તણા, અવતારીક છો અંરા. સાંભળ રામ સલક્ષણા, સાંભળ એવે જસવંત; એ બનીતાની આતુરી, અતિસે વાત અનંત. શ્રી ગઈક માળવી વિપ શુભ, વેગનપુરમાં વાસ; સુત શ્રી બોરેરવર તણા, કહે કવિ સમજનાસ.

વારતા ૮ મી.

ગોપાલ-શ્રી સારદાને નામુ શીશ, આરાધુ કિમિયાપતિ ધરા; શ્રી ગણપતિના પુણ્ય થાય, સ કુળ મનોરથ મનના થાય. કહ્યે વાત અધિક આકામી, રસીક વચન સ્તોતર કાકમી; રામા આ

લો પરતે રાત, વાડ પોપટ પોદ્યો વાત. આભરણ અંગ સજ્યાછે સોળ, મુખ ભરીયાં તાતાં ત'ખોળ; હાવ ભાવ કટાક્ષ કરી, સમી સાંજે શામા સંચરી. પોપટને કીધો પ્રમાણ, કામની અંબે દીધો કામ; તેના મન ગમતુ ખોલીયો, મન તણા પરદો ખોલીયા. આજ શીખામણ દોળે અમો, તરણી જરી જાએ તમો; હજી રમી જમોને જામ, કરી આવજો રૂંડો કામ; જુવની કહે હું તો જાઉં, તારા સમ ખાતે ખાઉં; પોપટ કહે પધારો પેર, જે જે અશ્રત માં થાતું ઝર. સાચવજો કાંઈ સંકટ પડે, રખે આજ નવ માંથે ચડે; ચડયાં કટક ઉતરે કહું કથી, કલંક ચડયાં ઉતરતાં નથી. દોહરા-કટુલા કોળીની કામની, કીધું છે જેમ કામ; તે ના જેવું આવડે, ઠેક પોચાડે કામ. પગે નમી તે પ્રેમદા, શુક સાંભળ મુજ જાત; કુણુ અંબો કોળી હતો, વિસ્તારી કહે વાત. નામ કવણ નારી તણું, રહેતો કુણજ ગામ; વિજર વિદ્યા કેવી કરી, મમત વધારી મામ. શુક કહે રોજ સુંદરી, કટુલાને ઘેર કામ્ય; રામપુરા મધ્યે રહે, નરસિંહ રાયને ધામ. ત્રણ તરવાર ખાંધે ધણી, કમર કસે કટાર; તીરકમ ખાંધે ત્રિવિધે, ભામ નીનો ભરતાર. મરદ મુજાળો મમત ખાહુ, ભાસો રાખે હાથ, સુરામાંહ શીરોમણી, સુંદે સામ દ સાથ. ટુંકારો કો નવ કરે, લોપિ ન રાકે લાજ; તાવ ઉતરે તરવારથી, મહિપતી માને માત્ર. ધર આગળ નવ નીસરે, વાદ કરે નહીં વેર; જાણુ જુ'રો બીલ છે, કહે કટુલો કેર. ઘ ત લેવા ઘરણી ગઈ, હેત વગીજને હાટ; જગત લોક આવે તીહાં, ચઢિટા વચમાં હાટ. ડાથો શા અંક સેકીયો, ટુંદાળો શો દેહ; ફરે કુટડો કુલતો, નારી પ્રગટયો નેહ. ખોલતાં ખાઠ ગાલે પડે, વળે ત્રેવડી પેટ, લોસો મોરો લાલ્યાં, સહુકો કહે છે શેઠ. ગરદન જાડી ગુણવંતો, ટુંકા ટુંકા હાથ; કાલુ કાલુ ખોલતો, સ્નેહ સરવને સાથ. કામાતુર થઈ કામની, વીરહનું વાગ્યું ખાણું આશાક થઈ તે ઉપરે, પરવશ પરિયા પ્રાણ. વણીજને વાયક કહયું, મણિક મારે ધ્રત; તે તોળી આણુ તુને, કહીને તેડયો તરત; લોભે પરિયા લાલ્યાં, પ્રીને પરકી પેર; આવે જા્ય અહર નૌ શા, ધણા હેતથો ઘેર. મન દીઠું માનની તણું, પરયો ધારાકો પેટ; વિનિતા પ્રતે ખોલીયો સમજુ શાણો શેઠ. ચિન્હ માં કર ચીતની, વાત ન કર આ દિશ; કદાચ કટુલો દેખરો, તરત છેદરો શોરા. ખાળ ધો તરણી તાહરે, ખાળ તાહરો લાભ; ઉરળમાં કયમ ધાલીયે, આજ અવસ્થા આભ, ભોખે મારાં છેકરાં, જીવ મારેથી જાઉં; આજ થકી નહીં આવીયે, તે વા તે સમ ખાઉં. કપરોને વળી કોડીલો, કટુલો કટવો ઝર; અંમો લાભ શો લોભા, વિણ સ્વાર થનું વેર. વિનતા કહેરે વાણીયા, જામ મારેછે અંદ; સુખે જાવ ને આવજો, કરજો મુજશું સ્નેહ; કદાચ તું આવે નહીં, સ્નેહ તોડે મુજ સાથ, કહું તે કટુલા કંથને, હાંધે નાંખ્યો હાથ. તે વેળા તેની ધડી, તેજ પલક તે વાર; અજર નહીં એ વાતમાં, સૌસ તણા સંસ્કાર. કોઈક દાહારો દેખરો, જેહ લખ્યું તે થાય. મારી ન રાકે મુજ આગળે, ચીતમાં રૂડુ ચાહાય. વશ કીધો તે વાણીયો, જુવંતિયે રહ્યો જોગ; જર કરે તે જોખમાં, ભામની સાથે જોગ. જાણશે ત્યારે મારશે, નારીને નવ દુભાય; કોશર કડું હું જિટલી, તેટલુ જોખમ થાય. વિચાર કરયો મન વાણીયે, અંતો કોપ્યા ધરા; બ્યારે કટુલો દેખરો, ત્યારે છેદરો શોરા. એ વાતે સદેહ નહિ ખાણું નીકળરો ધરત; મારે મુજને તો ખરો, એ વેળાએ મરત. નહિ આણું કહે નારને, તારા મંદીર માંથ, જીવ તણુ જોખમ થરો, તોલ ઘટે છે ત્યાંથ. સેજ કહેરે શેઠ સુણ, ચિતા મન નવ આણું; કોલ પરિયા પચાસનો, વેદ વચન મુજ વાણુ તારું થુક પડે જિટલું, તેટલુ માર લોહી; તુજ જીવે અમો જીવિએ, કારણ ન લહે કોઈ. કોલ દીધો તે કામની, લાખ હજારો કો; નિરલખ આજ્યું તું આ સમે, મંદીર મોરો મોર. એક સમે કહતક થયું, ડાહ્યો વાટેથી

ક; જળીત થઈ તે ગોરડી, પેમદા કેરો પોટ. કંથ આગળ કહે કામની, કરો હમાર કાજ; કે
 ણાં કોઈક સઈ ગયું, આ આપણનાં આજ. જરૂર લાવો જાંખરાં, વચમાં કરવો વાડ; વળી
 કોણું કાઈ સઈ જશે, કરવો પડશે રાડ. હવેડાને હવેડાં જઈ, જાંખર આજ લાવ્ય; રાંધી મે
 લુ રોટલા, એક ધડીમાં આવ. કોણાં જીવ ખરોખરી, લઈ ગયો કે જન; વાડ કરશે વરણા
 ગિયા, તારે મળશે અન. સીથળો થઈ તે સંચરયો, આંખર લેવા જાય; અંતે પેલો વાણીયો,
 આવ્યો છે ધર માંય. જાણુ વાર ધણી થશે, આધો જશે એહ; વણિજ પરવારિ વાંધેરો,
 તાન વિચારો તેહ. નિસ્ચેત પણે નિસ્ચેતશું, લાગી લેહેર લગન; વસ્ત્ર વિસરજન ખેયનાં, નર
 નારી નગન. ધર તેનું થનાંલીયું, નહિ અમાચર કામ; વિશમ દેકાણે વાણીયો, દરિયું કુટુંકા
 મ. મળે ત્રગ જેમ કેસરો, મળે અજને જેમ ગજ; જાંબુક સિંહજી ભોગવે, કહો કેમ જીવે ર
 જ. માંસ સાચા સારકુલનું, સસલો ખાવા જાય; પંજો કેમ પરવત ચરે, અંત કુજોતો થાય.
 ગયો ભાગેળે ભોલેડે, દીકાં આંખરાં ઠેર; ખાંધી લાવો ખારણી, ધડી એકમાં ધેર. કયાં કોઈએ એક
 કાં, ધણાં જાંખરાં ધોર; દેખે તે મુકે નહી, ચીતડું જેનું ચોર. દિદો ડાહ્યે આવતો, દીદો ધર
 નો નાર; વાણીએ માંડયાં વેલેલાં, મનમાં કરયો વીચાર. થરથર ધડેલ સ્થિર રહ્યા, વસ્ત્ર વિ
 હણી પ્રત; રામ રામ મનમાં જાપે, માંધે આવ્યું મરત. ભીખ્યાં મારાં છોકરાં, ભીખી ધરની
 નાર; હાથ હવે હું રું કરું, ચારો શો સંસ્કાર. લક્ષ કરે લલોપતા, આકુળ વ્યાકુળ થાય, ક
 ટું કતાંત સરીખડો, જોર કરી કયાં જાય. નસાડ કહે નારી મુને, ઉગર કેમ આ દીરા; નવરા
 ત્રી નિસ્ચે કર, જીવું તો પ્રભુ ધરા. રામ રામ મનમાં રટે, મેં રું કીધું કામ; વાહાલો કોઈ
 મારો નથી. રાખજીહારો રામ. રીખામણ સહુને કહું, કો પર ધેર ન જાય; ડાહ્યાની પેરે થશે,
 મણા વાગશે ધાવ. લણુ સંકા થઈ લુગડે, નેટ થયો નિરાશ; આ મારયો આ મારશે, જીવ ત
 હો શી આરા. નિમેશ માગ ન નાસવા, રહેવાનો નહીં રોખ; કુટે હાથ કપાળમાં, જો જો કી
 યો જોખ. ફટ ફટ જીંડી પાપણી, સમ ખાધા શીદ રાંડ; હાથે મુને હણાવીએ, રંગાવો મુજ
 રાંડ. માંદી મારશે તાહરો, રૂકે ધરશે ખડુ રોસ; ભર જોખન હું ભામની, છેદે માડ શીરા;
 પોપટ કહે પ્રભાવતી, કરવા આવ્યો જોરડ હવે વિજરો શી કરે, કયમ રહે ખેનો ભાર. પાઈ
 ખોલો જુધેથી, કહો જડે તો જંગ; રાંધાં કયમ થાએ સતી, પતિ કેમ લાગે પાગ, સતી કેમ
 થાએ સુંદરી, કટુલો કરે કલોલ; એહ વણિજ કેમ ઉગરે, કેમ રહે એનો તોલ; કેમ પાયે લા
 એ પતિ, કેમ વણીજ વશ થાય; કોપ સમે કોળી તણો, વચન ગોરો રાં ગાય. કહ્યું કામની
 નું કયમ કરે, હેતે જોડે હાથ; કેમ ડાહ્યારા ઉગરે, નમે કેમ સધળો સાથ. પરભાવતી કહે પો
 ધટા, એતે કયાંની રીત; ડાહ્યાસાને દેખતે, પુરણ કેમ વાધે પ્રીત. કોળી જાતને કળકળ્યો, કામ
 નીનાં જોતે કામ; હાડ વેહેર હડે ચડયો, કેમ મુકે એ મામ. શુક કહે સુણ સુંદરી, રહો આ
 જીતી રાત. સાચો જીવને શીખવું, એહ વિજરો વાત. નહીં જાઉં નારી કહે, ઉતારયા રાણગા
 ર; વશ કીધો કેમ વાતથી, ભામનીએ ભરતાર. દીકો ધણીને આવતો, નગન હતી તે નાર; હું
 ખોડાં લેતી નાંસરી, ખેડો આવી ખાર. નાચંતી ને કુદતી, ઉંચા રાખી હાથ. નગન કાયા નિ
 શંકજી, ખોલો સ્વામી સાથ. અલ્યા કટુલ કોલ્યા, તારૂં મુખ દેખાડ; કયાંથી લાવ્યો આંખરાં,
 ભાગી મારી વાડ. ઘેલી કરી જીજ ગોરડી, લેઈશ તારા પ્રાણ; આંખરાં લાવી જાણુરો, વિપરીત
 ખોલો વાણુ. ભાઈ તારા માના જણ્યાં, પોટયા છે જે પાંચ, પ્રભાતે પ્રારાન કરું, અધિક
 દેખાડું અંચ. આંહી સુધી આવ્યો જીવતો, પ્રેમદાને ધરતપ; કાડી કેરે દીવો કરી, મુકે આપો
 આપ. જવાળા મુખી કાળીકા, નવ પાડે છે નામ; જે લાવે મુજ આંખરાં, કેડું તેનો કામ.

અકળાય ધણીને કિછળે, લેશ ધરે નહીં લાજ; ટાળોટા કુટે તારૂણી, કરે કારમું કાજ. ઝડીયાં
ચુટે જાણી, વજ્ર વિહાણું અંબ; યોસો નાંખે અંતની, કરે રામા ખલુ રંગ. ભામની દોહો
બોલડે, આતે રોા ઉતપાત; ખામુખા ખાય કાળીકા, વિપરીત થારો વાત. પ્રદક્ષણ પોતે કરી, પ્રો
તે લાગ્યો પાગ. માત તમો કહે તે કર, જઈ કહે તે જગ; ભાગોળ જ ભીલરા, જાંખરાં જ
ધને નાંખ; દેવટ વાણુ દેખતાં, હજુ રહીશું સાંખ. સતી છે તારી સુંદરી, શેવક મારી જાણુ;
માટે મુકુ જીવતો, નહીતર લેતી માણુ. વાર મારી દેવતા, વાર મારી માત; કમા વાંક મારો ક
રો, કહોતો રહુ ત્યાં રાત. વાડ કરી તું આવજે, મન માંહે ન રહેશ; જે દહાડે દુહોશ નારને,
તે દહાડે તું મરેશ; પાય લાગી પાછો ફરયો, લેઈ આંખરાં રોશ; વાડ દેરા પાછળ કરી, ભા
ગ્યો આખો દીરા. વનિતાએ વજ્રજ પેરીઆં, હરો જરને સાથ; જે ચરિત્ર કેવું કર્યું, તાળી
દોધી હાથ. કાઠો મુકયો વણીજને, નિરભય થઈ નિસંક; કટુલો તો કીંકર કર્યો, વાળીયો
આડો આંક; કરજેડો ઉભો રહે, કટુલો સોનો કંથ; જીવ્યો તુજ પરતાપથી, પળત હું મોટે
પંથ, પ્રુખ કરી ખાતર જમા, ખરી ચાલી છે ખ્યાત; સતી પ્રતાપે જીવીયો, નહીતર કાળી
ખાત. પુર ખાધુ પાગે નમે, કરે એનાં દરશન; કટુલા કેરો કામનિ, તેને કાળી પરશન. શુક
કહે સુણુ સુંદરી, પ્રભાવતી શુભ પેર; જે એવાં પ્રાક્રમ કરો, તો જામો જરને ધેર; એમ વી
જરી આવડે, જરી ફરવા બેવ; નહીતર કર માળા ધરી, ગુણુ ગોવીંદન ગાવ. તેહ દિવસ
તો વહો ગયો, વાણી વિવિધ વિલાસ; અષ્ટ કયા પુરજુ થઈ, કહે કવી સામળદાસ. આતા વક
તા સમજતા, કહે કવિતા કરજેડ; સામળબટ કહે ખોલજો, જય જય શ્રી રણુછાડ.

વારતા ૬ મી.

દોહરા. શ્રી ગણુપતી ગરવો ધણી, દિવ્ય દુંદાળો દેવ; કિમા અંગથો ઉપનયો, પ્રથમ કરે
સહુ શેવ. દુંદાળો દુખ ભંગનો, સિદુર શોભીત સાર; મુખક વાહન મલપતો, દેવ વહો દાતાર.
નારા તે નવમે દોવરા, સજ્યા સોળ રાણુગાર; નીરા સમે તે નીસરી, જેવા કારણુ જર. સજી
ગણી ખણી કણી, ગણી ગણી હીત હામ; જણી જણીની વારતા, શુણી શુણી કરીતી કામ.
ચાલો અતુરા અમકતી, ઝમ ઝમ વાજે ઝેર; ધમ ધમ વાજે ધુધરા; મદન તણી સમરોર. વાંદ્રી
મેણુ વાંસા તણી, ઉજવળ અંગ અનુપ; ગણવંતી જગ ગામિની, શોભીત શુધ સ્વરૂપ, નિરક્ષ
ણુ કરતી નીસરી, વિસરી નાકે નય; મન માન્યું પર મંદોરે, વધુ વરો મનમથ. મદગળીત થઈ
માનનિ, જેમ અચારો મેહ; સુગંધ તેલની વાસના, દોસે રૂંદો દેહ. પોપટ કેરે પાંખરે, ચાલી
અતુરા ચિત. જીવતી જીહાર જીગતે કરે, હઈડે આણી હેત; મંદોર જોજે માહર, અમો રંખ
જઈ રાત; ધસ્વર ધસ્વાથો આવશું, પ્રહ કુટે પ્રભાત. બેલે બેલે ભામની, બલાર્થ કરો ભરયુ
ર; સુખ સુરત સાગર તરી, આવ ઉગમતે સુર; મન માન્યું મારું હવે, જીગત રમજો જર;
જોખ કરો જઈ જામનિ, સુખ શરજે સંસાર. વિનતા વેહેલાં આવજો, તમ વિણુ સુરું ધામ.
ગુલાખરાયની ગોરડી, કર્યું શુભ તેણે કામ. વઈદરભ દેરો વેવારીયો, ગુલાખરાય ગુણુ નીક;
ગુલાખ વહુ તેની ગોરડી, પરાક્રમી પ્રિય વિધ. જારો કરવા તે ગઈ, નજરે દીરો નાવ; વિજર
વિદ્યા એ શીખરું, અતુરા ચિત્તમાં આવ. પગ ખેંચી રહી પરમદા, તું પોપટ મુજ ખાત; ગુ
ણુ શિખવ ગુલાખનો, વિસ્તારી કહે વાત. રાણુગાર ઉતારો સુંદરી, ભીનાં પેરો વજ્ર; પરડો પ્ર
થર કીપરે, હાપણુ શીખો દક્ષ. કહ્યું કીરે તેણે કર્યું, ગુણવંતી રહી મેહ; શુક સંખ્યાવે વા
રતા, નારી પ્રગભ્યો તેહ. ગોપાલ-વહુ ગામ એક વઈદરભ દેરો સુરસંગ ત્યા રામ નરેશ; જા

સ વસે અષ્ટાદસ વરણુ, હરિ કથા સુણે નિત્ય કરણુ. વણિજ તેહ નગરમાં વસે, ધરમ મારગ ઉપર સહુ ધસે; નરભૈરામ એક વિપ્રનો તન, મહા મનોહર મોટમ મન, મરત પામ્યોતો તેનો તાત. રાંડીરાંડ ઘેર ધરડી માત; તેને તેહ કુંવારો પુત્ર, અસ્થાવત આલે ધરસુત. નકરે નર નીસદેહ, પ્રદેહ પ્રમંડ દેવાંશી દેહ; જાપ નિત્ય ભિક્ષા કારણે, ખળવંત ગરથ તણે ખારણે. વાંઠી પાષને આવે પાન, રાગ રંગ કરે ખહુ ગાન; એક નહી તેને ઉચાટ, નીત્ય નીશાએ માગે હાટ. સો ઢોકડા નિત પેદા કરે, અહર નિશા આનંદે ફરે; જોખનવંતિ દોસે દેહ, વિનતા તણે ધણી છે તેહ. એક દિવશ ભિક્ષાએ ગયો, ગ્રહસ્થ તણે ઘેર ઉભો રહ્યો; કલ્યાણ કલ્યાણ કહ્યું ધડાં એક, જેમ તે વિપ્ર તણે વિવેક. આપો ભીખ તે લેધને વળ્યો, પોતા ફેર પંથે પળ્યો; બીજે મંદીર જોવા રહ્યો, ત્યાંતો એક તમાસો થયો; જેઅંદશાહ તણુ ધરસુત, શુભાખરાયજી તેનો પુત્ર; લક્ષાધિશ ઠાટોધવજ કામ, મહાલક્ષ્મી વસે તે કામ. શુભાખ વહુ તેનો ધર નાર, રૂપવતી રંભા અવતાર. મહા મનોહર તે માનની, નહીં ભુતજી એવી ભામની. અતુરવિધા આતુર એહેન, કમળ સરીખાં તેનાં નેન. સજ્યા સોળ અંગે રાણુગાર, અંબુજ મુકતાફળના હાર. નખ શીખ શોભા લાયક સાન, પ્રગટ પદમની ગુણ નીધાન; અંધકવરણું પેહેરયાં ચીર, શોભે ઉજવળ સરવ શરીર. માન્યની મોટમ પદવી મુલ્ય, તરતીખ ત્રીલોતમાને તુલ્ય. ખેઠીતો મોહન માળીયો, ઝાંખીને જોયુ જળીએ; મોતી તણે પરોવે હાર, રંભા રૂપ અનોપમ સાર; નીચુ ન્યાળે પ્રથવી પાસ, વિપરે ઉંચુ જોયુ આકાશ. આભમંડળથી નિસરે અંદ, જતંતો કાટયું પ્રભાંડ; વિદ્યુતનો અમકારો થયો, દિઠી રામા ઉભો રહ્યો. જેવુ હોય પુરાણુ પ્રતિખીખ, રૂપ નિધાન રામા એ રંભ. ઘડ ધનુષથી છુટયો ખાણુ, વેંધાયા પરિતનાં પ્રાણુ; વાગ્યાં ખાણુ કટાક્ષના ધણાં, મન અંકુર કુટયાં તે તણાં; પરિયો વિપ્ર તે મુરછાપાત, વિનતા તે જાણે નહીં વાત. તેતા તેના ધરમાં ગઈ, વિપ્ર તણે માંઠી ગત થઈ; વિપ્રને વધ આવી સહુ ભણે, ગયા લોક તેના ધર ભણે. ડોશી પાસ પાડોશો અરયો, તારો પુત્ર પ્રથવીપર પરયો; રેતાં કકળતાં યાં આવીયાં, ઝાળીએ ધાલી લાવોયાં. કો કહે એને આવ્યો તાવ, કો કહે અત્ર ઉપર નહીં ભાવ; કો કહે ડાકયણુ વળગી દુત, કો કહે ભારે વળગ્યું ભુત. કો કહે વંતરને વરા હોય, કો રણુ કળી શકે નહીં કોય; કંડી કોપડોને વરતીયા, ગણક ગાડી જે તરતીયા. ભુવા ભિલરાંને ડાકલાં, ચેટક ચોસો હઠ આકળાં; ઉતારયા અક્ષત ઉતાર, ઓસડ વેસડ અપરમપાર. પ્રસન્ન કરાવી પ્રસનોતરી, જેવરાવી તે જન્મોતરી; દાડણુ દુખ પામે છે તેહ, રાંડીરાંડો એસો તેહ. ન ખાય અત્ર ન પિયે નીર, ધારણુ તેનું ન રહે ધીર; થાક્યા વજ્રદને થાક્યા ભુવા ઉપાય ખતવે ભુજવા. નાડી માંહે ન મળે રોગ, ભુજ્યા કરમ તાણા સંજોગ; ઓસડ વેરાડ શો રણુ કરે, ચિંતતો તે ચોંતનોમાં ફરે. દોહરો—એક દીવસ એક માલણી, આવી મુકવા ફેલ; તે આગળ તે ડોશીએ, કહ્યું સુતનું સુળ. 'કવણુ કાજ કુંવર ગયો, ચેટક વળગ્યું' તાંય; નીત નીસાસા નાંખતો અતુર ચિતમાં આય. એકાંત તેને ઉઠાડીયો, ધારણુ દીધી ધીર; આરાના વાશના અતિ કરો, માળણુ પાયુ નીર. માહારાજ મુને સાચુ કહો, જે મન ધાર્યું હોય; તા રૂપ તે મેં લહ્યું, અન્ય ન જાણે કોય. માનની કોઈ મનમાં વશી, મારયું મોહનું ખાણુ; તેહ મળે તો જીવશો, નહિનર ખોશો પ્રાણુ. ગામ નામ ને કામ કહો, અક્ષલ હોય તો આપ; તે તુજને નવ મેળવું, પ્રહમ હૃત્યાદિક પાપ. તું સાચુ ખોલે નહી, તુજને પાપજ એહ; અરસ પુરશ નર નારીયે, નિરમળ કીધો નેહ. તન ઢેકણે આવીયું જાણી મનની વાત, પ્રગે લાગ્યો પ્રિયથી. હેતે જોડયા હાથ. વાત કહી વીગત તણી, અથ ઈતી જે પેર; હું તો ભોક્ષા કારણુ; થ

યો ગ્રહસ્થને ઘેર. દેવરૂપ દેવગંના, દાખો દેવાંશી દેહ; સુણુ તું માતા માલગી, તેહશું પ્રગટયો નેહ. મોહ ખાણુ વાગ્યુ મને, ન રહી ધારણુ ધીર. પ્રથવી ઉપર હું પડ્યો, શીથળ થયું શરીર પ્રતિજ્ઞા કીધી પંડ્યા, જો એ જીવતી જોઈ; નહોતર અત્ર પાણી તજ, વણુ માતે કાંધા ઓઈ. એ વાત કે સાંભળે, શુગી પામુ તરત; તેહ મળેતો જીવીયે, બેય તરફથી મરત. માણજી કહે જીવે મોજમાં, ખરો દેખાડુ ખેલ; તારા સમ હું તુજને, નિસ્વે કરો આપુ મેળ. તે ભોગવ તુ ભામની. રોજ થકો એક રાત, મંદીર તેડાવું માહરે; પોચાડુ પરભાત સમખાઈ સંતોખી આ, ખડુ વિધ દીધો ખોલ, જમાડયો જીવતે કરી; વધારયું તેનું તોલ. વીસ દિવશનો વાય દો. કર્યા કામનીએ કેણુ; રૂપો રિંચ્યો રૂઢીયા વિશે; શુગી વીનતાની વેળ. ગુલાખરાયની ગો રડી. ખેકો બુધ નીધાન, જઈ છાપ આગળ ધરો; માનનએ દીધાં માન. ચોળી ગુથીતી ચો વિધે. આઠાણુ ગુંથી અમુલ્ય, સાડિ ગુંથી શોભતી; સુગંધ જળના કુલ, પછેડિ ગુંથી પુસ્પતી. પાથરણા કાજે પુર, ચરણો ગુથયો ચીતની; નારીમાં ખડુ તું, પુરુષ ચરણને ચોળીઆ. પુરુષ આઠણુ અંગ, પુરુષ તળાઈ ત્રાવિધે; રામા રીઝો રંગ, નીત્ય જાય ત્યાં માણજી. ભાવે ભાવે ભેદ, તન મન તુલ્ય તેનાં થયાં; કરાવ થયો એ દેહ. માણજી કાંઈક માગ્ય તું, હેતે ભાવે છે હાર, એકે વારે ક્યમ મુકીએ; તારે માંથે ભાર, માણજી કહે સુણુ માનની. તાર નીરમજ નામ, લેવા લાણુ અગ્ની નયો; આવી કરવા કામ. તાર દુખ છે ટાળવું, તારા છે ડિચાટ; તાર સંકટ કાપવા; આવી છુ એ માટ, કોરી લલ વસા કહુ. તારે પરવું નરક; જમ યાતના દો હીલો, ધણુતિવર એ ગરક. તે દુખ તાર ટાળવાં, આવીજી એકાંત; પ્રતિજ્ઞા પોતે કરો, તોતો ભાગુ જાંત. અચરજ પામી અતિ ધણુ, પ્રીતે પ્રણમી પાય; જાણી જમનો જતના, કહેરે માણજી માય. પ્રતિજ્ઞા પાંચ પ્રકારની, કરાવ્યાં કામની કેણુ; વળતી વાત પ્રાક્ષણુ તણી, કહ્યાં વિસ્તારો વેણુ. આવ્યો તારે ખારણુ, દીકાં તમને દ્રષ્ટ; ખાણુ વાગ્યાં તુજ નેજાનાં, કાયામાં પામે કષ્ટ. હજુ ધીરજ નવ રહ્યું, કરી પ્રતિજ્ઞા વરત; જીવતી મળે તો જીવીએ, નહીતર આવ્યું મરત. તેહ વાત જાણી અમે, મળશે પંડીત રાય; તો ગુણવતિ તુજને, માંથે હત્યા થાય. સમખાઈ સંતોખોઆ, અધીકો દીધો આશ; ખખર કહેવાને કારણે, આવી છુ તુજ પાસ. થોડામાં કહુ છુ ધણુ, છોળ અતુર સુજાણુ; જીવે તુને મળ્યા થકી, નહીતર છોડે પ્રાણુ. કરજેડી કહે કામનો, જાણુ મારો કંથ; કાન નાક અંગમાં કરે, અતુર વિચારો અંત. કાર ભાર જોતો રહે, જાય જસ રૂપી જોર; રૂપ રંગ જનુ રહે, જાય ટેકનો તોર. માણજી કહે મ હાદેવજી, રાખે રૂડી રીત; પરમ પુન્યને કારણુ, કરો પરિત રું પ્રીત. હું કહુ તેમ તમે કરો, પ્રીત રીતની પેર; પીયરનું નામ લેઈ પરવરો, ધણા હેતથી ઘેર. સાસરેથી એમ કરી જજો, પીયર રહીયું રાત; પીતા ઘેર વાસો રહી, આવીશું પ્રભાત. પીયરથી ફેરજો જાઈજી, હુંતો મારે ઘેર; માણજી કહે મુજ મંદીરે, કરી આવો એ પેર. વિધને કરોશું વાયદો, રૂડો રાખી લાગ; શામ દામ ભેટે કરી, નહીં લાગે તુજ રાગ. સવારે જાજે સાસરે, કોઈ ન જાણુ વાત; સાસુ સાસરો સાસરે, પીયર માતને તાત; એમ કહ્યું તે માનની, દેઈને ગ્રામ માન; એટલું જો કહ્યું કરી, તો દીધું જીવત દાન. કરી વાયદો તે વળી, હા કેહેવરાવો હેત; વળતી ત્યાં રું નિપન્યું, અતુરો ચિતમાં એત; પુરણુ વાયદો પુનમે, કામની સાથે કીધ; તેડો ભાવો તે વિધને, કો લ પોતાનો દીધ. ડાહી જાત જીવતી સહુ, માલજી તેમાં હજી કામી કામ આએ નહીં, શોભવે તે કાંદ. અતુરાએ એતાવોઆ, રાતે આવજો આજ; કસોલથી કીડા કરો, લેશ ઘરો માં લાજ.

ચોપરી રાતે ચેતજો, લાવજો અમ્રત અહાર; સુખ સાગરમાં છલજો, અપરમપાર અપાર; પુર
 જી હરથ મન પ્રગટિયો, નિરચે વાત તિરમાંજી; માલજીને મંદીર ગર્ધ, સાંજ વેળા સુખજી હાવ
 જાવ કરાલથી. હીચે હીચીયાખાટ; પાન આવે દરપાજી જીવે, વિપનીજીવે વાટ, પ્રેમદા જેવો પદ
 મનો, મોહનો મોહન રૂપ; જોખનવંતી જર જોરથી, ભામની ભારે જીવ. તે સ્થાનક કહીતક થ
 યું, તેહ વિખાણું વાત; માનનો ગર્ધ માલજી ધરે, એક જમ ગર્ધ રાત. પ્રામજી ભિક્ષા કારણે,
 ગયો હુતો કહી ખાટ; અટલે પોતાની નાતના, વિપ જતાતા વાડ. કહો બાઈ કયાં જાઓ છો,
 શીક માગોછો માન; ધરામશા કયાં ધામ્યા છો, કોનાં લેવા છે દાન. પુછેછે શું પંડિત, રાજ
 દાર જે દોર; ત્રણજી હોવસ છે આજનો, આપે સોના મોર. ભણી ગણીને ભાવથી, ભક્ષા ભ
 લેરા જીવ; મળો ત્યાં આત્રી મેદની, રડા રડી જે રૂપ. લોભી વિપ લોભે પડ્યો, લોભે લક્ષ
 જી જન્ય; લોભે તે લેવા ગયો, ધનને કારણ પ્રાય. મોર આપે છે મહિપતી, આપવા માંડી અ
 વ; વોસ હજાર ત્યાં વિપ છે, શોભા દીકો સધ. આપનાર અકળાઈ ગયા, દીકુ રડે ત્યાં; અ
 અજોણાદ્ય સહુને આપ્યું, ધાલ્યા તાળા માંય. ડોશી કેરો દીકરો, કેરા મોહદીધ; માલજી ધેર
 રહી માનની, કામ તેજી શું ધોધ. સવાપોર નીશા ગર્ધ, વિનતા જીવે છે વાટ; મુજ માટે મર
 તો હતો, નાવ્યો તે રા માટ. માલન આગળ મનતજી, કહી વીનતામ્મે વાત; પુરસ વિના
 કયમ પરકશો જમ શી રીતે રાત, ઉકય ઉકય આદર કરી. લાયક પુરસ કે લાવ તે સાથે રજ
 ની રમુ, એક ધડોમાં આવ; મોક્ષી તેજી માલજી, લેધને તેની કેર. તંબોળીને હાટથી, તરણ
 પુરથ તું તેડ; વાંકોને વરણામીયો, ચંચળ ચાતુર મેન. આચશાળી જીવત સમે, ઉપમા અ
 ધિકિ અનક ચાલી ચતુરા અમકલી, તંબોળીનો દુકાન. પોતાને ધેર પ્રેમદા, પતિ તેનો લે પાન;
 તેજી તેને નવ આગળયો; ચાતુર દીકે ચંત પુરસ સમીપે પરવરી માલજી પ્રોટે પંથ, ખાંહ આ
 લી ખોલાવિયો. કરી પરાજી પ્રીત મંદીર આવ તું મહારે, રમવા રી રીત; જનમ સંબંધ જે
 ધ નથી, નહી રાજી હોય કાન. તે ભોગવાવુ ભામ્યનિ, મનસા સાથે માન; પુરથ કહે શુણ પ્રે
 મદા, અમો શાહ સુખજી. કપટ કરે કદાચ તું, તોતો પરડે પ્રાણ; જાણ પિતા જે માહરો,
 જાણ નગરનો રાય. તોતો જન જર જોખને, હાણ્ય હુસારત થાય; કોલ દિધો તે કામનિ, શ
 તથા ખાધા સમ. વચન વનિતામ્મે આપીયું, કહો માને નહી કયમ. ૧૧૬ ચોપાઈ-માલજીના
 મંદીરમાં ખાટ; વિનતા ખેડી જીવે વાટ, દોઈક પુરસ આવે જો આહે. મોજ કડકું મંદીર ચાં
 હે; અમ વિચાર કરે જોટલે; તેહ પુરસ આગ્યો તેટલે; માલજી તો આગળપતી નથી, તેનો સ્વા
 મી લાવી સરવથી, જે જે કરમ તણિ એ રતો; પરસાટે આવ્યો નીજપતી, દીપક જોત છે આ
 ક અમાલ. ભક્ષં તિલક સેભેછે ભાજ, રંગ તણા થયો છે રોજ; રાણગાર અંગ સભ્યા છે સો
 જ, મુખ ખોહોળાં તાતાં તંબોળ, છુટા કંદ્રપ કેરા કયોળ. માનનીને માંડી મેડે ચક્રયો, અચા
 નક આવી સેજે અલ્યો, કુશુમ તણી સભ્યા પાયરી. ભોજન મુક્યાં ભોજન ભરી, કરતુરીનો
 કીયો લેપ, ખેડે ખરાસ ચોપાસાં ચેપ; પુરથ ચોળી પેહેરી છે અંગ. સમી સાહેલી નહી કે
 સંગ. ૧૨૧ દોહરાન-પોપટ કહે પરજાવતિ, કામ્યની કેરો કંત; જીવતિ જર કરવા ગ
 ધ, ચતુર વિચારો ચંત. રામા લાજ કયમ રાખરો, કયમ પતિ લાગશે પાગ; કયમ સતી શા
 મા થયો, જાણો તો કહો જમ. કરતાં તો સહુને સેહેલ છે, ભોગવતાં માહુર્મત; જાણિતો મુજ
 ને કહો, મેળ ખતાવો જીત. શુક મત્યે કહે સુંદરી, એતો વાતઅજાણ; કિતર એનો નહી વડે,
 પ્રેમદા ખેરો પ્રાણ. મધ રાતે માળજી મહે, શીક આવીતી રંગ; લાજ જમવે લક્ષ્યા, દેરો આ
 આ દંડ. પક્ષી કહે સુણ પ્રેમદા, જીવો વિગરી વાત; વિગર વિધવા હુ શિખરું; રહો આજી

ની રાત. કાલ દીધો તે કામનો, ઉતરયા શણગાર; સ્ત્રીવિદ્યાએ ઉગરી, રહ્યો કેમ એનો ભાર
મેઠે ચઢ્યો તે મલપતો, કામનિષ્ઠ દિહો કંત; આવતો યોગળ્યો ધરધણી, ચતુરા સ્ત્રી ચંત.
પર્યો ધાસકો પેટમાં, આલસ ગણ તે આપ; હવે મુખ ક્યમ દાખવુ, કેવો દેહ જવાપ. ધુંધટ
વાળોયો ગેરડી, નીચાં ઢાળ્યાં નેણ; સતી સોડ તણી તિહાં, વદન ન ખોલે વેણ. સ્વામી
મેઠો સેજપર, કરગરે આણી કોઠ; સામા રો નથી ખોલતા, ભુવર્તિ મારી જોડ. માગો મુજ પાસે
માન્યની, પણ ધરેણું ગરથ; રમે આ રંગની રંગમાં, સુખમાં થાઓ સમરથ. તેડવણું દાડી તુ
ને, ભોગવણું મુખ ભોગ; લાડ લડાવુ લક્ષવસા, સુખ મળ્યો સંજોગ. તાણું વજ તણું નરે,
સુતો પાસે સેજ; કાલાવાલા કર કરગરે, હેડે આણી હેજ. પાનચાવોરે પદમની, દાખવો મુજ મુખ;
માગો એ મે તે મુજ કને; લાડ તારી ભુખ. રામા આવી રંગમાં, રોસ કરી છુલુ રોસ; ઉઠો
અતી આકંઠથી, ભર ચઢાવ્યાં શીરા; મારો તમારો મુખપરે, ધણી મુખ દેતી ગાળ. શાખા
સ યુગ શાહુકારના, આવ્યા કરવા આળ; દિન દીન તમને પુછતી, ક્યાં રહોછો નોત રાત.
મુજ આગળ મુકરી જતા, વિપરીત કેતા વાત; આજ પારણુ તાહરે, જોવા કારણ કોધ. આ
વો હું માલણુ ધરે, કેડ તમારી લીધ; કપટ કરીને તેડીયા, આંવી પોચા તર્ત. આપધાત તો
હું કરે; માથે માથે મર્ત, સસરા સાસુ આગળે, વિસ્તારો કહુ વાત. પુછો તમારા પુત્રને, કિ
હાં રહ્યાતા રાત; કહું મારા મા પાપને, કહુ હાકથમ હજુર. આ રીતે ક્યમ વેઠીયે, ન રહે
મુજમાં નુર; કહું નાત સમસ્તને, કહું સહોદર સાથ. એમાં અજર કરે નહી, આવ્યા છો મુ
જ હાથ; ખોનો તેતો પાપડો, દીઠી પોતાની નાર. એતો અચરજ અતી ધણું, વેદ ઘટે વેવાર;
એ નારી નીચે કહે, જનુરો માતને તાત. દેડે દિવાન બહુ ઢોકડા, વીપરીત થાએ વાત; નાત
આહાર કાઢે સહો, મા પાપ કાઢે પાર. વેવાર ઘટે વેપારીમાં, ન થાય વણજ વેપાર; વાંક ન
થો વિનતા તણા, વડો છે મારો વાંક. મુજ અપરાધ કમા કરે; હું છુ તારો વાંક; કર જોડયા
તે કંથરે. પ્રીતે લાગ્યો પાગ. સતિ શીશમણી સીધ તુ, રેહવા આપો જગ; ઢોકે કલંક કુણ
તુજ વીના, કુણ રાખે વેવાર. જખ મારી મેં લક્ષવરાં, હું અન્યા આકાર; ભક્ષા પાપની દોકે
રીં કમા કરે; મુજ વાંક. હું અનધ્યો સરવધો, તે તો આરે આંક; આજ થકી એવું કરે,
પ્રજા હલ્લાદિક પાપ. જોળે મસ્તક મુકીએ, માન્યની કરજે માફ; હું અપરાધી તાહરે, હું
તો ગુન્હેગાર. મુ મુકુટ શીરે માહરે, નિરમળ કુળની નાર; પ્રીત ધણીથી પ્રણમિયો,
રોજનો રામા રંગ સુખે સ્વામીને સુંદરી, શોભીત કીધો સંગ; ખાન પાન ભક્ષ ભોજને,
વિવિધ પ્રકારે વાત. સુખ સખ્યા મુખ ભોગવ્યું, રંગ રાગમાં રાત; પ્રાતરકાળે
પરવરયાં, વેહેલે ખેરી વાશ. કંથને તો કીંકર કર્યો, જેમ મુલ ખરીદી દાસ;
વિદ્યાએહ વીજરીનો, આવડે તો કર આજ. નહોતર નરતુ દેખશો, લાખેણી ખોશો
લાજ; શુક કહે સુણ સુંદરી, વિદ્યા વિવેકની વાત. કર્યો આશીયાળો કંથને, રંગ રમી ત્યાં
રાત; વાસણું વંશે અંશપત, કહિછુ કુળ જસ છત. રખીયલ સુત સુણ રાજવી, પુન્ય પદાર
થ પ્રીત; એહ કથા શુક ખોહાતરી, અખોલ વિદ્યા એ પેર. સામળભટ કહે સાંભળો, જશવં
ત નર અંબર; શ્રી ગઉડ માળવી વિપ્ર શુભ, વેગનપુરમાં વાસ. પીતા પુરશોતમ તણા, કહે
કવી રામળદાસ; સુત શ્રી વૌરેસ્વર તણા, નાનાભટનો શીરા. ઉપારાક અંખા તણા, આહનિ
રા પુષ્પે ઈશ; શુભ રસના એ સારદા, કવિ કહે છે કરજોડ; રામળ ભટ કહે ખોલજે, જ્ય
જ્ય શ્રી રણુહાડ. નવ કથા નઉતમ નીચી, વાણી વેદ વિલાસ; પીતા પુરશોતમ તણા, કહે ક
વી રામળદાસ.

વારતા ૧૦ મી.

એપાઈ-ઓગણપતિના પુત્ર પ્રાપ્ત થઈ, જેથી સંકળ મનોરથ થાય; સિંદુર રોમીતો રાણગાર, ઉત્તમ મોઢક અમૃતહાર. પ્રસન્નનથા સાચી સરસ્વતી, મમાકરી આપે મા મતી; હંસવાહિની જાણ સુખાણ, વેણા પુસ્તક પરદે પાણ. દશમે દીવસે દિલ દાખીયું, એવિધ ચતુરા ચીત આખીયું; જ ની કણી લગીને ભેદ, રંગ માત્ર ન પામે ખેદ. દશમે કિવરો દિલ દામની, જુવતીચાલો પરતે જામની; આત્રો પોપટ પાંજર તળે, અંગ રવરૂપ તેનું કણ કળે. સાંભળ શુક સુખાણી આઉછું. જર વિધા રમવા જડિછુ, વાહાણામાં વેહેલા આવજો, લાખેણી વાતો લાખજો; ભલાથળે કઈ ભિદ જ પડે, વિજર વાત જો ચિતમાં ચડે. સુંદરચંદ રોમી નારી જેમ, કરવું ઘટેતો કરજો તેમ; તેણીએ જેમ કિયુ કામ, નરભેડુંવરી નારીનું નામ. માહાપ્રાક્રમ તેણે કીધ, લાખેણી જરા ના રોએ લિધ; તેનાં સરખાં કામ કહાવજો, પ્રાતસમે વેહેલાં આવજો. રામા પગ ખેંચીને રહી, વાણી જેમ પોપટ કહો; એ વિદ્યા શીખવાને આજ, પછે કરીશું રૂડું કાજ. રામા સાંભળવા તાં રહી, પોપટ વાત વિસ્તારી કહી; જ્યંતપુર ગુણવંતુ ગામ, ભીમસેન નરપતિનું નામ. સત વાદી કાતારી દેહ, ધરમ રાજ ચલાવે તેહ; ન ખપે લાંચ ન મળે કો લંડ, ગણ વાંકે કો નવ દે દંડ. તે રાજ ભોગી છે ઘણા, અસાક જનાવર પાળ્યા તણા; મહિર્પાતમે ધાળ્યા એક મો ર, તે રાજના ચિતનો ચાર. જીવ થકો એ વાહાલો ધણું, શું વખાણુ ડર તે તણું; આજુ રાજુ તેને અંગ અપાર, સેના સાંકળાના રાણગાર. ધમકે ધુવરી મોતીની માળ, માંડે કળા આલે સુખ ચાલ; અંતરીએતેકરે જતન, અમુલક હોરા માણેક રતન. મહા મનોહર રૂડું રૂપ, તન મન ધન જાણે છે જુપ; રમઝમ કરતો રમતો ફરે, દેખો આંખ સહુકોની કરે. રાજનું મોહયું છે મન, મોર દીઠે જમે છે અજ; માંડે કળા રમતનું કામ, દેખો ઘેહેલું થાય આમ. વેવારોએ સુંદરશા વરો, ધરમ મારગ ઉપર તે ધસે; લક્ષપતિ સતવાદી જાણ, વેપારો વીંશ ફરે ધેર વાહાણ. વધસનવ ધરમ ચતુરાઈ ચાલ, જીવ દયા કરે પ્રતિપાળ; પરનાર સહોદર રૂડો રીત, ધરમાં સ્ત્રી સાથે ખહુ પ્રીત. પરણી પેમદા પુરણુ પેર, આનંદ કરે પોતાનો ધેર અતુરમાં અતુરાઈ ઘણા, હુંડી વિદ્યા તેતો ભણી. અવજોએ પ્રગટીતી તેહ, નીચ વસ્તુ ઉપર ખડુ નેહ; અસુર બુધિમાં અધિકીઆપ, પુરવ જરમનું પ્રેર પાપ. હરો અસુર ઉદભવ એકનો, નીચ સ્વભાવ પુરો તેહનો; અસુરનું જાજ અસુરની ભાત, કોઈક પુન્યે ધમ્મિતમળત. એકવાર મોર કળા કારણે, રમતો તે આંગ્યો ખારણે; કળા દેખીને રામીયો રોમ, જોવા સજ્યા નજ રના લોહ. ઘટો ખે ચારેક રમવા રહ્યો, કળા સંકેલી ઉડી ગયો. માનનીએ દીકો તે મોર, ચીતનોનું મન થયું છે ચોર; એહ મોરને હેતે હરે, લાજુ જુજીને ભસજ કડ; પાંચમે માસ જાતો તો પેટ; નીચ બુધિ નારી થઈ નેટ, જેવાં કરત તેવીહોય રુપી. જેટુ જમીએતેવીજુડી, જેઆ આર તેવો આરકાર. વશીએ જ્યાં તેવો વેપાર; એહ મોર કેમ આવે હાથ, વાત ન થાયે કોની સાથ. એકે દાવ તેનો નવપે, આઝાં જતન તેતો કયમ જડે; નારીનુંતો તેમાં મન્ય એને તો નવ ભાવે અંન. સ્ત્રી માણસનું મન જ્યાં આડે, કર્યા વિનાતો કળ નવ પડે; નીચ બુધીને નીચા કરમ, નીચ સ્વભાવને નીચા ધરમ. નીચ કંતિને નીચો સંગ, નહી જ્ઞાન રૂડા થો રંગ; મહા અધરમમાં ચોટયુ ચીત, વરયુ પક્ષી ઉપર જઈ વીત. દોહરા-એક સૂમે દરે ગ ધ, તેહ નમેરી નાર; મળ્યો વાઠમાં મલપતો, તે જુવતોગો જર. આદર કરો ઉભો રહ્યો, કરજોડી કહી વાત; એકવાર અમને અખે, આકર પુજ દીન રાત. જે કહો તે હાજર કર, દે હ જીવ સમેત; તમ ઉપર મન માહર. હઈ છે ખહુ હેત, કલાવાલા કરી કરગરયો, ફેતે જો

હયા હાથ; તેહ પુરૂષ પ્રતે પેમદા, સ્નેહે ખોલી સાથ. તે નારીએ જરને, અધીક કરી એક અરજ,
અમો કહીએ તેતોકરો, જો મળવાની ગરજ. મોર પાળેલો મહીપનો, તેને ચોરી લાવ, આજ રા
તેહુ એકલી. મુજ મંદીરમાં આવ. સ્વામી મારો વાસો જશે, ઉછવ કારણુ આજ; રાત રમાડુ
રંગમાં; હેસ ધરીશમાં લાજ. સાચુ માન્યુ તે સામેદ, જતે હતાતે ચોર, સામ દામ ભેદે કરો,
લોથો મહીપનો મોર. એક આંખ છે સરવને ચોરને, આંખો આઠ; પક્ષી લીધો પંલકમાં. કરાવ
કરીને ઠાઠ. વાસે આવ્યો વાણીજને. માનનીયે દીધા માન; ભલે પવારયા ભુપતી, દીધુ જીવત
દાન. મોરને મારી નાંખેયો, કીધા કડકા સાત, ભામનીએ ભોજન કર્યુ, વીપરીત કીધી વાત.
પાપ પુન્ય તો નવ ગણ્યુ ન ગણ્યો; ધરમ અધરમ. લાજ મર્યાદ ગણી નહી, નહિ રાત કે શરમ.
ગણી નહિ ખોક લોકની, ગણ્યુ ન પ્રઉદ્ધુ પાપ; નહિ ભય પરમેસ્વર તણો, છેક નમેરી છાપ.
રાજનથી ખીની નહો, ભક્ત કર્યો તે મોર. રાત રમાડ્યો રંગમાં, ચીતનીએ પેલો ચોર;
આમિય આરોગ્યુ અતિ ઘણું; પાપણીએ પોણું પેટ; અધરમ કમ એ આચર્યુ, નીચ
સ્વભાવનો નેટ. ચોર જે પેલા મોરનો, પેઢયો જઈ પલંગ; ચાર પહોર રમ્યા ચાતુરી,
રામા સાથે રંગ. નારી કહે નવ આવશો, જાણશે મુજ ભરતાર; નાક કાન મારાં કાપ
શે, તુને મારશે કાર. ત્યારે તસ્કર ખોલીયો, જખ મારે તુજ કંથ; જઈ ચેતાવું રાયને,
પરવડે હવણ પંથ; છુટાવું સક્ષમો તાહરી, કઠાવું નાંતથી ખહાર, જરાવરી રાષ્ટ્ર તુને,
કરે હું ધરની નાર; ઉત્તમ જાત આમીશ જમી, કર્યાં નીચનાં કામ. જો વાહાણમાં નિપ
જે, મરાણુ તુજને દામ. જખ મારે તારો ધરવાણી, મારે જખતુ રંગ; જે દહાડે દુભે મુને; તે
દહાડે દેશ દાંડ. ચોપાઈ-તે જોએ વિચાર્યું મન, એતો ભુરો જરી જન; કોઈક દિવસ
જાહેર કરે, મારો અરથ એથી નવ સરે. દહાડો એનું પુરૂ કયમ પડે, નીચ જાત એ નીચે
નહે; એ જીવે તો જોખમ થાય, દાંડે દેસપતિ જે રાય. સ્નેહ કર્યો તે તસ્કર સાથ, હેતે તા
ળી દીધી હાથ; હાવ ભાવ કીધા છે ઘણા, એકે વાત ન રાખી મણા. કોટે વળગી આલિગન
કીધ, ચિત વિત એનું ચોરી લીધ; રમાડ્યો જમાડ્યો રૂડી રીત, પુરણ દેખારી તેને પ્રીત;
કાળજે કટારી મારી તરત, તે તસ્કર તો પામ્યો મરત; પાંધી ગાંઠરી તેની તીર, નાંખ્યો નહી
એ વેહેતે નીર; કાઢી લાવઠ કોડે કામનિ, જામ ચાર વીતો જામનિ; એહ વાત અહિયાંથી રહી,
રાજદ્વારમાં રી ગત થઈ. દેહદરી-મહિપે મોર ન જોઇયો, નાંખ્યો ઘેર શા માટે; પુછાવ્યું
પુરૂ પાછલે, વહ્યો એ કોણી વાટ. રાજ ભોજન નવ કરે, નરપતિ નવ પિયે નીર; મોર મનો
હર કયાં ગયો, ધારણુ ન રહે ધીર. પડો વજરાવ્યો પુર વિશે, કો દે મોરની ભાળ; મન
માન્યું એને આપીયે, કરે નિમેરો નાહાલ. આકુળ વ્યાકુળ અતી ઘણો, નરપતિ મનમાં ધાય;
પચાસ નર એક પ્રહરમાં, મોર નિરખવા જાય. આપુ સુધી ધોરલા, આપુ અરથને ગરથ;
ખખર કહે કોઇ મોરની, એ વિણુ જીવિત વ્યર્થ. દિવસ એ ચોરેક વહિ ગયા, હાલા જોયા હા
મ; શાણા સમભુ સરવને, પુછ્યું ખાધે ગામ. રાજ પાણી નવ પીએ, ઝંખે મનમાં મોર; કો
પગલું પેદા કરે, ચીતવી આપે ચોર. પગલું કઢાવ્યું પગી કને, હલકારા તે હલ્લર; ન જરી
પેર પક્ષી તણો, નરપતિએ ખોણું નુર. ઉપાય કર્યા અનેકયા, ખચોત થયો નહી ચોર; ખોળે
ખખોળે નવ જર્યો, મહિપ તણુ જે મોર. ચોપાઈ-મારી મોર ખાણે જોણીએ, નિચ કરમ
કીધું તેણીએ; એક માલણી સાથે પ્રીત, રાખે છે તે રૂડી રીત. પાણી પીધાની વાતો કરે, મ
જે એકઠાં તો મન કરે; ન મળે તારે દુખજ થાય, દીધા પાખી અન્ન ન ખાય. જીવ એકને ભુ
દા દેહ, પ્રીતી જેમ દાહરને મેહ; નિરંતર ખેડ મળે એકઠાં, રમે ગંજીયા ને સોગઠાં; ખીજ ને

મત ખલુ રંગે રમે, જોડે ખેશી નિતે જમે. છાનો છપની વાતો કરે, એક એક દેખી મન કંચે
 ખે જલુ વાત કરે જોડે, દોડે કરતો આઘ્યો તેડે. જે કોઈ મોરની કહેશે ભાળ, નરપતિ
 તેને કરશે નાહાલ. માળણુ કહે શો કોપજ થયો, કોણે મોર મહિપતનો ગ્રહ્યો; કોઈએ મા
 રી નાંખ્યો હશે, અથવા શોધ એતે કયમ થયો; જરૂરો તોતો દેરો લાહાણુ, ચોર તણાતો લેરો
 પ્રાણુ. ઠાહી ચતુર જીવતિ જાણીએ, પ્રેમદાની છુધિ પાનિયે; વિનતા પેટમાં ન ટકે વાત, ર
 ડી કે જુડી જે ખ્યાત. જુડા કરમની જુડી ભાત, એવી તે નારીની જાત; નીચ છુદધીનાં નિ
 આ કામ; નીચમાં નીચ નારીનું નામ. નિરજીણુ નિશાંકી નિરજીણુ નેહ, એાછી એકલને દુશમ
 ન દેહ; નીચ સ્વભાવને ગ્રાજી પાપ. જુદુ ગાયને નાગી નાહય, રાજની સ્ત્રી માણે રંક; એકલ
 એાછી એ આડે એક. સ્ત્રીમાં ઠાપણુ ગણુરો જોહ, મુરખનો શિરોમણી તેહ; સ્ત્રી માણસની કર
 શો પ્રીત. મહા મુરખ તે નરની રીત. સ્ત્રીના પેટમાં વાત ન રહે, કોઈક વેળાએ કોઈને કહે;
 માળણુ આગળ મનડાતણી. કીધી વાતો છાનો ઘણી, ખેન માલણુ સાંભળજે તમે, મોર મારી
 નાંખ્યો છે એમો; ભાવ માંસ એનાનો થયો. રાજ જખ મારીને રહ્યો, એમ ધડી એક વાતો
 કરી, સ્વમંદીર તે ગઈ સુંદરી; માળણુ ફૂતી જુડી ભાત, પેટમાં તેના ન ટકે વાત. સરવ ના
 રી કુડું કારણી; અધિકો નાપણુને માલણી. ફૂતી દલાલો જરી કરે; નર નારીના મનડાં હરે.
 અધિપતિને મળી એકાંત, ભાગી તેના મનની બાંત; સરવ વાત સાંડીને કહી, નરપતિ આગળ
 ઠાહી થઈ. દોહરા—સુંદરસા શેઠની સુંદરી, નરભેકુંવરી નામ; મોર મારીને ભક્ષ કર્યો,
 કુડું કીધું કામ; ખોળા ખંખોળા શીદ કરો, સાચુ માનો તરત. મન મનોહર મોરજે, માન્યની
 ધમાર્યો મરત; શેઠી રાંધી ભક્ષ કર્યો, મારી નાંખ્યો મોર. કરજી ઘટે તે કીજીએ, એ સ્ત્રી તા
 રી ચોર; મહિપ કહે સુણુ માલણી, એતો અચરજ આજ. શાહુકાર શેઠાણી શેઠની, કરે કય
 મ કુડું કાજ; ઉતમ જાત આમિષ જમે, વધસવણુ કેરો ધરમ. આભડ છેટથી આચરે, કરે ક
 યમ કુડું કરમ; માંડ મન માને નહીં, સાચુ કયમ માની લઉ. સાખ્ય પુરાવે સાચની, એને
 સુણી દઉ. વગર વાંકે દંડુ નહીં, જુદો નવ તોણુ ન્યાય; પુન્યવંત પ્રથવીપતિ, આચરે કયમ
 અન્યાય. જુદુ ખોલો જીવતી તમે, કાંઈક હશે તુજ ખાર; તેડલા માટે તુ કહે, હુ કયમ મા
 ર માર. વિસ્વાસ વાત સાચી પડે, તોતો દેહ દંડ; નહીંતો તુજને મારજી, પાપિણી કરે પા
 ખંડ. વધસ્તવ જાતને વાણીયો, નજર શેઠીએ નેટ; તેની નારી મોરનું, માંસ ન પોખે પેટ.
 વધર પરસ્પર તાહરે, કરે માટે અપમાન; સાચુ માનુ સો વસા, કયા સાંભણુ કાન. સાંભણુ કે
 હે સુણુ મહિપતિ, મંદિર તેડી જઈ; મન માને જેમ તાહર, તે વાતે સમ ખાઉ. કહેવરાણુ મો
 ઢે તેહને, સાંભળ તારે કાન; સાચુ જુદું દાખજે, મન માને તો માન. હુંતો તમ કાજે કહું,
 અથડાઈ મરોછો આજ; જાણુ તેહ જણાવીએ, કરી પરમારથ કાજ. મહિપતિ તેડ્યો માલ
 છી, આઘ્યાં ધરમાં એકાંત; મોઢે કહેરાણું જો તુને, ભાણુ તારી બાંત. અધિપતિ રાખ્યો મોર
 ડે, પોતાને મંદિર પેર; છાનો રાખ્યો છળ કરી, ગુણવંતિએ ધર. શેઠાણી તેડી હેજમાં, વિવિ
 ધ કરવાને વાત; પેલો મોર કયમ મારીયો, કહે વિસ્તારી વાત. કુણુ લાભા કેમ મારીએ, કય
 મ કીધુ ભોજન; તુ કયમ જર વિદ્યા રમી, કહો તો માને મન. કલાવી પુછ્યું કામની, કહ
 યાં નારીએ કેણુ; રાજ માંહી પરદે રહ્યો, શુણુ વનીતાનાં વેણુ. ચોર સાથે મોર મંગાવીયો,
 માર્યો મેં મારે હાથ; ભોજન કીધુ ભાવતુ, સંભોગ કર્યો તે સાથ. કટારે કાટ્યું કાળજી,
 નાંખી દીધો નીર; એવુ કામ એમે કર્યું, ધારણુ રાખી ધીર. મહિપે માંહેથી સાંભળું, વચ
 ન કામનીનું કાન; સાચુ માન્યુ સો વસા, માણુ ઉપર માન. સંદેહ કાંઈ રહ્યો નહીં, તર

હી ભેદ કે જ્ઞાત; પોતાને કાને શુણ્યુ; આપ થઈ એકાંત. સ્ત્રીને દેવી સુગીએ; જેમ દેખે ખા
ધુ ગામ; નિરમળ જાત થઈ નીચનાં, કીધાં જેણે કામ. લુટી લેઈ લક્ષ્મી ખધી, દેઈ દેશોટો ઠં
ડ; જુવો કરમ એવુ કર્યું, લક્ષ વસા થઈ લાંડ. દટાવુ ચઢિટા વિચમાં, માડ જાને માર; પ
રવાર સહી માળે કર, પ્રઠિટો કર પ્રહાર. મહીમા વધાર માળણુ તણી, દેઈ સરપાવ આ દિશ;
સવારે એ શાહુકારનું, છેદી નાખુ શીશ. માન્યું મોઢે માનની, વળતી રહી સી નુન્ય; હણુતાં
પાપ શાનુ ગણુ, માડ કરે શું પુન્ય. પોપટ કહે પ્રભાવતી, શી થારો એની પેર; સાચી કેમ
થારો સુંદરી, કેમ જશો જીવતી ધેર. શુકને કહે છે સુંદરી, મુરખ તાહરો મેળ; રાજા એને
પિલરો, કાઢરો તાણી તેલ. લક્ષમી એની છુટરો, શુણી દેશે તરત; કંથ સહિત ખાધુ કુટંબ,
મહિપ પમારે મરત. શુક કહે સુણુ સુંદરી, રહે આજુની રાત; શામા પુજને શીખવુ, એહ
વિજરી વાત. મારા વીર કહે મુને, એતો અચરજ હોય; કાને રાજાએ સાંભળ્યું, કાલો નવ
હાયકોય. શુક કહે સુણુ સુંદરી, વાર વાત વિવેક; શેઠાણી સમજે નહી, નારી કરાનેક. માળણુ
એતાવ્યો મહીપતી, પટારે મેલ્યો પાણુ, સાંભળજે ભીંત ભાટકા; કહી વીનતાએ વાણુ. મનમાં
એતો ગઈ માનની, એતો અચરજ હોય; પુરૂષ હશે પટંતરે, કળી શકે નહી કોય. તે વેળાને
તે ધરી, કરવી વીજરી વેદ; મુકરી ગઈ એ માનની, જ્ઞાંત ન રાખે ભેદ. સાંભળ સઘંપર સલક્ષ
ણી, મેં જાન પમાર્યે મરત; નદી નીરમાં નાંખીયો, એટલે જગી તરત. પરયો ઘાસકો પેટ
માં, ખોની ધટીકા ખે ચાર; એ સ્વપ્નું કે શું હરો, પુછું તને વિચાર. રૂડું કે જુડું હરો,
હરો પુન્ય કે પાપ; સદેહ મારા મન તણી, કહે સઘંપર તું આપ. ઉત્તમ જાતી આપણી, કર્યું
નીચનું કામ; સ્વપ્નાધ્યાય શોધાવિને, લજ્જા હરોનું નામ. વળતી તો આણસ તણ, તનમાં
પ્રગટયો તાપ; હાય હાય એ શું હરો, પ્રઠડું ખેડું પાપ. માળણુ કહે શમણું કશું, એ તે શો
ઉતપાત; મારા સમ સાચું કહો, વીગત તણી જે વાત. ફટ ફટ જુડી પાપણી, માળણુ. મુઠ
અજાણુ; એ સમણું સંભારતા, જાપછે મારા પ્રાણુ. વધરનવ ધરમીજી અમે, કરીએ રૂડાં કરમ;
માંકણુપણુ નવ મારીએ, ધારો એવો ધરમ. જુહી વાત ન જલ્પીએ, સોગટા ન કહું મારથ;
એ શમણું માદું થયું, માનસીક પાપ વિચાર. જુડું એ મુજને ભજ્યું; નરમદામાં નહીરા;
ખટ મસવાડા જવ ચર, ત્યારે પાવન થઈશ. મોટું કુખ મહિપતી તણું, વેઠે છે જુડી જુખ;
તે કુખે હું દુખાણી; એતી દોવાનજી દુખ. મોર મોર હું ઝંખતી, વિસરતો નથી વેદ; ઝંખ
નાએ શમણું થયું, જ્ઞાંત નથી કાંઈ ભેદ. માડ ચાલે તો હુ મર, જડે રાયનો મોર; રાત દી
વસ ઝંખુ અમે, ચંડાળ હરો કોઈ ચોર. જેવી હોયે ઝંખના, તેવું શમણું થાય; હું તો એ
ન જમતી નથી, તો ક્યમ રાજા ખાય. રાજા નીસરયો ખારણુ, પ્રીતે ખેડો પાસ; પાંચે લાગ્યો
તે નારને, સુંદરીને સાખારા. ઉત્તમ જાતી પુજ તણી, નીચ તણી શો સંગ; અવળાનું સવળું
કર્યું, અભાવે આપણું અંગ, ચારી ખાધીતો તાહરો; સ્વપ્ન સાચું કીધ; થયું મન મુરખ
માહર, નીચે માની લીધ. મસ્તક મુંડન માલણુ તણું, છેધાં નાકને કાન; ખરવાહન કરી ફે
રવી, કીધું વરણું વાન. મોઢે કેવરાણું માલણુ. જુહી થઈ તે જોડ; એ હકીકત એની થઈ, મુ
ક્યો મનનો મોર. સતી શેઠાણી સાધવી, ઉત્તમ કુળમાં એન; મહીપતીએ મોઢે કહ્યું, તું તો
મારી ખેડેન. શેઠાણી સંતોખીયાં, કરી વીજરો વાત; ધરમાં રહી તેગોસ્તી, રીઝ થકી એ રાત.
એમ વિજરી આવડે, તો તો જાણે તરત; વગર સમજે નવ જશો, માથે આવશેમરત. સાખા
સ પંખી પોપટા, શાખારા ધરમ પવિત્ર; શુભ વિદ્યા તે શિખવી, ચાતુર જેહ ચરિત્ર; દસ ક
થા પુરણુ થઈ, વાણી વેદ વિલાસ; શ્રી ગૃહ માળવી વીર સુભ, કહે કવિ શામળદાસ, એતા

વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજો; શામળ ભટ કહે ખોલજો, જ્ય જ્ય શ્રી રણછોડ.

વારતા ૧૧ મી

ચોપાઇ- સ્મરણ કરૂં શ્રી સારદા માય, યુજી શ્રી ગણપાતાના પાય; શુક ખોહોતેરી કહું સ
વાદ, અંતરમાં આણી ઉલાસ. એકાદશમે દિવસે નાર, ચાલી ચતુરા કરી વિચાર; સંખ્યા સો
ળ શોભિત રાણગાર, હીરા જડિત અમુલક હાર. ભુવે દરપણ મદ અંગે ગળે, આનો પોપ
દ પાંજર તળે; પોપટ દીધાં ખહુ માન, કયા રૂઢી સંભળાવે કાન. સલક્ષણી તું સાંભળ વાત,
શીઠ પધારે માઝમરાત; સાંભળ કીર સુખિણી થાઉછું, જરૂર પણે જરો જાઉછું; તારી શિક્ષા
તે મનમાં ધર, સફળ જન્મારો મારો કર. સાખાસ સાખાશ વેહેલાં આવજો, લાખેણી વાતો
લાવજો; ખાજો પોજો રમજો રાત, આવજો પે કાટે પરભાત. સખળસંગ કેરી સુદરી, કરી વિ
જરી મનમાં ધરો; તેની પેરે કરજો તમે, આગળથી ચેતાતુ અમે. જસોદાએ જે રીતે કરયું,
સઘણ ધણીએ મનમાં ધરયું; સંકટ પડે તો તેણું કરો, શિખો તો પરમંદીર સંચરો. પગ ખેં
ચોને નારો રહી, કુણ તે નાર જસોદા કહી; કુણ હુતો સખળસંધ રાય, કુણ દેરા કુણ ગા
મજ માય. પોપટ પાયે લાગુ તુને, વોસ્તારીને કહેને મુને; પોપટ કહે શોધાણી સુણો, ભારે વિ
ધા વિજરી ભણો. શુક પોતે સંભળાવે વાત, રામા રહી સાંભળવા રાત. ૧૦ દોહરા-ઉ
ત્તરપંથ શુભ અવનવો, ગાંગડિયુંતાં ગામ, વિજયસંધનો દીકરો; નંદસેન નિજ નામ, ગામ મ
ધે ગુણીયલ વરો. છત્રસંધ એક છેલ, વરણાગો ખહુ વાકડો; માણે મોટમ મેલ, પાંચ છાંગાં
રહે પાધપર. તાતી ખાંધે તરવાર, મનમાંની ધેર માનની; નીરમળ કુળની નાર, પ્રોત ધણી પ
રુપરે. અળખામણી નવ થાય, રમે જમે રાજી રહે; પાન સોપારી ખાય, ચતુર નર ચાલ્યો
ચાકરો. સરખા સરખો સાથ, પુચ વહુ તેની પ્રેમદા; હેતે વળગી હાથ. સુખ સંખ્યાએ સુવ ન
હી, નહી આવવા પાન; રમત રૂઢી રમવો નહી, નહી ગાન કે તાન. રાણગાર અંગ સળુ ન
હી, ન કરે કોરુ વાત; સહી કપટ મહા દુખથી, નિર્ગમુ દીનને રાત. ધણી કહે ધરણી સુણો,
અપ્રીતી આપી આશા; આતુ અચાનક એકલો, પુરા થતે ખટ માસ. અવધ અમે ચુકુ નહી,
હેતે વાહયો હાથ; રળ્યા વિના બેન નવ મળે, સોંઠે મારો સાથ. કરો વાંચદો તે ગયો, વહયો
પાતાને વાટ; ધેર ધરણી એકલી, અંતરમાં ઉચાટ. એમ-કરતાં દીન વહી ગયા, આછા ખટ
માસશાં ચાર; સાભરી તેને સુદરી, અતિશો દુખ અપાર. અણ ખોલ્યોને એકલો, પરવશિયો
તે પંથ; અન્ધ સળેને સંચરયો, કામનો કેરો કંથ. વેરાંગ ખેડાવે વાંકડો, ધારણ રાખી ધાય;
એટલે એક કૌતક થયું, મોટું મારગ માહય. આંપાનેરે ચતુરનર, આવ્યો જાણ સુખાણ; દિવસ
માંચ ધરી પાછલો, કરવા માંડયું પલાણ. સરોવર પાળ એક સુદરી, ભરતી દીઠી નીર; તેણે
દેવાંસી દેખીએ, શામલ શુર રારીર. વિનતાએ વિચારીયું, ધર મોયો ગંભીર; કે રણ મોહયો
રાજવી, નીરખુ એનું નીર; પુછી વાત પડતરે, સાચ ખોલ સુખાણ; ધર મોહો કે રણ વિરો,
વધન વિચારો વાણ. રાજવી કહે રામા સુણો, ધેર અમારે જાઉં; વિનતા વાટ જોતી હરો, મા
ટે ખોટી ન થાઉ. ખટ મહીના પુરા થશે, આછા છે દીન તરણ; મુને ન દેખે માન્યની,
નિરચે પામે મરણ. કોલ દીધો છે જે અમે, માટે ચીંતા થાય; હાલ્ય હસ
હયા વલે, ચિંતામાં એ ચીંતાય. હેત કરી હસી પડી, મુરખ છે
એ મેળ; કહ્યું માનનીતું માનવું, ખરો નહી એ ખેલ. શ્રી ચરિત્ર નવ આળખો, શુરણ ન
જણો પેર; ભુવતી જર કરતી હરો, ગુણવંત તારે ધેર. શુરણ દેખાડુ ધારણ, શીખતુ જરી વા

ત; મંદીર રાષ્ટ્ર માહરે, રહેા આજુની રાત. રાયોત કહે રાણી સુણા, ખોલો શું આ દોરા;
 રેર જાણે તુજ ધરવણી, તોતો છેદે શોરા. રઝગે મારાં છોકરાં, લોકમાં ખોડ લાજ; અમુલ
 ક અશ્વ ખોડ અમો, કુણ કરે એ કાજ. વચન દીધુ વિનતા પ્રત્યે, વચમાં આપ્યા ઘરા; રૂઢ
 કરશે રામજી, જરા આપે ભુગદીશ. સખજસંઘ સ્વામી માહરો, ગુણવંતુ છે ગામ; હું ગુણવંતી
 ગોરડી, જસોદા માડૂ નામ. મંદીર મારે રાખશું, રમે જમો રહેા રાત; વિનતા ચરિત્ર જોઈ
 વળો, પ્રકટે ઉઠી પરભાત. આવી ખેઠી અસ્વ પર, આદર આદી અંગ. ધ્રુવંત તાણ્યો તેણે ધણી,
 ભુવો જસોદાનો રંગ. વેરાંગ અમુલક વાંકડો, દોરે આગળ થઈ કંથ; ખેઠી ઉપર ખાળકી,
 પરવરીયા ખે પંથ. સખજસંઘનું ધરે કીયું, કીહાં જસોદા નાર; પુછા પુછે આવીયા, દેરા મલે
 દરખાર. ખેઠા સખજો ખારણે, રાયોત કીંધા રામ રામ; ક્યાંથી પધારયા કુણ છે, સ્થોર કરી
 આપ્યો કામ. મળ્યા ભેટ્યા ખે મલપતા, હેતે પ્રિતે હાથ; મંદીરમાં ગઈ માનની, સ્નેહ કર્યો
 તે સાથ. ખારોએ થઈ ખાળા ગઈ, પણખટ પુરણ પેર; પાણીનું ખેડુ ભરી, ગુણવંતી આવી
 ધેર. પલંગ પાથર્યો આરડે, પરસાળ મધ્યે એક; આરડા ખે અટારિયો, વાસ તણા વિવેક.
 મળવા ગઈ તે માનનિ, ચોત ચાતુરી એન; દાદાભાઈનો દીકરી, ખડુ પીતરાણી ખેન. સગ
 પણ અતી સાહાડુ તણુ, સ્વસુર પક્ષનું સાર; અનોપમ અસ્વે આવીયા, ભારે પડીયો ભાર.
 કંથ કહેરે કામનિ, પડણાગતની પેર; એ ક્યાંથી આવી ચઢે, ગંગા આગસુ ધેર. શાકપાક તરતી
 ખતર, ખાન પાન સુખ સેજ; ભકતી ભલોપેરે કરો, હાંડે આણી હેજ. ચતુર કંથ ચોરે ગયો,
 જમ્યાં ખેસી ખે જોર; ક્યાં મનમાં ચીંતા કરો, હાંકી છુટ્યા હોર. જરૂર પોર ગઈ જમની,
 આનંદ અધિકો થાય; સ્વામી ધરમાં આવીયા, સ્ત્રિયે કર્યો ઉપાય. ગરખે ગાવા જાઉં છું, કહે
 જસોદા નાર; સાચવજો આ ખાળને, ભારેખમ ભરતાર. સંકેત કરેલો સુંદરી, આવી ખારીયે
 આપ; પડણા પાસે પ્રોતથો, સુતી ગણ્યું નવ પાપ. એ પંથીને પેમદા, રંગે રમે છે રાત; કંથ
 ખાળકને સાચવે, વિપરીત સરખી વાત. દશ મહીનાનો દીકરો, રોવા માર્યો રાગ; ધણી ધવ
 રાવા કારણે, લેશ જરૂ નહીં લાગ. પડણા ખોલ્યો પ્રીતથો, દીક ખનાવી દાઢ; ખાળક એક
 ત્રત પામીયો, દિવશ થયા છે આઠ. ધણીને ધાત્રણ ચઢ્યું, આપો ધવરાજા કાજ; આ પો
 ઢયા છે આરડે, લેશ ધરો માં લાજ. ખાપે તેડયો ખાળકો, ઝંઘો આરડા માંહ; અંધારે આ
 ધ્યે અરભકો, તરણિયે તેડયો ત્યાંહ. ધવરાયો હલરાવિયો, વિનતા કર્યો વિવેક; ચરિત્ર ર
 માડ્યું ચીંતની, નાર તણા જે નેક. પાસે ખેઠી પેમદા, સુત સોભાવ્યો સાથ; પોતે તનને તેડ
 તાં, હેતે અડીયો હાથ. કાંક વાંક વિનતા તણા, કાંક પુડપનો પુર; આવડુ વાહું અરભકુ, ના
 રીમાં ખડુ નુર. મારયો તમાચો માનની, ઉઠારી મેલ્યો અદ્ય; લાખિણી પુરૂષ લખાવિયો, શી
 કા દીધી સદ. ગોરી આવી ધર વિશે, ગાઈ ગુણવંતાં ગિત; વાત કરી વિનોદની, પુરણ આણી
 પ્રિત. પ્રાતઃકાળ પ્રીતે થયો, સજાઓ અસ્વ અનુપ; સાડુને કહે શિધાવશું, ભારે કરમનો ભુપ.
 જસોદા જળ ભરવા ગઈ, કુડ ન જાણે કંથ; છીડે થઈ ધરમાં ગઈ, પરવરે પંથી પંથ. પ્રાગુણ તો
 તે એક છે, જાણે નરને નાર; વળી વહેલા પધારજો, વાલાનો વેવાર. સુતો સખજ જઈ સાધરે,
 ગયા પડણા ગામ; પાણી ભરી આવી નહિ, કામજુગારો કામ. વોળાવા વિનતા ગઈ, મળ્યા
 ભેટ્યા ખે મેળ; તમ ધેર એવાં તાણી, ખરો દેખાડ્યો ખેલ. સહુકો નાર સલકણી, વાણી
 ખોલો વેઠ; જોખ્યો ધેર જઈ પારણુ, ભાણુ તારો ભેદ. નર કહે નારી સુણા, સ્નેહ કર્યો તમ
 સાથ; ખારી પાસે એકું નથી, જે આપુ તુજ હાથ. માનની કહેરે મિત્ર સુણ, નથી મારે કાંઈ
 ખોલ; ઉતરે પ્રતની તાવડી, દસ દુઝે છે જોર. ખોટ હોય જો તાહરે, આપુ ધરણું ગઈ; મુઠ

નિત્યે સંભારજો, જો સરે તારો અર્થ. એર પોતાના પગ તણાં, પાંચસે કરા પ્રીત; સોંપ્યા હાં
 થ સામઢ તણે, રામાની એ રોત. આપતાં આદર નવ કરે, ગાળો દેતો જય; રાંડ માંડી તુ
 જ મારશે, કુજેત શા કારણ થાય. ઉતમ જાતની અધમ ધેર, રાજની માણે રંક; પંડીતની
 મુરખ ભોગવે, એતો આડે અંક. શુરાની કાયર ભોગવે, શાહની ભોગવે ચોર; કળિમાં એવી
 કામની, કરે અંધાર ધોર. વોળાવ્યો વરણાગિયો, આપ્યાં પગનાં એર; અવળી પ્રીત અખળા ત
 ણી, કરે તરણનો મેર. પરણ્યા નરને પરહરે, નિયપે નિસરી જય; અમ્રત રસને પરહરી, વિ
 ષ હળાહળ ખાય. એવાં એકે એનેકયા, બહુધાં એવાં બાહાર; ખ્યાલ ન લાહુએ એહનો, ત્યાં
 સુધી નોજ નાર. આણુ ખીલ ખેડીએ, મારોએ મોકમ માર; નીપાત કરે કે નીકળે, વીનતાનો
 વેપાર. ચોપાઈ-પ્રાણુજી વોળાવે રૂડી પેર, ગુણવંતી આવે નીજ ધેર; એટલે પનઘટના
 ઘાટમાં, વાલંદ એક મળ્યો ઘાટમાં. તેણે સરવે સાંભળ્યું કરણ, અધિક પાંસળી નહીં આવરણ; કીકો
 સ્નેહ પંથોની સાથ, દીકાં એર આપ્યાં તે હાથ. વળ્યાં ભુમ્યાં આલીધન દીધ, અરસ
 પરસ કસોલજ કીધ; વાસ ભણી તે વાલંદ વળ્યો, માંડી માનનોનો મારગ મળ્યો. અલ્યા હ
 જમ શી ગત તાહરો, માનનિ કહી દીકી માહરી; ત્યારે તેણે જોડ્યા હાથ, સ્નેહ કરી ખોલ્યો
 તે સાથ. અસ્વાર અથ ઉભોતો એક, નારીને તે નરશું નેક; અધિકો મેં દિદા ઉતપાત, વિ
 નતાતો કરતીતો વાત. કરગરોને પગે લાગતી, માન ધણુ મેનત માગતી; કરગરતી કળકળતી
 કામા, બહુ રંગ કરતીતી રામા. આવજો ધેર અમારે આંક, કમા કરજો અમારો વાંક; ગળે
 હાથ તો વાહ્યા ફેર, આપ્યાં તેને પગનાં જેર. કુણુ જાણુ મન શો કાયદો, વળી કર્યો ખી
 જે વાયદો; તે નરને વોળાવ્યો તીર, આવેછે ધેર ભરોને નિર. એ સરવે દીઠું છે અમે, તરણી
 લક્ષણુ જાણો તમે; એવી કહી હજમે વાત, થયુ ઉઘાડુ સરવે ખ્યાત. દોહરો-વાધને વળી વ
 કારીએ, છેડ્યો મોટો સાપ; રૈસ તજી નહીં લક્ષ્યા, પુરણુ પ્રગટયુ પાપ. મરકટને મંદિરા અ
 દો, શીંછો કરડ્યો વેદ; વ્યંતર એવે વળગિયુ, ભણુ ધણુરો મેદ. રજપુત ને વળી રંડુવો, શુ
 છું રંડાની રીત; પ્રતિજ્ઞા પોતે કરી, પરહરી પળમાં પ્રીત. માડ ન હવડાં માનની, તોતો કો
 પે ધરા, કેસ બધાનાં દેખતાં, છેડુ શામાનુ શિસ. મુકુ એને જીવતી, તો ધશ્વરની આણુ; અં
 દ્ર સુધે પે શાખીયા, વેદ વચન નિરવાણુ; ગોહલ્યા કીધો ધણી, સિંહલ્યા લક્ષ સાત; જશોદા
 મુકુ જીવતિ, કોપે અંખા માત. એહ પ્રતિજ્ઞા અંતરે, કંથ કરી કરજેર; એટલે જશોદા જળ
 ભરી, આવી મોડામોડ. પોપટ કહે પરભાવતી, શો ઉતર દે એહ; અધિક વાંક અરણ્યવ સમો,
 માનનીને શિર મેહ. જીવતિ જશોદા ઉગરે, પતિ પડે કયમ પાગ; કયમ જર વિધા કરે, કહો
 જડે તો જગ. કરજેર કયમ કંથડો, રહે ઘરતો કયમ ઘાટ; માંડી આશિયાળો કયમ રહે, વેદ
 ખતાવો વાટ. પ્રભાવતી કહે પોપટા, ઘેડો થયો ગમાર; પરતિજ્ઞા પોતે કરી, વળતો શો વેવાર;
 જેર માગે જશોદા કને, શો ઉતર દે ત્યાંય; વિજર વિધા એ શી કરે, નાવે માન્યા માંય.
 પોપટ કહે પરભાવતી, રહો આજની રાત; પતિ પામે લગાડીયો, વિસ્તારી કહુ વાત. સાખાશે
 શુક સલકણુ, શીખવ એતો સધ; ખીલ વિધા ખાપડી, એણીએ વાળીએ હદ. મંદીર આવી
 માનની, કેડેથી આવ્યો કંથ; મુખ દીઠું મોટું ધણુ, અતુરો ચેતી અંત; પતિ પોતાને ધુધીયુ, જ
 જ ભરતાં શી વાર; પગના જેર એ ક્યાં ગયાં, કહો નવરંગો નાર. સગો એ કુણુ તાહરો,
 કયમ લોપી એને લાજ, વોળાવા ગણ ખારણુ, હવું તેનુ શુ કાજ. મોહોકાણુ હતી માંડી તણી;
 ધણુ કુખની ધેર, કંથનુ કીધુ કાયદુ, આપ્યાં પગના જેર. કટાર લીધો કર કામની, સં
 માર્યા ઉમીયા ધરા; વણુ વાંકે મરણુ પડે, તે હલ્યા તુજ શીરા. કસો ખાળક કળકળે, રાધ

અરશે એ આપ; ખાળ હત્યા એ તુજને, પ્રહિલુ ભોગવજે પાપ; શા માટે મરે સુંદરી, કહે ને સાચી વાત; પરાણુ પરાણુ તજે પ્રીયા, આવડો શો ઉતપાત. મુરખ માંડી માહરા ચીત તારામાં ચેત; ગાલે તમાચો મારીયો, હવું રું તારે હેત. શીદ કીધું એને અકપલું, ગ યો ધરમાં ગુણહીણ, ખાળક ધવરાત કારણે. થયો કાણુમાં કોણુ. મારયો તમાચો માન્યનિ, કાઢી મુક્યો ખાર; મનમાં તે જાણી રહી, નિરમળ કુળની નાર. પરીયાણુ કર્યું પરભાતમાં, વળાવા ગઈ હું વાટ; કંથ આગળ માંડી કહ્યો, ધડવા તારો માટ. ખાળ ભુધિ તુ તાહરી, ખાળ રાજવીયાં રીસ; અધિક સગાં છે આપણે, કોઈ દીન ખોરો શીરા. કર નાખ્યો સ્તન ઉપરે, માટે ભાગ્યો ગાલ; મર્ધયર જઈ કહેશે માહરે, વળતા કુણુ હવાલ. ખીજ્યો તે ખારે ભર્યો, બંનેરયે ભરતાર; કોઈક દીન કાપત કાળજી, તેહ નમેરી નાર. મુજને કીધું માન્યની, ચેતી સધણુ ચંત; જ્યાં ત્યાં મેં સમજવિયો, કુડુ કીધું કંત. અથ ઈત માંડી કહી, વિપરીત તારી વાત; એતો નિરચે મારતો, થતો મહા ઉતપાત. સાખારા સાખારા સલકણી, હેતે આલ્યો હાથ; ભુલ્યે હું ભુલી ગયો, શીદ તજે મુજ સાથ. પગનાં જરે તે આપીયાં, તેતો મળશે કોઈ દિરા; આખરે જાત જે આપણી, નાવત માઈ શીરા. પોતાની જાંગ ઉઘાડિયે, પોતે પામીયે લાજ; કો આગળ કહી કયાં દહુ, ભલે વધારી લાજ. કટાર ગ્રહી કર કામ્યની, પોખવા માંડી પેટ; તાઈ ધરુ તારાં છોકરાં, નિરચે મુક્યાં નેટ. નાગરવેલ તેં પરહરી, ચાવ્યાં પોપળ પાંન; શારદુલ સિંહને પરહરી, ઈછ્યું સંગીત સ્વાન. અથ જળ વાહન પરહરી, કીધું અરવાહન ખેર; અથ્રત ભોજન પરહરી, જમવા માંડ્યું ઝેર. ખાવાના ચંદન પરહરી, કઠિવચ વાલી કીધ; મુજ સરખીને પરહરી, દીલ તેં પરને દીધ. વિષ રૂડાને પરહરી, પ્રીય કર્યું પાખંડ; ગયા તિથને પરહરી, દિવાનને ભરીયો દંડ. ધરની નાર ધરનો ધણી, જોતો અથ્રત આણુ; પર પુરૂષ પર નારીઓ, વિષ હળાહળ જાણુ. પાગે લાગ્યો તેનો પતી, સતી સિરોમણુ નાર; જીવતિ જખ મારી અમો, તુ હઈરાની હાર. લાજ રાખણુ તુ લક્ષ્મી, તુ છે ચંગ આધાર; જીવતકાન તેં આપોયું, તુ મુજ રાખણુ ભાર. પ્રતિજ્ઞા પતિએ કરી, લક્ષ હજારાં કોઈ; પર નારી મુજ માવડી, કરગરી કહું કરજોડ. છત્ર તુ મારા શીર તણી, જીવ ઉગારણુ હાર; લાજ રાખી મારો ખરી, તુ મારો આધાર. અમુલક જેહા જેરના, પ્રોઢાં ધરાણુ પહોંચ; હતી તુ સાચી સુંદરી, નાવી હુની આંચ. જો એ વિદ્યા આવડે, જીવતી જરીએ જમ્યા; નીકર જેર ખેરી રહો, ગોવીંદના ગુણુ ગામ્યા. અગીયાર કથા પુરણુ થઈ, કહે કવિતા કરજોડ; રામજાન સટ કહે ખોલજો, જયજય શ્રીરાણુછોડ.

વારતા ૧૨ મી.

ચોપાદ. પુણુ શ્રી સરસ્વતિના પાપ, જોયો અંથ મનોરથ થાય; હંસ વાહની જાણુ સુજાણુ, વેણુ પુરતક પરકાં પાણુ. ખારમે દિવસે યુધો નિધાન, વિનતા માંડ્યાં વિવિધ વિધાન; ચતુરા ચાલી કરી વોચાર, સજ્યા સોળ અંગે શણુગાર. સકળ રાગ રંગે સોભીત, આભુષણુ અંગે આપીત; અમક અમક ચતુરા ચાલંત, પુરુષહાર કહે ધાલંત. પોતે રમવાને પંથે પળે, આવી પોપટ પાંજર તળે; જુહાર જુહાર જીવતિને કીધ. માનનીએ મન માની લીધ. કામની ઉભાં રહો કારણે, પછી રમવા જાજે ખારણે; કાલે દીન કેવો કહાવરો, ઘેર ધરધણી તો આવશે. શાખાસ શાખાસ થક તાહાઈ નામ. અમો જઈ છું જરી કામ, વચન પરસ્પર મનમાં વસ્થા; હેત ધરી ખને જાણુ હર્યાં. સીંચ કરી રૂડુ કાઠાવજો, પ્રાતસમે વહેલાં આવજો. ૧

દાર્શીત બીર પડે તે ઘેર, પુરણુ વિક્યામ્ને કર્ણે પેર. ભાવસંધના સુતનીં વહુ, આલાં નામ જ્ઞ
 છું સહુ. કથ તાણુ કલ્યાણી નામ, કર્ણે કામનીં રૂઠ કામ. વાત એવી પોપટે કહી, પગ
 એનીં ઉભી રહી; કુણુ કલ્યાણને આલાં કુણ, તેતો નામ સાંભળીયાં ઉણ. પોપટ તુજને લા
 ગુ પાગ્ય, એહ વાતનો સંદેહ ભાગ્ય; દારી કરતીતીં તમ કર, ભોને વસ્તરે ધારણુ ધર. કામ
 શાંત થયો જેટલે, પોપટ વાત બોલ્યો તેકલે; વારપર ગુણવંતુ ગામ, નરપતિ રાજનું નામ.
 વરણુ અદાર વસે છે વાસ, તેજ પુજને પુરણુ પ્રકાર; ન મળે વ્યાધી ન મળે લાંડ, વણુ વાં
 કે કો નવ દે દંડ. ભાવસંધ કણખી કુળ કામ, કલ્યાણુ સુતા કેરે છે નામ; પરણ્યો એક આ
 લોં વહુ નાર, મહા કુટીરી અપરમ પાર. રૂઠ કુળનીં રૂઠ રૂપ, ભાવસંધ છે ભારે છુપ; ખા
 લુ પીયુ રમતુ રીત, નર નારીને પુરણુ પ્રીત. એક એકને દેખી મન કરે, મન ભાવતા કારજ
 કરે; એક દોવસ એક કંઈતક થયું, લક્ષણુ એક ઠોરાએ લહયું. નારી ખેઠી નાવા કારણે, ખે
 ઠો સસરે તે ખારણે; એસો વરસનો અક્લ ધણો, નાવા ખેઠો વહુ ખેટા તણી. નાવાનો
 કામ અગ્યાર આપ, તેમાં ગયો મણીધર સાપ; ત્રણુ વામનો મોટો સરપ. દિસંતો ભયાનક
 દરપ. ધમકત સમે નમેરો નાગ, ખેઠો નાવા કામે માગ; નારી નીર ભરી નાહ છે, સુ
 ખે સરપ તેમાં જાય છે. તેતો સસરે દોઠા દ્રષ્ટ, કાઠાજતો પાખ્યો ક્રુટ; રમે રામાને કરી
 ખાપ, જેતાં જીવ કાટીને જાય. સસરો જેવે નીચે ખાળ, જેના પેટમાં પ્રહરી કાળ; સરપ તે
 સામે ચાલ્યો જાય, ઠોસાને દીલ ચીંતા થાય. નહી નાસવા કેરો કામ, કીધું એક કામનીં
 કામ; સરપ દેતો આવ્યો છે ઠોટ, કામનીંએ આલી તેનીં કેટલ. જીવતીએ જરી આલીએ, ખા
 જઈ તળે તેને ધાલીયો; નારી નાહી ઉઠી તરત, મણીધર તો પાખ્યો ત્યાં મરત. ઉછાળી
 નાખ્યો આકાશ, તે વેળા નોતુ કોઈ પાસ; તે સસરે કીધું નીરમાણુ, મારી સરપ ઉઠાર્યો જ
 ણુ. સો માણસથી તે ન સવાય, પોણી નાખ્યો પલકજ માહ; સસરો મન સમજ્યો સાક્ષાત, કો આ
 જળ નવ કીધી વાત. એ નારો જે મન ધારશે, સુત મારાને એ મારશે; એ વાતે કાંઈ અચરજ
 નથી, કો આગળ કહીએ જઈ કથી. સમજ્યો પ્રથ તણા જે સુત, એકાંત તેડ્યો તેણે પુત; પિતા
 પુત્ર ખેઠાએકાંત, ભાગી તેનાં મનનીં જાંત. અરે પુત્ર એ વહુને છાંડ્ય, ધરસુત ખીલથી માર્ય; જે
 તુ મારો પુત્રજ હોય, મન વિચારી જીગતે જોય. જે જીવતું મનમાં ચાયો, તો એને મુકી દો રાખ્યો;
 એ વનિતા નહીં મુકે વંરત, નિરચે તારે માથે મરત એને છાંડ તુ આઠે આંક, પુછીશ માં વ
 હુ કેરો વાંક; આગળથી સુજે છે મુને, તારણીં એતો મારે તુને. દોહરો— ખેટો કહે સુણ ખાપ
 જી, વચન ન લોપુ આજ; તમારે મોઢે ખોલતાં, લક્ષધા પાસુ લાજ. રૂપે સુંદર સુંદરી, કુળવં
 તીં એ કામ; કામ કરે ખહુ કામની, દિસંતી છે દામ. અમો વેચાણુ છું તમ તણા, કોહો તે ક
 રીયે કાજ; શા માટે છડાવશો, સાચુ ખોલો આજ. ઠોસો કહે સુણ દિકરી, છાંડ છાંડને છાં
 ડ; ખોલ કોઈક રાંકડી, તે સાથે ધર માંડ. ચોપાછ. પુત્ર આશીયાળો ઉભો રહ્યો, પિ
 તા પ્રતિ એક ખોલજ કહ્યો; શા માટે છાંડવો એહ, નારી સાથ ધણા નેહ. કામ કા
 જ કર છે ધણુ, અતોલ વઈતર છે તે તણુ; અક્લવંતી છે અનુપ, રૂઠ છે રામાનું રૂપ;
 આપે છે તમારો ચરણુ, કહી વાત સુણ છે કરણુ; ગુણવંતી શીરોમણી સતી, કુળવંતી મનોહર
 મતી. પીયર પનાંતી જાણુ સુખણુ, પેમદા રૂઠી પચ પ્રમાણુ; ખીલ કરવી પડશે નાર, શા મા
 ટે મુકો એ ભાર. કુરૂપ હરો ખીલનો દેહ, સંભારવો પડશે ત્યાં તેહ; જેહ તમો કહો તે કી
 જ્યે, તમ વચન મસ્તક લીજ્યે. દોહરા. ઠોસો કહેરે દીકરી, ફરી ન પુછીશ
 વાત; એ રામાને રાખશે, તો થારો ઉતપાત. દાદાને વશ દિકરી, ફરી ન પુછી વાણુ; ખોજે

દિવસે ખળ કરી, જીવની મુઠી બંધુ. ત્રણ સત થયાં તેહને, એ સત આપ્યા લાંચ; કાઢી મુ
કા કામનાં, ખરચ થયા સત પાંચ. અચરજ પામ્યા અધિક જન, શો એ અલસ આંક; શાથી
છેડા એહને, વહુ તણે શો વાંક. પાપ એહ સસરા તણાં, પાપ કંચના કાલ; પુર ખણુ એને
પરજીએ, જીવતાં ન મળે જોડ. એક ગરબની દીકરી, કાનણુ જાતે દેહ; ખોળે દિવસે લાવો
આ, નારી આણી મેહ. માનની મન વિચારીયું, પરદી પોતે ધર; સત આધોને તે ગંધ,
તેના પડાસી ધેર. તે પડાસી લાંબા, બાધે હેત હથીયાર; તેને ગંધ તે ગોરી, ભારે કર્યો
ભરતાર. દિવસ કેટલા વહી ગયા, અચરજ અધીક હોયે; જાણુ સસરાં એકલો, અવન નજણુ
કોય. કંથ પોતાને: કળકળે, મુરખ છે એ પાપ; આવી રી મેં તણ. પ્રગટયા પુરણ પાપ.
જેને ધેર ગંધ ગારી, હેરે મોડા મોડ; બધા ગામમાં એ શર્મા, જીવતાં ન મળે જોડ. વાંકી
ને વરણાણી, રી અને રાણ; સારાં ને સલકાણી, માનની મદ મહારાણ. પરમાર માટીનો
મળતાં આ, નિત્ય આવે વાસ; જીવતા સાથ જારી રમે, પ્રીતે રહે તે પાસ. તેણુ મન વિચારી
યું, વહેર પાતે સો વાણુ; દહાડો કામ કુંડુ કરે, કોષક દહારો હાણ. પરમાર જાત પવિત્ર
નર. મળતુ માઠી સાથ; એતા કાર છે નાચનાં, હજી તેને હાથ. પરમાર કહે સુણ પરેમદા,
પરંતુ નહીં કંઈ પર; આજ થકાં આતુ નહીં, હું તો તારા ધેર. કંથ જાણુ જે તાહરા, તુજ
યું રાખે રસ; માર કે પછી જાહર, છેદાય એકનું શોસ. ઇસ્વર આજીને આવીએ, કરીએ
તુજયા પ્રાન; આશા મુંકા અમતાણી, અમ્યા જમ્યાની રીત. કરગરીને કહે કામનો, ચતુર વો
આરો અંત; પ્રીત કરે પરમાર તુ, જખ મારે છે કંત. તુ ખાઈ છે કંથથી, ભાવટ કાડુ આ
જ; પછે મહાલા મુજ મંદારે, કરો નીત રીડાં કાજ. માલ મારા માટી તણા, તે ચવરાણુ
તરત; આજ મધ્યમાં આવજે, મેળ પમાડુ મરત, વાઝ કાઢી તેતો મંદી, નિરચે કરી નીરધાર;
પ્રહર રાતે ધેર આલોચો, બામનનો ભગવાન. વાળુ પોરરચુ વિધિ વિધિ, પુર કંધને ખાંડ પ્રીત
કરી પેઠીયો ધણુ, મન ખોટયા માર. ખેડો તમાકુ તાણવા, દિલ આંચ તે દીશ; ખરણ, મુક્ય
વા ખાતયા, સ્વામાનુ છેડ સાંસ. ધેરે તેરયો પરમારને, મારયો મારોસ્વામ; કહે ત્યાં તેને કા
લાંચ, નવ જાણુ કોઈ નામ. જતા કારણુ તે ગયો, તંડણુ વચને તરત; ઘેર રોર છે જીવવા,
માટી દોઢા મરત. કામની કહે મેં કંથ હાથે, દાટો એને આજ; રમે જમે મળ કરો, લેશ
ધેરો માં લાજ. ભાવટ કાઢી ભવ તણી, જેની ધરતાં જાંત; હવે ખોક કોની નથી, આવા ની
લ્લાંચકત. પરમાર મોં દાગ પાપણિ માડ કીધું કામ; ચંદાળણી હું તો ખરો હત્યારો તુજ ના
મ પ્રકંઠો મારા મારોયા, બધા એ તારા દાગ પ્રાંત તણ તે પલકમાં, સ્નેહ કરવા મુજ સા
થ. ખવડાવ્યુ એણે ખાંતી, જેમણે ગળજાર; તેને માવો નાખતા, કાણુ ન લાગો વાર. પા
પ હરો જે પુરુષના, તે કરશે તુજ પ્રીત; તેની વસે તેં એહની, કરશે રી રિત. મારયો તે
તો ધરે ધણુ, વાઝ ન ધરયો બહાલ; હું તુજથી કે' કેમ દર, રુ મુજ કંશે ન્યાલ. જવા મારયુ
જેમથી, પરેસદા લાગી પાગ; ખાંડ ખોટી આં. મુને, પછે જાને તમ જગ. કળકા કાદાળો આ
પ્રેમા, જીવી ખોટવા દાવ; તેની તરવારે તેહ, શાનાં એકરુ રેરા. રુકુ એને લખતા, રુક
મરડતા અમ્યા મુઠને આસીયાળી કરે, વાત જગતમાં થયા પ્રાણી કીધ પરમારને. પછે વિચારી
જાત; હવે હું હાંમત સો ધર, દિવો છે જીવાન માટી મણી નાખીએ. મારયો પ્રીત પરમાર
હવે મુખ કપન દાખતુ, રેમકે કયમ સંચાર. પુણી ખાંતર પાંચી મારી વન મરડા; દાણીને
મારે માંડીએ. રૂબે તણી એ દાં. મિત્ર હતા માટી તણા, કેવા આવી વાત; એહ મારોયો
ખાંડો, આધિક હુધી ઉત્પાત. લોક મહત્ત્વ ત્યાં લક્ષણ પરંતુ કાદવા રેર, કુરી મુવા રીંચો

સહુ, પગલુ ધેરનું ધેર. એક હાકયમ ખીજે પગી, ત્રીજે વણીક વલ્લર, ચોથો કાતુરો સીપહા
ધારણુ રાખી ધીર. બહારજ રાખ્યા લોકને, ધરમાં ગયા જણ પાંચ; તેડી એકાંતે તારણી અ
ધોકો કીધી આંચ. પગલુ નીકળતું નથી, અથરાયા આડે આંક; સાચુ ખોલરે સુંકરી, વિનતા
તારો વાંક. કાન નાક તારા છેકશું મુરશુ ચોટલો સીસ પંચ ઘટાળી પ્રોતશું આજ ઉગમતે
દિશ. ગરથ રહ્યો તારો ધણી, આપો અમને લાંચ; નહીંતર મારશુ તુજને, અધિપતિ અમો છ
પાંચ. ભામનીએ જુડા જણીઆ, કાલો કરશે દીશ; એક એક આધા તેડીને, છેલ્યા પાચેના
સીસ. ધુમો પાડે ખાર સહુ, રાત અંધારી ધીર; રથયત જણે રાતમાં, ચોપાસા છે ચાર.
આપવા તેડ્યા આરે, ધણીક પરદી ગરથ; પાચેને પ્રાજે કર્યા, શામા થક શમરથ. મોટું ધ
રછે તેહનું, વિપરીત કીધી વાત; પેલા ખે પડ્યા હતા, સોભ્યા સાથે સાત. ખાર આવી ધુમ
પાડતી, ધણી નાકા ચોર; તસ્કરે પાંચે હણ્યા, લોકે કીધો સોર. દો દસ નાદા લોક ખહુ, થ
યો તે પ્રાતરાકાળ; વેર વાળો જતા રહ્યા, જણ થઈ જંજળ. માલ લુટાવ્યો માનની, સતિ
થવાને જાય; પાગે લાગે પુર ખધું, જયજય રાખ્દ ખોલાય. જે ધરનાં ત્રત પામીયા, દેઈ ગ
યા તે લોક; જમ મંદિર સાથે સંચર્યા, શામાને નહી શોક. પોતાનો જે ધરજી, તેને કીધો
સાથ; સ્વાર થઈ અંધી ઉપરે, શ્રીકૃણ લીધું હાથ. ધર આપું એક વિપ્રને, આપમાં વસ અ
ન દાન; સતી સતી સહુકા કહે, માનની પામી માન હાથા દેછે હેતથી, કરે છે કંકુરોળ; કેસ
ર આડ કુમકુમ તણી, મુખ તાતા તંબોળ. અંધીની પુટે અધીક જન, નાણું વેરતો જાય;
શમશાન મધ્યે શામા ગઈ, ત્યાં રું કઠિતક થાય. કો પુજે અરચે પ્રોતથી, કોઈ નમાવે શોર;
સતી સતી સતી કહે, માણુ નહી કોઈ મીશ. કોઈક માગે દીકરા, કોઈક માગે દામ; કોઈક મા
ગે રાજવીધ, કરે સહુ સહુના કામ. કો કહે સત તારા સમુ, હીમત રેહેજે હાથ; પાગે લાગે
પુર ખધું, સ્તવન કરે તે સાથ. લાખ લોક જોવા મળ્યા, વાગે ઢોલ નીશાન; અખીલ ગુલાલ ઉરે
ધણા, પંચ કરે પરમાણુ. સંસાર ખધો સતી કહે, વિખાણે વિશ્વ વિવેક; ખીજુ કો જણે નહી,
નારી ફેરા નેક. સંસાર પહેલા પરણતનો, જણે સધળો મર્ન; કામ કર્યાં જે કામની, ધારયો
એવો ધર્મ. માન ઉતાડે એહનું, ધાય છે પરમ પવિત્ર; અન્ય કોઈ જણે નહી, ચતુરાં તણા
ચરિત્ર. ધાલ્યા કુડાળે લોકને, વાજે ઢોલ નીશાન; ધીર સોર ગાજ રહ્યો, કોઈ રાણુ નહી
કાન. લોકડી લઈ રોસો ગયો, વહે જ્યાં ગંગા નીર; સ્વામી સાથ સતિ ખજે, ધારી હથ્થ
ધીર, સત ગારાં સરપણુ તણા, જોજન કીધી જવાં; કુમકુમના હાથા કરે, કરી પીળ ઉપાળ.
ગરમો ગામ્મે ગીતમાં, તાળી વજરે તાન; પાગે લાગે પુર ખધું, માનનીને ખહુ માન. સ્વામી
સુવારયો કાનમાં, ધૂતમાં ખોળ્યા વાળ; પાવક પ્રગટાવ્યો પરમદા, કીધું ઝાકમઝાળ. અતી ધ
ણા આનંદ છે, નયી જણતી નર; કલંક કોઈ નથી જણતું, ભાખ્યાન કેરો ભાર. સ્વર્ગ કા
જ સ્વરૂપિણી, હત નગારે દેઈ; કોણે કલંક ન જણિયું છલ્યાના જરા લેઉ. રોસે વિચારશું
દિલ વિરો, મેના મોડુ મોડુ; કલંક એનું જાહેર કરે, પોચાડું મન કોટ. કુંડી ફેરવું દશમાં,
કરે એ જુડો ભામ; છમ્મે મારયા છેતરી, મારયો પોતાનો સ્વામ-હળવે હળવે રોસલો, ગયો
આતાનો પારા; શ્રીજા સ્વરથી ખોસીયો, સસરો કહે સાખાખ. પન્નગને પ્રાજે કરયો, વળતો
મારયો કથ; પરમારને પોટયો પ્રેમ, ચતુર વિચારો ચંત. વળતા પાંચ પ્રાજે કર્યા, એમ
થયા તે આંક; સતી યાચાજો સુંકરી, કરી રીધે કન્યાદાક. કાદી નાંખુજું, કામની ચીત તારામાં
ચેત; કહી હકીકત કાનમાં, અંતર ન મળે હેત. રોસો કહેછે સર્વને, રહો વેગળા વાટ; અમો
એને સમજાવ્યો, ખજે નારી શા માટ. એક વહુ એક રોસલો, ખે જણ છે એકાંત;

ખોજ લોક છે વેગળા, ભાગે મનની બાંત. પોપટ કહે પ્રભાવતી, હવે શું કનું થાય; ભાર ભામનીનો કેમ રહે, કહે ક્વણ ઉપાય. સતીપણું કેમ સાચવે, હોસો ન કહે વાત; કલંક છાનું કેમ રહે, સામદ મારયા સાત. એનો ભાર તે કેમ રહે, કેમ માને સધળાં લોક; સસરા કેમ છાનો રહે, સમે કેમ સધળો શોક. પાગે નમી પ્રભાવતી, કહે તે વિદ્યા વાણ્ય; આજ નરો જીવે અમો, તો ઈશ્વરની આણ. સતી ખોલી સાવધ થઈ, જેમ સુણે સહુ રાથ; ઝડપીને પછી આલીયો, તે હોસાનો હાથ. ખોજતો છે વેગળા, નાંખ્યો ચીતામાંય; પરતાવાંત પ્રાણે થયો, ત્રત પામ્યો તે ત્યાંય. વિમાન આંખું વધકુંડનું, ઝવેર જડીત છે જોડ; સંસ્કારી હોસે દાંખીયું, નારો કહે છે તેહ. મરવાની ખિક જેને નહી, ખીદે તે રોને ઠાજ; વળતી પોતે માંહી પડી જીવે છે સધળો સાજ. એ હોસાનો દોકરો, હતો ખેતરવા ચાર; દાડી આવી નવ શક્યો, ભરૂમ થયાં તે કાર. સાખારા સાખારા સરવે કહે, કાણે ન જાણ્યો મરમ; સતીએ સસરા તારીઓ, ઈશ્વરે રાખ્યો ધરમ. ઈકોતેર તારયા એણીએ, વાળ્યો આડો આંક; સતીએ સસરા તણા, વધુ ધર્યો નહી વાંક. ખોજ્યો હોસાનો દોકરો, રહ્યો તે સોનો ભાર; એ વિદ્યા વિનરો તણી, શીરોમણી સરદાર. એક એકથો આગળી, વાતો સાંજ સવેર; શામળભટ તે સુચવી, સુણ જસવંત ઝવેર. એવી વાત એનેકવા, રચ્યાવો રાજ ભોજ; કવી કાળીદાસે કહી, મનમાં આણી મોજ. માંધ પડીત મોટો ધણ, પરઠ્યા તેહ પુરાણ; તેમ રખીયલ સુત રાજવી, શોભે વુ સુખાણ. ઇદ્રણતની આગળે, કવિ શ્રી કેશવદાસ; રસિક પ્રિયા તેણે કરી, વિવિધ પ્રકાર વિલાસ. મનહ સુત મહિમા ધણા, રખીયલ કેરો પુત્ર; ગ્રંથ રચાવ્યો ગુણનિધી, શુભ વિદ્યા એ સુત. ખાર ક્યા ક્યુધ આગળી, વાણી વેદ વિલાસ; શ્રી ગઉડ માળવી વિમ શુભ, વાણી વેદ વિલાસ. એ તા વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજેડ; શામળભટ કહે ખોલજો જય જય શ્રી રણજોડ.

વારતા ૧૩ મી

હાહરા. દુઠાણો દુખ ભંજનો, વધુએ જોખન વેર; ઉત્તરો અર્થો ઉપન્યો, ગઉરી નંદ ગણેશ. શેણુ રીડી સારદા, વઢને આપે વાણ; દાંધો તે સુખ કારણી, ખરી અત્રત રસ ખાણ. એને તેડકી સારદા, નેક રહી નહીં નુન્ય; વિદ્યા દેયણુ વિસ્વમાં, તે વિણ સધળુ સુન્ય. કથા કહુ શુક મહોતરી, વિવિધ પ્રકારે વ્યક્ત; રાણા સમજુ સમજજો, ભવ તારણીનો ભકત. તેરમે દીવસે તારણી, સમજવી સામર્ય; કહે આવીને માલણી, ગયો જનમારો વ્યથ. કાલ ન આંખ્યાં કામની, આજ પધારો આપ; સમી સંધ્યા નવ સંચરો, સ્ત્રિ હત્યાદિક પાપ. તે સ્ત્રિનાં કહેવા થકી, શોકાણી સમજ સાર; વેદ પાળવો વાપદા, નર જોવો નિરધાર. માંગ સમારયો માનની, શોભોત સજ્યા સરવ; ખની હણીને નીસરી, ધણા આણી મન ગરવ. રમઝમ કરતી રીઝમાં, ઠરાવ કીધો ઠેક; માનની ચાલી મલપતી, પોપટ પાંજર હેક. જુહાર કર્યો જીવંતે કરી, ખોલ્યો પોપટ ખોલ; આજ ખન્યું છે તાહર, તરણી રૂડુ તોલ. જેરો છે જોખન તણા, ચતુર દીસે છે ચેહન; ભમર દીસે છે શોભિતી, નોખ દીસે છે નેન. શા કામે રાતે સંચરો, સાચુ ખોલો આજ; મારા સમ મુજ આગળે, સેરા ધરેમાં લાજ. હરી ખોલી તે હેતથી, સાંભળ શુક સુભાણ; નરો કરવા જોખમાં. પરવરા મારા પ્રાણ. ભસે ભસે ભામની, કરો જરૂરી કામ; કાલા સ્થિર કોની નથી, નારા જોટલાં નામ. સંજુરો રાજ તણા, રંગ રાણી રૂપ; વિનર વિદ્યા તેણે કરી, અકલ ધણી અનુપ. કદાચ કહી સંકટ પડે, કપરી આવે અંગ; વિનરો વિદ્યા મુક, આલખજો એ આગ. પગ ખેચી રહી પ્રેમદા, એતો સાંભળો આજ; સંજુરો રાજ કવણ, રંગ

આ રાણી કોણ. કુંમુ જનમે જુવતી ગઈ, કવણ સંકટ શું કામ; કવણ પ્રકાર વિદ્યા કરા, કવણ
 જરતું નામ. અથાહતિ માંડા કહો; વિસ્તારો કહો વાત; શુભ પેરે શીખુ અંગે, મહુ અંગ
 ની રાત. શુક કહે સુણ સુંદરી, તને આજુપણ સેળ; ભીને વસ્તરે ભામની, તજ તાતાં તં
 ખાળ. એપાઈ. ઉતર પંથ અમેરીકા અથ, રાણુ નગરની રાખા સહય; સંજુરોર કરે
 ત્યા રાજ, અસાધ્ય અન્યા તનથી તાજ. અલખ દશ અલખત ધન ધણ, રાજ કરે સંજુ તે
 તણ; પુન્ય તણી પ્રદેહો પ્રવેશ. સુર સુભટ દાતા શુણ દેરા. જોખનવતને જનનું જોર, અનમો
 ટક રાખે અંકોર; રાજની રાણી જે રીત, પતી સાથે રાખે ખાહ પ્રીત. એક એકને દેખો મન
 કરે, કોડે કંદ્રપ કોડા કરે; નર નારીમાં નહિતમ નંદ, પ્રીતો જેમ ખાણ્યો મેહ. પ્રીતો જેમ મે
 નુને વણ, પ્રીતો જેવી જળને મહ; પ્રીતો જેવી ચંદ્ર ચકોર, પ્રીતો જેમ મેધને મોર. પ્રીતો જે
 મ વસંતને વન. પ્રીતો જેમ લોભાને ધન; એક એકને દેખા અન જમે, જોડે ખેરી ગંદકે. ૨
 એક એકને દેખી જળ પાંચ, લાપો અંગે રીતે લીએ; ઘેર હય ગળને લશ્કર ખહુ, વશ વર
 તે સેનાપતિ સહુ. સુખ સાગર ઈંદ્રાણી ઈંદ્ર, જેમ જોડુ રાહણીને ચંદ્ર; રતી કામ જેવી રી
 ધ રિત. પુણ્ય અન્યા અન્યે પ્રીત. દોહરા. રંગા રાણી રાજવી, રતી રામેવર ૩
 પ; વાણી અમત રસ થકો, ભોળવાયો એ જુપ. રાતખ રાણીને આપવા, આવે તંખોળી ઘેર;
 ખોડા ખાસક પાનના, પચાસ પાચાડે પેર. વાંકો મછે વાંકડો, જોખનવતો જાણ; રાજ આલાપે
 રંગમાં, વહે અમરત વત વાણ. હાહ્યો ને વળી કુટડો, અતુર શોરોમાણી હોય; શુણિયલને ગા
 મક ધણી, કળી રાકે નહીં કોય. શુરો પુરો સતવાહ્યો, જાણે ખોજે કામ; વિસ્વ વખાણે તેહ
 ને, જાણે ખાણ ગામ. વાંકો મેલે વાંકડો, અતુર આવે પાન; આવતો દીઠા નારીએ; ગઈ સુખ
 ને સાન. વિહવળ તે વિનતા થઈ, ધારણુ ન રહયુ ધીર; પરવશ પડી તે પરેમકા, સફરી દેખે
 નીર. ખાળ જુધી ખાળા તણી, ખાળ રામાનું રૂપ; કામાતુર થઈ કામની, હાણણુ પડીયું કુપ.
 જુવે જુવતી જતને, ન જુવે કાંઈ વિવેક; હિંચ નિચ અંતર નહીં, નહી નારીમાં નેક.
 ૧ સતી કાં સાધવે, કહું હિંચ અમીર; કાં રંસા કાં રાક્ષણી, નારીમાં એણું નીર. પડી
 કરી પરેમકા, માણે મુરખ સાથ; રાજની રાણી રાંકરુ, હેતે જોડે હાથ. વેહપારીની વધતરે
 પતી નિચપે જાય; પોતાના મનમાં વસે, શુણ તે નરના ગાય. પાપ પુરુષ એ નજ, જાણે
 વે રાય કે રંક; ધરમ અધરમ ધારે નહીં, વાળે આટો આંક. નીચમાં નીચ નારી સહ, દિ
 ાં હાહી થાય; અમરત રસને પરહરો, વિષ હળાહળ ખાય. ગંગાજળ તજે ગોરડી, પીયે ખા
 ય નીર; પતિ પોતાનો પરહરી, શેવકને કે શરોર. લાજ મરજકા નવ ગણે, ન ગણે હાખણ
 ૩; જ્યાં દોલ માને આપનું, કરે વિસરજન વજ. સગાં સહાદર કંથરો, કદાચ લે જો કેર; જ
 ભાત ધરસુતની, ખરે તે ખેડે ખેર. મારે કે પોતે મરે, નીરશું નીરાસી જાય; સરજની સ
 નહી, માનનીનો મહોમાય. રામા રંગા જે રાખકી, સહુકો કરે સલામ; તેને તંખોળી દિ
 શો, દરિદ્ર શુણહિણુ ગુલામ. એકાંત તેડ્યો તેહને, ભાવ ભેદ હિત હેત; અરથ ગરથ સે
 અધિક, તન મન ધન સમેત. જર વિદ્યા કરી જોખમાં, તંખોળીશું તરત; થર થર ધર
 માપડો, માયે આળ્યું મરત. રામા નહી એ રાક્ષસી, જુવતી નહી એ જમ; માનવી નહી
 દાનવી, કહો તે કરીએ કેમ. દુભે ને દેવટ કરે, શુળો દેવરાવે સાય; જરીથી જવડે જરી,
 વેધાતા વાગ. ત્રીસ રિવશ તો વહી ગયા, કરતાં નારશું નેહ; મરવા પડ્યાને સહજ,
 ૭ અંકો દેહ. માનની કહેરે માલજ, શું છે જુજને કુપ; માયે માયે મારો કને, ભાજ
 ૮ જમ. માયે મુજ સરણુ છત છે, સુખ સાગરની ખાણ; તુ ખોજે તે પાણીએ, કહુ તુ

જાડ વાણ શા માટે તુ દુખીયો. દુખીયા ત્યાંએ કામ; ભોગવ ભાવે તેટલું, રંગા સરખું રાચ. દેવતાને ફરસલ થઈ, પરેસલ પુખ્તો પાસ; મહાપાત દેવી માનવી, દારૂ છું હજ દાસ. બરણ ચાંદુ છું તાહરા, દેહછું અલિખન મો માગ્યા વાળ્યા ત્યાંએ, ધાણવત બાણી મન. કાચ ન ખરીખર કાળીયા, જમાડુ છું જોર; તોય કણો તુ દુખીયો, ટેક ગયો હજ તોય ત્યારે તં યોળી બોલીએ, સુખ બાંધુ એ બાળ; કાઈક દિવસે મોત છે, બરણ કહે છે કાળ. સુક્ય, સમાન નો છવતો, કો કોન ખેરુ પ્રાણ એથી દુખ બોલુ કિય, સ્મરો કપલુ રુજ હાણ. હરી બહુ છું યાં થકો, મુકીરા ધરને સામ; જખ મારી રેહ્યો તમો, કરુ મુંડ કામ. વધો સુધી મુને દેખરો, ત્યા સુધી સેરો કેડ; તણા ચામ છું ગોરલી. બજરા પરેખર ખેડ હોને ખાલ્યાં હસનનો, ચિંતા તારી મુક; મનના માન્યા માલણ, મુરખતા તારી મુક, મુજને પુણ્ય ભમતુ ન થો, રવાની સંગે સોધ. અધિપ લાગે અળખામણ, જેવો પ્રાદો આંખ; છુલોહારા ધરિતાણી પક્ષી ને જમ પાંખ. લેઈ જા મુજને લારકા, ધણીક લેઈ છું ગરથ; કહેતો જાડ રાયનો, સરેએલા રો અગથ. કહેતો જઈએ નિસરી, જાખ કરીયું જલન; રાજાની જે દ્રિષ્ટ છે, કહેયું આંખે રતન. તન ખેડયું તંબોળીએ, હસું કરે તું હેત; નગર મુકી કેમ નીસરે, શાભા રહ્યો સામે ત. હાહા કહને ખે હરુયાં, વખાણ કરીને વરત; આજ રાતે ધડી અંકને, કરેલા વાળ તર ત. તંબોળી કે તાણી, હૈયા હોચાળા ખાટ; તે રડવડો રણ વિદ્યો છું મળુને નાટ. ખ મા ખમા સહુકો કરે, ફરે છત્રી છાંય; રાજ રિધ રાણી તળે, દેખો શું રુજ માંસ. રેક જ રિ અન નહાં મળે, શાને મુકો રાજ; ઇંદ્ર સમુ સુખ આ ધડી, તણી જ કરે તાજ. રક્ષામા ને મન સાચ છે, જરને મન તો જાહ; પરસ્પર કોલ ખાને કર્યા, અરધ નિરાશ છે. આ લો બજુ છે મન વિરો, એ ક્યમ મુકરો રાજ; ધરસુત કેમ મુકરો, મુરખ માલા કાળ. આલો આલ્યો મલાતો, ખેડો દુકાને ખાર; સજ થઈ તે સુંદરી, નરની સાથે નાર. તેર કેડી દેહક તણી, લીવો હામડો એક; પૂંલ પોતાના પતિ તણી, ખાંધો કરી વિવેક. પ્રયત્નો ખોજે ખાંધી આ, શોભીત સધળી સિંધ; મધરાતે તે નિસરી, સેઈ રાજની રિધ. રવાની ચિહાર રનવા ગ યો, મુકયા ચાકર મેલ; પામર કુણ પુછી શકે, શ્રીવંતને સમણ સેલ. ગરાખને સંહુ મંચરો, કુણ આંખુ કુણ જખ; પછે કુણ પ્રતાપોને, કુણ તેના સહુ ગાય. ખગાશું ખાય ખળવંત જ ન, ચટકી વાગે સે તણ; તેને કુણ પુછી શકે, કયા સણે કુણ કરણ. એવાં કામ થાય અધિક કે, મોટા જનને મેલ; ગરોખ ખચારા શું કરે, શ્રીવંત નરને સેલ. વિનતાએ વેતજ પાલકયો, વિપરીત કીધું વરત; દુકાન બ્યાં તંબોળીની, આવી પેહોયો તરત. ઉઠ હરે આળસુ રહેતો ખોલો હો હાથ; શમશામાં સમજવિયો, સુંદ અમારી સાથ. મોહ પામ્યો તે માલણ કાનમુંડ ઉત્ક હોય; એકલી એ કેમ નિસરી, કળી શકે નહીં કોય. તે તંબોળી ખાખડો, ગયો સાથે સુ સુનીધ. સારે પોહોર તે ચાલિયાં, વિકટ પથ વિવંધ. ગરીબ મુકયા મેં ખાખડા, ગરીબ મુ કી ધેર નાર; નાત જાત સહુ પરહરો, કરતાં આ વ્યવહાર. પનેતી મોહપાદની, હેમે જોને હોય; ખીત કરી પરનાશુ, સુખી યામ નહીં કામ. સહુ એથે કે આઠમે, વળી ખારમે જેહ કળ્યાં દ્રમાં કામની, ન કરો તે શું નેહ. પ્રજાહત્યા જોને કરો, જિહવા સેં આત; પરનાશી પ્રિતમી, હવ્યા વળે હાથ. રગતપિત કે એથીઆ, ચાયા સેરોળી દેહ; તે પરતીની ભોગવે, હાત્રાવળતા તો એહ; એજે દુરમ્મ દેવતે, સિંહાતને તે ખાય; માત પોતા એજે હણ્યા, તે જન વિહવળ થા થ. સિંહોયાલો આખા જનમેનો, વારામણુ નહો નેહ; દંડાયકહારી દિવાનથી, તણી વાતે તેહ. પંથ પમે પ્રાણુ બુને, રે રાખે ખાડુ એમ; એમ કરતાં આધાં ગયાં, ત્યાંથી જોજન વી

સ. રંગા હહે રહો હવે, માલણ મારા મીત્ર; તુ છે હાર હેરા તણા, પુરણ પરમ પવિત્ર. ખા
 ઝા પીઝા છુખી કરે, ખરચો ઝાઝા ગર્થ; રાયનો રાણી ભોગવો, રીતા ન કરે વ્યર્થ. ભામની
 ભારે છુપની, ભાવે કરે તુ ભોગ; કોઈક જન્મના પુન્યથી, શિવે મેળ્યો સંગેગ. માલે મન વિ
 ચારિયું, ફટ ફટ છુડી રાંડ; કયમ વિસ્વાસ તારો કરે, મહો મયકોડે માંડ. રાંછુરો રાજ સ
 ખળ, નગરી કેરા નાથ; તણીએ તેવે તબ્યો, આવી મારો સાથ. કુણુ માત્ર હું કીકરો, કુણુ
 માત્ર હું રાંક; રંગાએ રિધિ તણ, વેદ વિધાતા વાંક. અત્રત કૂળ સહકારતું, તણને ધ્યછે
 ખાંડ; પુરપતિ સરખો પરહરયો, ફટ ફટ છુડી રાંડ. નિરાંતે એ નાર છે, જેમ શિયાળે સાં
 ઠ; મહિપતિ જેવો મુકીયો, ફટ ફટ છુડી રાંડ. નીચ નમેરી નાર એ, નીચ રંગાનો રંગ; સને
 હ તે સાથે કયમ કરે, કયમ કરે એનો સંગ. રાજ સરખો રિધપતી, જેવા જેવો જત્ર; મહો
 રાં કરિદ સાં દાપરો, હું તે કુણજ માત્ર. મુજથી મન માન્યો મળે, દેખતો કે દીશ; તે સાથે
 તણી જરો, છેદી માત્ર શીશ. એમ કરતાં આઠ્યું અરણ્ય, નદી વહે બ્યાં નીર; દેવળ દિહું
 દિપતુ, તે શરિતાની તોર. તોરે તણી રહો તમો, ખચકો લીધો ખાંચ; રાખરોલેછને ઉઠીયો,
 તણી ખેસારી ત્યાંય. માલ લાવો મારો કને, કરો જળ કીડા કામ; ગામમાં જઈ આવ્યુ અમો,
 હું છું તારે નામ. અરથ ગરથને લગડાં, માલણ મન મગન; નારી મુકી નીરમાં, નીરાંકપણે ન
 ગન. તારા પ્રપંચ તે તુજ કને, તુજને તાડ પાપ; જે કરે તે ભોગવે, વેદ પુરાણે છાપ. પરિ
 બ્રહ્મને જે પરહરે, કરે ઉપાસન છુત; તે સ્વરંગે કયમ સંચરે, નરક નિવાશી ધૂત. પ્રેમદા પા
 છીમાં રહી, માલે લીધો માલ; નારીને શું નીપન્યું. કેવા થયા હવાલ. કલોલ કરેછે કામની,
 નીર ગ્રહીને નહાય; એટલે તે સ્થાનિક વિશે, કારમુ કઠિતક થાય. ભમતુ ભમતુ છુણું પરચું,
 શીશું એક શિયાળ; મુખમાં કટકો માંસનો, કરતુ આવ્યું આળ. નારી ખેઠી નીરખે, સલીલ વિ
 શે શર્ધ સ્વચ્છ; જળમાં ઝાઝાં જળચરાં, નાનાં મોટાં મરછ. શીયાળ જાતે લોભિયું, થયું લાલ
 ચર્મા લિન. માંસ મુક્યું તટ ઉપરે, મુખમાં લીધું મીન. એટલે સિંચાણે ઉરતો, પ્રીતે આઘ્યો
 પાસ; માંસ ગ્રહીને ચાંચમાં, ઉડી ગયો આકારા. શિયાળ પકડવા સુદિયું, તરફરતુ તીર;
 મુખથી પરિયું માછલું, નાસી પેઠું નીર. શિયાળ આંખ ઝોળી રહ્યું, થયું દારણુ દીન; એ
 શિયાળ ઉણુ રહ્યું, જળમાં પેઠું મીન. નારી નારિતિ નીરમાં, ધારતિ ખોટા ધર્મ; હાથખંખે
 રી હરી પડી, કર ખે કુટયા કમ. મેર મેરે મુરખા, બુધિ તાહરી ખાળ; જખ મારી ખહુ
 લોભથી, સાંભળ તુ શિયાળ. માંસ ખાઈ ખેશી રહત, તો તુજ પેટ ભરાત; તાંકત નહિ જે
 મરછને, તો તુ સુખિયો થાત. અધ મળે આલવિકા, આખાને જે ધાય, શામા કહે શિયા
 ળને, તુજ ગતિ તેને થાય. સહસ્રાણુ શિયાળ તે, ખતરિસ લક્ષણુ દુધ; છુત ભવિસ્ય વરતમાન
 ની, સપળી તેને શુધ, બુધિ વિચારી ખોલિયું, શિખામણુ દે સાર; તારી ગત તુ નવ લાટે,
 પરનો કરે વિચાર. મારે મછ મળશે ધણા, મળશે ઝાઝા મંસ; જે અતુરો નહી ચેતશે, ધન
 નો થારો ધ્વંશ. રંગા તે રાજ તબ્યો, ધણી ખેઠી શિર ગાળ; આંખ્યો તું ઝોળી રહી, માલે
 લીધે માલ. ખાળ ચંચળતા તાહરી, ડાપણુ તાડ ખાળ; રાંછુરો રાજ તબ્યો, કખજી છુ
 ટ્યો માલ. નીચમાં નીચ તુ નાર છે, ભામનિ ખોયો ભાર; માલેતો મુકી ગયો, ધરથ ત
 હાથ ઝુમાર. ધિક રાહાપણુ તાહરે, ધિક તારો અવતાર; માલો તો મુકી ગયો, ધસ્ય તુ હાથ
 ઝુમાર. ચોપાઈ. માલો ચાલ્યો થયો મગન, નિરમાં નારી રહી નગન; લોભ થકી
 તો લગ્યા ઘટે. લોભે માન અર્પાદા મટે. લોભે રોભે સંકટ મુજ, અતિ લોભ તે પાપતું મ
 જ; અરધ મુકી આખાને ધાય, તેની એજ અવસ્થા થાય. એ તાત અઘીયાંથી રહી, પછે

રીત ખોલ રી શક; શંભુશેર રાજા રિધર, બારે કર્મવંતો તે જુપ. શિકાર રમી આપે આ વિયો, કોટીધા લસકર લાવયોઃ ચઢ્યો મેહલ જોખનને જોર, દિઠું ત્યાં અંધાર ધોર. રાહી એક ખોલાવી દાસ, અહનિશાં સિ સંગ નિવાસ; રાણીનું કોણે કીધું હરણ, કે કોઈએ પમાડી મરણ. કેટલાએકને દીધી આંચ, કેટલાએકને પરડી લાંચ; કેટલાએક પાંગે તેરીયા, અધિક હલકારા ખેડીયા. ધેલું કીધું ખણ ગામ, કોણે નવ દીધું કાંઈ નામ; કોઈ થકી સરીયોઃ નહી અરથ, ગયો ધરમાંથી ગયો ગરથ. દાટયાં સાટયાં સાંચ્યાં સર્વ, કહિ ચાલી આણું મન ગ વ; નિશાં રાયની પુરણ થઈ, જીવતી જનની સાથે ગઈ. ધરિયાં જોજન સાંઢ્યો સાંચ, મોક લો શંભુશેર પાંચ; દેતા દોટયો ગામે ગામ, નગર નિવાસી દામે દામ. ગુહા ગહવર નદિયોને નીર, સમુદ્ર ખેટ પરવતની તીર; પકડી લાવો પલ્લજ માંચ, ધરા મુકીને જશે કયાંય. ખોળો પૃથિવ ખોળો આકારા, પકડી લાવો પૃથિવપતિ પાસ; ન રાખે દેવ અથવા દાનવી, કુણ રાખી સકશે માનવી. ગામે ગામને દેરો દેરા, એહજ વાત તણા પરવેશ; રાજા પંટે તત્પર થયો, ખોળ્ય કરવાને પોતે ગયો.

દોહરા—શંભુશેર રાજા ચઢ્યો, લેશ ન લાગી વાર; નારી ના તી નીરમાં, આંચો તેને કાર. માલો તો મુકી ગયો, લાગી લેહેર લગન; વિનતા પાસે વસ ન હો, નારી છેક નગન. એટલે કંથ પોતા તણા, આવતા દિહો દ્રષ્ટ; અરે ધરવર આ શું થરો, કામની પ.મો કટ. માથરો દામનો રાભરો, કહેરો કયમ આવી યાંહ; કહાં જાર તાહારો ગયો, કયમ ઉભો જળ પાહ. કીર કહે સુણ કામની, પુરણ ધરને પ્રાંત; વિજર કરતાં આવડે, તો કહો રૂડો રીત. પાયે લાગે કયમ પતિ, નારો નીરમળ થાય; કયમ કલંક એ ઉતરે, કયમ મન સંદે જાય. પ્રભાવતી કે પોપટા, મુરખ તારો મેળ; નારો ગઈ છે ચીતરી, ખરો જાણુ છે ખે લ. મુકતાકુળ માણેક હતી, ધણાં ધરેણાં ધાટ; ચારી ગઈ છે ચીતની, વેદ ઉઠી છે વાટ. તરણી તો તરકર ખની, લશકર સાથે નાવ; નારો આવી હાથમાં, એ કયમ ચકે દાવ. નિસ્ચે કરશે નરપતિ, પંચ ઇટાળી પુર; દેશે એને શુળીએ, નારી ખોશે નુર. નાક એહનુ છેદશે, છેદશે એ હનુ શિરા; કોટી કલપે નહી ઉગરે, આવે પ્રભા ધરા. વિજર વાત ચાલે નહી, સાખ નપુરે કો ય; એ નારી નહી ઉગરે, જો કુળ ઉથલો હોય.

ઓપાઈ—શુક કહે સાંભળ સુદરી, મારી વાત જો મનમાં ધરી, જોજને કહું વીંજરી વાત, નરપતીનો ઉતારયા નાદ. જખ મારો રહ્યો તે કંથ. જેણુ પ્રઉદો કીધો પંથ; જળમાં જીવતી દીડી જેમ, અસ્વ દોરાવી આંચો તેમ. જીવતી નહી મુકુ આ દેશ, સધ્ય એહનુ છેદું શિશ થયો કતાંત સરીખો કાળ, આકુળ વ્યાકુળ દિસે જીપાળ. તે કામનીએ દીરો કંથ ચતુર પોતે એતી ચંત; એને મન જગી છે રોશ, નિસ્ચે છેદશે માફ શિરા. અરથ અથ હરયો જેણીએ, ચ રિત એક કીધું તણીયો; મસાણુ તેહ નદિની તિર, રાખળ ખળે ત્યાં સધ શરીર. જીવતિ જળમાંથી નિસરી, લાજ મરિયાદ ધણી વિસરી; છેક નગન શરીરે ઉઠા કરે પ્રદક્ષણા સખની પુ' ક. નાચે કુદે ને ઉછળે, ગાય ગિતને ભાવે ભળે; સંભુશેરે દિઠું તેહ, નારી ઉપર પ્રગટયો નેહ. વજ પેરાવી પાસે લોધ, આગત સ્વાગત સધળી કીધ; કહો રામા રણમાં કેમ રહ્યાં, વજ આ જીપાણુ તે ક્યાં ગયાં. તમને કુણુ તેરી આવિય. અથ ધણેર કુણુ લાવોયુ; નગન સ્વરૂપ ફરે કથ મ તાર, વિનતાનો એ નહી વહેવાર. રૂડો નહી રામા આ રીત, ચતુરાં કાંઈ ચેતો ચિત; હો જલ પડે રહો મગન, તે કયમ નારી ફરે નગન. ચીતા માંહય ખળેછે કુણ, એતો અચરજ દિઠું ઉણ; આ કોનુ દેવળ કુણુ દેવ, કોની તમે કરોછો શેવ, ચતુરાં કહે મારયો ચંડાળ, કુલ કપટ કરનારો કાળ; સખાનીએ લોધો તે ભોગ, તારો જેણુ ટાળયો રાગ. રોકી ખાણુ એનુ અ

મ, રાખ્યો માતલમે રંગ; સાંપડી મુજને લહેર લખ, કાપ્યા વજ્ર ને ધ્યાન નમન. પાઉ પાઉ
રે તારો નાથ, એમ કહી ધરમાં મે હાથ; બેઠેલા બેઠેલા બેસે બેસ, તનમાં કાઈ ધર
નહીં તોલ. હસે કાણમાં ને કાણમાં રૂવે, લગાડે આધુ કટિતક જુવે; કોણે ઘેલી કીધી એહ, પ
રવરા દીસે છે એનો દેહ. સુધાખાળ એસારો કીધી રંગ, ધણા હેતથી આણી ધેગ; આશના ના
શના અમિત કરે, અમરત મેવા મુખ આગળ ધરે. ને જમે અન ન પાણી પિયે, કાઈ ન જ
ણે કાચુ કિયે; પછ પુછારણને ઉતાર, બુઝા ગાળુક મેલ્યા તે કાર. શામા તો નવ સાલ થા
ય, ચિંતામાં ધડયો તે રાધ; બધુ હાસ્ય જલપે ને લવે, જીવે નહીં એ જાણી હવે.

દોહરો-વેરા વિપરીત બની ગયો, રંભાવતી જે રૂપ; બેસે બેસ ધરમાં થકી, બાર સાંભળે
જુપ. ખેતો આપે એકલો, પરસ્પર કરે વિચાર; બારથી બળે બે હરો, અરિત કરે તે કાર. ક
હે ભવાની ભાસની, કહ્યુ તમારે કીધ; માંડી તારો મુકીરો, તે સાટે તુજ સૌધ. જક્ષ તુજને
લેઈ જતો, સાચે એ શેઠાંત; ખાત તુજને ખાતે કરો, આજુત તારો અંત. રોકાર કરતી તું
પરેમકા, મેં મુકાવી તરત; રોકી ખાધો એ દહતને, મેળ પમાડ્યો મરત. ખીર ખાંડ ઘત લાડવા,
તારાં શેઠમી કાઠા મુકે ઉતાર મસાણમાં, મણુ એકસોને આઠ. સાલ થઈશ તું સુંદરી, સુખ પા
મોડ્ય તુ તરત; નહિતર તાર જાણજે, માઠો રીતે મરત. ભોગ આપે તુજ ધરધણી, તો તો જી
વે એક નહિતર એને બસ કર, નીરવે નિસદેહ. સંજુરે સાંભળ્યું, એ શું કટિતક હોય; મ
ને ને એને મારો, કળા રાઠે નહીં કાય. ખિતો ખિતો બહારથી, બેઠ્યો છુધિ નિધાન; કુણ
જી ને જમે શુકરે, કરોએ એહ વિધાન. ફૂત હરો કે દેવતા, હરો ભવાની જુત; શાકયણુ સિ
ધ રોકાવી, અચ જ અદભુત. બેલી ધરમાંથી બાળકો, લોપુ નહીં હજી લાજ. સાલ કંઈક
કરે, તે કરે કાર. જરૂર હવે તો જાઉં, ન કર જાએ દોષ કહ્યુ કામગીતુ નહીં કર
વે, લખ્ય શરો દોષ. ચેટક ચેતાની ગયુ, રાજ્ય સુણુ કાન; સાલ થતે સુંદરો, માનની
ધમી માન. એ હ-જીવતી નિરમળ થઈ જાત, ઉરણ ઉદય થયો ખાત; લગ્ન પામી સા
જ થઈ, એકાંતે રહ્યો હોય રહી. ભાગત સાચે બેઠ્યો જુપ, રામા તારે રૂઢ રૂપ; સાચુ બો
લી આપોઆપ, જુદું બેસે પરઠે પાપ. શું વિત્યુ રી રૂઢ એ વાત, એકાંતે રી હોવા ઉતપાત;
શામા બેલી રવ ના સાથ, હેત ધણીથી બેઠ્યો હાથ. સમ કીધાં તો સમ્યુ કહ, નહીંતો મનમાં
અમલ ના; કળા ઉદરનો હોતા કાન, આપણે ધર કીધુ બોલના. રોકારે રમો તમે આવીયા,
ચેટક કાંઈ પાંચે લાંબાયા. જમી રમી પોઢ્યા એકાંત, આજ ભાડુ મનની ભરાંત. માળિયા
માંહે આંબે; જલક તમને તેતા કરવા ભલ; પરવત જેવા તેનાં દેહ, ગાજે જેમ અસારો દેહ;
અચાર નિદ્રા મુકી ધણી, બોલ્યા ત્યાં ધણીથી ધણી; તમને દેહ આલ્યો જીટલો, જખમી હું
જાગો લેલો પાંચે લાગો તેને પ્રીછવો, શામ દામ કરી નીઝવો; સાંભળ સામા રુદ્રે જણ,
જક્ષ વીચારી બેઠ્યો વાણ; રાજને નહોએ લઈ જશું, રૂધોર માંસ એનુ આઈશું; ચીંતામાં
રોકીશુ અસ્ત, વાપરશું એ સધળી વસ્ત. મેં તે સાચે જોડ્યા હાથ, સ્વામી મુક મુજને લે
સાથ; એતો મારો પરણ્યો ધણી, એ જીવે તો નાર્યો ધણી. રાખસા કહે તુજને નહીં ખા
ઉ, એ રાજને નહિ લઈ જાઉં; ત્યારે તેને આપો સાચ, અરથ ગરથ સમરધિ સાચ. દો
ટમાં સાચાં છાતાં જોઈ, અમે જક્ષને સુખ્યાં તેડ; તારે સાટે હું ત્યાં ગઈ, વળતાં
વાત ત્યાં બોલુ થઈ. લાવ્યો કાઠે ચીતા તો રચી, મનમાં હરથ રહ્યો તે મચી; મુજને આ
વા થયો મજા; નીક્ષણુ હું થઈ નગન. જવરાવી તેણે મુજને નીર; રોકવા મારું મુજ રા
રોર; મેં જોડ્યું એ મુજને ખાથ, અગ્ની આંચ મધ્યે દુધ થાય. એહ વાત મેં મનમાં ધરી;

પણી યુક્તી તે કામે કરી; વનિહમાં નામે જેટલે, મેં યુમે પાડી તેટલે. ધામ્યા ધામ્યા
કો દાતા દેવ. સમ્યક પ્રકારે કરે હું શેવ; એટલે વ્યાધી ચંડી માત, મેં તેને માંડી કહી વાત.
તે જાકને પમાડ્યો મરત, શેકો ભક્ષ કર્યો ત્યાં તરત; મુજને કહે લાડુને ખોર, એકસો વ્યા
ક મણુ મુકો તીર. ત્યારે તમે પણ સાજાં થશો, નહી મુકો તો મારયાં જશો; મારાં વજ્ર વ્યા
ભુપણુ લીધ, ભવાનીએ પ્રાહ્મને દીધ. તે વિપરે દિધી વ્યાસીસ, કંથ તારાણુ' કોડ ભવિષ્ય;
એવી ગત થઈ ત્યાં માહરી, સાચુ બોલું રાણી તાહરો. સાખાસ સાખાસ તે કંથે કહ્યું, મુજ
માટે તેં દુખડું સહ્યું; હું તો ગયો સાચે સીકાર, હતી ઘેર તે નીરમળ નાર. ઉભો એક
આંખલોની તજે, ત્યાં લરકર કોઈ નવ મજે; પાણી પીતો ખીતો મન, કાળો ચઉદશનો મોટો
દન. કાંઈક એટક સાચે આવિયું, સાચુ ભુપતિને ભાવોયું; કલા થકો ખમણું વ્યાધીયું, અધીક
હેત સ્ત્રી શું થાપીયું; મસાણાં મુક્યાં પકવાન, માનનીએ ખહુ દોધાં માન; નીત્ય ઉઠીને પ્રભુમે પાય,
જરી ભુવંતોને રૂડી જગ્ય; શોભીત પેહેરાવ્યા શણગાર, અલખત સુંધી અપરંપાર. એને દેખી ભુ
ગતે જમે, એ સંગાથે રંજે રમે. ખોલ રાણીએ એનો દાસ, પુરપતિને લાગ્યો તેનો પાસ; હું તારો
અપરાધો રાંક, કામા કરજે તુ મારો વાંક. મુજ માટે સંકટ ખહુ પડ્યું, એ દુખ મુજને ઝાણુ અટ્યું;
મુજ માટે મરવા તુ ગઈ, ખરી નીશા તે મારી ગઈ; તુ પટરાણી તાર રાજ, હું ચાકર શેવાને
કાજ; તારૂં ધનને તારો માલ, મુજને તો કર્યો તેં ન્યાસ; હું તારો પામર પેટોએ, વિનતાણ
જાણુ વેઠોએ; કળજુગમાં એવી કામની. ભરતાર સાટે મરતી ભામની; ખદા ભુગમાં દોઢી પું,
તેણે હેત કરું છું હું; દોહરા.—ખાધુ પીધુ ખુબી કરી, પીઉં પરાવ્યો પાગ; પોપટ કહે પ્રભા
વતી, ભુવો જરી એ જગ. એમ વિજરી આવડે, તો તો સુખે જાએ; નહીતર નાક વઢાવ
શો, ઘેર રાંધીને ખાએ; સાખાશ સાખાશ કહે સુંદરો, સાખાશ પોપટ પવિત્ર; સંધળી વિદ્યા
શીખવી, ચાતુર ચાર ચરિત્ર; બુદ્ધ કયા એ બોહોતેરી, વાણી વિવિધ વિલાસ; એવે જશવં
તા આગળે, કહે કવિ સામળદાસ. શામળ ભટ શ્રી નગરનો, આવ્યો સીંહજ ગામ; અંધ કરા
વ્યો ગુણિધી, નવે ખંડમાં નામ; શાણા સમભુ સમજશે, કહે કવિતા કરજેડ; શામળ ભટ
કહે પોલજે જય જય શ્રી રણછોડ.

વારતા ૧૪ મી.

એપાઈ—જય જોવિંદ ને જય જોપાળ, જય કર્ણાનિધી કૃષ્ણ કૃપાળ; જય જગપતી ને
જય જગદીશ, જય આવ ઉમીયાવતિ ઇશ. જય સુરનાયક જય દેવેંદ્ર, જય નવ ચહ ભાસ્કર
ચંદ્ર, મનખલપુર ખહુચર ખાળિકા; જય કલ્યાણ રૂપો કાળીકા. જય માતા તાતા સિવ સીધ,
જય અષ્ટમાં સિધિ નવ નિધ; જય કિરતાર શુભ કામ, જય દસરથ સુત સુતારામ. જય
ગુણનોધ ગરવા ગણપતિ, જય વિધિ સાચી સરસ્વતિ, જય જય ઇષ્ટ અનપુરણા આપ; જય
નાના ભટ ગુરૂ પરતાપ. જય સિતાપતિ લક્ષ્મણ ખંધુ, અયોધ્યાનાથ કર્ણાના સિંધુ; પાપણ
તોય વિરોતારિયા, રાજ્યાદિક મરડી મારિયા. જય વંદરાવંદ એકુળચંદ, દેવકી સુત નંદણને
નંદ; અડઅટ તિરથ ગંગા નરમદા, જય સરસ્વતિ દેયાણુ સરવદા, કપા માત તમારી હલી, ક
રણામય કહેવાણા કવો; વાયુને વશ તરૂં હોય, જોર એટલું કવિનું જોયે. છપા. શિવ
સરીખા તાત, માત ઉમીયાલ મોટાં; ઉપાસન અધિક એનેક, એહ વિણુ સરવે પોટાં; તેજસ
કેરિ દેવ, સહુ પહેલો પુનમ્પ સહસ્ર વ્યાકાશો વિપ, ગુણ સહુ તેના ગાથ; સિંદુર અંબે શો
ભવ, મોદીક અમ્રત અહારછે; શામળ કહે રોનો સહુ દુડાળો દાતારછે. ભાગ્યશાળી ભરપુર,

મહેાદર કારતિક સરખો; રાજ રાજેસ્વર રૂપ, પ્રતાપ મુન્યવતો પરખો; સીવસુક કરી વંદન,
 કમ્મે સાસ્ય એમ ખોલે; પ્રતાપ મુન્ય પાવન, નહી કો એને તોલે; સુખદાયક શેવો સંહુ, ધરીત
 વાત મહીમા ધણો, તારણ તરણ ત્રણ લોકમાં, સ્વામી કારતિક સુત શિવ તણો. ચોપાઈ
 વાત કામની કો નવ કળે, આવી પોપટ પાંજર તળે; જોરો કરતાં જીવ જન્ય, પેર મેનાની
 મુજબે થાય. સામ દામ કર્યા બે ભેદ, વાડ જવા ન દેવી વેદ; સાખાશ તુને શેઠાણી સાર,
 ધન ધન આ તારો અવતાર. કાલ શેઠ આપણો આવરો, રિધિ તે રૂઠી કાવરો; ત્યાર પછી
 નહી થામે જર, ભરતાર તણો ભારે છે ભાર. ત્યાર પહેલાં તો રંગે રમે, જર ભેગાં ખેડી
 ને જમે; તે ઉપર આણો ખાહુ હેજ, સુભરસની સુવાડો સેજ. જુવતે તુજ જોખન જય છે,
 ધરીયે વરસ સોસો થાય છે; વળતિતો પલટારો વેશ, ધોળા યારો રીરતા કેશ. કંઈશિયળ
 યારો રંગ રંગ, ભારે જોખન યારો ભંગ; તે માટે તમે તતપર થામો, જુવતી જરો રમવા
 જામો. વાત શુકની મનમાં વશી, હેત ધણે તે નારી હરો; આંતે તારા સમખાઉછું, જર પ
 છું જરી જાઉછું. ખાન પાન પોપટને દીધ, કરણા દ્રષ્ટ કોરેયો કીધ; પાગે પ્રણમી ખોલી તે
 હ, કહી વાત આણીતે રનેહ. રમે કહેતો તુ કોને વાત, કરે શેઠ આપણની ધાત; પોપટ ક
 હે સાંભળ પરમદા, કંથન કોઈ જાણે નહી કદા. જમ્યો જર રૂઠ કાવજે, પ્રાત સમે વેહેલાં
 આપજો; રમે તમે કહી સુકી જમ્યો, જય આખરો મારજ ખામ્યો. ચતુર સુહાણની નારો
 જેમ, કરતું પટે તો કરજો તેમ; એમ વિજરો કરજો વાદ, જામ્યો મનમાં આણી ઉલાદ.
 દુહા-પરમાવતી કહે પોપટા, એતો અચરજ હોય; ચતુર સુહાણ તે કવાજુછે, કળી રાકે નહી
 કોય. કોણ છે તેની કામની, કોણ તેહનો જર; કોણ ગામનો નામ કોણ, ભોળવ્યો કયમ ભ
 રતાર. કયમ પાતે ત્યાં ઉગરી, કયમ પતિ લાગ્યો પાગ; કોણ પ્રકારે છેતરયાં, કોણ દેશ કો
 છું જાગ. શુક એ વિધા શિખવો, કરો એટલું કામ; ત્યાર પછી જશુ અમે, કરાવ કરે આ
 કામ. શુક કહે સાંભળ સુંદરો, વાડ કહુ એ વાત; કાલી કરોછો તેમ કરો, રહો આજની રાત.
 વાડ કહી વિનતા રહી, શુક ખોલ્યો શુભ વાણ; શુણે શેઠાણી વારતા, ખરો અમરતરસ ખાણ.

ચોપાઈ-પીપળવાળુ પાટણ ગામ, કુમારપાળ નરપતિનું નામ; વરણ અદાર વસે છે લોક,
 રૂઠ રાજ કોને નહી શોક. લોક સઘળાને લાડજ કરે, આણુ ધરમની ત્યાંતો કરે; તેહ ગામ
 નો એક કાઠરો, અધિક તડવારી છે આકરો. અનમીને અહંકારી રૂપ, માને જોને મોટા ભુપ;
 વશ વરતે છે ખાધુ ગામ, સુહાણ ચતુરો તેનું નામ. તેને ધેર કામની કુળ શુદ્ધ, ખત્રીસ લ
 કાણ ખોણણુ છું; રૂપે રૂઠી મોટમ મતી, સરૂપાં નામ કેખાતી સતી. થોડું ખોલેને નીચુ જુવે,
 જોહલી ઉઠેને મોલી સુવે; એક ચીતે ધણીઆણી ધણી, અરસ પરસ છે પ્રીતી ધણી. દોહરા.
 એક દીન નાવા કારણે, ભાવે ખેઠા ભરતાર; પાસે ઉભી છે પ્રેમદા, સખ્યા સોળ શાણગાર. અ
 રસપરસ વાતો કરે, પાસે ઉત્તેનાદક નીર; ખાંડ તાણી એળો કરી, કરે છે શુદ્ધ શારીર. એટલે
 વધારેનો દોકરો, કરમવત કુમાર; જાતો દિઠો જુવતોએ, છે પોતાનો જર. મકર પખાસે મલ
 પતો, રૂઠ રઠીઆણુ રૂપ; ભરજોખન ભીને વાન છે, એકકલ ધણી અનુપ. ત્રસ આણુપણુ મો
 પીતાં, કામ સરીખો કાય; નાવા ખેઠો છે ચાતુરો, તે વાટે તે જય. મણુકો નામ મારગ જતો,
 દેવ રૂપ છે દેવ; મોહ પામી તે માનની, નારીને પ્રગટેયો તેહ. રીડી રામ રૂપા વિરો, વાચ્યુ
 વરેહનુ ખાણુ; મન વળગ્યું ત્યાં માનની, પરવશ પડ્યો પ્રાણ. વળગ્યું મન તેમાં જઈ, ધાર
 છું ન રહ્યું ધીર; આકળ વિકળ આપે થઈ, જેમ મછ જીવોડુ તીર. તે પાસે જાવા મન
 કર્યું, તે વેળા તે દિશ; એતે ચતુરો ચિતમાં, તો છેદે ખોનાં શીર. કહે કંથને કામની, જુવ

તી જોખન વેરા; મેલો છે તારો ચોટલો, ધણા ચિકણા ડેરા. પઠિ માંહી ઝાઝી જુઓ, મેલુ સહા શારો; ઉને નીરે નહી ઉધડે, લાણુ સીતોદક નીર. જર જાણુડી કુઈનું, નીર જઈ લા વેરા; અધિક પણુ ઉજવળ થશે, કંથ કોડિલા ડેરા. પાણુડીલાણુ એક પલકમાં, કણ ન લાગે વાર; પાગરણુ નાનું પેરીને, જુવન ખેઠા ભરતાર. ખેડુ લેક આલી ખારણુ, નીસરી નારી નેટ; નરતો નાના કહી રહ્યો, કગ તો પોચી ઢેક. જળ લાણુ જુવતી કહે, ખેઠા રહો નીજ કંથ; ઉધારે શોર સ્વામી રહ્યો, પોતે પરવરી પંથ. ભરતાર વસ જીનાં સહિત, તરકે ખેઠા તેહ ડેરા શુકવે છે કંથડો, ઉજવળ કરવા એહ. વનિતા વહિ ઉતાવળી, ગ્રાહ્યો જઈને જર; પ્રણુ મ કર્યો ત્યાં પ્રીતથી, તુ હજીડાનો હાર. તુ આત્મા છે અમ તણુ, તુતો મારો જવ; તન મ ન ધન તુ માહેરો, તુ દેવાધો દધવ. જુવતી વસ જળા તણે, હેતે જોડયા હાય; રમો મુજ સાથે રાંજવી, સંગ કરો મુજ સાથ. કામાતુર કાયા વિરો, કામ વાસના પુર; ભરતારને આવી ભોળવી, ન્યાળી તુજમાં તુર. છપા. કામાતુર ન જુવે કરમ, કામાતુર કરમન ધારે; કામાતુરને શી શરમ, કામાતુર મરે કે મારે; ન ગણુ કામાતુર કામ. શાની વાત ન સુએ; કામાતુર ન ભજે રામ, બુધિ એકે નવ જુએ; કોટિ અવગુણુ કામાતુરે, ધરમ મારગ તે નવ ધસે; અપજસ જે અવનો પડે, સદૃષ્ટ તે તેમાં વસે. કાં રંકને કાં રાય, કાં નરને કાં નારો; કામાતુર શીર કલંક, હોડ હેઠ હીમત હારો; પ્રધિવનું પામે પાપ, કાદરિય રહે તેને દેહે; સ્વપ્ને ન જુવે સ્વરગ, તે પરનારીને નેહે; લક્ષ વીછીની વેદના, પડે તે નર જમ દરમાં; શામળ કહે કોઈ રખે કરે પ્રિત પરનારી પીડમાં. દોહરા-મલુકા કહેરે માનની, મધ્યાન સમય છે દિશ; કંથ ચતુરો ચેતરો, છેદરો ખેનાં શીશ. દુરિચન દખરો દોહિલા, માથે છે મધ્યાન; હવડાં કોઈક આવરો, જવનું જોખમ જણુ. કામની કહેરે કાયરા, ફેલ કરે શા ફેલ; જખ મા રે છે ધરધણી, જખ મારે છે લોક. ખાર ગાઉ ઉજડ ગણ્યા, ન ગણી ભરતારની બાંત; વિષમ હતી એક વાવડી, આપ થયાં એકાંત. હુનો વા વારો નહી, નારો કે ન લે નામ; તુજ સાસુ જેઠા જુવે, ફેડુ તેનો કામ. વાડીમાંહે વાવ છે, તેમાં મોટો ખાટ; ખે જણુ ખેઠાં તેહમાં, ન મળે તરકો ટાલ જોખ કરાવી જરને, ભાગી તેની જુખ; કામ શાંત પમાડીઆ, સમયે પામ્યા સુખ. ચતુર સરખા ચાર લક્ષ, પ્રાણ્ય કરે શત પાંચ; જરને કહે જ જખમાં, ઉનીન આવે આંસ. માન્ય કહ્યું રે માનની, કોપ્યા તુજને ધરા; વાર લાગી તુજને ધણી, ધણી છેદરો શીશ. સ્વામી મુજને શું કરે, તમે તમારે જન્યા; જુઓ ચરિત્ર મારોએ, લખ્યું હશે તે થામે. અરસપરસ આલોચતાં, ચોધડીઆં વિત્યાં ચાર; નાહાવા ખેઠા છે નાહલો, જુપ્ર સમે ભરતાર. ધરી ખે ચાર ખેસી રહ્યો, વનોતાની જોઈ વાટ; સામા સેવક મોકલ્યા, રોક્યા પાણુના ઘાટ. વન વાડી જોવરાવીયાં, જોવરાવ્યા વસમા કામ; સામા શે આવી નહી, ઘેલ કીધુ ગામ. દસ વીશ ચાંબીરા જન, શેવક સરવ સમેત; શીડ સીમ જોઈ વળ્યા, એવુ તેને હેત.

સૌરઠા પરહરો પોતે પ્રીત રોસે થયો અતી રાતડો; રૂડી નહી એ રીત, જુવતી મુકુ ક્યમ જવતી. લખ્યા કરશુ લોપ, દેખતાંવાંત દેવટ કશ; કાયામાં પ્રગટયો કોપ, રજપુતને રીસાણુવો. પ્રમહ્યાદીક પાપ, શાપ એનો ગણુ ગણુ; અતજીબળ હું આપ, કળ કરી મુજને છેતર્યો. દોહરા. પ્રતિજ્ઞ પતીએ કરી, કુખ આણી તે દિશ; લાખ કરોડ વોરો ભક્ષ, શામાનુ છેદુ સીસ. કળ કરોને છેતર્યો, નીરનુ લીધુ નામ; કહે ભાઈ એ કયાં ગઈ. જોવરાવ્યુ ખાધુ ગામ જુવતીને મુકુ જવતી, પ્રમહ્યાદીક પાપ; દેખતાંવાંત દમુ નહી, ધરવર આણુ છે આપ. રામ કુહાઈ શિવ આગળ્યા, અખામાતની આણુ; અરજ કરે નહી કોઈને, પરહરે એના ખાણુ.

મુજને જાણો ખાળકો, મુજને જાણો રાંક; લાખ કરોડ વીરો વસા, વડો વહુવરનો વાંક. જો મુ
કુ એને લવતી, દેખતાં એનો દેહ; કોટી પ્રહમ હત્યા હજો, તજ્યો આજથી નેહ. એમ પ્રાંત
જા અતી થણી, કીધી દસને વોસ; પોથી ઉપાડી પાકનો, વચમાં આણ્યા ઇશ. વારયુ ઠાનુ ન
હી કર, ન ગણુ એનુ પાપ; શિપારસ માનુ નહીં, ન ગણુ એનાં શાપ. જાંણુરે જળ ભરવા
ગઈ, પેઠી કોના ધરમાંય; ખેસારયો મુને ખારણે, તંજણી પોતી ત્યાંય. મુજને જાણ્યો વાણીઆ,
હીંગ મરોનુ હાટ, કપટ કરી ગઈ કામનો, વહી ગઈ ખીલ વાટ. મુજને જાણ્યો પ્રાહમણી, ભી
ખનો માગણુ હાર; હું રદીઆળો રાજવી. જસવતો મુજાર. પોપટ કહે સુણુ પ્રેમદા, શેઠાણી
સામરથ; એ નારી કયમ ઉગરે, સરસો એનો અરથ. પાગ્યે કયમ લાગે પતી, સતી સી રીતે થા
ય; સાંઝુ સસરો કયમ નમે, ગુણુ કયમ એના ગાય. ખમા ખમા સહુ કયમ કરે, કંથ રહે ક
રજોડ; સ્વામી કયમ શેવા કરે, માનનીનો રહે મોડ. વિજ્ઞાનુ વિદ્યા હોય તો, અકલ ફેલાવો
આજ; કયમ રહે જુવતી લવતી; કયમ રહે એની લાજ. કયમ વરા થાયે કંથરો, કરે પ્રતિજ્ઞા
ક્રોક; કયમ ગુણુ આલે ગામમાં, વરા વરતે કયમ લોક. પ્રભાવતી કહે પોપટા, મુરખ મુંડ અજ
ણુ; એકે વાતે ન ઉગરે, પ્રેમદા ખોસે પ્રાણુ. એ તે છાનુ કયમ રહે, કહે એ સમ શા ખાય;
માને એનો કંથરો, સંદેહ સહુના જાય. યુક કહે સાંભળ સુંદરી; વાઝ કહુ એ વાત; સારી પે
રે સીખવુ, રહેા આજુની રાત. પ્રભાવતી કહે પોપટા, આલવી એની આંચ; એહ વાત જો
શિખવે, તે ના જઈ દીવસ પાંચ. વાઝ કહી વનિતા રહી, ઉતારયા અરણા ચોર; વાત શુણ્યા
નો આરતો, ધારણુન રહે ધીર. જુવતીએ જર વળાવીઆ. વધુ વોચારી વાત; વડો વારલાગી
મુને, અતી થયો ઉતપાત. પલક એકનો વાયદો, પ્રોટ થઈ થઈ પાંચ, કંથ કોપરો માહરો, દેરો
અધીકી આંચ. એમા ઠાપણુ યું કર, એમાં સમ શા ખાઉ; ચાતુરી શી ચાણવું, કેમ મલપ
તી જાહ. કુવા ઉપર એક પિપળો, હેઠળ તેની ટાળ; અથાગ પાણી છે તેહમા, પાછળ ખાંધો
પાળ. રામા વળગી રાસરો, કામ્યન ઉતરો કુપ; કાંઠે વળગી કરટે કરિ, મહા મનોહર કુપ.
છપા. દર્શતા જતે રાહી, વિચારી મન વિજરી; નવ આણી કોની ખોક, નિરભય થઈ તે
નારી; નપટ ન જાણુ કોય, પડી પડી સહુ પેખે; અરે અરે કહે એહ, કુનીઆ દુખ એનું દેખે
વાત આલી ખવા વિશ્વમાં, ઉતાવળ કરતાં આખડી; ચતુરા ચતુર ચુહાણની, કલક વરલત કુ
પે પડી. લગુ છુમ પાડી ખહુ ખહાર, અધીક અન્યા એ આપે; રાણી રદીઆણુ રૂપ, પડી
પાણીમાં પાપે; કોઈ મુછાળો મરદ, કુમથી કામનો કહાડે; કંથ એનાને જાણુ, પલકમાંહે પહેા
ચાડે; હાહાકાર સંધળે થયો, જુગ ખાધામાંડૂઆહરી; ચતુરાને ચેતાવોઆ, પડી તાંજણી તાહ
રી. સોરકા. બનીતા ઉપર વેર, રાખતો તો જો રાજવી; તરત ઉતારયું ઝર, પ્રીત વધી
પરપરે. ધિક ધિક મુજ અવતાર, અવગુણુ જાણ્યા એહના; નિરમળ મારી નાર, મહા હેત
મુજ ઉપરે. ધસમસ કરતો ધીર, વરણાગીઆને વાંકડો; શિથિળ થયું રારીર, થયો રાંકડો રા
જવી. દોહરક જુવતી જળ ભરતી હતી, ચાર પાંચને સાત; દીઠી તેણે દામણી, વેજે
આલી વાત. છુમ પાડી ત્યાં ખહુ જણે, લોક જાય છે ત્યાંય; ધસમસ કરતા ધાય છે, માંટી
પોતાનો માંય. ચતુર ચુહાણની ચીંતની, સતી સ્વરૂપા નામ; પડી ખોચારી કુપમાં, થયું તે
માહુ કામ. કાઠે મારી કામની, કાઠે મારી નાર; કરાં કનકનાં આપોએ, આપુ એકાવળ હાર.
કુડળ આપું કાનનાં, આપુ મેાતીનો હાર; ચાકર થઈ તેનો રહુ, નિરથે તે નિરધાર. જાણુ
તારા જળ તણા, પ્રોટા ઉતારયા પાંચ; ખેસારી કાઢી ખારણે, નાંચી હુની આંચ. પુછે છે પા
ડોરાણી, પુછે સેયર સાથ; કેમ ધરપાતાં કુપમાં, કહે વિજતની વાત નાવા ખેડો તો નાહલો,

સહયો તરકોને ટાડ; હું તો જળ ભરવા ગઈ, બાણ્યું બુજે હાડ. એમ કહી ઉતાવળી, નર કા જે લાગુ નીર; આંટી આવી પગ તળે. પડી હું તેણી તીર. વેલે વળગી હું રહી, ભાગ્યા હે ડા હાડ; જળથી છવતી નીસરી, પરમેશ્વરનો પાડ. વળગાડી વોરોક જન, ખમા ખમા કહે સો ક; કોપ્યોતો જે કંથડો, સમીઆ તેનો શોક. વાડ દીધ વધામણા, ઉતારયા ઉતાર; ખાધા લો થી ખહુ ખાપડે, ભાખ્યોનો ભરતાર. કરયા લાખોણા લાડવા, અંદ સુંક ને મૂત. હાઈપાક હે તે કરયો, તાજ ચુરમા તર્ત. માથે જળ ધાલ્યું માનની, પોખ્યા ભારે શ્રમ; ગામ જમાડ્યું ગુણનિધી, ધારયો રૂઠો ધર્મ. સાખાશ સાખાશ સલકાણી, કહ્યું વાર દસ વોસ; પાણ્યા બેલ્યા તેણે પ્રિતથી, તળુ રૂઢથી રીશ. સમ સહસ્ર વાટે ગયા, ગઈ પ્રતિજ્ઞા પુર; કિંકર કીધા કંથડો, નાર વધાર્યું નુર. જ્યાં સુધી તે છાંવયાં, અવગુણ નાણ્યો એક; આકરો કરી અતુર તણી, વિનતાનો વાધ્યો વિવેક. એમ વિનરી આવડે, તો જરીએ જાઓ; નહિતો ઘેર ખાઈ રહો, એ વિદના ગુણ ગાઓ. યુધ નિંદાન શુક પોહોતરી, શેઠાણી સંવાદ; શામળ કહે સંસેપમાં, આ છો મન ઉલાદ. રામકરણ ગોવિંદ કહો, કોક પોહોઆડે કેક; આકળ નીર કે આંખો, તેણે ન ભરીએ પેટ. ગુજર દેસ ગડવો ઘણો, અમદાવાદ અધિપત; કિંકર સહુ કવિતા તણા, છમ્યે શા જની છત. મહિમા માતર પરગણે, સિંહુજ માંહે સુગણ; કવિની કીરતી સાંભળી, વિવિધ પ્ર કાર વિખાણ. વાસણવંસે અંશપત્ય, રખોયલ કેરો તન; અંધ કરાળ્યો ગુણનિધી, મહીપતી જે ઉ મન. અંજે જસવંતા આગળે, કહે શામળ કવીરાજ; કુળ દીપક તુ કહાવીએ લક્ષ કાટધા લાજ. શ્રીગઉ માળવી વિપ મુખ, વેગનપુરમાં વાસ; પિતા પુરસોતમ તણા, કહે કવી શામળ દાસ. ગાય સોખેને સાંભળે. કહે કવિતા કરજેડ; શામળભટ કહે ખોલજે, જયજય શ્રી રણછોડ

વારતા ૧૫ મી

ઓપાઘ. શ્રી ગણપતિને નામુ સીસ, આરાધુ ઉમિયાપતિ ઈશ; શેવુ શ્રી મુખે સારદા, નિ રમળ નામ જેવી નરમદા. ગુણ સારદા કેરા ગાઉ, પલક એકમાં પાવન થાઉ; માતા સરસ્વતિ સંકટ હરે, પંડીત સહુ પરણામજ કરે. પુન્ય પુરાણ પરમારથ પંથ, શુક પોતરી ગડવો અંધ; ઘણી શિક્ષાને આજુ પુન્ય, એકે વાતે ન મળે નુન્ય.

છપા-ભાણ્યો એણે જે અંધ, પરનાર જેણે નવ પરખી; સાંભળયો જેણે અંધ, નિઅણુધિ ન વ નિરખી; ભાણ્યો ભણાળ્યો અંધ, અધરમ તેણે નવ દાખ્યો; સાંભળાળ્યો જેણે અંધ, અતુર અમરત રસ આખ્યો; શ્રવણ કરયો સતવાદિએ, ક્યાં નરને ક્યાં નારીયો; સામળ કહે સ્વપના વિશે, જુઠ કરી નહી જરીઆ. પરનારી સાથે પાપ, ખહુ સો હુત્યા ખેસે; અઠાવીસ નરકના કુંડ, પાપ કરનારો ખેસે; એક પત્નિ શ્રીરામ, દિલ પોતાને દાખો; સતવંતી સિતા કામ્ય રીત ધણી રૂડી રાખી; ભુધિવંતા ખાપડા, કામ છત કોઈ નવ થયા; જન્મ મરણ જોખમ જરા, કે રાડ અવતાર કવિએ કહયા. ઓપાઈ-શંકર નંદને પરણુમુ, વારતા પંદરમી વરણુપું; પંદરમે દિન પરભાવંતી, રૂપ અનુપમ રંગા રતી. નિશા સમે તે આલો નાર, સજ્યા શોળ; શોભીત રાણુગર; આવી પોપટ પાંજર તળે, માન્યની માન ધણીથી મળે. અત્રત દ્રવરે નિરખ્યાં નેણુ, અમરત જેવાં ખોલે વેણુ; ગુણ રૂઠા ઠેના ગાવછો, ભુવતી કોણુ કામે અવછો. અંધારો રાતે એકલા કપમ, સારુ ન કહોતો મારા સમ; શેઠાણી સિદ જલો તમે; અધિક હેતથી પુણુ અ મો. ત્યારે ખોલ કહયો નારીએ, જર પણુ જવુ જરીએ; સાખાસ સાખાસ વહેલાં આવજે, કલંક વરછત કુશળ કહાવજે. શોભાજયંદસા કરી નાર, અકલ દેલાવી અપરંધાર; તેણે વેદ

વિનારી કરી, સતિ નગર ખંધામાં કરી. પતિ સરવે દિહુ દ્રવટ, કાંઈ ન આવ્યું તેને કપટ; પ્રભુ
 મ્યો તે નારીને પ્રગ્ય, એવો જીવતીએ ખોળી જગ્ય. શોધણી પગ ખેંચી રહી, શુક પ્રત્યે એ
 ક કહેણી કહી; શોભાગચંદ્રશા તેતો કોણ, એ અચરજ સાંભળીયાં આણ. શી રીતેએ જારી
 રથી, ક્યમ તે ગુણવંતાને ગમી; તે સદેહ ભાગે માહરો, તોતો પાડ માનું તાહરો. શણગાર
 ઉતારી મુકે પરા, જો ખોલ હોય સાંભળવા ખરા; બિને વસ્ત્રે ખેસો તમો, અકલ સોખવીએ
 ધણી અમો. જો સાંભળ્યાની હોએ ગરજ, કરો કરજોડીને અરજ; વચન કામનિયે કોડે કહ્યું,
 પોપટજીએ સ્વપ્ન લહ્યું. કહેવા માંડી વાડ વાત, પંદરમા દિવશની રાત; નાયક ગામ નદિને
 ખેડ, શોભાગચંદ્રશા શાણે રોક કરે દલાલી સોદા તણી, લાજ પ્રતિષ્ઠા તેની ધણી; શોભા
 ગ સુંદરી સોનું નામ વખાણ કરે છે ખાધુ ગામ. પરમદા પાણી ભરવા ગઈ, ત્યાંતો વાત એ
 ક બોલે થઈ; તોદાગર આવ્યો તો એક, તરતીવંત છે તેનો દેક. કરમજ દુર કથીર લાવિ
 જો સોદાવાક થકી આવિયો; કરમચંદ્રશા તેનું નામ, આવી ઉતર્યો એને ગામ. દલાલ સાથે
 તેને પ્રિત, ભાષ્યપંથ તણી જે રીત; સોદો વેચે સોદો લે, આખો દહારો એકઠા રહે. સુખ દુખ
 કેરો કહે વાત, જીવ એકને જીવવાં જાત; એક એકને કહે વિતક પેર, રૂડું જીવું નિપતુંજે ઘેર.

દોહરા-ઉતારે એકઠા મજે, પ્રીત રીતનો પેર; કોષ કોષને દુલે નહી, મનના આણે મેર. એ
 ક દિવસ સરોવર વિશે, ખેદા સોદાગર માંય; પાણી ભરવાને મસે તડગી આવી ત્યાંય; અરસ પ
 રસ રહી પ્રીતી, મળીયાં નેણે નેણ; મટકો મુખ કેરો કરો, ખોલી અમરત વેણ. ભલા પધારયા
 ગામમાં, ભલે દિહુ દરશન; ભલે આજ મળીયા તમો, થયાં પ્રભુ પરસન. વાયદો વિનતાએ ક
 ર્યો, પુરજુ મિલે પેર; હઠી પ્રહરે આવજો, ધણા હેતથી ઘેર. પુરવ જનમની પ્રીતી, જીવદિ
 શો મેળવ્યો જોગ; લાડ લરાવુ લક્ષ્યા, ભોગવેન્દ્રશા ભોગ. રમી જમી તમો જજો, કરજો આનં
 દ અપાર; કહો અંધાણુ ધર તમ તણાં, શામા તેને મન સાર. પોળને મોઢે પીપળો, ઉગમણી
 ત્યાં આજ; શાતમુઢર છે શેતનું, પ્રતાપશાની પોળ. મેરી રંગેલી માહરી, તુળસો ક્યારો ત્યાંય,
 આંગણે મોઢે ઉમરો, તરત આવેને ત્યાંય. પાસે ખાંધી છે પરવડી, ખારા પાણીનો કુપ; છં
 ચી છે અંધાણીઓ, એ અંધાણુ અનુપ. દરવાજેથી ઠાલી મગાં, વણોજ સનુના વાસ; પાસે
 દેહેર પરીપ્રહમનું, તેજ પુજ પ્રકાશ. વાયદો કરી વિનતા વહી, થયા ખરા મધ્યાન; સોદાગર
 નું મના થયું, જોવા વિવિધ વિધાન. પુછ્યા પુછે પરવર્યો, આગળ્યા છે અંધાન; અંધળ થઈને
 આલીઓ જાવા અતુરસુજાણ. પરખે નિરને નેહથી, હરખે હયડા માંહ; વરશે અમરત વિષ્ટ
 વિશે, તરતજ આવ્યો ત્યાંય. આશ્વગત અવીઠી કરી, ખાટ પાણીને પાન; ભલે પધારયા પ્રિ
 યજન, સુખ કીધા સનમાન. સોદાગર ખેદા સજ થઈ, સાચવ્યાં સામાએ દાર; એટલે અચાનક
 આવિયો, ભામનિનો ભરતાર. સેજે દોડી સાંકળી, કડકડ થયાં કમાડ; સોભાગચંદ્ર કહે સુંદરો,
 ઉધાડ ઉધાડ ઉધાડ. સોદાગર કહે રુ થરો, ક્યમ પલટાસે દિશ, કુડ કપટ કંથ જાણુરો, સેં
 જે છેદરો શીશ. રાખ્ય મુને કાંઈ કામની, છાનો છપનો દેક; પ્રાણુ સ્થીર રહેતો નથી, પર્યો
 ધરાશોકો પેટ. જીવતી કહે જખ મારશે, રખે ખીહો મનમાંય; કમાડ પછવાડે રાખીયો, તડણી
 ઉભી ત્યાંય. કમાડ ઉધાર્યાં કામની, જીવન ગયો ભરતાર; કાઠી સુક્યો કામની, એ જીવતીનો
 જાર. કોણે મરમ ન જાણીઓ, તે દિન વિત્યો ત્યાંય; ખિજે દિન રુ નિપત્યુ, માનવી મંદિ
 ર માંય. ખિજે દિને ખે જણાં, મળ્યા એકઠા એહ; શેઠ અગળ સોદાગરે. તરત કહ્યું છે તેહ,
 કાલે મળી એક કામની, જોયી અદ્ભુત રૂપ; તે મુજને તેડી ગઈ, ભામતી ભારે ભૂખ તેને કા
 ને છે દોડીઓ, સવાજગના શિર કેશ; કરે કનકનો સુલો, જાણે વેશ પ્રીપળા વાણી.

એજમાં, તુળશી ક્યારે ત્યાંય; અઢી પહેરે એકલો પેદા મંદિર માંય. એટલે આખો દેનો ધણી, મુજને સાગી બિક; હીંમત દીધી હેતથી, શામાએ દિધો શાખ. કમાર પછવાડે રાખીએ, ઉધારયાં જમ ખાર; ધરમાં ગયો તે ધર ધણી, જોખમાં કાઢ્યો જોર. સમ દિધા છે સામટા, પ્રહરહત્યાદિક પાપ; જરૂર આજ જવુ તીહાં, અઢી પહેરે આપ. વિસ્તારી વાતો કરી, મી ધ્યો સધળો પાર; એતો મંદીર માહર, નિશ્ચય મારી નાર. છેતરાય નહીં છેલેરો, રાહ્યો જે હ દલાલ; અઢી પ્રહરે જોઈ પારખુ. માનની કેરો માલ. કોઈ કોઈને નવ બાળખે, કોઈનું ન સે નામ; આજ જોઈ હું એહને, કરેછે શાં શાં કામ. શાખાસ મિત્ર માહર, જરૂર પણે ત્યાં જવ; રખે એમાં એજર કરે, રહેયો લાખિણો લાવ. દલાલે દિલમાં લહયુ, આજનો જોવો તાક; છુટા હું લક્ષિમ એહની, નારીનું વાડું નાક. કયોર કરમજને કરતુરી; મણિ છે ને મુજ; ચાર કર હું ચતુરને, ધન સંહુ મેલુ ધુળ. અઢી પ્રહરે એકલો, સોદાગર શ્રીવન; પેદા ધરમાં તેતથી, સાગી લહેર લગન. આસન ખેસન અતિ ધાગાં, ખાન પાન સનમાન; એટલે આંઘ્યો ધરધણી, કરતુત સુગતાં કાન. ઉધાર ઉધાર ઉતાવળી, ધણુ જરૂરી કામ; ધરાક ખોટી યાય છે, લાલ જરૂર દરા દામ. સોદાગર નથી જાણતા, એતો મારો મિત્ર; દલાલના મન ખરખરો, જોતુ સિ નુ અરિત્ર. સોદાગર કહે શું કરો, જરૂરે આપણાં પરાણ; આજ નથી લગ્યા તણી, વિપરીત ખોલ્યો વાણ. મુજ્યો રહેતાતુ નથી, જાય છે મારો જીવ; પેસાળ થયો પાગરણુ વિરો, રૂઠ્યો નિરચે દર્ઠવ. ધણી જખ મારે ધર ધણી, મનની ચીંતા મેલ; લાલસારો લખવસા, કરો રંગની રેલ. વનીતાએ વિટયો વાટમાં, ઉલો કર્યો ત્યાં અધ; ઉતાવળાં ખાર ઉધારીયાં, સ્વામી આ વ્યો સધ. કમાર પછવાડે કંથરો, ચતુર જીવે ચોપાસ; કાંઈ કપટ દીઠું નહિ, વેદ પોતાને વાસ. માંડીતો મેરે અઢ્યો, ચતુર વિચારી અંત; જરૂર વળાવ્યો જીવતીએ, ધરવરીયો તે પંથ. ખોજે દિવસે ખે જાણુ, કરી વિગતની વાત; કાલ કામનીને કંથરે, અધિક કર્યો ઉતપાત. સોદાગર ન થી સમજતો, દલાલ ધણી ધર; પરમદા નથી પ્રીછતી, વાત કરેછે વર. વીટયો મુજને વસથી, વાલ્ય તણી જ્યાં વાસ; જાણુ નહીં તે જીવતથી, ફોકટ કારી કાશ. વળી આજ છે વાયદા ખાધા કપરા સમ; ગળે હાથ વાહ્યા ધણી, કહોની કરીએ કુખ. મરદ દિસે છે યાનની, ભોળે દીસે ભરતાર; આજ ધરી વહેલા જરૂં, એહ કર્યો નિરધાર. હા ભાઈ આજ પધારજે, કરી આવી શુભ કામ; વાત કહેજે વિસ્તારીને, મુજ આગળ આ કામ. કંથરો મનમાં કરકજે, એતો મારે ઘેર; આજ પકડું ખે એકઠાં, પછે કર હું પેર. સોદાગરતો સંચર્યો, વાચદો વા જ્યો ભરત; એટલે સ્વામી શામા તણી, તે વેળા આંઘ્યો તરત. સેજે કોટી સાંકળી, ઉધાડો નિ જ નાર; કામની કામછે માહરે, ખેરી કુખ રહુ ખાર. ઉધાર નાર ઉતાવળી, રહેમાં પ્રગટયું દુખ; કાલ વાણુ કર્યું નથી, ભારે સાગી છે જીખ. થર થર તેતો ધુલુએ, મુને રાખ્ય આ દિશ; કોઈક વેળા તાહરો, સ્વામી છેકરો શીશ. રખે ખોતા તમે રાજવો, ધુનવો માં દેહ; રાખુ મુજ રૂઠ્યા વિરો, જખ મારેછે એહ. કુંડું એક કચરા તણું, જળભરવાનું જાય; તે તો છે ધુ ખાડીયું, કંત ન જાણુ કાંય. ધાલ્યો નર તેને તણે, જઈ ઉધારયાં ખાર; ધરમાં તેરયો ધર ધણી, નિરાકપ્રણેધો તાર. કમાર પછવાડે કંથરે, જોયું ત્યાં જરૂર; જળતું જોયું વસમાં, પ્રિત ધણીથી પુર. મંદીરમાં જોયું માંડીએ, નીમેશ ન દીઠું નરત્ય; ખાવા ખેસારયો ખાંતથી, કર્યાં કમની કલ્પ. સ્વામી પ્રાણે અહીં ગયો, અન-વિચારો વાત; તે કેણુ જાણું નહીં, ખરીકે ખોટી ખ્યાલ. ત્રિજે દિવસે તેતો અંધ્યા, વિગત તણી કહી વાત; કામની રાખ્યો કુંડા તણે, ભલો સજની ભલો સજી આજ છે વાચદો, જાણુ ત્યાંહ જરૂર; ખખર કહેવી તમને ખરી, રની કિંગ

મતે સુર. ચોથે દિવસે ચતુર નર, ગયો વિનતાને વાસ; સનમાન કર્યાં ત્યાં સુંદરી, પ્રિતે ખેસાં
 રયો પાસ. ખામ્યા પીઆ ખુબી કરો, રહેા ઘડી આરેક પાંચ; જખ મારે ધરનો ધણી, ઉની ન
 આવે આંચ. ખાંત ભરતારના મન તણી, આલાયે નહોં આગ; જુવે ધણુ જખે ધણુ, જડે ન
 હો કાંઈ જગ. એટલે શેઠજ આવીયો, ઉઘાડો ધરની નાર; કાણુ કાણુ ખોટી થાઉં છુ, ખેશી ર
 હુ કેમ ખાર. અજોચર રાખ્ય હઠીં મોરડે, ધણી રૂપી છે ધાર; જીવ જરૂરી જાયછે, શામા તુ
 સંતાર. નગાર એક નિરાનનું, તંખાણુ તરતીખ; મઢવા કારણુ મુઠીયું ચર્મ વીટીને ચોખ. તે
 માં ધાલ્યો તેહને, ઉપર મુક્યું ચર્મ; શોધીને સ્વામી ગયો, કુટો પોતાનું કર્મ. જ્યુ ખારણે વ
 જમાં, જ્યુ કુંડા હેઠ; રામ રાખો સદાશીવ, નથી ધરમાં કોઈ નેટ. ઘડી ખે આરેક ત્યાં ર
 હયા, કાઢી મળ્યો પાર; ભીજે દીન રું ઉચ્ચનું, કહી તે વાત વિચાર. દલાલ સોદાગર એક
 કં, ત્રહાણુ પ્રુછો વાત; કાલ ગયાતા ગામમાં. થાતોતા ઉતપાત. ખેસારયો મુજને ખારણે, પ્રણા
 મ કરોને પેર; તે વેળા તેની ઘડી, ધરધણી આવ્યો ધેર. હુતો લાગ્યો કાંપવા, તરણીની હીમ
 ત ત્યાં; નગારા નીચે રાખીયો, સ્વામી ખોળે ઠપાય. ધરધણી તો ધરમાં ગયો, જમવા ખેઠા
 જોડ; કાઢી મુક્યો કામની, કંથ જુવે ક્યાં કેડ. કપરા સમ ખાધા કામની, પ્રહાલત્યાદિક પાપ
 જરૂર જાણુ છે માહરે, એકલા આપો આપ. પાંચમે દિવસે પરવરયો, ખેડો જઈ એકાંત; એટ
 લે આવ્યો ધરધણી, ખરી જ્વેવાને ખાંત. કહે સોદાગર કામની, છાનો મુજને રાખ; સુણુરો તો
 તે મારો, શિવજી ઠેરી સાખ. ગોદડાં માંહે ધાલિયો, ઉપર ખેડો કંથ; અરૂપર ખોળી મુવો,
 પરવરીયો તે પંચ. વળી વહાણામાં વાયદો, ગયા સરોવર ખેટ; એટલે મિત્ર ત્યાં આવીયો, દલા
 લ સોદાગર શેઠ. કાલ ધાલ્યાતા ગોદડે, આજ જોણુ છે ત્યાં; ગયા કેડે જો નિપજે, કહીશુ વહાણાં
 માંચ. શેઠ ખોચારો રું લહે, એનું ધર એની નાર; પોતે પોતાના શિખનો, સઘ કરે સંસ્કાર. છે
 દિવસે છેલ્લો, ગયો વણીજને વાસ; મંદોર અટકાવું માનની, પ્રીતે ખેસારયો પાસ. ગુહ્ય ગુહ્ય
 ખોપી કરે, અરસપરસ અપાર; અચાનક આવ્યો આંગણે, ભામનીનો ભરતાર. જર તે સ્ત્રીને
 ખોલીયો, શામા તુ સંતાર; ત્યાર પછી તુ તારણી, કોડે દારા ઉઘાડ. ઘંટી એક ધોજરમાં,
 એને ખેસારયો ત્યાં; આઠણું આપ્યું આઠવા, માહલો મંદોર માંચ. દયાણું તો દણવું પરચું,
 ફિરતાર તણો એ કોપ; જાણત તો જોખમ કરત, લગ્યા થાતી લોપ. અરૂ પડ તે તો જુવે,
 ચતુર તે ચુક્યો એટ; એને મન વિચારીયું, દણે છે છુંડી લોટ. શામળભટ શિક્ષા કહે, સુ
 જીને સહુ સંસાર, પરનારીની પ્રીતથી. અવગુણુ લક્ષ હજાર. લક્ષ વીંછોની વેદના, ખરો એ છે
 સર્થ રોગ; પરનારી રું પ્રીતડી, તેના કરમના ભોગ. એમ કહીતક કાટિયા, ઠીક કર્યા ખહુ
 કાં; છાનો રાખ્યો છળ કરી, દિવસથયા એમ આઠ. એક દિન રાખ્યો કોઠીએ,
 ખીજે ટાંકમાં તરત; ખરી પરજે ખાટમાં, તોતો પામત મરત મરત. ૧૧૭ વિતિ હઠીકત જે
 ટલિ, કહિ દલાલને વાત; હવે પરદેરી ચાલશું, સારો છે સંધાત. ૧૧૮ તમે ચાલોને ચતુર ન
 ર, આપણે પુરણ પ્રિત; જમવા પધારો જોખમાં, રૂડિ એતો રીત ૧૧૯ ચોપાઈ. સોએક
 કપરા ખાધા સમ, કોહો જમવા નવ આવો ક્યમ; તમે સહુકાર મોટા માહરા, અસોણુ વાણો
 તર તાહરા ૧૨૦ કરમ લખ્યુ તેવો રોધ રળ્યા, માસ ખે માસના રોટલા મળ્યા; અતીશો દે
 ખાલ્યું હેત, સોપ્યું તન મન ધન સમેત. ૧૨૧ દાહરા. સોદાગર સમજે નહી,
 એની નારશુ નેહ; ગતી જુવો ગોર્ષદનિ, રું નીપજરો એહ. નારિ પણ નધિ જાણતી, માંટી
 નો છે મીત; એ સરવે મલરો એકાં, ચતુરા કરે ચરિત. નારોને કહે નાહલો, સંભળ નાર
 સુજાહ; મીત એક છે માહરો, પડણી પ્રીત પ્રમાણ. સોદાગર છે શાપતી, શ્રીવંતમાં સિરદાર;

લક્ષ્મીપતિ જે લક્ષ્મી વસા, ભુપ સમોવડ ભાર. કરો ચતુરા ચાકરી, પ્રિતીનો પરવેશ આજ કાલતો અહીં રહે, પરમઘટે પરદેશ. પાક કરો શુભ પેરથી, પેર પેર પકવાન; સુંદર શાક શિરોમણી, તરતીય ધણેરા તાન. જમવા તેડયો જોખમાં, આંચો ઝુલુવતો ઘેર; એક એકને આળખ્યા, પછે શી પરકી પેર. સોદાગર સરમાધ્યો, એતો મારો મિત્ર; રખે હોય એ જાણતો, જે મેં કર્યાં ચરીત્ર. ચોંમમાં એની ચીંતની, એ માંટીનો મિત્ર; રખે ઇચ્છો હોય કંઈટો, ચાર વિદ્યા ચરીત્ર. જમાડયો જુગતે કરી, પ્રીતે આપ્યાં પાન; આપ આપણ મન સમલ્યાં, કોને ન કહે કાન. આજ્ઞા માગો સંચરયો, સોદાગર નિજ ઘેર; પછી પેલી પેમદા તણી; પરકાણી શી પેર. એ રે દધવ એ શું થયું, અતી હવો ઉતપાત; દલાલ સરવે સમલ્યા, વિનતા કે વંકી વાત છપા. આઠ દિવસ ઉતપાત, દલાલ ડાહ્યાએ દોરે; ઉઠ્યો ઝેર વરસાદ, વિપ લાગે મોઢો; જવાપ દેવાની જગ, સ્વપ્નામાં નવ સુઝે; દસે દિશાનો આગ, વિના ભુદિધ ક્યમ બુજે; દીકું આણુદીકું ક્યમ થયો, લાખ કરોડ વિરો વસા; પોપટ કહે પ્રભાવતી, એ દધતાની શી દશા. દોહરા. શુક કહે સુણ સુંદરી, સંભળ ચતુર સુજાણ; ક્યમ વિભરી નીપજે, પંચ કરે પરમાણુ. સ્ત્રી કેમ થાયે સાધવી, પતી કેમ પ્રણમે પાગ; જાણી તો મુજને કહો, જડે તમને જો જગ. માનની કહે સુણ મુરખા, પંખો જાત પવિત્ર; એ ઉપર ચાલે નહીં, ચતુરા તણું ચરિત્ર. આઠ દિવસો અવનવો, રાખ્યો કામો કામ; જુગતે જોવાને ગયો, તે સ્ત્રી કેરો સ્વામ. મોઢે માન્યું મુરખે, કહ્યો સરવે વિવેક; તે આગળ કેમ ચાલશે, નારી કેરા નેક. એક દિવસ એક વાંકનો, દરાવી ન રાકે કાક; એણે તો વાળ્યો આટલો, અન્યા કર્યો દોન આઠ. પોપટ કહે સુણ પરેમદા, કહુ વિભરી વાત; સારો પેરે શીખવું, રહેા આજુની રાત. શિખવ પોપટ પ્રાંતથી, સતી થવાને સાચ; પાગ પડાવ્યો પેઢીને, ન આવી ઉનો આંચ આપાઈ. સોદાગર તે ભોજન કરી, લવીગ સોપારી મુખમાં ધરી; આજ્ઞા માગી તે સંચરયો, પતી વોળાવવાને પરવરયો. તે તો નારી સમલ સરવ, ધણીક મુકયો મનથી મરવ; હીમત મુકો ખંખેર્યા હાથ, ચતુરાઈ નહીં ચાલે તે સાથ. ખરો દેખાડુ એને ખ્યાલ, નહીં માને ડાહ્યો દલાલ; મુને કપટ કર્યું માંટીયે, અતીસે લોધી છે આંટીએ. હમણાં આવે વોળાવી ધણી, રીસ મુજ ઉપર કરશે ધણી; એણે સરવે દીકું સાચ, નાક કાપશે અંજુલ પાંચ. તેહ પેહેલી વિભરી કરે, હેવી હીમત હાટી ધર; પાણી પેહેલી ગાંધુ પાગ, આલણુ દાવાનળની આગ. અધરમ મારામાં ખાકી નથી, કરોડ અવજુણ મારા છે કથી; ધરી રાત વ્યાં ગઈ જાહરે, તડણી વેશ ધર્યો તાહરે. છપા. મોર પીંછ મુગટ વાળ્યો વજર કછોટો; મદીરા પાનનાં કળસ, માણ્યો કર મધ્યે મોટો; રાકની શામ શરીર, ભુત ભયાનક ભારો, કરતિમ કારમો કોપ, વિચિત્ર વિરામ તે નારી, કાળની કાળ જમ જળીએ, પ્રલય સરીખી પારખી; ઉઘાડુ ખડગ કરમાં ધર્યું, શામા શતરૂ સાચી. વીપરીત કીધો વેશ, કેશ નિગળ તા મેહેલ્યા; વ્યાધર ચરમ પ્રવેશ, રંધીર કીધા રેલા, વદન કીધું વિકરાળ, ભયાનક કાંટે ખાંધ્યું; કરમાં ધર્યું કપાળ, એધાન રાકનીનું સાધ્યું; દેખતાં દુખ પામોએ, પોહો ભયાનક પાળીકા; ખાઉ ખાઉ હું ખેચરી, કાળ રંધી યઈ કાળીકા. ચોપાઈ. વજર કછોટો વાળી લીધ, રાકની રૂપ કે સાચો સોધ; ખડુ ખોહામણા કરડે દંત, કે દ્રવ્યીયો આણી અંત. સોફર વીજુતીને રૂદ્રાક્ષ, મોર પીંછ મુગટની સાખ; મસ્તક ધસરી ખડુ વિધ બળે, કતાંત રૂપ તે દો જુજ કયો. ખોળ હાથમાં ધર્યું ત્રીશુલ, દુરામનનાં જે કાંટે મુળ; ખાઉ ખાઉ કરતી ખેચરી, પતી સામી પોતે પરવરી. જામર આપ ચઢાવ્યાં રીશ, રૂદે માંહ રાખી ખડુ રીસ; જગત વ્યા

પ્રુતો જુગતે જોય, કર્મોમ રૂપ કળે નહીં કાય. મહા સુરા દેખતા ખોહ, રૂધીર પાનને મંદિરો
 પીએ, પ્રલય કાળ અગ્નિ પાશરો, ગરીબ વણીકનો શો આશરો. એક કુકમાં ફાટી જાય, આપ્યો
 ગળે કે આમોશ ખાત્ર; અગ્નિ બરકા કાઢે ઘણા, તોલ જણાય નહીં તરણી તણાં. મારગ સાં
 કહે મળોએ ઘણો, જવાળા રૂપ મળી જોગણી; કાઢી ખાંડુ ધાઈ ધસમસી, નાંખી ચીરો ઘણો
 પર ધરી. જડો નહીં તે નર જાગ, પ્રલક્ષણ દેઈ પ્રણયો પાગ; અરે માત હું તારો રાંક,
 કમા કરીજી મારો વાંક. થર થર ધુળ્યો તેહ કલાલ, અલ્પાયુ તે ખુટયો કાળ; રાખ્ય રાખ્ય
 રાકતી તુ રારણુ, એમ કહીને વળયો અરણુ. જે તુ માતા કહે તે કરે, તન મન ધન તુજ
 આજીવન; રહુ ગરીબ તારો વાણીયો, ઉગાર માત મારો પ્રાણીયો. કહો તો ધર મહાર
 તણુ, આવ નીત ભવાની ભલુ; કહોતો મુકુ ધરને ખાર, કહોતો મુકુ પરણી નાર. કહો તો
 મુકુ સરવે ધન, મનાતુ માતા તાર મન; ત્યારે કાળી પરશન ધઈ, ખોલ્યાં વચન કાણું એક
 રહો. જાન જીવતો મુકુ તને, તે વચને સંતોખી મુને; અચ્ચત વચન કહ્યું મુજ સાથ, હેતે
 ધરી શિર મુક્યો હાથ. સોરઠા. જવાળા મુખી નીજ નામ, રોજીતો રાજી કર; કડ
 મન ચોતવ્યાં કામ, ખરગ તળે કાડુ ખીજતાં. પરમદા તારોનું પુન્ય, જા મુકુલું જીવતો;
 નિમેશ માત્ર નહીં નુન્ય, પ્રાણુ લેત એક પલકમાં. ધણી સતવાદી ધર, ત્રેલે તાજી તાહરો;
 પ્રાણુ ઉગાર્યો પેર, કામનીના પુન્યે કરી. પરમદાનો પરતાપ. આજ આ ધરીએ ઉગર્યો; પુર
 જા મળ્યાતાં પાપ, ભક્ષ કરત તુને ભાવથી. ચોપાઈ. હું કહું તેમ કરજે એક કામ,
 જા હવડાં તુ તારે કામ; તહારો નારે કોણુ પુન્ય, નિમેશ માત્રન રાખી નુન્ય. એક દીવસ સો
 કાગર જેહ, તું વેળાવી આવ્યો તેહ; તે ઉઘોતો સરેવર તીર, તારી નાર બરતીતી નીર.
 તે સોદાગરે કીટી દ્રષ્ટ, કામની દેખી પામ્સો કુટ; તેને વાગ્યું મોહનું ખાણુ, પરવરા પરીઆ
 તેના પ્રાણુ. તેને મન પ્રતિજ્ઞા કરી, હીમત એવી મનમાં ધરી; પરનારીશું કેમ ખોલાય. મન
 નો પુરદો કેમ ખોલાય. તે મંદિર મારે આવીયો, કરમાં ખરગ પોતે લાવીયો; તજવા માં
 યાન તેણે પ્રાણુ, તે મુજને થયુ ત્યાં જાણુ. હાં હાં કહીને ગ્રહ્યો હાથ, હું ખોલી સોદાગર
 સાથ; પ્રીત ધરો તે પ્રાણુયો પાગ, ત્યારે મેં કહ્યું જે માગ્ય. ત્યારે એણે માગ્યું એમ, તારો
 પરમદા ઉપર પરમ; એ નારીનો સંગમ થાય, તો તો જીવે ધર આ કાય. દેવી કહે તેં દિધું
 દાન, માન્યનો તુજને દેશે માન; જીવતી વહાલી છે જેહને, સંતોખીશ હું તો તેહને. વચન મા
 રું મિદ્યા જાય, ત્રણસોક તો પ્રલે થાય; તારી નારોં સુતીતી જ્યાંહ, કહ્યું સ્વપ્નામાં પ્રગટી
 ત્યાંહ. સોદાગર સાથે એક વાર. જીવતી જઘને કરંતુ જર; નકાર નારીએ કીધો સરવ, ઘણો
 કે મનમાં આપ્યો ગરવ. માતા કુખ લાગે કે સુખ, પર પુરૂષ નહીં નરપ્ર મુખ; અકુળ ખો
 લ જશે આપના, ખોળીસ નહીં પરીઆ ખાંપના. ના કરી એણે વાર દસ વીસ, ત્યારે મુને
 ચઢી ખહુ રીસ; મેં કહ્યું હું તુજને ખાઉ, આવી તે નિરમુખ નહીં જાઉ. માડ તુજ પ્રીતા
 ને માત, માડ તારા સરવે જાત; તોએ નકાર કરો એ ગઈ, ત્યારે મુજને રીસજી ધઈ. તો તે
 જીએ હાં નવ કહી, સતિ શિરોમણુ એતો સહી; પર પુરૂષ સામુ નહીં જાઉ, પ્રતિમતા સોદ
 માડ ખોઈ. ત્યારે મે કિયો ઉચ્ચાર, ભક્ષ કર તારો બરતાર; અંત્રીક હું એનો દેઈ જાઉ,
 શોકે મોસે પ્યારીનો ખાઉ. મિદ્યા ખોલ જાએ મોહરો, સ્વામી કંથમ જીવે તાહરો; જાહ પા
 ત એને નવ ગમો, વળતી તેતો નારી નમી. ભરતાર મારો જીવે જેમ, કપા કરોને કહોને તે
 મ; સોદાગરને તેણે ધર, પુરૂષ પ્રીત રમાડો પેર. તો જીવે તારો બરતાર, જાણુ હું હવડા
 નો હાર; એજે દીન સોદાગર જાહ, તરણી તારી આવી તાહ. તે સંધાતે કીધી પ્રીત, જેવી

રાજગોધાની રીત તે સંઘાતે મેળ્યો કાઠ, સોદાગર તેડ્યો દીન આઠ. તેતો તારો પુરણ મીત,
અત્રણ તણાં કહયાં ચરોત્ર; તેણે વાત માડી કહી તુને, તે સરવે સમજણ છે મુને. આજ તે
પરદેશ ગયો, તેનો મનોરથ પુરણ થયો; તારો સ્થિત રહયું સત, પુરણ તારી રાખી પત. વ
અન પાણીયુને રહી છે શરમ, રાખ્યો ઇશ્વરે સહુનો ધરમ; ધણો લક્ષ્મી આપુ પરસુત, આપુ
તુને પરતાપોક પુત. આપુ તુને આવરદા ધણી, તોલ તરતીખ જે મહીમા તણી; કાળીકામ્ય
તણ્યો કોપ, આઘ શક્ત થયાં ત્યાં લોપ. નખર કોધુ તે નારોમ્ય, સીધ ઘેર ગઈ થઈ ખારી
મ્ય; નાહી ઘોઘ કાયા શુભ કરી, પેઢી રસોઈમાં સુંદરો. પાછળથી આવ્યો ભરતાર, મળ્યાં મ્ય
કંઠાં નેરને નાર; મ્ય સોદાગર મારો મીત, પુન્યવંતને પરમ પવિત્ર. દોહરા. નારો
કહેરે નાવલા, તુ હયડાનો હાર; આયુરા મુજ આવી રહયું, છેલો કર જુહાર. વીસ હજાર
વાંક માહરા, મેં કર્યું છે કુડું કામ; દેદાર માર્યો દાખો નહી, રામ રામ શ્રી રામ. કટાર
અહયો તે કામ્યની, પોખવા માંડ્યો પેટ; કર આલ્યો તે કંથરે, હાં હાં કહી રથીર દેઠ. શો
વાંકને શો ગુનો, એવરો શો અધરમ; સાચુ ખોલ સલકણી, તણ મનમાંથી શરમ.

છપા. કહયું સ્વપનામાં સત્ય, રમ સોદાગર સાથે; નથી કર્યો અધરમ, હેત હજારો
હાથે; નાના કહો દસ વાર, કાળિકા મુજને કોપી; માડ તારા માખાપ, લાજ એણે તો લોપી;
મારો તો મારો સુખે, નહાઈ મન ખાંતે ખર; પ્રધવી જે પડે થરો, મ્ય અધરમ નહો આવરદ.
ભક્ષ કર ભરતાર; આજ તડણી હું તારો; માને નહી મુજ વચન, ખોલ જમ્યે જે મારો; સા
સરીઆં તારા સરવ, જીવતા એક ન ચુક. પ્રતિજ્ઞા લક્ષ કોર, ચીતથી હું નહી ચુક; પાપ લા
ગી હું પ્રીતથી, ખરો હુકમ તુજ એડ્યું; લક્ષ કરોડ વિસે વસા, તે નરને ત્યાં તેડ્યું.
દોહરા. કામની કહેરે કંથડા, કામ કરો મુજ વાંક; હું અપરાધી તાહરી, અધીકી આ
ડે આંક. અણધરતુ મેં આવરયું, નેક રહી નહી તુન; સત રાખ્યું ઓ ઇશ્વરે, પોહી તાડ પુ
ન. પ્રસન થયો પતિ તેહનો, કહું તુજને સાખારા; સત કહયું તે સુંદરી, હેતે કોધુ આરા. મા
ખાપ વાહાલાં નવ કર્યાં, ન કર્યાં વાહાલા ભાત; વાહાલી કાયા નવ કરી, વખાણ કરે શી
વાત. કદાચ તમે તેડત નહી. તો વિપરીત વાતો થાત; કેપત મુજને કાળિકા, ખાંત ધરીને ખા
ત. મુજ આગળ માનત નહી, જાણત તુજને લંડ; જરો જાણત તાહરી, દેતો તુજને દંડ.
પોપટ કહે સુણ પરમદા, અંતર આણી પ્રીત; જમ્યો સુખે જરી કરો, આવડે એવી રીત.
કિવરા પંદર પુરણ થયા, હરખી નારી હેત; શુકને સોપ્યો આતમા, તન મન ધન સમેત. શુ
ણ રખોયલ સુત રાજવી, સિંહજપતિ સોરદાર; ઝવેર જસવંતા આગળે, શામળ ભટ કહે
સાર. ગુજર દેશમાં ગુણ ધણો, વેગનપુરમાં વાસ; પિતા પુરસોતમ તણો, કહે કવીશામળદાસ
મોતા વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજેડ; શામળ કહે સહુ ખોલજે, જ્ય જ્ય શ્રી રણછોડ.

—:—

વારતા ૧૬ મી.

ઓપાક—ગરવા ગણપતિના પુજા પાપ, સાર કરે સંજુ સુતરાય; દુખ ભજન દંદાજો દેવ;
સર સનકાદિક દેહી શેવ. સેજાત સીદરના રાણગાર. ઉતમ મોદક તણા આહાર. સુભ લધી
દેવણ સરવદા, નિરમળ નામ જપ્ત નરમદા, દંડ કમંડળ કર ધારણી; દોટી કલ્યાણ તણી કાર
ણી; લેવાન ધર તાલ આરદા, કપટ પડે નહી મુજને કદા. છપા. હનુમંત મહા ખજ
વંત, સીતાની વારે કાથો; સ્વતળીખળ અનંત, રામ રક્ષ ગરુડો ગાયો. દિલ્લપ કંભકર્ણ; તે
આમણ વાત આળ્યો; મોતેર દોટી ખજવંત, રાવણને સાથે રાળ્યો. કનક લંક કરી કાપલા, અ

શોકવાડી ખાલી કરી; રામ લક્ષ્મણ જસ છતીયા, સૌતા લેખ આવ્યા ફરી. માર કંઠેશ્વર મુન્ય, ચિ
રંછનો કુળ કહાવ્યો; બ્રહ્મા ભણીયા વેદ, વાણી રસ ભખને આવ્યા. વ્યાસ સરખા વીસ કોડ, પુરાણ
અષ્ટાદશ કીધાં; સુકદેવ સર્ણીયા સિમ, કાન અભયપદ કીધાં. ભણતર ગણતર મંત્ર જન, ત
ન માકમ મહામતિ; શામળ કહે સેવું સારદા. અટી કરતા જે સરસ્વતી. રામ નામ તે તત્વ,
પ્રાણ જે પળમાં તરીયા; રામ સુખનું સત્વ, રંકને રાજ કરોયા. રામ નામ પ્રતાપ, અહલ્યા
જેણે તારી; કાળ તણી એ કાળ, વ્યાળને નાખ્યો મારી. ફરસુરામ રૂપે કરયા, નક્કનો પૃથ્વાક
રી; એક ખાણે હણી તાડકા, તત્વ થઇ તેતો તરી. ચોપાઈ. કહુ રુક ખોહોતેરીની
કથા, જોગ વાત બોલાવો જથા; કવી શામળ કહે તારે શરણ, વાયુ વશ જે રીતે તરણ. રુ
ક કીવશ થયા છે સોળ, કામા ચાલી કરી કલોલ; સળ્યા સોળ શોભીત શણગાર કહે મુક્તા
કળના હાર. સુવાચનને ખેડ ખરાશ, લીલા લક્ષણ લીલ વિલાસ; જર બુવાનીનું છેનેર, સૌ
રાખે છે અધિકો તોર. મહા મદગળ કરિણી હોય જેમ, તરણી તો ચાલે છે તેમ; કમનીનું કા
રણ કોણ કળે, આવી પોપટ પાંજર તળે. પોપટ મોઠા પ્રોતે પાસ, શોકાણી તમને શાખાસ;
આજ ભલી ભજવી ભાત, રામા સોદ જશોલ રાત. સાચી વાત કહી નારોમ્મ, ભુવતી કહે
જજમ્મે જશોમ્મે; ભારે તમે ભણાવ્યા લેદ, વરણન કરો દેખાડ્યા લેદ. ગુણ ખાધા તેના હું
ગણી, ભલી વાત માહાભારત ભણી; ન રહી એકે વિદ્યા મુન્ય, પુરણ પોપટ તાર પુન્ય; ભલે
ભુવતિલ જમ્મે જર, આવો આપ કિમતે સુર; રમે જમોને ખેલો ખાંત, ભોગ કરે નવી
ધરણી ખાંત. કદાચ સંકટ પુરણ પડે, રખે કલંક તમ મરતક ચડે; લાખેણો લાજ વધારે ઘે
ર, રખે પોણ પડે ત્યાં ઝેર. રખે ખોઈ આવો શણગાર, ન જાણે છુપ તથા ભરતાર; રખે ધ
જત નારી તુજ જાણ, રખે કામ કંઠે કોઈ રાય. રખે જાણતી નિરમળ નાત, રખે વગોવો જુ
વતિ જા; ખાળા ખારડની નારોમ્મ, છલ્યો જરા પોતે જશોમ્મ. તેમ કરમે જેમ રહે વેહેવાર,
એ વિદ્યા છે અપરમપાર; મોટા સિધને જોગી જતી, વિષય સરખ રસે ગઈ મતો. છપો
પચોપાખ્યાન આખ્યાન, તે પુરણ પારાયણ; તરણ તારણ ત્રિલોક, રાત કોટી રામાયણ. અ
ષ્ટાદશ પુરાણ, અધ્યાયન જેણે કીધાં; કણભજ કત જે ન્યાય, પરિત થઈ પુરણ પીધાં. લેદ
ભણે છે વેદિયા, કોઈ વાર કહુ રુક કથો; સૌ ચરિતના આગળે, નિમેશ રાપણ કોનું નથી.
ચોપાઈ રામા પગ ખેંચીને રહી, પોપટ પ્રત્યે વાણી કહી; કોણ ખાળોને કોણ છે નાર,
કમ જોમ્મ કીધો વેહેવાર. કહે કીર તળે તખોળ, કોતારો શોભીતા સોળ; બીને વસ્તરે ખેઠી
ભાખ્યની, કામ દહન કરવા કામ્યની. દોહરા. રુક કહે રુણ સુંદરી, ચતુરા ચતુરંસ
જણ; વિજરો વિદ્યા વરણવુ, પંચ કરે પરિમાણ. મેવાર દેશનો મતીપતી, ભાથી જુપતી ના
મ; પીપળીઆનો પુરપતિ, ગુણવંતુ છે ગામ. ખારડ એક ખાળો વસે, અકિણીયા અતી કોચ;
સવાગણ સીર ચોટસો, મુખ પર મોટો મુછ. તાતી તરવાર તજે નહી, પાકો તે પ્રચંદ; હઠે
હરામો તે થકો, હઠે લાંબોને લંડ. તાકે તો મુકે નહી, છતરાયો નહી જાણ; થરથર કંપે તે
થકો, કિહાં રંક કે રાય. કાંકડો ને અતી વાંકડો, રાખે આંકડો અધ; રાતરને ખાહુ સાંકડો, પ
ણ સાચુ તે સઘ. કાનાણ તેની કામની, કંદ્રપ તણો અવતાર; જુખાણું જુખ નવ જુવે, દૈવ
ત ગુણ કાતાર. માનીતી માંટી તણી, વશ વરતે સહુ લોક; ખાધ પિયે ખુખી કરે, સ્વપને ન
ધારે શોક. વિનતા વધુ વિચારતી, કરે મન સાચે વાત; જે નિરસજતા જીખો, ધરીએ કરશે થા
ત. ચિત્તોચાર વરતે નહી, પણ એક નીચ સ્વભાવ; વાત કરે વિનોદનો, કાખે જે કાંઈ કાવ
ભરતાર જેમ ભણે નહી; કીકે નહી કોઈ પેશ, પરતપશો વાતો કરે, ખેસે પાડોશી ઘેર. માટી

છે સીસાળવો, તે ચીંતા હોલ થાય; માટે ચાલે પાંચરી, ગુણ સ્વામીના ગાય. આસર છે સદુ
રોગનું, ઉપાય સદવનો હોય; સ્વભાવ તણુ આસર કરે, તે જનમ્યો નહો કોય. અત્યંત અન
રગળ અતિથણી, પેઠ સંગાથે પ્રીત; એક એકને દેખો કરે, રાજવીયાંની રીત. કોઠક દિવસ તે
કંથડો, અતુરાંનાં ભેખાં એન; લક્ષણવંતી એ લક્ષણ, નિચાં ઢાળે નેન. પરનરને પેપે નહી,
મુજપર ગાળુ હેત; માટે એને સોંપણુ, તન મન ધન સમેત. જરવંતી ભેખનવતી, કામવતી જે
કામ; ઇશકવતી અરભકવતી, તે પરનરને નામ. કરમવતીને ધરમવતી, શરમવતી મુજ નાર;
વરા વરતે છે આપણે, જુઠ ન જણે જર. એક દિવશ એક મિત્ર જન, સમજ્યો શામા
આન; મિત્ર આગળ માંડી કહયુ, જીવતી કરો જન. તોપણુ તે માન્યું નહી,
દિવી ગાળ દશ ચોરા; ફરી વાત એવો કહો, તોતો છેદુ રીંશ. એમ દીવરા ખડુ વહી ગયા,
કહયુ પોતાની માત; શિક્ષા દઈ રાખો સુંદરો, નિકર થાય ઉતપાત. તોયે પણ મો
ન્યું નહી, સાસુ વડને વેર; સુખ દેખી કોઈ નવ શકે, જીવતી જાતમાં એર. એક દિન તાત
પોતા તણુ, તેડયો સુત એકાંત; વાત વિસ્તારોને કહી, ભાગી તેની જાંત. કર્યા ટંકારા તાત
ને, માદુ પોલો છે માંડ; ભંભેર્યો કોઈ ભામની, ધરની કે પરની રાંડ. તાતોને તડવારીઓ,
સામને વળી સુર; રજપૂત વળી સીસાળવો, પ્રતાપવંત તે પુર. કોણુ તેહને કહી શકે, એક એ
ત નરને નાર; એક દિવશ યું નીપનું, કહુ તેનો વિસ્તાર. બાથો ગામનો ભુપતિ, જાતોતો કાં
ધ કામ; પરવરવું કોરા પચાસપર, ધેલા ગોરને ગામ. સઘળા સામક સુંદીઓ, રાવત મોટા રા
જ; બાળો બેશી કથમ રહે, લક્ષ કોટીયા લાજ. ઘેર આંબ્યો તે રણનીધી, કહ્યા કામનીને કે
ણુ; વાહાણમાં અમે આલશ્યું, વનિતા સાંભળ વેણુ. બ્યારે ઈશર લાવશે, ત્યારે આવશું વાસ;
મંદોર રહેજે માનની. પ્રીતજન ઠેરી પાસ. ખાઓ પીઓ ખુબી કરો, પોટો સુખે પાટ; પાન
કુલ પરેમલ ધણાં. હીંચો હીંચોળાખાટ. મુરછા આવી માનની, એ સુખ સરવે ખાળ્ય; અતુર
મુક્ય તું ચાકરી, ઘેર સીયાળો ગાળ્ય. નર વિણુ નારી એકલી, ધિક તેનો અવતારા સાચે સુ
નો જાણ્યો, સ્વામી વિણુ સંસાર ખાળ્ય ખાતુને ખેલકુ, ખાળ્ય શોભિત શણગાર; ખાળ્ય પુ
રપ પલંગને, જીવન નહિ ભરતાર. ખાળ્ય તાહરી ચાકરી, ખાળ્ય કમાઈનાં કૃત્ય; નર વિણુ ના
રો એકલી, માંડી વિણુ પામુ જીત. નથી જર મારે જોઇતો, નથી જોઇતો જામ; મારે જોઈ
એ અટલું, સ્વામી રહોતો શોખ. હું તો પ્રાણ મારા તણુ, જો પતિ જાએ પ્રેશ; મેહેણા દેસે
લોકડાં, કહો સો રીતે ખમેશ. જળ પાખો જેમ માછલાં, અંદ્ર વિણુ જેમ ચકોર; કંથ વિના
તેમ કામની, મેહ વિના જેમ મોર. જેમ સરોવર નિર વિણુ, જેમ કૂળ વિનાનું વસ; સાડ તે
શોભે નહી, દિલ વિચારો ક્ષા. વિધા પાખો વિપ્ર જેમ, ગરથ વિના જેમ પ્રેસ્ત; પ્રેશ વિનાની
નારુ તેમ, જો હોય સઘળી વસ્ત. બાળે ખેઠ કર બોટીયાં, આંસુ સોયાં આપ; જઠએ નહી
તો જાન છે, પુરણ પ્રગટે પાપ. જેમ તેમ કરો દિન નિરજમો, અમે જાવા મન દીધ; રાજ
થઈ રામા રહેલ. કારણુ કરોએ સિધ. નાપારી આપી સુંદરી, તિલક કર્યાં છે તરત; પ્રતિજ્ઞા
પોતે કરો, જિવિષ મકારે વરત. આલ્યો તે તો અતુર નર, સ્વામી પોતાના સાથ; મંદોર રહી તે
માનની, હાંધુ નહી જેનુ હાથ. બીજે દિવશ એક બાળિકા, માનની માળણુ કુલ; કોકે લા
વી તે ભામની, કૂળ પરેમજને કુલ. આંતરો રૂંટી આંટણુ, એળી એરને હારે; છાપ ભરી લાવી ત્યાં
હાં, અમુ બાળાની અરે, માનની કહે સુણુ માલણી, પાછી છાપ લેઇ જાઓ, બ્યારવડે સ્વામી ગયા;
નારી કહે મુજ માંડો; આજ સુવેલે સાધરે, ધણી પાખી ધર મુજ; સોળ તજવા છે રામડાં, કંઈશુ કૂળ
ને કુલ. હરામજીને માલણી, ધુરત જીવતીની જાત; આસિમાળીકરવાતેહને, વિપશિત કહીએક

વાત. ચોપાઈ-માણસ હહેરે સુણ માનની, લોળો કથમ થઈ તુ ભામની; પતિપરણાએ મેલે ધરે; કહયુ કપૂલ અમારે કરો. ભોળવ એક ખોળે ભરતાર, મનુષ્ય દેહ નહિ વારંવાર; રિયર થાજ ર ભોળન નહી રહે, કરોડ કવિ એ રોતે કહે. વધુ પલટારો તારો વેશ, ધોળા ધારો શિરત કેરા; કાયા છેક થારો કોયળી, ઠાહ્યા જન કહેરો ડોસતી. નમરો સ્તનવટ નમરો નેન, જન ખોલારો વિપરોત વેણ. કથન સંભળાયે નહી કરણ, અંચળ તુજ ચાલે નહી ચરણ. નવે ત્યા ડોમ્યા થારો નરમ, નહી માને ત્યારે કાંઈ શરમ; એવી છે કાયાની રીત, પરપુરશ શું મારું પ્રીત. એમ કહીને માણસ હશો, વાત વિનતાના મનમાં વશી; છેક વાત છોછી છાતીએ, પ્રેમદા ની છુધી પાનાએ. તરત તેનું ણક્યુ મન, ફરી નહી આવે આવો દન; કંથ આવે જારી નવ થાય, જીવ જરૂરી મારો જાય. તને ગમે છે તો કીલ્લમે, લાખેણી લાહાવો લીલ્લમે; કહે નારી કહુ તે કર વાત, માણસ તુછે મારો માત. ગોવીંદ ગાંધરવ રૂડુ ગાય છે. મન મારે મળવા અ હાયછે; સુંદર રૂપને સુંદર રાગ, લાવ તેને ખને જો લાગ. આજ જરૂર તેન લાવજો, ઉતાવળાં વેગે આવજો; માણસ મન મનાવી વળો, એકાંત ગોવીંદાને મળી. ગાંધરવને તેરડો એકાંત, ભાગ્યે તેના મનની જાંત; ખોહોગુણવંતી ખાળા તણી, ભાસ ભેદ ભાવરથ ભણી. કાંઈક તુજ સરપુ છે કામ, જરૂર ચાલો તેડે એ કામ. મન ગમતો માનનીને માણ્ય, ભોગવ્ય તુ અમરત રસ ખાણ. કુખ સ્વપ્નાં દેવટ વામશો, એવે અવસર કયાં પામશો; ગોવીંદા કહે ગાઠા ગીત, મારે એને સાની પ્રીત. એને ઘેર નથી કુળ કંથ, મુકી પરેમદા પરવરયો પંથ; સાસુ સસરા માત ને તાત, પાડ પાડોલી કરો વાત. જોરાળાને થાયે જણ, પસક એકમાં કાઠે પ્રાણ; એ જીવતી સામું નહીં જોઈ, શાને જીવ વણ પુટે ખોઈ. કુડું કામ તો નવ કીલ્લમે, લાલ એ વાતે શો લીલ્લમે. એવી કહી ગોવીંદ વાત, વળતી ખોલી માણસ જાત. કોહરા-માણસ કહેછે આ લાંઘીયુ, મુરખ તારે તોલ; આવને ત્યાં ઉતાવળો, ખોલજે રૂડા ખોલ. પરેમદા આપકો પામ રી, કે ખંધાવશે પ્રાધ; વાત કોઈ જણે નહી, નહી ખેસે તુજને ડાઘ. ઘેર ઘેર ગીત ગાતો ફરે, ભવન ભવન લે ભીખ; આવો દાવમળશે નહી, સારો ફિલ્લુ શીખ. ભંભેરયાં ભમે લાકડાં, ગોવીંદ બયો તે ઘાટ; ખાળો રાજદ્વારમાં, મુસાફરી જવા માટ. વાંકોને વરણાગીચો, શુરા ફરે સુર; અધિપતિ કહે આહિ રાખવો, સાવરસે એ પુર. શોભિતને સત વાકિયાં, રીસાળવો તેરા જ; એકલો એ એકી કરે, યિજનન નહી કાજ. ભાવતુ ને વર્ષે કરચું સહુકોને દિધો સીખ; અંદર આળ્યો મહાપતે, મનમાં આણી ખોક; ગોવીંદાને ગોરડી, જીમી ઉપરે જાંત. અથે માસણ માનની, ઢીલી છે એકાંત, મુખાં કુલ તો મસમરો, પાસે પાકુ તોલ; ચાટલી સુખરીએ ભસી, શો ભે રાંમની રેલ. ખિલ તેને કોની નથી, જણ પતિ પ્રદેશ; અન્ય કો આવી નવ શકે, લાજ ન લોખે લેશ. ઉધારાં છે ખારણાં, ઉધારાં ગુણ ગોખ; પરણે પાથરાણુ કરયુ, અતુર પ્રહોઠી છે ચોક. અતુર આપ સતી પરી, ગોવીંદ ખેઠો છે ગુજ; માણસ ત્યાં ઉભો રહી, જેને રામાની સુજ. ગોવીંદ પહેરયુ ખેતિયુ, છુટયા શીરના કેરા; ભીંકયો છે તેસને કુલશી, વપુએ ભોળન વેશ. ખાળો આળ્યો ખારણે, ઉપાન ઢિઠાં તે કાર; પીજરમાં તે પરજળયો, અપરજળયે અપા; રાંડે કંઈને રાખોઆ, આલ્યો હિસે ધરમાંય; તેને મુકુ જીવતો, તોલ કરમુ તે રધાંહ. મારાખાં મુ જને કહયુ, મેં જવ માન્યુ સાચ; હું સિરદાર મુરખ તણા, દિધો તેને આચ. મિત્ર મુકુ નાં સે નહી, હરો દિલ નિરધાર, તેણે તો આચ કહયુ, આલ્યો તે શુ ખાર. ધયો કામરને કળકળયો, ફેદે ધરો ખડુ સીધા; ખડલ ઉધારુ કર પરણ, હાલુમા તણના સોસ. સોરઠા અધિક મહા રે આપ, કરી અતિજા કોપથી; પ્રસવલજનુ આપ, જીવતીને મુકુ જીવતો. કોહરા-માણસ આપે

જુગને કહ્યું, મેં નવ માન્યુ નેટ; માડ રાપણુ શાણપણુ, તેમાં ઉઠી વેઠ. માડ નિરચે માનની લાંબો જો હોય લંડ; કષ્ટ થકી કમુ થણુ, દશધા દેવો દંડ. ધરમાં આઠ્યો ધરધણી, દિઠાં ન રમે નાર; દીઠો માણણુ માનની, દિઠાં પુરપના હાર. વળી મુકેલી માટલી, રુખડી તેમાં સાર; સુતી દીઠી સુંદરો, ખેઠો દિઠો જન. જુગતી બાંધી જનની, નિમેશ માત્ર નહીં ગુન્ય; વિવેક મળે નહીં વચ્ચે, થયો સ્વામિ તે ગુન્ય. પોપટ કહે પરભાવતી, કહો વિજયની વાત; કંથે દી ઠો કામની, અધિક હવે: ઉતપાત. નજરે દીઠુ માવલે, આણુદીઠુ કયમ થાય; પતિ કયમ જાણુ પતિમતા, પતિ કયમ લાભે પાય. કયમ જાણુ ગોનોદો જવતો, કયમ મળે માણણુનો મેળ; વિદ્યા હોય વિજયની, તો ખરો ખતાવો ખેલ. કરી પ્રતિજ્ઞા પાંચરો, વચમાં આણુ ઈશ; ક્ય ક્ય મેં રહે જવતો, નિરચે છેદે સિસ. આઠ્યો છે સહુ આંચમાં, પ્રગટયાં ચાચે પાપ; પતિ એહ નો પુછરો, દેશે કોણુ જવાપ. પરભાવતી કહે પોપટા, જડે નહીં એક જગ્ય; એ વિદ્યા જોશિ ખવે, લાગુ તારે પાગ્ય. અહિં વિદ્યાનો આતુરી, સાચી સરવે સદ; એમાં કાંઈ ન ઉકલે, આ તો સુણીયુ અદ. એતો અચરજ અતિ ઘણુ, ધાગીએ દીઠુ દ્રશ; મુકે નહીં કોઈને જવતો, કંથરો દેશે કષ્ટ. પતિ પુછવા નહીં રહે, વાત સુણુ નહીં કન્ય; તે વેળા તેણી ધરી, મુવા જાણુને ત્રણુ. એતો હવ્યા નહીં ગણુ, ન ગણુ પુરણુ પ્રિત; તરત હણુ એ ત્રણુને, રાજવીયાંની રીત. પોપટ કહે પરભાવતી, કહુ વિજયની વાત; કહ્યું કરી એક માહર, રહો આજુની રાત. નહીં જ હમે કહેતો નવ દિવસ, ખરો ખતાવો પચાસ; એ વિજયો કેમ થશે માન્યનીમાં શો માલ. પચાસો દિઠો પતિ તણુ, નર દેર આઠ્યો નેટ; અરે કષ્ટ આ શું થશે પડ્યો ધરરાકો પેટ. એતાઠ્યો તે અતુર નર, એતાવો માણણુ નાર; હું કહુ તે તમે કરો, જુવન આઠ્યો ભરતાર. ગોવિંદ થા તુ ગાડી, સરા અંગુઠો આપ; ચીશો નાખ ચોપાસથો, શામાને કરલ્યો શાપ. કરતુ તો કરતુ નહીં, કરવે જશે દેહ; પાગે લાગરો ધરધણી, જખ મારેછે એહ. પાડી સુમ તે પરમદા, હું અચેત થાઉં આપ; મુકો વગડે માટલી, જેમાં રણીધર સાપ. કહે માણણુ ભલે આવીયા, રાણી જાણુ રાખ; તહાડ મંદીર તુજ માનન, જવતો કરજે જખ. પચાસે પાત રો મેલવા, હું આવીતી આપ; તે વેળા તુજ નારને, કરલ્યો રાતર શાપ. ધિરજ દેહ હું ધસમ સી, જાણુ પામશે મરત; એક પલકમાં તેડીઆ, ગાડી ગોવીંદ તરત. પાન કુસને તોલના, વેદ ચલાવ્યાં વહાણુ; ધણી યુમથો ગાડી, આઠ્યાં ધોધ ચુહાણુ. પાડોશીને પ્રિયજન, લક્ષ્મી આ ત્યાં લોક; સરપે એ શામા ડશી, સજન સહુને શોક. થયો ખાળો એખાકળો, કરોધ સ આઠ્યો તરત; ગરજ વાળ તુ ગાડી, માનની પામશે મરત. પુછે શુ યરએ કરુ, સો કાઠે ત્યાં વાંક; મૃત્યુવંત થઈ માનની, એતો આઠો આંક. મારે એના ખાપને, કે છેદે એનું સીસ; તરત તરવાર નાખો તીહાં, તણુ રૂદ્ધી રોસ. ગોવીંદ ધણુ રાહયો હતો, મેં ભણ્યો તીહાં મેળ; સાત પહેરે સાણુ કરો, ખરો ખતાવો ખેલ. મરતીતી એ માનની, અધિક થતોતિ હાણુ; જવ દાતા જગદોશ એ, ગરવો ધોધ ચુહાણુ. માણુદાતા પતી કહે, વેદ વેદ પુરાણુ; ગોનોદો એ ગાડી ગરવો ધોધ ચુહાણુ. મરી જાત એ માનની, ન હોત વિનતા શું વાત; વિભેગ હોત વધુ તણુ થાતો માહાં ઉતપાત. ભાગીઆત ભરતારનો, ન જાણ્યો એકે મરમ; જુદું તે સાચુ કરુ, જુવો કામ નીના કરમ. તાહ તાહ લોકે કહ્યું, નેટ મરત એ નાર; ગોવીંદ ઉગારો ગોડી, રહ્યો સામની નોભાર. કહે નાર નાગપાંચમ કરે, કંથે વળી મવશન, શિવ પુજન આવણુ કરે, અખાનો કરે જન. કરાર થયો તે કામની, ગઈ જ્યાં ગામી રાત; ગામ લોક સહુકે ગયાં, પુછી વિનતાને વાત. અહીં તમને ક્યાંથી ડર્યો, કયમ ગાડી આઠ્યો ધેર; કયમ માણણુ તમને મળી, પરકારાં કરી

એ પેર. માટલીમાં ચુ મૂકીયું, કયાથી તેલને કુલ; ચાંડાં વાત મુજને કહે. મન વિચરી મુ-
 લ. ચોપાઈ ત્યારે તે બોલી કામની, બોળી થઈ તે તો ભામની; તમે નિસરી આ-
 ક્યા ગામ, હું જલ્યા જપતિ શ્રીરામ. ધરીએ વરખ મુજને સો ધરો, માસ છ માસ હવે કમમ
 જરો; ધરમાં દેવને દીવો કર, પછે ધ્યાન ધરવરનું ધર. પરવરીયા છે પ્રઠે પંથ, ક્યારે તે
 દેખીશું કંથ; લોધું કોડીયું પુરયું પ્રત, રમે ડાભે અંગુઠે તરત. વાગ્યો આટલો મારે શીશ
 મેં મુખે આપ્યા જગદીશ; એટલે આવી માલણુ ઘેર, પરદી તે આગળ કહી પેર. પઠાર્યો ભા-
 વ ધરી જુજંગ, ત્યાં સુધી પીડા નહીં અજ; કોરી માટલીમાં ધાલીયો, અંજે બળ ઝેરો આસી
 યો. માટલીયે ધાલ્યો મણીધર સાપ, નિસારા થઈ ખેડી હું આપ; કહે માલણુ સસરાને કહું,
 ત્યારે હું શરમાણી બહુ. ના કીધાથી વારો રહી, ઘેર ગોવિંદને તે ગઈ; તેડી લાત્રી તેને તરત
 સજ, એટલી મુજને સરત. પાન કુલને પાકુ તેલ, મેળવ્યા એ ગોવિંદ મેળ; પાછળ વીર્યું હો
 ય જેટલું, નધો ખખર મુજને તેટલું. પછે થયું તે જાણી તમે, તેમાં કાંઈ ન પ્રીછુ અમે; અમે
 કહી નારીએ વાત, ખરી તે સ્વામીને પચાત. દોહરા. ગોવિંદ કહે રૂણ નીધો, જઈ અ
 મે અમ ઘેર; તમે જીવંતને જલવા, રમે લાગની લેર. ઉંઘરો તો અન્યા થરો, લેર લાગરો ત
 રત; જગાડને એ જીવંતીને, નહીંતર પામશે મરત. નાંખી દેજે નાગને, પાછો નાવે વાસ; વિ
 ચારી રહેજે વેગળા, પલક ન રહેશો પાસ. ખાળે ખેડ કર જેડીયા, રહો આત્મની રાત; શિ
 રપાવ આપશું શોભિતા, પરવરને પરભાત. મંદીરમાં રાખી માલણી, ચતુરા તારાં ચેન; વુ
 પેલા ભવની આવડી, કે મા જઈ ખેન. રાતે રાખ્યાં બે જાણું, જગારવા જરૂર; હાસ વિનોદ
 હેતે થકી, શિર ઉગમીયો સુર. પ્રીતે આપી પામરી, વળી બધાવી પાથ; ખાળો કહે હો માટલી,
 નાંખી દેજે નાગ. ચતુરાને ચોર પહેરાવીયાં, આખાં મુકી મામ; નીંદા કોણુ નવ કરી, રૂણુ
 ત કહે સહુ ગામ. જસ ગ્રહયો જીવત સુધી, સ્નેહ શાગને સાથ; કામ કાજ પછી કરે, હેતે જો
 કે હાથ. વિદ્યા એ વિભરની, ગુણુ જો રૂડા ગમ્યા; શોધાણીને શુક કહે, જાણી તો જરી જાણ્યા.
 સાખારા શુક સલસણા, એતો અચરીજ હોય; કર્યું કામ જે કામની, કળ રાકે નહીં કાચ. બેઠ જ
 કે નહીં બેઠને, પુરાણુ ન પ્રીછે પાઠ; શુક તે મુજને શિખવ્યા, હમ વિધાના કાઠ. ગુજર દેશ
 ગુરવો મણી, વેગનપુરમાં વાસ; ઓગાડમણી વિષ શુભ, કહે કવિ. શામળદાસ. વિખાણી વાતે
 સાંભળ્યા, સિંહજ શિરોમાખી ગામ; વિરથર મહારવ છે, જેનું નવખાંડે તામ. મન વાંછિત
 આગ્યા મળે, મોટમ પદવી મેર ચોખાના લાડુ ચડે, સવાળે મણનેરોર. લાયક ત્યાં લેઉવા વ
 સે, વાસણુ દેરે વંશ; રખીયલ રૂડા રાગની, અવતારક કો આપ. નવાણુ ખોડાવ્યા નીરમ
 ણાં, સભા પાંડિતની થાય; આગે ભાટ ગમાનજી, ગુણુ રહેરાં ગાય. અવણી શાસ્ત્ર શુભ્યા
 ધણાં, શિવ પુજન સાંજ સવેર; શંચ પ્રત પ્રતાપવત, જસવંતા હાસ ઝવેર. તેણી તેડુ મો
 તલ્યું, આગ્યા શામળદાસ; કરજેડી તેણી કહ્યું, કરો અંથ શુભ કાજ. છાયો.
 નિહાસન ખચીસ, તરતીખથી કીધી તેણી; શિવપુરાણુ સમર્થ, અર્ચ જણાવ્યો જેણી; રીઝ્યો રે
 વાપડ, દંડ જમદગ્તનો ટાળ્યો; ડોકોર તણી કાકોર, વરણ વાંચીને ભાળ્યો; વધતાળ પચીરી
 વાણી, શુકખોતેર ભાવે ભણી; પ્રસ્તાવિક અંથ રચ્યા ધણી, શોભા એ સામળ તણી. દોહરા.
 શુક કળા શુક ખોતેરો, વાણી વિવિધ વિકાસ; પિતા પુરુષોત્તમ તણી, કહે કવિ સામળ દાસ.
 આ વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજેડ; શામળજી કહે ખાસજે, જયજય શ્રી રણજીડ.

વારતા ૧૭ મી

દોહરા. ગુણનિધિ ગુણ આગુણી, ગજવદન ગુણ સાર; સ્વામી સીધી યુધી તણી, વેદ
વટો દાતાર. સરસ્વતી સુખ દાણી, વેણા પુસ્તક પાણ્ય; સ્તવન કરે શુક ખેતરી, વદને આપો
વાણ્ય. છા. જગદંબા અંબા ઈશ, સીસ નેહુથી નામુ; ધરમ ધુરંધર ધોસ, પંચ પદાર
થ પામે; આરાસુરિ અધિપત્ય, જગત જયુ છે જોણે; સ્વરગ મત્યુ પાતાળ, મિગુણ રચ્યોછે તોણે;
કરતા હરતા ધરણી ધરા, નવે ખંડમાં નામના; સુખ સાગર શામળ ભણે, પુરે મનની કામના.
અ વંદાવન ચંદ્ર, ગોકુળેશ ગૌરધારી; આનંદ કંદ અધિપત્ય, હેત કંસારાદિક હારી; જશોદા
જીવન પ્રાણ, નંદ નંદન વજ્રવાશી; કોટી બ્રહ્માંડના નાથ, જે ધેર કમળા દારી; કરજેડી સા
મળ કહે, નેહ ધણેથી નામિયે; કથા કરે શ્રી કૃષ્ણજી, તો પાંચ પદારથ પામિયે. દોહરા. કૃષ્ણ
કહુ શુકખેતરી, ધરમ દયાન ધિરજ ધરી; સંસકૃતમાંથી શોધીને, પ્રાકૃતમાં પુરણ કરી. શામા
સતરમે દિવરા, ખણી છણો બણો ભેદ; ગણી ગણી ને પગ ધરે, અંતઃકરણ ઉમેદ. રમઝમ ક
રતી રોઝશી, ઝમઝમ વાગે ઝેર; ધમધમ વાગે ધુધરા, મદન તણી સમશેર. હસતી રમતી હેત
થી, કરતી વિવિધ વિલાસ; ચાલી ચતુરા ચમકતી, પોપટ કેરો પાસ. જાઉં છું જરી કારણે, જાઉં
ધા પામી યુધ; ગયા આવ્યાના ગુણ ગણી, શુક ભેજે તુ શુધ. પોપટ કહેરે પરમેશ્વર, સુખે ર
મી આવો રાત; ચરણોદયમાં આવજો, કહેજો વિગતની વાત. કદાચ કહી સંકટ પડે, શત પ્ર
કારે શુળ; જન વિદ્યામાં જોખ છે, આખર પાપનું મુળ. જરી જીવ જોખમ કરે, જરથી જી
વ જાય; જરોગી જસ નવ રહે, અધિક થાય અન્યાય. ખેતો કારીગર ખાતરી, રંગા તેની ના
ર; કદાચ કહી સંકટ પડે, કરજો એમ વિગર. પગ ખેંચી રહી પરમેશ્વર, સાંભળે શુક ખાતર;
કોણ રંગા કોણ ખેતીઆ, વિસ્તારી કહે વાત. ગામ નામને કામ કહે, કેની સાથે પ્રીત; શુ
ક સંકટ તેને પડ્યુ, ઉગરો તે કોણ રીત. ભાવે એ વિદ્યા ભણ્યુ, ગુણ રૂઠા તુજ ગાઉ, નિ
રભય થઈ નિરાંકથી, જર જરીએ જાઉ. પલળયાં પેરે પાગરણ, પાણ ઉપર કર પંજર;
અંગ થકી આભરણ તજ, જો હોય તારે ગરજ. જેમ કહ્યું તેમજ કર્યું, ખેહો સાંભળતા આ
પ; શુક સંભળાવે વારતા, તજ્યો તરણી સંતાપ. ચોપાઈ શુક કહે નેરોહણી શુણે, પા
ટણવાડાને પરગણે; ગોલાણુ ગુણવંતુ ગામ, જીતસંધ નરપતિનું નામ. સાંભળ શામા હેતે કરી,
એસે તાંહાં ખેતો ખાતરી; ભાવ ભેદ પોતાના ભણે, અમુલક વસ્ત્ર નરનારી વણે. રંગા નામે
નારી એક, તેને વહાલો વપ્ર વિવેક; નર નારીને અધીકા નેહ, જીવ એકને જીવવા દેહ. આ
ખો દારો રહે ધર માંહ, કરે વાતો તે ત્યાંના ત્યાં; વહાલપણની વાતો કરે, એક એક દેખી
મન કરે. કહે રંગા આણંદ છે ધણી, રોજ એકઠા રહેવા તણી; જેને વેપાર પરદેશો આપ, તે
નરનારીનાં પુરણ પાપ. વેગળા થાય જેનો ભરતાર, ધિક ધિક તે સ્ત્રીનો અવતાર; સમરથુ શી
વળને પાતરી, જનમ જનમ જાતે ખાતરી. કરે સ્તુતિ અંબાજી તણી, ભવો ભવ તુ મારો ધ
ણી; પરમેશ્વરનો માનુ પાટ, લાખણી લરાવો લાટ. લક્ષ્મીપતિ અધીકારી આંક, તમ આગળ સં
ધળા છે રાંક; એ રીતે કરે નીત વાત, નરનારી એકઠાં દીન રાત. ખાતરીને એક પ્રામણુ ખી
ત, તે જાતે છે પરમ પવિત્ર; ભણ્યો ગણ્યોને વિચારંત, ખેહા એક દિશા એકાંત. કહે ખેતો ના
રી મુજ સતિ, રજ રેરા રહે નહીં રંતી; મુને જમારોને તે જમે, જિવ તોનો મુજ પુઠે ભમે.
મુજને સુવાડો એ સુવે, પર પ્રરૂપ સામુ નવ જુવે; માઈ વચન કરે નહીં લોપ, કોઈ દિવસ ન
વ આણે કેમ. મુજ વિના પાણી નવ પીએ, અન્યા કરતાં અધિકી ખીએ; મુજ વિના નવ ખા
એ કાન, સોંપ્યા મુજને પોતે પ્રાણ. દોહરા. વિપ્ર કહેવે ખાતરી, મુજ તારો મેળ; તુતો

કાંઈ સમજે નહીં, ખરિ નારીના ખેલ. આપણુ આગળ કહે નહીં, એનો જેહ વિચાર; આમની તારી ભોગવે, નીત નવા ભરતાર. સુતો મુકે સ્વામીને. જનર સંગાથે જાય; ત્રીવેણી ગંગા તજે, નિચ કુંડમાં નાય. પરમેસ્વરને પરહરે, પુજી નિત પાખર; નિચ સ્વભાવ નાગી સદ, દર્ધવ ત છો રીર દંડ. રાજ સરખાની રાણીયો, જોવા સરખી જન; ભાગ હિજો તે ભોગવે, તુ તે કોણુ જ માત્ર. પ્રાણમ રૂડાની આમની, પુજવા સરખુ પાત્ર; રનેહ કરે તે રુદ્રરુ; તો તું કોણુ જ માત્ર. શાહપતિ કેરી સુંદરી, દેહ કાવે દાતાર; તે કીકર કોરા કરે, જીવત સાથે જનર. ગાંધ રવ સુણિયસનો ગોરરી, તે ધાંચોપે ખાય; નારી રાખી નવ રહે, દીસ આહ્ય ત્યાં જાય. ધેન જે ધારણા તણી, સુણવંતુ જેનું ગાત્ર; તે કાયરને ભોગવે, તો તુ કોણુ જ માત્ર. દર્ધતા જે દેશીતની, છયે પ્રકારે છાત્ર; વણિજ વનિતા ભોગવે, તો તુ કોણુ જ માત્ર. કવિતા કેરી કામ ની. હિજને દિનને રાત્ર; વિભોચાર કરે વિધારથી, તો તુ કોણુ જ માત્ર. આવક કેરી સુંદરી, અરમલાલ જે પાત્ર; વનિતા ભોગવે વરતયો, તો તુ કોણુ જ માત્ર. કેકિલ જત તે કુકરા, ખરાં પાંડે જે ખાત્ર; જર લોભે ભોગવે જોગટા, તો તુ કુણુ જ માત્ર. ખોટી જત તુ ખાતરી, ખાટમાં રહે દિન રાત્ર; જોરાવર જીવત કેમ ખદે, તો તુ કોણુ જ માત્ર. નિચ નિર આગ્ય અ આગોયા, મોકુ ખોલે માંડ; મન ભાવે એ ભોગવે, એ જુજ રંગા રાંડ. પુરપતિ પદિવપતિ, કે દેસાઈ દેશીત; કેડ લેશે કામની તણી, તેને માથે માત. રહાપણુ દિલ પોતા તણી, મહિપતિ મો ટે મુલ; કામનીને મન કીકરા, ધણિયાણી મન ધુળ. એ ઉપર કહુ વારતા, સંભેપે સુણુ સાર; નેહ આને નારી તણી, તેનું નામ સુમાર. જીવતયે સહુ નર જણ્યા, કાં રંક કાં રાય; પાળી પોશી મોટા કરયા, ત્યાં શો મોટમ થાય. ચોપાઈ. અપાવતી નગરીનો ધણી, અલખ દેરા અલખત છે ધણી; ચંદ્રસેન નરપતિનું નામ, કરે ચિંતવ્યા બારે કામ. કુલજ બ ટ તેની પરધાન, મન ગમતાં મહીપતનાં માન. ખતરિસ લક્ષણ સુતર સુજણ; ધરમ કરમ બ લખણનો બાણ. આતુરવંત તેને ચિત ચટે, હસે ત્યારે મુખથી કુલ પડે; જાઈ જાઈ અંધેલી ત ણ્યાં, પડે કુલ મુખમાંથી ધણ્યાં. એકે નહીં તે નરમાં નુન્ય, પૂર્વ વત જનમનું પુન્ય; અથી મો ટમ ખિજે કોણુ મુલ, હસતાં પડે મુખમાંથી કુલ દેરા દેશના આવે લોક, કરે જાતરા સમાવે શોક; સાચુ માને કીકુ તો જેહ, અણુ દિઠે રહે સદેહ એક સમે રાજના મિત્ર, જોવા આવ્યા તે હ ચરોત્ર; સદેહ બાગવા મનડા તણી. હઠયા મધે હજખજ ધણી, મહિપતિએ દીધાં બ હુ માન; લગોગ સોપારી બંદાં પાન; કહો બાઈ આવ્યા છો કપમ, સાચુ ન કહોતો મારા સ મ. રાજજી તમ ઘેર વણર, સતવાદીછે રુદ્ધ રારોર; જે વેળા હેતેથી હરો, મુખમાંથી મહીમા મસ મસે. જાઈ જાઈના કુલજ પડે, એતો અમને અચરજ અરે; માહોમાહ્ય પડી છે હોર, તે જોવાના અમને કોર. છપો. વિપરીત સરખી વાત, એ પણુ માનવ જનને; આપણુ ખાઈએ અત્ર, એહ આરોગે અનને; અહાર નિંદ્રા સુખ દુઃખ, ટાંડતરડોને જુએ, ન થી ટળતો સદેહ, આવ્યો છે જનની કુખે; મનનો સદેહ ટાળવા, તમને મળવા કારણ; કરોડ કામ ધરનાં તણ, આવ્યાં છું તમ ખારણ. ચોપાઈ. સાચુ જાહે જોવા કારણ, આવ્યો નરપતિને ખારણ; કરોડ વાર કહુ રું કથી, દિદા પાખી મનાતુ નથી. કહે રાજતમારો જીવો, મનનો સદેહ ખાંતે જીવો; તેડુ મોકલ્યુ મહિપતી માન, ખેઠા કીડી આવો પરધાન.

દેહાર. રમી જમી તે સજ થયો, પ્રીતે આવ્યાં પાન; રાજ સભામાં સંચરે, મરાકમી પ્રધાન. ફકાન તબોળી તણી, કીસો રહ્યો તે કાર; અટલે એક કહીતક થયું, તેહ કમે તે ચાક અકરો એક અભાગીયો, ખીડુ લે તે ડોર; અમુલક તે અતી પણુ, આપે સોના ચોર.

નીચ જનને તીચ જુધ, નીચા તેના નેણ; કુલજુધો પણ કુટરયો, વિપરીત ખોલ્યો. વેણ ત' ખોળીએ પૂછીયું સાચ ખોલ તું શુણ; કવણ એવો છે લખપતી, ખિટુ ખાનારો કુણ. તેને પુ છીયું ત'ખોળીએ, એહ અચખો આજ; મોંધા પાન મોતી સમા, લાંધાં કોને કાજ. મારા સ મ સાચ કહો, લેશમાં ધરજે લાજ મોંધા ખીડાં મારના, લાંધાં કોને કાજ. હરો હાથ તા ખી ઠરી, પદમનીઆના પાન; રોળી કોળી વેળા વિરો, નવ દોઢા પરધાન. પરધાનની ના ર પુખાવતી, પદમની જેવી પેર; આજ રાતે વાસો વસુ, એ રૂણવતી ઘેર. વલ્લર જાદો રાય ઘે ર, મહિપતના આઘ્યા મોત્ર; અમો તરણી ભોગવુ, ચારે પ્રહર ચરિત્ર. છપો. કુલજ ભટ પરધાન, મહિપતવત માઓનો; નવેખંડમાં નામ, જરા જોરો ઝાઓનો; નવરંગી તેની નાર, પદમની જેવી પરખી; રૂપ સ્વરૂપ અનુપ, રોભાકો સુંદરી સરખી; તેણે તેડું મોકલ્યું, જુરૂપ છે ત્યાં જાણ્યું ચતુરા ખીડાં આવરી, ભોગવી રૂખોયા ધાકરું. દોહરા. દાન સાંભળ્યું કુલજ, પડી પેટમાં કાણ; ભામની મારો ભોગવે, મુરખમાં શો માલ. ચારે અંખીકા દખ રી, ઝાઝી લાગી ઝાલ; કીકર કામની ભોગવે, મુરખમાં શો માલ. પ્રલય થયો એ પોં ડમાં, એતો દારણ ફુત; ભામની મહારી ભોગવે, જુ'ડી જાતનો જુત. સિંહજી બસ શિયાળિયુ, સસલો જાતે સેર; અહિને જાતે અળસીયું, ધાય તરણુનો મેર. નેવનાં નીર માંભે રહે, એતો ખોટો ખ્યાલ; ભોગવે મહારી ભામની, મુરખમાં શો માલ. નિચ માણસ નિરમાણીયો, વિનતા નો શો વાલ; માન દે મહારી માનની મુરખમાં શો માલ. ચિચરવટો કિંતમાં પરો, નીચ વા તથો નેટ; હસતુતો જુલી ગયો, પડ્યો ધાસકો પેટ. એટલે તેડા આવીમા, ચાર પાંચને સાત; શીચ શીચ શભા વિરો, રાજ તોડે રાત. પ્રધાન પોતે પરવરયો, રાજ સભામાં રીત; દહીં સ રવે આદર કરયો, પુરણ આણી પ્રીત. મિત્ર આઘ્યા રાજ કહે, તમાસો જોવા દુધ; હરો બ ણુ હેતે કરો, ફર ફર વેરો કુલ. રૂઢે રામા રાંભરે, જખે જાવ સરેત; દહતક કિધાં કેટીધાં, હસતુ નાવે હેત. સાખી રામસા સોઠા, રૂણ સાગર ખડુ ગીત; તેમ તેમ રૂઢ્યા વિરો, પલક ન પરઠે પ્રીત. છપો. રૂખે સાંભરે નાર, વસન વિધ વિધનાં સુઝે; હસતુ રમણ હેત, જનો મધ્યે તે જુઝે; ભાંડ ભજજ્યા ભાવ, જોખ જોણુ તે જાવ; પુખી ખાસના ખેલ, દુખે ન ગમે પળ માત્ર; દુખદાવાનજમાં પડ્યો, સરવે રૂખ એનું ગયું; હરાણ કયમ આવે હેતથો, પોં જર તો પરલે થયું. દુખે જાણ સુધંબુજ, દુખે ભોજન નાંવ ભાવે; દુખે રાહાપણુ ફર, દુખ ક પટ ખડુ કહાવે; દુખે દેહમાં રોગ, તેજ ગોપસ નાસે; દુખથી લીલા હોરું, પલક ન આવે પા સે; દુખ રૂપી અરણુવ વિરો, તેડય કદાપી નવ જડે; હસતુ નહી આવે હેતથો, કુલ મુખથી શા નાં પડે. દોહરા આઘ્યાતા તે ઉચરયાં, જુદો જોમ સંસાર; માણસના મુખમાં થકી, કુલ પડ્યાં તો વાર. કહેનારા કારનન કરે, માને તેનાં પાપ; આપણુ આગળ જેણુ કહ્યું, તે જુ કાના ખાપ. ચોપાઈ. રાજને ચઢા ખડુ રીસ. એહ પ્રધાનજી છેદુ રીસ; જુદો સ રવેને મન વરયો, મારે કહે એતો નવ હસ્યો. સરવ મળીને સાહ્યા હાથ, સમજાવ્યો તે સા મદ સાથ; હલ્યા સાર શાને લોલજે, અન્ય શિક્ષા એને દીલજે. છપો. વિપ્ર રૂઢ્યો દે આપ, ચાકર રૂઢ્યો કર જોડે; દુશમન રૂઢ્યો દે દાખા, માન મરજાદા મોડે, પડોશી રૂઢ્યો પાપ; આડી કોઈ આગળ ખાંચે; નારો રૂઢે જો નોચ, મરેડે નીસરી જાંચે, રાજ રૂઢ્યો રીધ તે, જસ જર જાવ જોખમ કરે, ધરમ કરમ રારમ પાણ; દુખ દેતાં તો નવ રૂઢે. ચોપાઈ. વલ્લર વિપ્રને કેમ મારીએ, જનમ તણુ સુકીત હારીએ; રાજાએ સ્નેહ તો નવ સાંધીએ, ખડુ વાંકે તેને ખાંધીયો. ઘોડાર હતી પોતાની કપા, મરેડે

૭ કહીલે નાંખ્યો ત્યાં; મારો ભાર ન રાખ્યો કર્યો, હેત ધરી શાને નવ હર્યો. ખેડી કંઈસા
 લાં ધાલ્યાં ચરણુ, ધરમ તણે નાંખ્યો ધરણુ; યામ ખે વિલ્યા જહરે, કહીતક ક્યંક થયું તાહ
 રે. કોહરા. મહિપતી કેરી માનનો, દેવાંશીવત દેહ; અટારીઅથી ઉતરો, તે વેળામાં
 તેહ. અરવાદાર એક ચોખલો, પોદયો બ્યાં પલંગ; ભુગત કરી જમારીઆ, જશામાં ખેડી સંગ;
 ભાગી દુટ્ટી ખાટલો, માંહી મુજની દોર; કાટી દુટ્ટી જોદેરી, રાત અંધારી ધોર. સલામ કરો તાં
 સો વરો, પ્રીતે લાગી પાગ; કરજેડીને કરગરી, જીવન મારા બાગ. રાવત તો રોસે ચઢ્યો, આ
 ઘસ મોડી ઉઠ; મુખમાં ધાલ્યું ચોકડું, રાણી ઉપર રૂઠ. માથા ઉપર ફેરવી, સટકાવ્યા છ સા
 ત; કયમ આવી મોડી કામની, રીઝવળને રાત. આજ થકી આવોશ માં, ન કરીશ મુજશું પ્રી
 ત; મારે ગરજ તારી નથો, ભુકી શું શી રીત. ન કરીશ મોનાં સટકલાં, મન મનાવા મોંડ;
 મુજને તેં શું જણીઆ, રાજ સરખો રાંડ. તુજ સંગાયે પરીતરી, ખાવી એ તો ખાંડ; સા
 કરનો સીરો જમુ, નહી રાજવત રાંડ. મુજને તેં કાપર ગાળ્યો, જુરો ભવક્યા ભાંડ;
 નીચ સાથે ખોલુ નહી, નહી રાજવત રાંડ. ડાપણ મુજમાં છે અધિક, હું નહી દેખી રાંડ;
 અતુર નામ મુજ ચોખલો, નહી રાજવત રાંડ. નારો ખોલો નેહથો, મટકો કરતી મુખ; હું
 રાણી દાસી તાહરી, ભાગ્ય તુ માહરી જીખ. આજ પડણા આવીઆ, રાય વણધા વાત; ઊં
 ખાટીને આવતાં, મુજને ગઈ મંધરાત. લાવો લાખેણા લાટવા, ખવરાવીને ખાઉ; સુતો છે તે જ
 ગરો, જોખ કરેતો જાહી. સામદામ ભેદે કરી, વિખાણુ કર્યો ખહુ વરત; હાવ ભાવ કટાક
 થી, રિઝવિયાં તે તરત. અરસ પરસ મન માનીયુ, જીવતીએ મેળ્યો જોગ; હસ્યા રમ્યાં ધણુ
 હેતથો, ભોગવ્યા ભારે ભોગ. કાઈ નુન્ય રાખી નહી, અધિકી વાળી હદ; સહસ્ર ધણી સ્વા
 મી થકી, શોભા કીધી સદ. ચાર ઘટકા ચિતનો, ચતુરા ચાંપ્યાં ચરણુ; સિખ મ. ૧ તે સં
 ચરી, કરી સલામો ત્રણુ. તે સરવે દોઢું કુસળ, એતો અતી ઉતપાત; રાણી માર ખાધો ધણો,
 અંજની સો વાત. હેત ધણુ હડ હડ હસ્યો, મોટમ પાખ્યો મેર; જાઈ જુઠું અંખેલીનાં, ખરયાં
 જીખ તે દેર, સહુકો સુતાં ઉઠીયાં, પ્રિતે થયો પરભાત; રાજએ શેવક મોકલ્યા, કહી વિ
 સ્તારી વાત. વજર તેરયો સભા વિરો, મહિપતિ પાસ મહા મુલ્ય, વાટે ઘાટે વદનથો, ફરફર
 વેરે કુલ. મિત્ર આઘ્યાતા મહિપના, તેણે રીઠું દ્રષ્ટ; સંદે ભાગ્યો તેહનો, દિહો પુરપની વ્રષ્ટ.
 તરત દેખાડુ તેહને, ભાગી મનની આંત; રાય પ્રધાન ખને જણા, આપ થયા એકાંત સભાં.
 વિરો રોઝા નહી, કયમ રીજ્યા ત્યાં રાત; ખંધીખાનામાં હસ્યા, વિપરીત કહો એ વાત. સ
 ભામાં હસતાં ખોડ સો, ખંધીખાને શો લાભ; વેર કર્યું કયમ મુજથો, ઊંચ ધાલ્યું આભ.
 વહાણુ જીવ્યાં સભા વિરો, તરયાં નીગરમાં કયમ; સોચ આગતા સાચુ કહો, સોએક દીધા સ
 મ. રાજ તુ પુછેશમાં, તોલ ઘટે છે તરત; કેતાં સાંભળતાં કથન, માહાર તાહાર મરત. પ્રતિ
 જ્ઞા પુરણુ કરો, વચમાં ઈસ્વર આપ; રીઝુ પાણુ ખોળુ નહી, બ્રહ્મ હત્યાદિક પાપ. મિત્ર
 કે રાતર માહરો, કે રાણી કે રાંક; કોટી બ્રહ્મ હત્યા મુને, વરને વાંક. મોડી વાત મહીમા
 કહ્યો, ભાંમનીનો રાખ્યો ભાર; આદી અંતરમાં રહ્યુ, ચાલ્યો આઘ્યો સંસાર. કયાં માસી
 કયાં માવડી, કયાં લગની ભાણુજ; સરવની બુધી પાનીએ, તરણી લકણુ તેજ. સાંભળ ખેતા
 ખાલરી, જોવા સરખો જતર; રાજ ઘેર એ નીપજ્યુ, તો તુ કોણુજ માત્ર. સમુદ્ર સરખા ઉલ
 દે, સરોવરનો શો સંગ; તોજાય હડ હડ હાથીઆ, ત્યાં પાદો પાસંગ. નિચ જાત ગિરમાલ્ય
 તુ, વસવથાં છે વેદ; ફરે વિખાણુ વનિતા તણાં, જીલ ભાખે ભેદ. ફરજ મોસી તાપીકા, મા
 શી સોની સુતાર; નર સિદ્ધાની નારીઆ, સમળ વાતમાં સાર. વસવથાં સહુ વરણ્યાં, એસી

યાળાં અવતાર; પરાધીન પર ઘેરરહે, ઈસ્વર રાખે ભાર. જીવ્યમીરઉમરાવની, વસ રહે નહીં નાર; આપ રહે તો રહી રાકે, સતી સીરામણ સાર. માને નહીં માહાર કહુ, રૂપયામાં રાને રૂઠ; પરમદાનું જો પારખુ, અતિ ઉમંગે ઉઠ.

ચોપાઈ. વાત કરોને વિપજ ગયો, ખાતરીને મન ખટકો થયો; સ્ત્રી ચરીત જોવા કારણે, પુરુષ વિચાર કર્યો ખારણે. વનિતા આગળ કહી એક વોત, આજ વાસો જવુ છે રાત; ભાઈ બંધ ઘેર ઉછવ ધણો, જરૂર અવસર છે જતવા તણો. જરૂર મારે જવુ છે તાંહ, તમે તો રે જો મંદિર માંહ; સો એક મેં ખાધા છે સમ, ખોલ અખોસો કરીએ ક્યમ. સોરઠો રામા ધુરાકે રોઈ, વિન્નજ થશે વાહાલા તણુ; કંથ વિના નહિ ઠોઠ, આધાર મુજ આત્મા તણુ. ચોપાઈ. નારી કહે નહીં દેખુ તુને, પટે ઉજગરો માનો મુને; નહિ આવે નિદ્રા નહીં સુષ્પ, દાવાનળ વેઢોશું કુખ. હશે વાહાણે વેહેલા આવજો, લાખેણી વાતો લાવજો; વાહ કહીને ખેતો ગયો. નારોને મન ઉલટ થયો. નિરભય થઈ જીવતીની જાત, જનને આજ રમાડુ રાત; હેત પ્રિતને ઉલટ હતી, સરોવર તિર આવી લાગુ મતિ. સંજ્યા કાળ થયો જાહરે, પુરૂશ એક દોઢો તાહરે; વરણાળોને વાંકો વેશ, કાળા ભર સરોખા કેસ. સકળ હથિયાર શોભી ત સાથમાં, તિરક્સ ભાતો છે હાથમાં; સો સોપાઈને પુરો પટે, અનમિ અહંકારીને નટે. વળી દુશમનથી નવ રહે, મનમાં ચિત્યાં કારજ કરે; રૂડી દોઢી તેની રીત, પલક એકમાં કીધી પ્રીત-હાવ ભાવ કટાક્ષે કરી, હેતેથી મન લીધુ હરી; રહો રાત રમાડુ અમે, પંથ પરદેશી દીસો ત મો. રખે કુટ કરો કાંઈ કામ, વચમાં આણ્યા સીતા રામ; વચમાં રાખ્યા ગિરજા ઈશ, કપટ દોઈ કરે નહીં મિશા. લીખરા હેઠે ધર માહર, ત્યાં રહેવુ થારો તાહર. કોઈએ ન રાખ્યો કા થદા, ઘડી એકનો કીધો વાયદા. પતિએ મન વિચારી પેર, પાછો વળીને આવ્યો ઘેર; વસ્ત્ર વણવાની હતી શાલ, તેવા ખાટે પેઠો તતકાળ. તે નવ જાણે ધરની નાર, ખેડુ લાવી ઉધાર્યાં ખાર; કર્યો દિપક ભકતે ભાવિયો, એટલે પંથી ધરમાં આવિયા. મારકણી કરમાં હથિયાર, આશ્વાગત કીધી ધરની નાર; ખોહો લક્ષણ ખેતો છુટીએ, થર થર થર તેતો ધુલ્યો. છ તો થાઉ ખોલુ આ દિશ, સહજવસા છેદે મુજ રિસ; ટૂંટીઆ વાળી ખેસી રહ્યો, વળતો શો તમાસો થયો. મુજને મારતાં એ નવ રહે, નિરચે રોકુ અળગુ કરે; રાત અંધારી કીધી ધોર, ચિતથી છાનો રહે જમ ચોર. દોહરો-જન તેર્યો એ જીવતીએ, મહાસુખ દીધુ માન; લવીંગ સોપારી એલચી, પ્રીતે પુરણ પાન. આલિંધન આપાવિયાં, ભાવતાં કીધાં ભોગ; ઉનમ કાંઈ રાખી નહીં, શુભ કીધા સંજેગ. ચપ્ત કર્યો તે તાડણી, આસન ભેદ અપાર; લાલસા વ્યા લક્ષણ, અપરમપાર અપાર. શાક કર્યા ખાડુ ભાતના, વળી સિરોને રોવ; ભોગાં ખેશો ભોજન કર્યું, તુછ તડણીની ટેવ. સંસ્કાર અટતાળીસ અધીક, વિખાણુ તણી શી વાત; ની અ કરમ નારી કર્યું, સોભીપરની સાથ. રવિ ઉગમતે રાજવી, શિખ માગી તે સાથ; વળી ગ મેં તો આવજો, કંઠે વાહ્યા હાય. વોળાવા વનિતા વરી, પરવર્યો પંથી પંથ; ખાટામાંથી નીં સરયો, કામની કેરો કંથ. પતિ વિચાર પોતે કર્યો, ગયો ખારણે તરત; વગર સમજ્યું જો ખો લોએ, તો માથે આવે મરવ. આવે ત્યારે પુછીએ, દેહે ક્યાણુ જવાખ; પછી માર એ માનની, ન ગણુ મઉડુ પાપ. કહે પોપટ પરભાવતી, કંથે દીઠો કોપ; નિરચે હજુરો નારને, લગ્યા કર શો લોપ. રામા કેમ થારો સતી, પતિ કેમ લાગે પાય; કરજોડે ક્યમ-કંથડો. જડે કહેતો જાગ. નિશા ખાધો જો નીપજ્યું, તેતો દીકું દ્રષ્ટ; વળી રહ્યો છે ખાપડો, થઈ અગનીની ઘટ્ટ. તે અગની કેમ આલવે, રીએ ક્યમ એ ધાય, દીકું આણુ દીકું ક્યમ કરે, ક્યમ જીકી સો

એ યાજ્ઞ. ધનડ મીઝોને લાંડીયો, બાણુ મોટો મલક સ્વામીને કેમ વીસરે, રાતરૂં રૂપી તે રાલ ફાટો જાવ જન કુકયાં, ધુએ દેખતા હેલ; ભેગાં ખેસાં ભોજન જમ્યાં, કહો કેમ વિસરે તેહ. પ્રતિજ્ઞા પતિએ કરો, અધોકી દેશુ આંચ; નાક છેદશું નારનું, પરથમ આંટલ પાંચ. ભૂવતી ન મુકુ જીવતી, એ આવે ધરવર આપ; હેત તણ હણીએ નહી. તો ખેસો પ્રદેહું પાપ. પોપટ ને કે પરભાવતો, મુરખ તારો મેળ; એહ વિજરી શી કરે, ખરો ન થાય ખેલ. બિજન સમ જાળ્યા ખાપેલા, વિજર કરી તે વાત; એ સ્વામી સમજે નહી, જેણે દીઠું રાત. શુક કહેસાંભળ સુંદરી, રહો આભુનો રાત; શુભ ત્રિદયાએ શીખવુ, વિપરીત સરખી વાત. ખેલ વાત ઉતાવળો, કામણુ ગારાં કીર; સ્વામી કેમ સમજાવીયાં, ન રહે ધારણુ ધીર. ધરમાં આવીં તે ગાર હો, પુરૂં વોળાવ્યો પથ; તુટ્યા દીઠ્યા તાંતણા, ચટકો લાગ્યો રૂંત. ખારીએ દીઠો સાંખી, ત્રિપીથ થઈ દાંડી શાળ; ચતુરા ચેતી ચીતની, પડી પેટમાં ફાળ. ધરમાં રહ્યો છે ધર ધણી, કરશે મુજબર કોપ; અરે દહવ હું શું કરું, લજ્જા થારો લોપ. હાંમત મુકે નહીં સરે, નહીં કાપરનું કામ; જીવ જન જોખમ ધરો, જાણરો ખાધુ ગામ. ખાટ દેખો થયો ખરખરો, તુટ્યા દોઢા તાર; રહ્યા દોરો છે હરવાં, જાંત આણી ભરતાર. ગયો દોરો છે આ ધરી, જોયાં વાડ વરત; જો ચરિત કાંઈ નવ રમુ, તો માથે આવે મરત. એ ધણી હવડાં આવરો, રૂંદે હરો ખાહુ રીસ; લક્ષ કરાડ વાસે વસા, સ્વામી છેદરો શીષ. ચરિત કર્યું એક ચિંતની, કળી શકે નહીં કોપ; જખ મારો સ્વામી રહ્યો, હેત ધણેરૂં હોય. મો વાળો ખેહો માનની, રૂંદે રાંડની રીત; થયાં પડોશી એકઠાં, જે શું પુરણુ પ્રીત. રૂંદન કરે શો સુંદરી, હાહુ ફાટતે હેજ; આજ તમારૂં કયાં ગયું, તણી તનથી તેજ. નવ દસ મળી છે નારીઆ, વિનવે વારંવાર; એટલે મંદીરમાં આવીઆ, મામનીનો ભરતાર. તોફાન દીઠું તરતીખનું, શામા શા માટે રાય; રાખી કેળી રહે નહી, કા રણ ન કળે કોપ. જમતમ કરી કોઈ જીવતીયે, છાની રાખી છેક; સહુ સાંને મંદીર ગયા, રહ્યો અધિપત્ય એક. સા કે જન અધિકુ થયું, કે આંબુ કોનું કણ; મુને પરયો છે ધારાકો, વિનતા ખેલે વેણ. શા માટે રાયો સુંદરી, શા માટે દેહમાં દુખ; શા માટે છો કામણાં, કેમ કરમણું મુખ. પિઉરા મુને પુછેશમાં, વિષમ વાત છે વરત; સમરથ સહુ સંભાળજે, મારે માથે મરત. ગરથ ધરેણું જોઈ લે, લે તારા શણગાર; ખોલ્યાં આલ્યાં માફ કર, અધીક વાંક અધાર. મુનેગાર છું તાહરી, અધિક હવો ઉતપાત; ચોર થઈ ચતરજીવનનો, કંદેહુ આતમ ધાત. મેં અધરમ અધિકો કર્યો, અનહયાણુ છું આપ; જગન કરે છુટું નહીં, પ્રલયકાળનું પાપ. ધરેણું તારા ધર તણું, આ પીયરનું હોય; આ પાંચ પ્રથમ પરણિતનાં, નથી જાણતુ કોપ. નરને કહે કરજે નાતરૂં, રૂંદી જોઈને રીત; મુને નીત સંભારજે, પરહરશો નહી પ્રીત. ખોળા પાથરે ખેતીઆ, માનની મરે શા માટે; પરાણુ પીંડ કયમ પારશો, એવો શો ઉચાટ. કંથે ખે ર જોડીયા, કયન કહો નહી કયમ; શામા સાચુ નવ કહો, તોતો મારા સમ. પ્રમહત્યા હુને પાંચ સન, સ્ત્રી હત્યા સેં સાત; શા માટે મરશો તમે, વીપરીત કરો એ વાત. સોરકા. હેતે જોડ્યા હાય, સાચુ ખોલો સુંદરી, શામા સ્વામી સાથ; વિગતની કહે વારતા. ખોલતાં સા આ ખોલ, પ્રધવી પાતાળે જરો, તાર ને માડ તોલ; ધટશે ધરી એકમાં સોએક ખાંધા સમ, ધનાર હરો તેતો થરો; સાચુ ન કહું કયમ, મારો વાંક મેડ સમો. ચોપાઈ. ચ્યારે તમે ખજારાવ્યા સમ, તો સાચુ નવ કહીયે કયમ; પ્રથમ પરણિતનો મારો ધણી, તે સાથે પ્રીતી અતી ધણી. ખાપે વિવા કીધો તે સાથ, હેતે જોનો આલ્યો હાય; કંસાર ચોરીમાં ખેરી જમ્યા, સોટકાં પોણુ રૂંદે રમ્યાં. ગયા સાસરે આણુ એક, હેત પ્રીતને વહાલ વિવેક; અતુર નરે કં

તો ચાકરી, ખળીયા સાથે ખાંધે ખાકરી. ખાંડુ ખેડુ ધરતો અંગ, શીપાઈ શુરાને રહેતો સંગ
હેતે હથોયાર ધરતો તે હાથ, ખોલી ન રાકે કો તે સાથ. તેનું મોત તો રણમાં થયું, અંતઃક
રણ જીવતીમાં રહયું; ધારાળો ધીંગો મહા ધ્રુત, થયો અવગતોયો ભારે જીવ. જીવનમાં તે ભ
મતો ભમે, સ્ત્રી વિના ખોલ નવ ગમે; માલ ખળનો તેનો લોભ; વળતુ સગપણ તનુ કીધ.
અમો તમને આઠ્યા નાતરે, સાંભળજો સ્વામી દીલ ખરે; આજ ભરવા ગઈતી છું નીર, તળ
મેટ ગામ તળાવે તીર. મેં ધણીને દીઠો દ્રષ્ટ, કાયામાં હું પામી કષ્ટ; માનવપણે હતો તેવો દે
હ, મહારે મન પ્રગટયો સદેહ. મુઝ માણસ જીવે નહીં કોય, અધીકુ અચરજ મુજને હોય; મેં
જાણ્યું મુજને સનાજી થાય, મુઝ જીવે નહીં પ્રથવી માંહ. મેં તો તેને પ્રુછો વાત, આ શો દે
પ્રુછું ઉતપાત; તમો રણમાં પામ્યાતા મરત, શો રીતે અહીં આઠ્યા તરત. તે ખોલ્યો કચી
ને રાસ, જમર આપ ચઢાવ્યાં શીરા; સમજે નહીં ધુતારો ધ્રુત, હું અવગતીયો ભારે જીવ.
જીવ્યો તરશો ભમતો ફર, સભળ નાર હું કહું છું ખર; શોક માહારો ક્યમે નવી સમે, મહારો
જીવ જીવ વાંસે ભમે. મારો લેખ આવી તુ માલ, ખેતો સાથ કરે છે પચાલ; ખેતો શું ખા
શો માહાર રણયુ, પરવાર સહીત તેને તે ગણ. શોકીને સાર જનને ખાઈ, તારે રૂખીયો શીતળ
ખાઈ; ખેતોને ખઈને સુખોયા યથું, વળતો જીવ તારો લેખ જરૂ. હેત દેખારો જોડ્યા હાથ,
સ્નેહ કર્યો મેં તેની સાથ; મેં તો તેને દીધા સમ, મુજ વસે ભમેછો ક્યમ. તેણે કહ્યું મુઝ
તુજ કેલ, આજ પરજી મુજને તેડ; પ્રથમ કરતીતી કરયને ત્યમ, મારી સાથે રંગે રમ્ય. કાંઈ અધુર
કરશો તમો, તો ખેતોને હજીશુ અમો; મેં મનમાં રાખ્યો કાયદો, તરત કર્યો તેને વાયદો. કાલ તમો
હતા નહીં ઘેર, કરી પરજાગત રી પેર; હર્ષયા માંહે હોળો ધરો, મેં અથું દીવાળો કરો. તેની માંક
જી કીધો રાત, લાજ તણી શો કહીએ વાત; તારે શીરયા વંધન ટાળવા, અમે મોઢે ધુળ વાળવા.
અધરમ અન્યા કાંચો આપ, અથો અધીકુ તે શું પાપ; તરને મેં નથી દાંધુ રૂખ, અનામનની
ભાગો જીખ. કાઢો મુક્યો કરી વાયદો, ફરી પ્રગટે નહીં તો કાયદો; અંતે દુખ કો આંગળ કહું,
રાતર સાલ ક્યમ દેહ સદુ. અવર પ્રરૂપ મેં ભોગવ્યો આપ, પ્રગ કીધું પ્રહુક પાપ; વળી આ
વે અકેરાને દીરા, કોણ અ સાથે કુટે શીરા. નરમદા માંહે નાણુ દેહ, બાણુ પાપ કર્યાં મેં જો
હ; આ આપણું કાંચે છે વાત, સઘણ અ જણી સાક્ષાત. કોહરા. ખેતો કહે શા
મા સુણો, દિઠું છે મેં દ્રષ્ટ; હું ખાત મધ્યે હતો, પામ્યો આઝાં કષ્ટ. વોળાવા તુ ક્યાં ગઈ,
ગયો અ કાને કામ; સાચુ મોલરે સુંદરો, હજાએ રાખો હામ. નારી કહે નર માનશો, હવે આ
જ કે કાલ; જો જો જો શું થાય છે. નવ રહેશો નિરમાલ્ય. દુત તો દુર ગયો મથી, તળાવ
આગળ તેહ; ભડ ભડ ભડ ભડકો થયો, કહું છું નિઃસદેહ. સાચુ માન્યું કંથરે, રમે અમ
પ્રણુ હોય; જીવ જીવ જો આપણો, વારે ન અડે કોય. કરમ કુટયું તે કંથરે, સાચુ જુદું જોઈ;
વજ્ર વાત વિચારોને, મનનો સદેહ ખોઈ. સુતો તાણી સાથરો, થયો નિંદ્રાવશ તેહ; એટલે ના
રી નોસરી, વાત ખનાવી જોઈ. ખેનપણી એક તેહની, હતી પાટોરાણુ સાર; તે આગળ માંડી
કહી, વાઝ વાત વેવાર; જીવડો મારો જીવ છે. નથી માનતો કંથ; અ સુતો જઈ સાથરે, દેહો
મારો અંત. સખો કહે સુણુ સુંદરો, અમો મનાવુ આજ; ખેસો ખેન ધરમાં જઈ, કરો તમા
રાં કાજ. મંદિરમાં આવી માનની, ખેઠો ખેતોને ઘેર; ખેનપણી ઘેર નિપન્યું, તે કહ માંડી પે
ર. જીમ પાડી એક કારમો, શામા કે' કરડ્યો સાપ, અ નારો દેહા નેળમાં, મળ્યાં પ્રુછુ પા
પ. સાચુ સસરી નાણું ક સહ; પાઈ આઠ્યાં તે કામ; રોરી વચે રોધીઆ, મુકી સરવેમામ.
ઝેરો તે તો નવ જડ્યો, પડ્યો પ્રાસદો પેટ; ઉતારનાર એક તેહવો, નીકર મરશો નેટ. મહી

મે આરેક વહી ગયું, આવી તે જીને હેર; શામા ઘઘ ગઘ શોંગડું, આલુ વાપ્યુ ઝેર. શુણ્વં
તો આઠ્યો ગાડી, નારોને છાટે નીર; મંત્ર ભણે તે મુખથી, ધુળવે સદ્ય સરીર. ખડારે
સંભળાયો ખારણું, હાહાકારનો હેત; જગ્યો ખેતો ખાતરી, આઠ્યો લોક સમેત. મળી ત્યાં
જાડી મેદની, નાનાં મેહોટાં નરનાર; જે જોના મનમાં ગમે, તેમ કરે ઉચાર. કો કહે જુવ
તો જીવશે, કો કહે મરશે નેટ; સ્વાસ ચાલે છે મુખથી, ઉછળે અખળાનું પેટ. શામા તણાં
શરિરમાં, ખોદ્યો મળીધર સાપ; શીઠ પાળો છો મુજને, જીવશે નારી આપ. મારે વેર અશુ
નથી, નથી કાંઈ અંટસ અંગ; આપ્યો મુજને ચીતની, ગાત્ર કરચું છે ભંગ. મારો વેરી ખે
તીઆ, રાખી મુજ ઘર નાર; ગરથ ઘરેણું આળવ્યું, જતો તો તે કાર. રસવા એના દોલને,
પહોડું કરચું પ્રતાણ; પગ દીધો મુજ પેટ પર, માટે કરડ્યો જાણુ ભુત થયો હું ભાગ્ય હીણ;
વિવિધ ધર્મ છુ વેષ; એક દીવરા ખેતા તણા, હેતે હંશ હરેશ. ઘરમાં તે ખેતો હતો, સાચુ
મનુ સરવ; થરથર કાયા કંપતો, ઘટતો ઉતરયો ગરવ. પાણુ જોડીને પુછીયું, કમા કરો અ
પરાધ તમે કહો તે કીલ્યે, મુકાવો મુજ બાધ. જાણુ જખ મારો અમો, થયા તમારા ચોર;
જગારો તો ઉગર, નથી કાંઈ માડ જોર. ખમા તુજને ખેતીઆ, અધિક ઉપજી છે હેત;
જો મુકું છુ જીવતો, કુટુંબ કળત સમેત. અહરનિશા આરાધજે, શુરવીર મુજ નામ; સંકટ
તાડે ભાગ્યું, કરચુ કો દીન કામ. એવુ કહીને ઉતરયો, શામા અંગથી સરપ, લોક સહુ વેરા
રાઈ ગયા, દાખી તેનો દરપ. સંતોખી રાખી સુંદરી, પતિ તો લાગ્યો પાગ; સાચો છે તુ સું
દરી, મન ગમે તે માગ. પ્રતિજ્ઞા ગઈ પાતાળમાં, ઉડ્યા સમ આકાશ; વિખર વિદ્યા અંતે
ખરી, શામા તુજ શાખારા. જીવ્યાં ખને જ્યાં સુધી કંથ રહ્યો કર્નેડ; માનની કરતિ મરક
લાં, હીંહતો મોહામોહ. રોહાણી કહે સુકને, સાખાસ તારી યુધ, વિદ્યા ભણાવી ભેદની, શીખી
સંઘળી સુધ. સીંહજપતી સોરોમણી, રખીયલ સુત મહારાજ; અંબર જસવંતા તણી, લક્ષ કોટી
ધા લાજ. મહિમા માતર પરગણું, સીંહજ શુણ્વંતુ ગામ; વિરેવર માહાદેવજી, જેનું નવ ખં
ડે નામ. વાસણુ વસે અંસપત, મનજી સુત મેહરાણ; રખીયલ રોઠા રાજવી, સઠળ કળા કુળ
જી. તેણે તેડું મોકલ્યું, તેડાવ્યો કવી ત્યાંય; કર્નેડી તેણે કહ્યું, ઈસ્વર પધારેઆય. અમદા
વાદથી આનોયા, વેગનપુરમાં વાસ; પિતા પુરશોતમ તણા; કહે કવી શામળકાસ. સંવાદ સુક
ખોહોતેરી, શુણ્વીધી ગરવો ગ્રંથ; તરણુ તારણુ ત્રીલોકમાં પુન્ય પરમારથ પથ. મહંત પુરશ
માખણુ અહે, અહે છતહીણા છારાનીચ યુધી નરકે પડે, વડાને વધકુંડ વાસ. આતા વડતા સ
મજતા. કહે કવિતા કર્નેડ; સામળભટ કહે ખોલજે, જ્યજ્ય શ્રી રણુછોર.

વારતા ૧૮ મી.

ઓપાધ. જ્ય ગોવીંદને જ્ય ગોપાળ, જ્ય કણ્ણા નીવો કણ્ણ કપાળ; જ્ય જગપતિ
ને જ્ય જગદિશા, જ્ય આધ ઉમિયાપત ઇરા જ્ય સુર નાયક શોભિત ઈંદ્ર, જ્ય નવ અહને
સુરજ અંદ્ર, જ્ય કિસ્તાર કરતા શુભ્ર કામ, જ્ય દસરથ સુત સીતા રામ. જ્ય ગણેશ ગરુડા
ગણપતિ, જ્ય જ્ય શ્રી વિદ્યા સરસ્વતિ, શુક ખોહોતેરી કહીએ કથા, જોગ વાત ખોલાવો જથા.
અષ્ટાદશમે દિવસે એહ, નારી નર મળવાનો નેહ; કામની મહિમા કોણુજ કળે, આવી પોપટ
પાંજર તળે. કસ્તુરી કેસર ખેહક ખરાસ, લાયક લક્ષણુ લિલ વિલાસ; તોતાં મુખ ભરિયાં ત
ખોળ, શોભીત અંગ સજ્યા છે સોળ. પચરંગી પહેરાં છે ચીર, શુંદર ઉજવળ શુધ શરીર; દ
રપણુ મુખ જોતી નીસરી; લાજ મરિયાદ વાડે વિસરી, કુળવંતીને પ્રગટ્યો કામ, કમક કમક

આવી તે કામ રુક કહે સેં કારણ જાણ્યા, ખાતે વરી મારા સમ આણ્યા. આજસા કેમ મોકા
છો અંગ; શા કે સાંભરયો સ્વામી સંગ; હશે હું શમાં તાણી લીધ, કોડે વાત કિરે આગળ
કીધ. નિરચે વાત કીધી નારીએ, જરૂર આજ જાણું જારીએ; કહે રુક વેહેલાં આજણે, શા
ખેણી વાતો લાવજે. ભદ્રેશ તણી ભામની, કંદરૂપ રૂપ કામા કામની; શય એક વાતે સંકટ પ
હયું, કાવાનળ કુખ આવી અરયું. વણુ વિચાર કરી વિજર, પરમેશ ઉતરી પેહેલે પાર; ધગ
ખેચી તે રહી પરમેશ, અંતરમાં અધિકી ઉન્મશ. ભદ્રસેન તે ક્યાનો ભુપ, કુણ કંદરૂપ રામા
નું રૂપ; રુક કહે સાંભળવા ગરજ, એમો એક કરજું અરજ. આભરણ અંગ તણાં પરહરો,
ભિનાં વસ્ત્ર ધનવંતો ધરે; વચન રુકનું સીરપર ધરયું, કહયું તેમ કામનીએ કરયું. રુક ખો
લ્યો તે સામા સાય, હેતે જોડીને ખે હાય; સાંભળ નારી ચતુરસુખણ, નિરચે વાત રહી નિ
રમાણ. દોહરા. ઉજ્યાણીનો અધિપતિ, ભદ્રસેન ભર ભુપ; વિક્રમ ઠેરા વેણી,
રિધપતિ રૂડ રૂપ. રામ સરીણુ રાજ છે, લક્ષ્મી સુખીયા લોક; ચોર ચુગળ સાંચી નહી, સ્વ
પને ન મળે શોક. રાણી સાથે રાયને, નેહ ધણેરો હોય; નિમેશ ન અળગો નિસરે, પળ પળ
મુખડુ જોય. પુછીને પાણી પોચે, જામે જીવંતની જોડ; રમે રમત ખાજ તણી, હાર છતની
હોડ. નિતી અંતી ન્યાયની, પુછી વિનતાને વાત; ચતુરા કહે તેમ ચુકવે, ભુપ ભલેરો ભાત.
કયા રુણે કંથ કામની. ગાય ગુણવંતા ગીત; રાગ રંગ રંગે રમે, પુરપ્રતિને ખહુ પ્રીત. વ્યાસ
એક વરણાગીઆ, કયા સંભળાવે કાન; કવિતાને કંદરૂપ ભરયો, કયા કોક સમાન. ચાળા ચેટ
ક તે ચતુર નર, અંચળ તેના ચેન; વ્યાસ ઉપર પ્રીતી ધણી, અધિપ તણી મન એન. હુકમ
નહી રાજ તણી, નારી પાસ કો જાય; પોતે પોતાની પ્રેમદા, ત્યારે કહે કથાય. એમ કરતાં
દિન વહી ગયા, માનનીને મન મગન; રસો સંગાયે રાણીને, લાગી લેહર લગન. વગર વેળા
કોઈ કામ વિગુ, મેલ મધ્યે નવ જાય; એક દિન તે આવી ચડયો, વળતુ ત્યાં શું થાય.
પોકાર કરીને પરમેશ, ખોલાવ્યો ધર માંહ; એક દારી એક સુંદરી, ત્રીજી નહી કોઈ ત્યાંહ.
આસન દિધું વિપ્રને, કરી દાસને સાન; કાઢો ત્યાંથી કોકરી, તરણીને આઠ્યું તાન. મનમાં
સમજ્યો વિપ્ર તે, પુરણ કરમના ભોગ; રૂપિ કહે રાણી સુણા, ખરો આ છે કાઈ રોગ. કા
ળ ભમે શીર ઉપરે, પુન્ય ગયું પાતાળ; હવડાં અધિપતી આવશે, ચંદરો મુજ સીર આજા. કો
ક ભણી તું કામની, અનંગરંગ અપાર; વાછાયન મત વાંચીયો, તેથી વંદી નાર. નારી ચ
રિત નિરખાવીયાં, થયું એ માહુ કામ; તુજથી ખાંધો પ્રીતી, રક્ષા મુજને રામ. મોટી પનોતી
લોહની, અધીક આશ્મો રાહ; મેં તુજ શું પ્રીતી કરી, ઘટમાં થારો ધાહ. આજ દિવસ રાજ
ગયા, સિકાર કામે શોર; હવડાં પાછા આવશે, થશે તરણનો મેર. છપા. નારી નીચ
સ્વભાવ, નારીમાં લક્ષણ જુલાં; નારી નીચ સ્વભાવ, કલ્યે નારીનાં કુલાં. નારી નીચ સ્વભા
વ, જુગ જાંઘમાં જુદી; નારો નીચ સ્વભાવ, રહે રડાં શું રડો. નારી નીચ સ્વભાવની, અણધર
તુ તે આચરે; રુર પુર પ્રલ ધોરને, કરોડ વસા કાયર કરે, ઊંચા કુળની નાર, નીચરું નેહ
નોહાસે; નરૂપ તણી જે નાર, લિહુએ ભાવે ભાણે; પંડીત જનની નાર, મુરખ સંગાયે માણે;
જાણુ પુરૂષનો નાર, અધરમ અનઈઆ આણે; રાણીજન ઠેરો જોરડી, નેહ નરણા શું ધરે;
પુન્યવતાની પરમેશ, કણલ તે કુલાંને કરે. રામા ન જુવે રૂપ, મન જમે તેમ માણે, કામની ન
જુવે કુળ, હેત આકુળથી આણે; જુવતિ ન જુવે જાત; જુવે નહી પરિત પુરે; ન જુવે હો
ય અધીર નહી સતવાદી શુરો; કામની તો કામી જુવે કે મન ઈચ્છા માનની, નિમેશ માઝ
રાખે નહો, શામળ કહે જુડી ભામની. પુછી નહી સંભાર, ખેરા ખણીને ખેરો, છાંડે સ્વામી

સ્નેહ, પરમંદિર પ્રીતે પેસે; અતુરા કરે ચરિત, છત્રી કેની નવ જામ્યે; મારે જો માંડી માર, ફળેલી અવળી થામ્યે; જુદી વાત જગમાં કરે, તો સાચી તેની થાય છે; અવશ્યુનો અરણ્ય સરયો, પણ કામની નામ કહેવાય છે. ભુક્તિ કરી નાર, હિંચે હિંચાળા ખાટે; પ્રેમજા પાનને મુરખ, પેઢણ પલંગ રાહ પાટે; સળવે સોળ રાણગાર, જવેર જુગતે જરાવે; ખમા ખમા કહે સરવ, લક્ષ્મી લાડ લાવે; તે સરખાની તારણી, વિષ સંગાયે મન વરચુ; કિસા માગી કોજન કરે, શામળ કહે કારણ કરુ. દોહરા. વિનતાએ વ્યાસને તેરીયો, થર થર ધુલ્યો તરત; જો છે કાઢ્યો ચારવા, માયે વ્યાચુ મરત. ખડકીએ મુકયા ખાસડાં; માણ્યો મેરા માંહ; સનમાન કરેછે રોબીલા, તરણી ખેઠો તાહ. વિષ તમે શીઠ વળવળો, ધુલ્લો કાં દેહ; હું ની વ્યાંચ વ્યાવે નહી, કથ તુ મુજશુ સ્નેહ. રૂપી કહે રાણુ સુણા, જરૂર જાયછે જીવ, પ્રસન થાય તુ પદમની, રુજને રૂઝ. દેવ. ગઈ રીધીને રાટલા, ગયો વિદ્યા વેપાર, ગઈ લક્ષ્યા જે લક્ષ્યા, જરો પ્રાહમણનો ભાર. ગયું માનને મહાલણુ, ગયાં કયાનાં કેણુ; જરૂર પ્રક્રમ જાય છે, વેદ વિદ્યાના વેણુ. ધરમ કરમ નહી યુદ્ધરે, પાછળ ન રહે પ્રીત; મહીપતી રહ્યો મારરો, નહી એ રી રીત કંઈ વળગી કામની, રૂઝે ચાર્યો રૂપી રાજ; માણ્ય સુખ તુ મુજથી, લેશ ધરિશ નહી લાજ. રાજા ને રાતરાજ મળ્યો, ઠાંભી પાસાં વરત; અપશુકન અવલોકીને, પાછો વળીયો તરત. અચ્ચાનક આવ્યો અધિપતી, થયું ન કેને જાણુ; માણ્યો મહિપતી મહેલમાં, નિસ્વેધી નિરમાણુ. છપા. નિરભાગી જરો ગંગ, સંલિતા તે સુકારો; નિરભાગી રણવા જાય, લાલ પણ તે લુટારો; નિરભાગી પરણી નાર, થરો માંડો કે મરરો નિરભાગી પામે દ્રવ્ય, હાકયમ કે તરકરહરો; નિરભાગી ખેરો થો ઠલો, પરો ને પાગ ભાગરો; નિરભાગીને મંદીર મળે, પછીત પરો કે લાગરો. નિરભાગી જમ વા જમ, વેદ નાંખે તે વારો; સાચો જો ખોલે ખોલ, તોય કરે સહ હારી. નિરભાગી રાહ્યો થાય, લોક કરો એ ઘેલો; નિરભાગી નવ ખોલત, કરો હાથાનો મેલો. જે નરને નિરભાગ્યતા, સો ઉચમ સુના પરો; ભાગ્ય વડુ છે જોહને, પુરણ જસ જુગતે જરો. દોહરા. ખડકીમાં કીકાં ખાસડાં, એતે કોના હોય; કવણુ પ્રરૂપ પટતરે, કળી રાકે નહી કોય. પ્રાણુ ધુલુ ભુલું પરયો, ગયો શરોરથી રવાસ; રાખ્ય રાખ્ય રામા મુને, વિનતા હું તારો વ્યાસ. રજ્યાં મહાસ છોકરાં, રામા કીધી રંડ; તમ સાથે મન મેલીયું, દેવ તણો એ દંડ. સુબ્યુ તે વેળા સુદરી, હતો પટારો પાસ; ગુણનિધી ધાહ્યો ગોરો, એક દુખ ખીજુ હાર્ય. તોણુ દીધુ તર તીખે ત્યાં, કુંચી કંચળી માય; એટલે કંથજ કોપીઆ, તરતીખ આવ્યો ત્યાંય. મારકણુ તે મહિપતી, ખીજ્યો આણી ખાર; કુદરહીએ કોપતો, જમ શીખેઅંગાર. કેરે કામની કોણુ છે, નહી એ રી રીત; ખડકીએ કોના ખાસડાં, પુરણ કુણુ પ્રીત. ચોપાઈ પ્રનોતર. પગરખાં કોષક દાસના, કહે વનિતા એતો વ્યાસનાં; નર અકયમ તેલ્યો નારોએ, જુવતી વહે જોખન જારીએ. વજુ વ્યાજા કેમ આવ્યો તેહ, મારો સાચો સ્વામી એહ; તે મુજને મુરખ જણીઆ, તે માટે એને આણીઆ, હરો મુખથી ને વાતો કરે, ધારણુ કયમ ધરણીપત ધરે; માંહિ વેડલાં વિજુ વ્યાસ, પ્રેમદા તે પટારા પાસ. દોહરા. પોપટ કહે પ્રભાવતી, સં કંટ પડયું શરોર; સાચે સાચુ માનીયું, નરતું ઉતારયું નીર. હવે કયમ એ ઉગરે, ભોળવાય નહી સરતાર; નિરમે મારે નારને, અસ હજુતા શી વાર. રુક કહે રાણુ સુદરી, રહો એ જુનો રાત; વાડ વ્યાસ ઉગારોએ, વિસ્તારી કહુ વાત. જો ઉપર અસન કરયું, નાવણુ ટાંક નીર; કહે વાત ઉતાવળો ધારણુ ન રહે ધીર. ચોપાઈ. રુક કહે સાંભળે સુદરી, રાંધ મેડેસ જોશે માંહિ દરો; રાજા કહે રૂપી કયાં ગયો, ધાસ્યો પટારે સુખીયો થયો. તરણી કહે

આવતા કીકા તમે, એટલે પટારે ધાલ્યો અમે; તાણ કીધું અક્કલ બેઝીએ. ઉધારો મારી કું
ચીએ શામા સાચુ ખોલી સાથ. ઉધારો કુંચી ક્યો હાથ; વ્યાસ માંહિ યરયર બુલ્લ્યા, પો
હો તાર તેતો બુચીયો; દોહરા. કુંચી લીધી કંથડે, રૂંદે ધરીને રોસ; પ્રધવીપર કાંઈ
પરેમદા, ચિંતનીએ નાંખી ચોસ. કટાર લીધો તે કામની, ધિક ધિક મુજ અવતાર; લીધી મા
રી આખર, ભાગ્યહીણ ભરથાર. મુરખ માંટી માહરા, ધણી અધિકો ધોર, ચોર હરો માટે ક
હે, એ ચુગલને ચોર. ઝડીઆં ખેંચતી ઉતરી, કાઢો મારો જર; આળ મુકયુ રીર માહરે,
મરુકું નિરધાર. પચવીસ વરસ પરણે થયાં, પ્રતિવતા હું આપ. જુઠું આળ ચઢાવીયું, ભોગ
વ હુંડું પાપ. સહુકા પુઠે ઉતર્યા, જાણ્યું મરશે એહ; રાજાએ જાણી સાંત, ગયો સ
નનો સંદેહ. નારીને નમાણું કરે, પુરતણી પ્રધાન; રાજા સુધાં આવીને, દેહે સુભ સનમાન.
માનની કહે માનુ નહો, વળતી સી થઈ પેર; દારીએ પ્રાહમણુ કાઢીએ, ગયો ગુહયથા ૨.

ચોપાઇ. નરપતિએ કુંચો નાખી જેહ, દાસીએ છાની લીધી તેહ; બીજે જીને ક

ખાહાર, ગયો ઘેર નિરમે નિરધાર. છાની છાના આવી વ્યાંય, સરવ કુટુંબ ભરાયું બ્ય.
રાણીએ દાસી કીકી આપ, તન થકી તણ્યો સંતાપ. જાણ્યું વ્યાસ વોળાવ્યો ઘેર, પછી રૂક
ની માંટી પેર; પાછો ઉપર આવી કામ, મહો વાળો ખેડો તે કામ. દોહરા. વ્યાસ
ખિચારો વિપ્ર સુભ, ઈશ્વરનો અવતાર; આપ ઢેકાણે ખાપરો, દિવ્ય પદ્મી દાતાર. મુજને કોઈ
મળ્યું નહી, જરો કરવા જોર; પંડીત પટારે ધાલીએ, ચતુર કર્યો મેં ચોર. માન્યું સાચુ
મુરખા, જોયો તુજમાં સાર; શું કરીએ પરણ્યો પતિ, નિકર નવ રાણું ભાર. શુણી વિલા
પ તે આવીયા, ઉપર રાય પ્રધાન; રાણી રોવુ નવ ધરે, ભામની આણી ભાન. સમજીને શુ
કોણએ, વિસારી દો એ વાત; થવા કાળ તે થાય છે, ખરી કે ખોટી ખ્યાત. મુહુરત એક મ
નાવોયાં, રાણી રીધનું રૂપ; બીજે દીવસે સવારમાં, ભેઠ્યા વ્યાસને જુપ. રાજા પુછે વિપ્રને,
સુણો વ્યાસજી વાત; અણવાણુ ચરણ કેમ આવીયા, સાચુ કહે સાક્ષાત. જવાન ભાઈને ખેન
ડી, જવાન પુત્રને માત; એકાંત કહી રહેવું નહી, વાણી વેદ દિખ્યાત. મારી અનકાતા આવ
ડી, અમે પુન્યના પુત્ર; તમે સીકારે સંચર્યા, સુનું દીઠું ધર સુત. અમે ખારી થઈ નીકળ્યા,
કરચું જઈ ધરનું કાજ; પગરખાં પાટ હેઠળ રહ્યાં, તે લેશું જી આજ. રાજાએ રૂંદે વિચારી
યું, થયું મન માફ મુદ; માનનો હસો તે માનીયું, પ્રાક્રમ કોધુ પ્રહલ. સુખપાળ આપો વ્યા
સને, અતિ ઉજવળ અમુલ્ય; અગ્રજ પડેદાં નહી તાહરો, તુ ઈશ્વર સમતુલ્ય. કરજેડ્યા કામ
નો કને, કામા કરો મુજ વાંક; મુરખ થયો હું મન વિશે, એતો આઠે આંક. વિપ્ર તેડ્યો હો
ય મંદિરે, શિદ્ધ માને મારે મુખ; કરી મશકરી માહરી, તેથી દિલ પામ્યો રૂપ. જ્યાં સુધો
તે જીત્યો. જોયો નહી જીનો વાંક; ગમે તે રીતે આચરે, અસખત આઠે આંક. પોપટ કહે
પરભાવતી, ગુણ એવા જો ગામ્યા; તોતો જામ્યા જરી કરો, નિકર રોટલા ખામ્યા. સાંભળ રૂ
ડા રાજની, સાંભળ દેવ દાતાર; અંધે જશવંત છો જુગ વિશે, સઠળ વાતમાં સાર. સુજર દે
શ ગરૂં વાણી, વેગનપુરમાં વાસ; સુત ગ્રી વિરેચર તણી, કહે કવિ શામળદાસ. જોતા વકતા
સમજતા, કહે કવિતા કરજેડ; શામળભટ કહે ખોલજો, બ્ય બ્ય થી રણુકોડ.

રુવદા, નિરમળ જળ જેવી નરમદા. દુઢાળો દુઃખભંગન દેવ, સિતાવરની કંઠીએ સેવ; યોતેરી કંઠીએ કયા, જોગ વાત બોલોવો જ્યાં. છપા. જ્ય સિતાપતિ રામ, જ્ય ક રણાકરે સિંધુ; જ્ય સિતાપતિ રામ, જ્ય જ્ય લક્ષ્મણ પંધુ; જ્ય સિતાપતિ રામ, નર કાં તક અધમ ઉધારણ; જ્ય સિતાપતિરામ, તત્વ ત્રિલોકે તારણ; મુક્તિદાતા મહિમા ધણી. રાવ જુ રાણજી રામજી; સુખ સાગર સામણ ભણે, અહરનિરા તુજ નામજી. દોહરા.

આગળીએ સીવને આદરી, ચાલી ચતુરસુખજી; આગ્રી પાપ પાંચરે, માનની મન મેહરે. જી. સેવ સંઘા છે સામટા, પેહરયાં ચોળી ચીર; કામનિ પ્રત્યે બોલોયો, કામજીગારે કીર. સીદ પંધારે સુદરી, રુ કારજ કોણ કામ; જમવા કે જરી જરી, કરાવ કર્યો કોણ કામ. પશી મુજુ કહે પરમદા, સિદ જુકા સમખાઉ; રુભ વિદ્યા તે સીખતો, જરી રમવા જાઉ. સા ન મેહે કરી, વિદ્યા સીખી વાળ્ય; કોની ખિક ન આણીએ, નિરચે કહું નિરમાણ્ય. સુ

લામો પરવરો, કરી આલો રુભ કામ; સંકટ શિરયો કાપજ્યો, ખોશા નહી નરનું નામ. ખો દુશમન કેડ લે, કે કોઈ દેખે દ્રષ્ટ; અથવા કે કોઈ સાંકળી, કંચણ નીવારણ કંટ. માન્ય ની મહુલાણા તણી, એવી ધારજો હામ; કદાચ કોઈ સંકટ પડે, કરજો એવું કામ. ચરણ ખેં ચી ચતુરાં રહી, શિખવ મારા મિત્ર; કોણ હતિ તે કામની, કેવું કરજું ચરિત. રુક કહે એ વારતા, નેહ ધરી સુણ નાર; ભાવે લીના વજ્ર સજ, તજ સખળા સજીગાર.

ચોખ્ખા. ઉતર પંથ અતિ અનુપ, લોમતેક નગરીનો છુપ; લીખરીયું લાખેજી ગામ, પાટણ મંગણામાં સ્થિર કામ. રહ્યો રાજવિ રહે મકુવાણ, પરાક્રમ પંચ કરે પ્રમાણ; જુર જી પ્રાક્રમ પ્રિછે પેર, રાજુલ નામે નારી ઘેર. જીવ એકને જુદા દેહ, સાચી પ્રીતી સાચો રનેહ; એક એકને નેહ નમે, રુજી એક એકના મનમાં ગમે. એક એકનો નવ કાઠે વાંક, અધિક પ્રીતી છે આડે આંક; એક દીવસ પડણા પાંચ, આવ્યા ઘેર સહોદર સાંચ. તેહ ધણીને વાહાલા ધણા, તન મન ધન છે પોતા તણા; આસ્વાગત અધિકરી કીધ, રામાને સીખ સ્વામી એ દિધ. જમ તમ કરી જુગતે જમાર, સહોદર આપણા સુખ પમાર; સ્વામી લેઈ આજ્યો તે સાક, પરમદાએ સુધાર્યો પાક. સુગંધ રનેહ મરદન સરીર, નાહાવા કાચજી મુ ક્યાં નીર; માંડ્યાં આરાન ખેસાણ કામ, જોજ્યો ત્યાં થયું એક કામ. દોહરા પાંચ

પ્રાણજી છડો ધણો, જમવા ખેદા જોડ; પ્રીસવા રહી તે પરમદા, મનરુ મારામોર. એટલે પે લી નારનો, જુગતે નોકજ્યો જર; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ તેહની મળી, વાંધી પ્રિત અપાર. મન વિહવળ થયું તેહનું ધરવણ પડીઓ પ્રાણ; કરી શમણ તેતો ગયો, વાગ્યું મોહનું ખાણ. હરાં પલક એક દેવપી કંઠે વાહ્યો હાથ; અકસ્માત તું આવજે, સાન કરી તે આથ. એમ કહી તેતો ગ યો, જ્યાં જવાની જંગ; વિનતા મન વિચારયું, જોવા માંડ્યો લાગ. નારી કહેરે નાહલા, જ મવા રુ ખેશો તરત; પ્રથમ તો જોયું નહી, ધરમાં છે થોડું ધરત. કંથ કહેજી કામની, ન થો મુજ પાસે કામ; જમ તમ કરી ચલાવજો, કામની ધરનું કામ. ઉછીનું કોનું નવ મળે, ન જઈ કંઈ ઉધાર; એમ વિચાર બંને કરે, તે નરને તે નાર. માન્યની કહે માંડી સુણા, નહી જવા દેઈ લાજ; નીચપણ કેમ કિલ્લે, આ અવસર સુખ કાજ. પિતા મારાએ ખોચર્યો, આપો ઇપોએ એક; તે લેવો છે છીદરો, વાડે વજ્ર વિવેક. હવણાં તો ધરત લાવીએ, કાલે ધ રવર આપ; ગયો અવસર આવે નહી, વેદ જુરાણ છાપ. ભાજન લોહું ભામની, લોહું નાણું રોક; ધરત લેવા ગઈ ગોવરી, મોરા કરીને દ્રોક. આવું છું એક પલકમાં, ધરત લેઈને ધર; ભા જામાં અનપીરસજો, પરદી એવી પેર. જઈ મળી તે જારને, કિધી વાત વિચાર; રું મુકટ સી

માહરો, તું હજારો હાર. તું તો મારો જીવડો, તુજ વડે મુજ પ્રાણ; ચરવણીથી તું ઘણો, ન નિતા ખોલો જાણુ. તે નર કહે નારી યુજો, હું આવ્યો તુજ માટ; તારે ઘેર ધણા જણા, પ્રાણુ ખેડા પાટ. પાંચ જે અમી જશું, નેક થઈ નિરાશ; થશે વારતો ખોજરો, વિનંતા ન જીવ તુ વાસ. વાંટે દેવળ દેવનું, હોસી રહે તેમાં એક; તે પણ પકો કુટણો, વધુ વિનર વિવેક. હોસી કહે સુણ દીકરા, મેં જાણ્યા ખેનાં મન; પ્રીત રીતની પરેમદા, તુ છે જરી જન. મંદિરમાં આવો માનની, કરે તમારે કામ; જોની આંચ આવે નહી, રાખણુહારો રામ. સંતો પંચ તારા મિત્રને, જે આવ્યો આશભેર; ઉતાવળો આદર કરી, ગણવંત જાણ્યો ધેર. દુસી મન પલકાવિયું, ગયાં તે મંદિર માંહ; જે મુહુરત એક વહી ગયું, તે લેણાએ ત્યાંહ.

છપા. કામો અંધારો અંધ, કામો નવ દેખે આંખે; કામી નવ ધારે ધરમ, સંકટ તે દેહે સંખે; કામો ન જીવે જાત, માત ભગની નવ ધારે; કામી ન ગણુ નાત, કામી સગપણુ નવ રે; કામીથી વ્રત પળે નહી, કામી જીવ કોઈ દિન ખુવે. કામો નવ દેખે કોઈને, જગત ખાતેને જીવે. ખાળ્ય દેવાનું દુખ, ખાળ્ય સુખ રામા પાખી; ખાળ્ય વેઠનો ભુખ, ખાળ્ય ઘેર ખટ કી રાખી; ખાળ્ય રાહાપણુ છીદ્ર, ખાળ્ય મલિનનો સેવા; ખાળ્ય રળે જે રંડ, ખાળ્ય શીર આપજ સેવા; ખાળ્ય કર્ણ શીર કામ્યની, ખાળ્ય હોડ જે હાર્યની; રામજ કહે ખાળ્ય સત વાહોઆ, પલક પ્રીત પરનારની. પરનર ઇચ્છે નારય, સત્ય તેને નવ સુઝે; પરનર ઇચ્છે નારય, યુધિ એકે નવ યુજે; પરનર ઇચ્છે નારય, પુરૂષમાં નવ રહે પ્રીતિ, પરનર ઇચ્છે નારય, રૂડા ધરનો નહી રીતી; પરનર ઇચ્છે પરેમદા, વર તેને વાતો નહી; રામજ કહે શાણી સુંદરી, જીવલે કામા કહી. લેશે કામ્યનીની કેડ, વણુ મોતે તે મરશે; લેશે કામ્યનીની કેડ, મોરારખ આપે હરશે; લેશે કામ્યનીની કેડ, જીવ જર સહિતે જરો; લેશે કામ્યનીની કેડ, અનરથ અધિકા ધારો; હસરો તથા હાસરો, મરશે કેવળી મારશે, કેડ લેશે કામ્યની તણી, જીતી ખાંજ હારશે. કદતા રૂઠી લે જીવ. કદતા રૂઠી દંડાવે, કદતા રૂઠી એ કદવે; તાંદુલવત દેહ ખંદાવે; પરેમદા પરહરે પ્રાણુ, હવ્યા શિર સેજે આપે, અપજાસ કરે અનંત, છેક છાકેલી છાપે; રામા રૂઠી રહે નહી, કરે નરૂડા કા મજ; રામા રૂઠી જેવે, તેને રૂડ્યા રામજ. નારીને નવરાખંત, અલખંત ઉમરાવ અધિકારો; નારીને નવરાખંત, સુરપુર દદ ધારો; નારીને નવરાખંત, રામ દામ ભય ભેદે; નારીને નવરાખંત, રામજ પુરાણ કે વેદ; સુરપુર પરિત પટલ, કે સાધન પરતાપથી; રામજ કહે સ્ત્રી રાખો શહે, કુળ અધિકાર એ આપથી. લેશે નગરી ઘડ લંક, ગણવા કોજલક જે ઝીણા; લેશે વાંધનો દુછ, લેશે કુણીધરની દ્રોણ; તરવો અરણ્ય અપાર, શિલા ભાગવો શોરો; પીડું હળાહળ જેર, રોસ વિના કે રોસે; એ સરવતો સોહણું, દોહણું કામ છે જરીનું; નિરવે દોહણું નીરખણુ, વશિકરણુ જે નારીનું. પલક એકમાં પ્રીત, કરે જે રામા રિજે; પંદર ભવ પલટાય, ખરી જે મનમાં ખોજે; દેખાડીએ જાણ દામ, નેહ ન હોય તો નાસે; કરે આપણું કામ, પ્રીત જે પરેમદા પાસે; પોતા મે મન પ્રીતરી, અતુરોં તે નર ચલાય છે; જોરને વડા જીવત નથી, રામજ ભટ સાથુ ગાય છે.

દોહરા. પેઠા ધરમાં પરેમદા, મન માન્યાને માટ; પાંચ પ્રાણુ છોડા ધણી, જીવે ખેડા વાટ. એટલે એક જાણુ ખોસીઓ, ખરટક ખોસો ખોલ; મકુવાણા તાહરી માનની, તરવું દોસે સોલ. એક દોશ બધા આવીએ, થઈ એટલી વાર; રોધયું તે વણસી જશે, નાપી તુજ ધર નાર. મકુઆણુ મહા રોસાણુવો, કરો પ્રતિજ્ઞા તરત; કાળ ખુટયોરે કામનો, માનની તોડ મરત. છપા. જે નવો માંડ નાર, પાપ પ્રધિવનું લેક; જે નવિ માંડ નાર, રામ કે જો દેહ જે નવિ માંડ નાર, અંધ હવ્યા ભોખિયે; જે નવિ માંડ નાર, કોટી જગ નવિ

એગવિએ; ધરમ અધરમ એવો નથી, હવે તણ હાથે હણું; અધિક રિશે તે ઉડીએ, તે કાને સરવે સુરુયું. કોહરા. પોપટ કહે પરભાવત, પાંતમે કીધા પેર; પલકની પાંચ મટી થઈ, એરો કયમ જોરો ઘેર જવાપ ભુવતી કેવો કરે, કયમ પતિ સાથે પાંચ; સતીશણુ કેમ સ્થાએ, કહે જરે તો બચ. માણુ કેમ પામે પડે, કેમ રોશ રહુનો જામ; ગામ બાંધને ગુણુ ગમે, સતી સોરોમણુ થાય. શુક પ્રત્યે શેઠાણું કહે, અચરજ એહ અપાર; પ્રતિજ્ઞા કેમ પડેરે, બોળવાય નહી ભરતાર. રહેા આબુની રાતરી, ગુણુ સાંભળવા અરજ; કાલ રાત જગ્યો કામ ની, એહ હમારી અરજ. વારા મુરા વાત કહે, ઈતિક સંભળાવ કરણુ; તુ કહે તો જલ્દમે નહી, તોલે મુરા કાલ તણુ. નારીએ કીડો નાહોલો, રાજપુતને રીસ; ખરગ કિ. જાડે ખીન્તો, તિસ્મે છેકે સોસ. ખેકી રસ્તામાં ખાળીકા, માહા વિજરી મુલ તો કોયો એકે, દગલો મોટો મુળ; પાગે પાટો ખાંધીએ, અગ્રે તિ કુખુ અરે અરે અરે કહે, કરમાણું છે મુખ. આંસુપાત આંખે વહે, લક્ષ્મી મળીએ લોક; ખહુ જન કહે છે ખાપરી, શામાને મન રોક. રજે ભરો રામા ખહુ, મસીન થયાં છે વજ; મહા રજનો મેર કર્યો, દિહો દારણુ દજ. સ્વામી કહેરે સુંદરી, વાંતતા ખેકી કેમ વાટ; પાગે પાટો ખાંધાને રક્ત કરે શા માટ. ખોલે પજુ ખોલાય નહી, હધડુ ફાટી બચ; ખમા ખમા ખમા કહે, ગુણુ સહુ તેના ગાય. ઉતાવળી ઉતાવળી, લેવા દોરી ધરત; અહ દાઈ પડી આ કામમાં, તિસ્મેર આંબોયા તરત. પડ્યો રૂપેયો રેતમાં, રાતધા પ્રગટયો રોક; કીડા કી આડે જણુ, લક્ષ્મી મળીએ લોક. મેં જાણુ જર ઉતાવળી, ધણું હેતયો ઘેર; પેલા મા ગુણુ જણુ નહી, મારા કંથની પેર. સહોદર સહુકો સાંભળે, જે શામા ખોલી સાચ; આશિયા આ અધિકા થયા, પેલા માણુ પાંચ. અતુર લેખ આંબા ચારણુ, ફેકટ કરતા કુલ્ય; ચાર ધરી થઈ આળતાં. દગલો વાળયો મુળ. ધણીના હાથમાં ધન જરુ, રાંધ રૂપેયો રોક, સાડ સહુકેએ કહ્યું ઘેર ગયા સહુ લોક; ધરત લીધું તે ધર ધણી, સાથે માણુ પાંચ, વળગારી ઘેર લાવીએ, નાવો ઊંની આંચ. જમ્યા રમ્યા તે જોખમાં, લક્ષ્મી રાખો લાગ; સારાનું મુખ દિહુ હશે, તો સુધરુનું સહુ કાજ. સરવ કહે શાખાસ છે, સ્વામી કહે શાખાસ; રૂપેયો કાઢ્યો રોકડો, હવે પીયરનો પાર. કંથની સાજને કારણે, વાર કરત નહી લેરા; પગ ભાગ્યો પરી ગઈ, કમકે વાગી દેરા. કર્યા લાખેણા કાલજા સુક સુક ને ધરત; આવરદાએ ઉગરી, નહોતર પામે મરત. અહ કદિવશ કરી આકરી, સીંછ થઈ તે દિશ; કુળ કુટુંબ જમાલીયું, વિષ જમાલ્યા વોસ. સહુકો લે આવરણું, કહે સુભ કુળ નાં કામ; સતી સિરોમણુ સુંદરી, તેતો તાડ નામ. બ્યાં સુધો તે જીવીયાં, ભામનીતે ભરતાર; વ્યાં સુધો સુખ માણીયું, રામા રૂપ્યો હાર. જમ વિજરી આંવડે, તેતો જળયો તરત; નિકર કલક માથે અઢે, અથવા માથે મરત. કયા એહ આગણીશમી, રૂરી અતી વસાળ; પ્રાંતિત લાખ પ્રપ્રયો, માણુ જોતાં માલ. મુરખ મુઢ મમતા કરે, એણે તે શું થાય; વિષુધ જન વિચારયો, કયાં રંક ક્યાં રાય. માતર પ્રગણામાં મણી, સીંહજ ગામ છે સાર; રખિદાસ વ્યાં રાજવી, દે હ કહેવે દાતાર. કાશી ખાંડ ને નરમદા, શિવ મહાત્મ સમરથ; સીંહાસન પાંત્રશમો, અધીક બણીસો અરથ. રામ કયા મવણે સુણી, નિરમળ કર્યાં નવાણુક તે વાસણુનો વસપલ્ય, મન કલ્પત મેહેરાણુ. રામજીભર સંતોષીએ, પુરણ કીધો પેર; અંધ રચાવ્યો ગુણુનીંધી, જલ્દત નર અવેર. ગુજર દેશ ગુણુ આગણો, વેગનપુરમાં વાસ; પિતા પુરવેતમ તણી, કહેકવશામળ કામ. મેતી વકતા સમજવા, કહે કવિતા કરેએ; રામજીભર કહે ખોલજો, જમજમ સીંહકાંડે

વારતા ૨૦ મી.

ચોપાઈ.—પરમેશ્વરી પ્રથમ પુલ્કાયે, સકળ વાત સીધી સુલ્કાયે; પ્રભુ શ્રી ગણપતિના પાય, સીધી બુધીનો જે રાય. દેવાધિપતિ સાચો દેવ, પ્રથમ કરે સહુ તેની શેવ; પ્રહમ તનયા સાચી સંસ્કૃતિ, મયા કરી આપો મા મતી. હંસ વાહની જાણ સુજાણ, વેણુ પુસ્તક પરકયાં પાણ; સંખલપુર બહુચર ખાળીકા, કંઠણીનીધી કહાવે કાળિકા. જગદંબા તણુ આરાધન જ્યાં, કહુ શુક બોલેતેરી કથા; વિરામે દિવશે વનિતા વહિ, જરો જવા તત્પર થઈ. શોભોત શોળ સંખ્યા શરીર, અંક વરણાં પેરયાં ચીર; માણિક મોતી હિરા હેમ, પરેમદાના મનમાં બહુ પરેમ. ચતુરાં દેખો ચોતડુ ચળે, આવી પોપટ પાંજર તળે; કહે શુક ભલે ભામની, કંદ્રપ રૂપ શોભો ભામની. શિદ પદાર્થને શે કામ, જમવા રમવા કે દરશન દામ; શુભ શાળુગાર સંખ્યાંછે ને, મુખ બોહોળાં બેહેકે તંબોળ. કાજળ કુમકુમ કીધાં કપમ, રાસુ ન કહોતો મારા ભમ; નીં કહે કુળવંતા કીર, તુ છે ધરમ ધુરંધર ધીર. તુજ આગળ સાસુ ખોલીએ, મન તણી હોઠ ખોલીએ; નિરમળ વાત કરી નારીએ, જરૂર આજ જાતુ જરોએ. તરણી આપ પધારે તમે, સ્નેહ ધામ સાચવશું અમો; સીધ કરો રૂંડાં કાવળે, રમો રાત વેલાં આવળે. કદાચીત સંકટ આવી અડે, વરી વિનંતો કરવી પરે; મલુકચંદરાની માનની, ભારે ભૂપ તણી ભામનો. તેણીએ કીધુંતુ જમ, કામ પરે તો કરજે તેમ; જવેર વહુએ કીધું જોટણું તમે પ્રાકમ કરજો તેટણું. પગ ખેંચીને પાછી વળી, મુખ માંહે ધાલી આંગળી; મલુકચંદરા તે તે કુણ, જવેર જ સવંતી જાણી હિણ. શા પ્રાકમ કુણ પરપંચ, શિખવ શુક સીરેમણ સંચ; ગામ કામને કહે તે નામ, કિંધાં શાં કામનીએ કામ. દોહરા. શ્રી નગર સોહામણ, શ્રી પતિનું ત્યાં રાજ; ધરમ મારગ ધારે સહુ, કરે સહુ રૂંડાં કાજ. ચારી નહીં ચોરી નહીં, નહીં કો ભુકા જર; લોભી નહીં લાંચી નહીં, વરો શાહાવટ વેહેવાર. સોભાગ્યચંદ સિરેમણ, નગરરોક નવરંગ; લાયક રૂંડો લખપતી, સપુત સીરેમણ સંગ. સુભગા પરણ્યો સુંદરો, રૂપ કળા શુણ રીંધ; પુત્રી પીતાંબર દાસના, નંદા નામે નીંધ. પોઉ ચાલ્યો પરદેશરે, પુરણ વેપારી પેર; પુત્રી પીતાંબર તણી, ગુણવંતી રહી મેર. છપો. ખાળ્ય માગવી ભોખ, ખાળ્ય કારાડ કરણ; ખાળ ચો રોનું ચીત, ખાળ વિત્ત પારકુ હરણ; ખાળ વધતરે વેઠ. ખાળ નિત ભાર રીર લેવો; ખાળ પર વરા જે પુરણ; ખાળ દંડ દીનને દેવો; ખાળ રણવુ જે પાપનું, હીસા કરવા સુચા થવું; શામળ રો જગારે તે ખાળવો. જન્મારો પરદેશો જવુ. દોહરા. તનયા તે રહી તાત ઘેર, નંદા જેનું નામ, એક દીવસ શું નીપન્યું, કષ્ટ પડ્યું કુણ કામ. હીરાચંદનો દીકરો, મલુકચંદ મા હો મુલ્ય; લાયક લક્ષણ આગળો, જાણે કમળનું ફુલ. કરણ પર્યંત તો આંખરી, નિરમળ સું દિર નેન; અગ્રતથી મિઠાં વદે, વદન પોતાને વેણ. લક્ષપતી લાયક લહ્યો, રૂણ લક્ષણ ગંભિર; રાતવાદી શાહામણી, શાહાપતિ શુદ્ધ શરીર. ચતુર જાતોતો ચોવટે, હેતે પોતાને હાટ; માન્ય ખો કેડે માળિયું, વિચે જવાની વાટ. લક્ષણવંતી લાંડકી, પુરણ વીસને ખાર; બુકાકુળ મોલી તણી, હેતે ધરેવે હાર. મલુકચંદ મારગ જતાં, ઉંચુ જોયું આકાર; નંદા નક્ષત્ર સરીખરી, પુર બેઠોતો પાસ. નજર જઈ તે નારપર, વાગ્યું મોહનું ખાણ; કાંસો ઘેલો થઈ ગયો, પરવશ પડિયા પ્રાણ. છપો. મહાબંધા દેખી બ્યાસ, વિહવળ થઈ પોતે બેઠા; અહલયા દેખી કંદ્ર, તસ્કર થઈ પુરવાં પેઠા. તારા દેખી બ્યાળ, કમુલ એ નારી કોખી; સિતા દેખી દસકંધ, હરી લંકામાં સોધી. વનિતા બહુપતિ તણી, દેખી ચંદ્ર ચીતમાં અગ્યો; કળિયુગ રૂપ એ કામ રી, બળે ટેકે સહુનો ટંચો. જામી કુપલી નાર, કુપાપનં દર્શમાં કળિયો; કિચક થયો કામ

મહાજન લોકે મળિયો. એવા અધિક અનેક, દેવ કાનવ રિંધ રાજ; પામ્યા દાવાનળ દુઃખ. પ
હ્યા નરકે નર આજા. પરનાર થકી બહુ પરભવ્યા, ભુલમ થયા તે જાણિય. શામળ કહે સા
ણા સમજાને, કુણુ ખાહણુ કુણુ વાણિયા. દોહરા. માન્યની મોહ પામી ધણું. દેખી રોહ દે
હાર; રોહ મોહયો જોઈ સુંદરી, અપરમપાર અપાર. મલુક આવ્યો નિજ મેહેલમાં, મલીન થ
યું છે મુખ; શામા ઘેર સલસળી, દેડે પામી દુખ. ચતુરા નામ ચંદ્રાવતી, ચંચળ તેના ચેન;
સમજી ગઈ તે સુંદરી, નમીયાં દીઠાં નેન. પ્રેતે ખોલી પેઢિયું, કાં ચીતા ચીત આવજ; મારા
સમ સાચુ જો, મન મેલી મહારાજ કંઈ ગઈ તારો ગયો, કાંઈક ચઢી હાણુ; કે વાગ્યું કાં
ઈ વધુ વિશે, માનની મોહનું બાણુ. એન હરી પડુ હેતયો, અરસ પરસ થઈ આપ; મારા સ
મ સાગુ કહે, મુજ મારયાનું પાપ. સિહલ્યા શત સહસ્રધા, ખાળહત્યા બહુ ખોલ, એકાંઈક

ભાગશે, તરત કરીશ તું તોલ. કરજેલ્યા તે કંથડે, કહ્યાં કામનિને કહેણુ; દીકૃતુ તે દા

યુ, વધો વિખાણી વેશુ. પુત્રી પોતાંબર તણી, ખેઠીતી ગુણુ ગોખ; દ્રષ્ટો ગઈ ત્યાં માહરો,
સેત નયો રહેતુ એક. ભરજેમન ગરવે ભરો, મંદગતી મેહેરાણુ; ધાયલ કોધો હું ધણી, મા
ર્યાં ને સુનાં બાણુ. શરીરે નીસરયાં સુસરાં, ધારણુ ન રહે ધીર; તે માટે તજ્યું અમો, અત્ર
નિંદ્રાને નીર. સાચે રામ રાજી રહે, સાચો અક્ષર આંક; રીઝા કે ખોજે તમે, વેદ અમારો
વાંક. ચીંતા ન કર ચતુર નર, કાળજી સ્થીર રાખ્ય; મેળવુ તુજને માનની, શ્રી સુરજની
સાખ્ય. કોઠા આપ આજસતત; રમિ જમી ચાવો પાન; સ્વામીને સંતોષાંચો, માનનિય દી
ધાં માન. સ્વામી કહે સામા સુણો, કરિયે કેમ એ કામ; લાજ ગમાવે લોકમાં, દેહવટ જાણે
કામ. કહે રાજ દેશપત, નારીનું ખોઈએ નીર; નાત એનીને આપણી, તજે રહે નહી
તીર. સાંભળ સ્વામી માહરા, ખીક ન આણીશ સેરા; ખોલી તમશું ખોલતાં, પુર પોચાડુ પેરા.
જખ મારે છે દેશપત્ય, જખ મારે સાડુ લોક; પુરણુ કામ કરીએ અમો, ચિંતા ન ધરો
ફોક, હું નવિ પ્રોછું તેહને તે નવિ પ્રોછે મુજ; પરચું કરવી પ્રીતરી, તે કેમ સુએ તુજ.
એક વિનાતા ચાલશે, ન કર નારચું નેહ; સાંભરશે વ્યારે સાલશે, દુરખળ થારો દેહ. નારી
કહે શુશુ નાવતા, તજ મનનો ઉચાટ; તદાણી તેડુ મોકલે, પોદારો તુજને ખાટ. ચોપાઈ. ચ
ર્યા જોવાની તે તણી, કેડ લીધો ગુણવંતી ધણી; રવીવાર ભુવંત જાણે, ચતુરભુજનાં દરશન
આપછે. નથી ધોરતાં માન કે તાત. નયો થત કોઈ સાચે વાત; આવે ઘટોકા દેહેરે જાણ,
પુરખ નામ ન પરહે ત્યાંય. પોયર કહે અવેરામતિ, કહે સાસરે ચંદ્રાવતી, રવીવાર આવ્યો જાહ
રે અર્યા જોવાની તાહરે. નંદા દરશન કારણુ ગઈ, તેહ બખરે ચંદ્રાને થઈ; પુજા અર્યા
લીધી હાથ, એક સખો રાખી છે સાથ. નંદા પ્રભુને લાગી પાગ, ચંદ્રાવતી ગઈ તે જાણ;
વહેવારીયાની ખેટી એહ. નાર નારચું વાદ્યો નેહ. નાત જાત પુછયું છે નામ, કેહેજે માંધ
અમ સરખો કામ; મારે મંદોર રમવા આવજો, વાત ગોષ્ટી રી લાજજો. સમ ખાધા ને વા
હયા હાથ, સ્નેહ કર્યો જેમ સૈયર સાથ; પ્રિત પરસ્પર પુરણુ પેર, મારા સમ આવો મુજ
ઘેર. દોહરા. એથે દિવસ ચંદ્રાવતી, સજ્યા સોળ શમુગાર ગઈ નંદાને ખારણુ,
સાણુ ન લાગી વાદ અરવાગત અંધોડી કરી, ભલે આવિવ્યા માત; છાતી છપતી ચતુરાઈની,
કરિ વિગનની વાત. આવજ એછવ છે માહરે, અતિ મોટો ઉલ્લાસ; મેં જાણ્યું મારી ખેનને,
પ્રિતે આપું પ્રસાદ. પાંચ વખત આવ્યાં ગયાં, પ્રીત કરી બહુ પેર; નંદાને ચંદ્રા કહે તુ આ
વ અમારે ઘેર. પોઠિ મારે પરદેશ છે, નયો ધોરતો તાત; ઘર મુઠી નવી નવી નીસર, વેદ ન
આમે વાત. કલાવ પુછે કામની; રામ કેરી રીવ; મારા સમ સાચુ કહે, કોણુ પુરખ સુ ખો

વાવતા-રચયી.

ના ના નંદાએ કહ્યું, મનમાં આણી મરે; આટલા દારા ઇશ્વરે, રાખ
ક દીવરા હું માળીએ, બેઠીતી એકાંત; હેતે હાર પડેવતિ, શૈયર સુધુ સ.
વાણીએ, અસ્થાવર થરસુત; કેણુ બાણુ જે કાળનો, પુરંદર સરખો પુત.
હયો ગયો, નર તે ઉંચુ જોય; આર આપ્યો થઈ એકઠી, મનહુ માડ મોહમ
બેણુને, ધન ધન એની માત; પ્રસવ્યો પુત પનોતીએ, જસવતો છે જાત. તેહ ક
તે ઉપર મોહ્યુ મન; રામણામા અંધુ તેહને, થયા દરા દુણા દન. અંદ્રા કહે અહ
નુ કહો એધાણુ; દીઠા હોમતો દાખવો, વાંક કરો વિખાણુ. છપો કરા ર.
થ, શોભીત છે દસ આંગળીએ; મુકતાકળની માળ, હેત હીરા સાંઠળીએ; પુરણુ પર
ધ, બચુટી ધનુષ કમાને; ચાલે ચટકતી ચાલ, વરયો તે મારે ધ્યાને. છંદ જમ ચાલે ર
મુખ કમળ અવિંદરુ; સહયર સાચુ કહુ હુને, વરણુગી દેખી મન વરચું દોહરા. ધન
મનિ જે ભોગવે, ધન ધન એની માત; ધન ધન એના દેહને, ધન એહનો તાત. અંદ્રા કહે
તુર નર, મેં આળખ્યા આજ; મારે તે સાથે પ્રીતરી, કરું હું તારું કાજ. મેળુ હુજને ર.
નની. રમાડુ તે શું રાત; ઉની આંચ આવે નહી, વેદ વચન વિખયાત. નારે બાઈ એ વાત
શી, કરિએ કયમ એવુ કરમ; કદાચ બાણુ કોય જન, રહે કયમ આપણા ધરમ. બસા બાપ
નો છોકરો, ધણી નાહ મારે ઘેર; કદાચ વાત જણી પડે, પછી શી કરીયે દેર. જાથ દજતને
આખર, જાથ નાતમાં નામ; વિશ્વાસ કોનો નવ લાવિયે, કરિયે કયમ એવુ કામ. ચોપાઈ.
અંદ્રા કહેરે નંદા સુણો, બારે ખોલ એવા કયમ ભણો; તાર નામ લેશે નહી દોહ, તાર
થુક ત્યાં માડ લોહી. એવી હરે ધીરજ ધર, તુ કહે તે પ્રતિજ્ઞા કર; પદણી નારીને પરહરે,
માનીતી આજુમાનીતી કરે. નર તણ કોઈ નારો જાણ, ગંગા મુકી છિદ્રમાં નાહય; નીલી વાવે
જે કરશણુ, ખેડે હળ નરપા વરશણુ. નીલા તરવર વાટે કણા. કાઠે મુળ વડ પીપળ તણાં;
પક્ષીના માળા બાગે જેહ, દમે વિપ્ર સાધુનાં દેહ. અપેય પાન કદાપી ખીચે, કરતા પાપ મન
માં નવી ખીલે; પસાયતાં ઉપર કર કરે, આપી વરતુ પાછી હરે. ધણીને વિષ દે ધરગો
નાર, જોખ કારણુ રમે જે જનર; એક મુકી ખીજને જાણ, પ્રણુ મુકી પાંખરી ધાય. એકાદ
શિખ્યે અત્ર જે જમે, રૂણુ અધરમીના મનમાં ગમે; એવાં પાતિક લાગે સ્ત્રીએ, જો હુજને આ
વે કાંઈ આંચ. પિત્રી દિવસ કરે નહી શ્રાધ, વિપ્ર સાથે કરે વિખવાદ; કુટુંબ ઉપર રાખે વેર,
જર કારણુ દે કેને ઝેર. ગોત્ર મધ્યે જે કરે ગમન, સાધુ જનને કરે દુમન; છતો દામ નવી
પોએ દેહ, પરનારી શું રાખે નેહ. હાતમ થઈને મદિરા પીયે, શાસ્ત્ર વચન થકી નવી ખીયે;
બસ કરે જે અહાર, ખર કહેતામાં આણુ ખાર. માંસ થકી જે પોએ પેટ, શાસ્ત્ર વ
ણુ નહી નેટ; છુટે સોહાસણુ છુટે પ્રભ, નવી પાળે પોતાનો ધરમ. એવાં પાતિક દેહ
જે આવે તુજને કાંઈ આંચ; તિરથ જગામાં મોરે દાણુ, બરગંગામાં ખોળે વાણુ. બો
ભાગે છુટ ગ્રામ, કરે જાંચ થઈ નીચાં કામ; વિપ્ર થઈ ન ભણુ વિદ્યાય, નિશુકરમ કરી નોં
અહરથ થઈને વાળે ગાય, ચોરી ચાલી ચીતમાં આહય; કાની વાત જે જાહેર કરે, અ
વાત કરીને મરે. વનવગરે પેરાવે વાટ, ઉથાપે ગંગાના ધાટ; વધણુ થઈ શિવનિંદા ક
મુકી થાપણુ પરની હરે. એવાં પાતિક લેઉ શીર સાંચ, જો આવે તુજને કાંઈ આંચ;
મણુ ખે વચે રવિચંદ્ર, સાચો સાક્ષી જે દેવંદ્ર. દોહરા. નંદા નિરગળ કહ્યું ગમ
તે પછી તે સાથ; અરસપરસ ખે સમલયા, કંઠે વાહ્યા હાથ. કરો જેહ તમને પ્રમે, ।
ચેણુ; વચન થકી વેળાકહુ, પરમેશ્વર પુરાણુ. આ મંદીર મારા તળે, ચોરારો દે

સુકાખહોલેસી

રો. નેકે વરસની નાર. ચોત્રે યોગ તે મેળવો, રહેલુ સ્વેચ્છ શત. હાથ
 સ્વચ્છ પરમાત. વિચાર કરી જાનના વહો, રહે કાલ રવીવાર; મોઢલું
 સમે ભરવાર. મળી કામની કંઠે, અધિક વાત સ્વેચ્છ; અથ ધની માંડી
 તે ભાત. મન માનો છે માલગુ, પરો તેની પેર; અધીક શોભારી આરથી,
 ૧૨. કોટિચવચે કહેલું કમ; જેની ગાંઠે ગરમ; મન ચિંતવ્યું આવી મળે, સ
 ૬ અરથ. આર ધડી રાતે અતુર નર, જોની માગો સોખ; ભુવતિને કહે જાઉં,
 ૧૫ ખો ખોક. શાહપતી ત્યાંથી સચરયો, વાટે મળ્યો હજમ; હું ચાકરજીતાહરો, કાંઈ
 કામ. તું જ મંદોર તાહરે, બાણ્યો એ રીતે ભેદ; પોતે મંદોર પરવરયો, વાસો રહે
 ૧૬. મનુક ગયો માલગુ યદે. શાણો થઈ તે રોક; ખાંજુ કાંઈ પાસે નહી, નિસ્ચે પહોતો ને
 સસ પહોરે તે સુંદરો, આવી શોભારી રોજ; તન મન ધન સોરખું તિહો, હાઈ આણી
 ૧૭. અરસપરસ આનંદમાં, કરી વાત-વિચાર; તુ આધાર છે માહરો, તુ હાઈનો હાર. જે
 દાહનો નિરખિયો, તે દાહનો મુજ ધરમ; આપણુ ખેનો રાખોયો, આજ ધરે ધરમ. રતુતી
 કાંઈ એક એકની, કરે એકને વાત; રમત ગમત રાખે રમે, ગઈ ધણેરી રાત. એક પહોર
 અનંદમાં ભારે ભોગ્યા ભોગ; વળતું ત્યાં રું નોપન્યું, શો ખતોયો સંજોગ. કાંઈક
 સુખ સાગર સમજ, કાંઈક ખાંચી કેદ; કાંઈક ભોગ એ કરમતા, જેમ મોતી લગવે
 છે. ગુણહોજી પેસો ધાંધળે, તેણે અરચા બેધ; પુઠં લીધો તે પાપીય, કુડ ન જાણે
 કાંઈ. એકોદાર એક આલોચ્યા, હાડ હરામો ખોર; અધરમ અન્યા તે આચરે, ચોતડું તેનું
 ચોર. જાની વાન કહી છળ કરી, ચુકયો નાપિત સાથ; કોરપતિનો કોંઠેરો, હેતે આવ્યો હાથ.
 દામ ધણો દંડાચરુ, લેઈયુ તેનો ભાર; શોળ લાખના સેખિના, શામાને શાણગાર. દુડી ફેર
 વો દેવાનાં, પ્રમાણુ કરે જેમ પાચ; ખનેને લુટાચરુ, લેઈયુ આપણે લાંચ. વિપ્રભવેળા મંધ
 રાતની, શિખાઈ ઉઠ્યા જનઆહ; જનોમાનોછળ કરી, ખાતે લીધા ખાટ. માલગુનું મન મનાવીયુ,
 આપીયું તુજને દ્રવ્ય; લેઈ જવ દે ખારણુ, એવુ ખોટયા સરવ. ખાટ ઉપાડ્યો ખાંતયો, આ
 ૧૮. આ એકે માહ્ય તરતીએ તાણ વસાતીયુ, તોય ન જાળ્યા ત્યાંય. એકોદાર ફરવા ગયા, નગ
 ર સમીપે નેડ; જમકી જાળ્યા એ જાણા, પરયો ધ્રાશકો પેટ. કરે કમુ કોને કહે, કવણ ભળવે
 કામ; અવર મળે નહી આસરો, રાખજીહારો રામ. શાહુકાર સંકટ પડયો, માંહિ લાખનો મા
 લ; પોપટ કહે પ્રમાવતી, હોરો કાણુ હવાલ. છળ પડ્યો કેમ છુટરો, કેમ રહે એનું સત્ય; કેમ
 દંડે નહી દેખાતી, સુત્રે કોને મત્ત. તાળા કુંચી તરતીયુ, એકો પુઠં ચોપાસ કાણુ છોટા
 વરો એકને, વેચે કેમ અતિ વાસ. પ્રમાવતી કહે પોપટા, મુરખ તારો મેળ; ખંચીખાને ખા
 ખરાં કરે રા ખેત. એક વીજરી શી કરે, કરે રું એમાં બેર; શીપારશ કોની કરે, કે
 યા ક્યાં ચોર. આજ રાતે જાણુ નહી, શિખવ ચુકજીજા પ્રમાણુ પ્રાકમ રું કરયું,
 કહો વિખાણુ. રુક કહે સુજુ સુંદરો, કહું વિજ રી વાન હેલે હકારો દો. મુને, સંજો
 ૧૯. સાત. એકોવળા એવટે, સેજ ઉપાડી જમ; મોઢો ચંદ્રા ખારોએ, જાણુ ભુગતીયો થા
 દેઈવ આ રું થશે, જાણુ ભુગતીયો છણ; માંડી દંડાસો માહરો, દંડના કહે રૂકયા દંધન.
 ભરમે એ પરી, હવે કરે રા કરમ; અકપ થઈ માહરો આપડે, ગઈ રાવતા રામ. ઉઠો
 આજસ તણ, બરો સુખડીનું મટ; રોતક આરને રીસ મરયા, વહો આવી તે વાટ. આપી
 રીપાઈને, મળ્યા રસ્તે જે મેળ; ચોતનીએ અતુસાધ્યો, ખરો બળવ્યો ખેલ. ખંચી
 ૨૦. જાણુ સખના સોર અધરો અરચાપોયા, આડ રું અરે ચોર. ખળવંત મેળ

વારતા ૨૦મી

જી, શામા ખોલો સાથ; દરોગો દીવાનનો, કુંચી તેને હાથ. દામ
 શાશુમાર; હોરા માલુક મોતીઆ, અપરમ પાર અપાર. ખરી ખખર
 તુ વહાણ; સાજુ તાજુ રોભીતુ, પુરાણ છે પરમાણ. ખેરાત કરો મેં ખાં
 ર; સુખે આજુ હયે સુખડી; વેચુ આણુ ઠોર. કહે દરોગો દિવરો, આવો
 ઉઘડે હવડાં ખારણ રોરવ છે મધરાત. તુ છે મોટો ખંધવો, તુ છે મારો
 ને થરો, ત્યારે પાંડુ નીર. જીવ ચુધાય છે માહરો, નેક રહે નહો નુન્ય, ખારો
 મોહુ થાસે પુન્ય. એમ કહો પારો ગઈ, ધુધટ તાણો વાત; હરખે મોરો હોમની, સેજ
 ત. શિપાઈ કહે શુણુ સુંદરો, વળશે તાર વરત; જી ચોકીમાં એકલી, પાછી વળજે
 દોરમાં ગઈ માનની, કાણુ ન લાગી વાર; પોતે સુતી સેજમાં, ખીલ નીસરી ખહાર. ચ
 કર લેછને, વળો પાછો શુભ પેર; કોણુ વાત જીણી નહીં, ગઈ ગુણવંતી ઘેર. માત તાત
 મંદોરે, ઉઘી જઈ એકાંત; સજ્યા રાખો લક્ષ્મણ, બાર ન ભાગી જાત. થયો સુયોદ્ધ સેજ
 સમા ભરાણો સરવ; પુરમાં વાતો પરવરી, શત્રુજન આણુ ગરવ. તાળા ઉઘડાવ્યાં તરત ત્ય
 મંહો મલુકો રોક; રોકાણો સલસણો, તે ખેઠીતી હેઠ. ગાંખા પડીયા જોધ સહુ, ગાંખો પડીયો
 રાજ; રથ ખેસારો મોકલ્યા, મંદોર જાઓ માંચ. મહીપત કહે મલુક શુણુ, રહ્યા હતા કયમ
 રાત; ચાડી ખાંધો કુણુ ચોરડે, વિંધરીન થઈ કયમ વાત. પંચ પ્રાણુ આંખ્યા હતા, ગયો વ
 ખાવતા વેદ; નર નારી ઘેર આવતા, બાવ થયો એક ભેદ. મનોહર કીધો માલણુ, સેજ પાથ
 રયાં કુત; ઘડી ખેડી ઘેર જીણુ, એમાં ન મળે જીલ. નિદ્રા આવી નર નારને, નિશંકપણે
 નરનાથ; કોઈક ચુગલ ચોરડે, સુઠ્યો સામદ સાથ. ચોકીવાળા ચેતાવીયા, કામ તેમણે કીધ;
 ખંધોખાને મુકીયા, ઉપર તાણુ કીધ. દામ હોય જો દંડવા, તો લુટી હયો આજ; અમો વાસ
 વસુ નહી, લોપી કયમ મારી લાજ. કરજોડી હાકયમ કહે, કરચુ એ કોણુ કામ; ખરવાહન ક
 રી ફેરવો, દેખે ખાણુ ગામ. ચોકીવાળા જીણુ ચાર કહે, વાલંદનો છે વાંક; એ સધણુ એણુ ક
 રચુ, અતિસે ચારે આંક. નાક વાઢો કહે નરપતી, વળતી વાઢો કાન; સીધ એનુ નવી વાઢરો,
 દેખે જીવતદાન. મનાવ્યા માજન મળી, પુરપતી લાગ્યો પાગ્ય; અમો અપરાંધી તાહરા, જોઈ
 નહીજગ્ય. કોણુ વાત જીણી નહી, કોણુ નવ જાણ્યો મરમ; વિજર વોધ્યા એતે ખરી, રહ્યો
 ધોણોનો ધરમ. કહે પોપટ પરભાવતી, ગુણુ રૂઝાને ગામ્યા; એમ વિજરો આવડે, જરૂર જીરી
 એ જીમ્યા. શાખારા શુક સલસણા, વેદ સીખવી વાત; વિરામે દિન વનિતા રહી, રામા ન ગ
 ઈ રાત. એહ કયા શુક ખોતરો, વાણી વેદ વિલાસ; ઝરેર જસવંતા આગળે, કહે કવી શામ
 ગદાસ. આતા વકતા સમજતા, કહે કવોતા કરજોડ; શામજલટ કહે ખોલજો, જય
 ૧ રણુછોડ.

